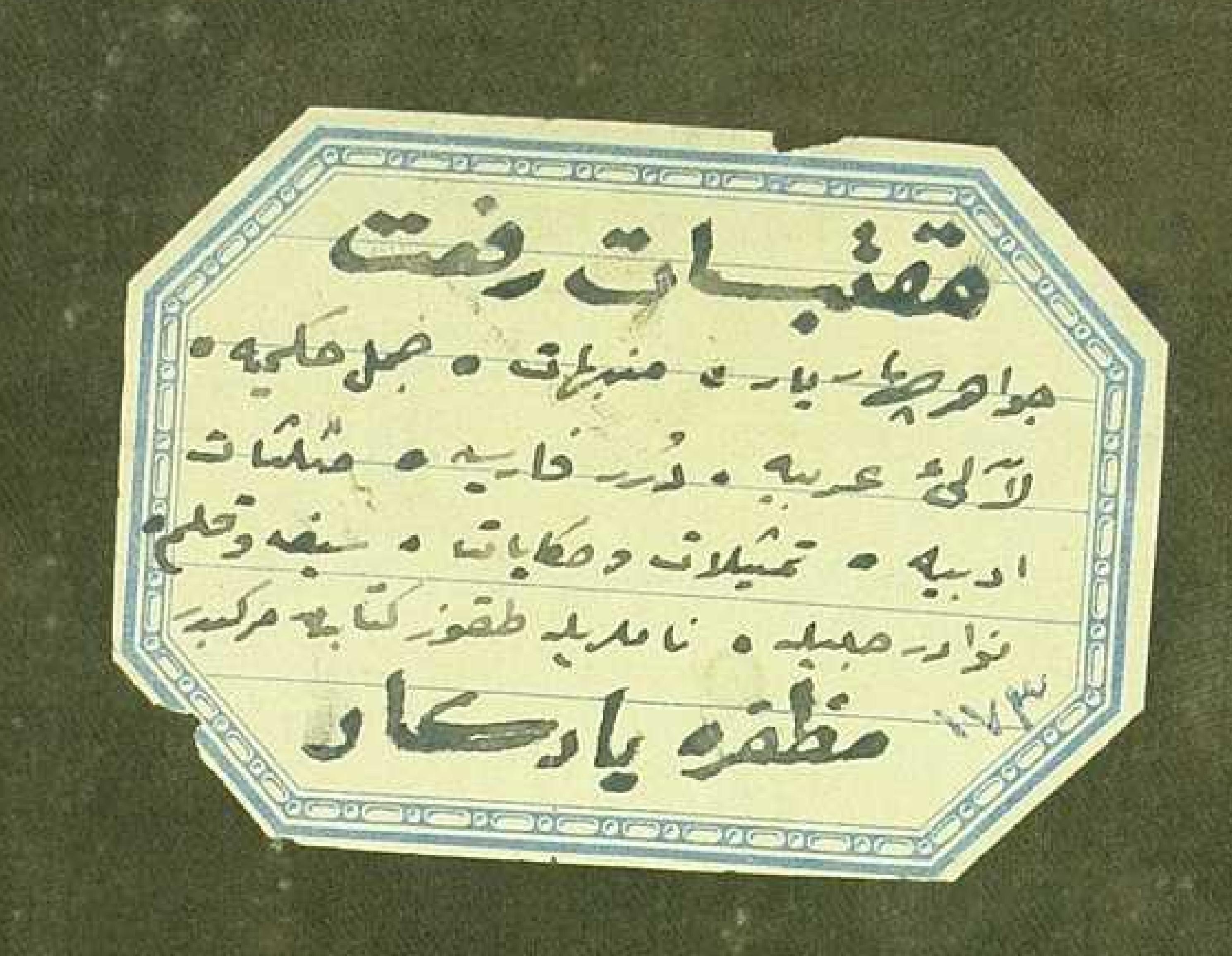

مقتبسات رفعت

جواهر پاره پاره ۰ منبهات ۰ جمل حکمیه ۰
لآلئ عربیه ۰ دُرر فارسیه ۰ مثلثات
ادبیه ۰ تمثیلات وحکایات ۰ سفینه وحِکم
نوادر عجیبه ۰ نامدار طقوز کتابدن مرکبدر

مظفره یادگار

مقتبسات رفعت

بر مقدمه ایله ۱ [جواهر خطابات واشعار کبار] ۲ [منبهات]
۳ [جمل حکمیه] ٤ [لآلئ عربیه] ٥ [درر فارسیه]
٦ [فکاهیات ادبیه] ۷ [تمثیلات وحکایات] ۸ [سیف وقلم]
۹ [نوادر حبلیه] نامیله طقوز کتابدن مرکبدر .

محرری

احمد رفعت قانزلی

رفعت

٢١٩
شعبان
٢٥

مظفره یادگار
مقتبسات

مظفر ! سن بنم بر یادگار ظاهریمسک
سکا بو یادگار معنویم ارمغان اولسون

اوقو سن منبع قبل عمل خیر الخلف اول تا
سکا ناظر اولانلر روحم همیشه شادمان اولسون

مقتبسات رفعت

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد وعلى آله واصحابه اجمعين .

اما بعد :

ادبياته ايلك اشتغال ايتديكم زمانلرده موجب استفاده اولان عربى فارسى فرانسزى
آثارك بر طاقمنى ترجمه و بعضلرينك خلاصه‌لرينى يازمش وجمله‌سنى ده محافظه
ايلمش ايدم . بر آرالق كوزدن كچيردم . هيچ برينى بيهوده اتمه‌دم بلكه
استفاده ايدنلر بولونور ديه‌رك انلرى [مقتبسات] ناميله بر مجموعه‌يه
درج ايلدم . بونلرك عقد وحل طرزنده بر طاقم ترجمه‌لردن عبارت اولدقلرينه
بناءً ((اصول ترجمه)) ايله ((عقد وحل)) طريقه‌سنه دائر اولان اقوال
استاذانى ده مجموعه‌نك باشنه يازمغه لزوم كوردم تاكه ترجمه‌لرده حلك
هانكى اصولده يابيلمش اولدیغى كورلسون .

اصول ترجمه

فن ادبه متعلق برچوق كتب ادبيه‌ده اصول ترجمه‌يه دائر قواعد لازمه محرر ايسه ده
بونلرك ان بسيط وان مفيدى افاضل مؤلفيندن صلاح الدين صفدينك
« لامية العجم » شرحنده دركى بيتلك تفصيلاتنده ايراد بيورديغى
اصول وقواعد اولوب شونده درميان ايلديكى ترجمه فقراتى اولدیغندن باترجيح
عيناً نقل ايلدم . مثال ايله بيورلركه :

[وللترجمة : في النقل طريقان . احدهما : طريق يوحنا
بن البطريق وابن ناعمة الحمصي وغيرهما . وهو : ان ينظر
الى كل كلمة مفردة من الكلمات اليونانية وما تدل عليه من المعنى

فيأتي بلفظة مفردة من الكلمات العربية ترادفها في الدلالة على ذلك المعنى
فيثبتها وينتقل الى الاخرى كذلك حتى يأتي على جملة ما يريد تعريبه وهذه
الطريقة رديئة لوجهين . اولهما : انه لا يوجد في الكلمات العربية
كلمات تقابل جميع الكلمات اليونانية ولهذا وقع في خلال هذا التعريب كثير
من الالفاظ اليونانية على حالها . الثاني : ان خواص التركيب والنسب
الاسنادية لا تطابق نظيرها من لغة اخرى دائما وايضا يقع الخلل
من جهة استعمال المجازات وهي كثيرة في جميع اللغات .
الطريق الثاني : طريق حنين بن اسحق والجوهري وغيرهما . وهو : ان يأتي
الى الجملة فيحصل معناها في ذهنه ويعبر عنها من اللغة الاخرى بجملة
تطابقها سواء ساوت الالفاظ ام خالفتها وهذا الطريق اجود ولهذا
لم يحتج كتب حنين بن اسحق الى تهذيب الا في العلوم الرياضية لانه لم يكن
قيما بها بخلاف كتب الطب والمنطق والطبيعي والالهي فان الذي عربه
لم يحتج الى اصلاح .] يعنى :

نقل وترجمه‌ده ايكى طريق واردر . برنجيسى : بطريق زاده يوحنا وابن ناعمه
الحمصى ورجال سائره‌نك طريقيدر كه كلمات يونانيه‌نك بربر عربى مرادفلرى
واو معنايه دلالت ايدن الفاظ عربيه‌يى بكان بكان بولوب يازمه وجمله‌لرى
بو وجهله كلمه كلمه نقل ايتمك اولوب بو اسلوب ايكى وجهله مردوددر . چونكه
اولاً : هر لفظ يونانينك عيناً مقابلى اولان الفاظ عربيه بولنمه‌مسى حسبيله
اولمديغندن بو صورتله اولان ترجمه‌لرده برچوق الفاظ يونانيه‌نك عيناً ابقا
اولندیغى كورولمشدر . ثانياً : هر لغتده كثرتله واقع اولان مجاز واستعارات
ونسب اسناديه‌يى كلمه كلمه حرفياً ترجمه قابل اولمديغى مثللو خواص تركيبى ادا
ممكن اولمامقده‌در . طريق ثانى : ابن حنين بن اسحق وجوهرى و
سائر ارباب وقوف اصولاريدر كه بونلر الفاظك مساوات ومخالفتنه باقمه‌يه‌رق
ترجمه‌سنى آرزو ايتدكلرى شيئك جمله جمله مطالعه وكوزلجه آكلادقلرى ماده‌نك
مآلنى لسان عربه شيوه سليله نقل ايتمكدر . نتكيم حنين بن اسحقك ترجمه
ايتدكلرى كتب متنوعه رياضيه‌يه عائد اولانلرك ماعداسى تهذيب واصلاحه
محتاج اولمامشدر . چونكه كتب طب ايله منطق وطبيعيات ايله الهياته

واقعه اولدیغنده بونلره دائر یازیلان ترجمه‌لر مقبول ویاخود بکنیلمدیکنده صاحبی جرحنده
دائر یازیلان ترجمه‌لره شایان تهذیب و اصلاح کورولمشدر .

عقد و حل اصوللری

اهل ادب معلومی اولدیغی اوزره نثری نظم ایتمکه عقد و نظمی نثر ایتمکه حل تسمیه ایدرلرکه بونلرده اشبو حل اصولنی دربابنده لازم کلدیکنده و کرچه بدیعه متعلق کتابلرك همان اکثرینده بو ماده یازلمش ایسه‌ده «مثل السائر» نام اثر نفیسك مقدمه‌سنك ادبنی تفصیلنه محرر اولوب اصول حل جمله‌سنده مضبوط و مفید کورلدیکندن بالترجیح عیناً نقل اولندی .
کتابده دیلیور :

[وحل الابيات الشعرية ينقسم الى ثلاثة اقسام . الاول منها : وهو ادناها مرتبة ان يأخذ الناثر بيتاً من الشعر فينثره بلفظه من غير زيادة وهذا عيب فاحش .... واما القسم الثاني : وهو وسط بين الاول والثالث في المرتبة وهو ان ينثر المعنى المنظوم ببعض الفاظه ويعبر عن البعض بالفاظ آخر وهناك تظهر الصنعة في المماثلة والمشابهة ومواخاة الالفاظ الباقية بالالفاظ المرتجلة فانه اذا اخذ لفظاً لشاعر مجيد قد نقحه وصححه تقرنه بما لا يلائمه كان كمن جمع بين لؤلؤة وحصاة ولا خفاء بما في ذلك من الانتصاب للقدح والاستهداف للطعن .... واما القسم الثالث : وهو اعلى من القسمين الاولين فهو ان يؤخذ المعنى فيصاغ بالفاظ غير الفاظه وثم تبين حذق الصائغ في صياغته ويعلم مقدار تصرفه وصناعته فانه ان استطاع الزيادة على المعنى فتلك الدرجة العالية والا احسن التصرف واتقن التأليف ليكون اولى بذلك المعنى من صاحبه الاول] يعني :

ابیات شعریه حلی اوچ قسمه منقسم اولوب بریجیسی که ادنا مرتبه‌سیدر شعرك جمیع برشیی زیاده ایتمه‌مک عینی الفاظ ایله نثره تحویل ایتمکدر بو ایسه عیب فاحشدر . قسم ثانی که اول ایله ثالث اراسنده بر طرز متوسطدر نظمك معناسنی بعض الفاظنك ابقاسی و بعضیلرینك تحویلیله نثراً یازمقدر اصحاب بونده ده برچوقدر سببیله شاعرك کیمی مصنوعات صنعتنده فارقه فارشو دیرجسه

بر اینجو ویا صنعت بکزه‌ملی جمعیه حالنه کوره قدح و طعنه هدف اوله‌بیلور اما قسم ثالثه که قسملرینك اعلاسیدر شعرك معناسنی المعب اثك الفاظندن غیری بر طاقم حوسن الفاظ ایله بکیمه دوکمك و بو دوکوجیلك ابراز مهارت ایلمکله اولور نثراتك اصولی اصحاب اکر ناثرك معلوماتی و کفایتی وار ایسه معنایه ملایم شیلر علاوه سیله زیاده‌لك ویره بیلورسه علا الاعلی اوله‌جغی بدیهی اصحاب اتخذه بو زیاده‌لك معنایی اوله اولوب اوده شرطیله تصرف لازمدر .

خلاصهٔ ماده

اشبو ایکی ماده‌نك ... خلاصة الخلاصه اولارق شو منفهم اولورکه :
اصول ترجمه —— ده مترجم ترجمه ایده‌جکی شیئك متعلق اولدیغی علم و فنی ترکی کبی بیلمك شرطیله لسان اخذدن اولان اول ماده‌یی عربیه و عجمیه مطالعه ایتدکدن و کوزلجه اکلادقدن صوکره هانکی لسانه نقل ایده‌جکسه او لسانك شیوه‌سنه تطبیقاً یکیدن برشی یازارکبی یازمقدن عبارتدر .
اصول حل —— ده دخی ان اعلی طریقه نظمك الفاظندن غیری الفاظ استعمال ایدرك غایت لطیف بر طرزده نثر ایتمك و مقتضی اولورسه معنایی تزیین ایلمکدن عبارتدر .
ایشته بو فقیر یغنی ارجحیت مآثرلی محمد رفعت دخی بو خلاصه‌ده کی طریقه توسل ایدرك اشبو منتخبات مجموعه‌سنه حاوی اولدیغی شیلری یازمش اولدیغمی و حرفیا ترجمه ایله عیناً حلنه متوقف اولدیغی بابده ایلدم تاکه حرفیاً ترجمه ظن اولنور بعضیلرینه تقریضه اولنموسنه بو شو منتخبانی لسان عثمانی اوزره افاده‌ده هانکی جهتی طاتلی بولدم ایسه اوبوله‌جکیم ایلدك یازدم مطالعه کرام ده اکا کوره اوقوسونلر

یا ناظراً فی کتابی حین تقراه
الطف هديت بلا حيف ولا شطط

ان مر سهوا فلا تعجل بسبك لي
واعذر فلست بمعصوم من الغلط

مقتبسات رفعت

— برنجی کتاب —

جواهر چاریار و امثال کبار

مقدمه

آلتنجی عصر هجریده افاضل علما و ادبا سندن اولان [رشید وطواط] نامیله مشهور شعرا و ادبادن بر ذاتدر که امام سیوطی قدس سره حقنده [بغیة الوعاة فی طبقات اللغویین والنحاة] نام اثر جلیلنده [محمد بن محمد بن عبد الجلیل بن عبد الملک بن محمد بن عبدالله بن عبد الرحمن بن محمد بن یحیی بن مروان بن سالم بن عبدالله بن عمر بن الخطاب رضی الله عنه] حسب نسبیله سلسلهٔ عالیه‌سنی ضبط و قید ایتمشدر و [کان من نوادر الزمان وعجائبه وافراد الدهر وغرائبه افضل زمانه فی النظم والنثر واعلم الناس بدقائق کلام العرب واسرار النحو والادب طار فی الآفاق صیته وسار فی الاقالیم ذکره] اوصافیله درجهٔ فضل و عرفانی و [کان ینشئ فی حالة واحدة بیتاً بالعربیة من بحر وبیتاً بالفارسیة من آخر] جمله‌سیله ابراز نظیره اولان اقتدار خوارق العاده‌سنی کوسترمش اشتهاراتندن [حدائق السحر فی دقائق الشعر] نام کتابی بیان ایلمشدر.

رشید وطواط بلخده تولد ایدوب [٥٧٢] سنهٔ هجریه‌سنده خوارزمده ارتحال بیورمش اولان اعاظم افاضلدندر.

ملوک خوارزمدن ابو القاسم محمود بن خوارزمشاه ایل ارسلان ابن خوارزمشاهک کاتب خاص الخاصی اولدیغی جهتله اقتضاسنه مخصوص اولمق اوزره چاریار کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین افندیلرمز حضراتنک خطب جلیله‌لرندن برطاقم جمل حکمیه و فقرات سیاسیه جمع ایدوب

[الصدیق الی الصدیق من کلام ابو بکر الصدیق] و

[افضل الخطاب من کلام عمر بن الخطاب] و

[انس اللهفان من کلام عثمان بن عفان] و

[مطلوب كل طالب من كلام علي بن ابي طالب]
نام مديد رساله‌ده وكيب اوليجه ترتيب ايديلن كتابي بوكره الجزء كچدی .
چهار يار اشه بيرنجی حضراتندن امام علی كرم الله وجهه و رضی الله عنه افندمز [امثال
عاليه‌لرندن بر مقدارينی منتسب اولدوغی ده رغی اتقا ... ترجمه و تفسير ايدرك
براشيانده و بوندن يكرمی سنه مقدم مطبعه عامره‌ده طبع ايدلشدی . مؤخرا
معلم ناجی افندی مرحوم طرفندن اشبو امثالك بر قسم كليسی ترجمه ايدلرك [كنز نجات
ابو الضيا] نك بركی جزئيله نشر ايدلمشدی . حضرت حيدر كراركه [نثر اللآلی]
نام اثر جليلی دخی فارسی و تركی منظوم ترجمه‌لريله بوندن يكرمی سنه مقدم طبع
و نشر ايدلمش ايدی . حضرت صديق اكبر و فاروق اعظم و ذی النورين رضی
الله عنهم افندلريمزك امثاللرندن ساريه ترجمه‌لری مشهور عاجزانم اولديغندن
رشيد و طواطك بو اثرينی بولدقم زماندن ... سونمه ايدم . واو الحمد اوبابه عربيه
ترجمه‌لريله مشغول اولديغمدن بالترجمه اصلاحيله رابر مقتبسات فيه انتخاب ايدم .
اشبو ترجمه‌لرده لسان عثمانی‌ده دخی جزئی شمول اولديغی صورتی اختيار ايتديكمدن
مثلا فعللری بعضا بحوللرده اجرا ايدلشدر . انجق معنای اصلی محافظ اولنمشدر
بناء عليه او صورتله مطالعه بيورلمه اخطارينه لزوم كورلمشدر .
براليم بوندكی بركاتم امثال كبارينی ترجمه ايتمش اولديغمدن انظری اصلاحيله رابر
بوندره ذيل ايتديكمدن اشبو كتابی بش فصل اوزرينه ترتيب اولندی .

برنجی فصل

الصديق الى الصديق

من كلام

ابو بكر الصديق

١ — أنذرونی ای ذنب اسرع عقوبة : البغی وقطيعة الرحم .
ترجمه‌سی — عقوبتی الك سريع اولان كناهلر : ظلم ايله قطع رحمدر .
٢ — اتقوا دعوة المظلوم .
ت — مظلومك بد دعاسندن قورقكز .
٣ — احرص على الموت توهب لك الحياة .
ت — موته حريص اول كه حيات بوله سن .
٤ — امن صحبت من صحبك وليكونوا عندك في الحق سواء .
ت — دوستكله دوست اول و جمله اصحابكی حقوقده مساوی طوت .

٥ — اذا كان المال عند من لا ينفقه والسلاح عند من لا يستعمله والرأی عند من لا يقبل منه ضاعت الامور .
ت — مال بخيللرده سلاح جبانلرده رأی ضعفاده اولورسه ايشلر بوزولور .
٦ — اذا فاتك خير فادركه واذا ادركك شر فاسبقه .
ت — قاچيرديغك خيری ارده سنده قوشه اوزرينه كلن شردن قاچ .
٧ — اذا استشرت فاصدق الخبر تصدق المشورة .
ت — استشاره‌ده طوغری سويله كه رأی طوغری اولسون .
٨ — اذا بلغك من عدوك عورة فاكتمها حتى تواتيها .
ت — دشمنك بر سرينه آگاه اولورسه‌ك اندن استفاده ايده‌جكه قدر مكتوم طوت .
٩ — اربع من كن فيه كان من خيار عباد الله : من فرح للتائب و استغفر للمذنب ودعا المدبر واعان المحسن .
ت — توبه تائبله فرحلانان مذنبلره مغفرت طلب ايدن ادبارده اولانه ناخيری خيره سوق ايدن محسنه اعانه‌ده بولنان خدا حقك بخيری پسنديده‌سيدر .
١٠ — استمسك بغرزه فانه على الحق .
ت — حق پرستانك ركابداری اول .
١١ — اصبر فی عملك تأتك الاخبار .
ت — معيشتكله قوتوش كه معلوماتك نافعه الرسك .
١٢ — استقم الامر .
ت — امورده دائم اوزره چالش .
١٣ — اصلح نفسك تصلح لك الناس .
ت — نفسكی اصلاح ايت كه خلقده سكا سالم اولسون .
١٤ — اصبروا فان العمل كله بالصبر .
ت — صبر ايدك كه هر ايشك باشی صبردر .
١٥ — اصدق اللقاء اذا لقيت ولا تجبن فيجبن الناس .
ت — دشمنه قارشی متانت كوستر زيرا جبانلق ايدرسه‌ك معيتكده جبان اولورلر .
١٦ — اعمل كانك ترى واعدد نفسك في الموتى .
ت — برابر باباكده تحت مراقبه بولنيورسك كبی ايش و نفسكی اولمش صای .
١٧ — العجز عن درك الادراك ادراك .
ت — معرفت حقيقه‌نك دركنده اظهار عجز ايتمك ادراك و معرفتنك ابری كلير .

١٨ — الموت أشد ما قبله وأهون ما بعده.

ت — موت كندندن اوكى كلنلردن اشد وصوكرا كله‌جكلردن اهوندر.

١٩ — الصدق أمانة والكذب خيانة.

ت — صدق امانت كذب خيانتدر.

٢٠ — ان الامام قدوة يعمل الناس بعمله في نفسه.

ت — امام قدوه‌در انلر اونك ياپديغنى خلقده انى ياپارلر.

٢١ — انظر ما تقول ومتى تقول.

ت — نه سويله‌ديككى ونه زمانده سويله‌ديككى دوشونن.

٢٢ — ان احسنت فاعينوني وان اسأت فقوموني.

ت — كوزل ياپارسم معاونت خطا ايدرسم مقاومت ايديك.

٢٣ — ان الله لا يقبل نافلة حتى تؤدى فريضة.

ت — فرض ادا اولنمدقجه نافله قبول اولنماز.

٢٤ — بادروا في مهل آجالكم قبل ان تقطع آمالكم.

ت — اميدلركز منقطع اولمدن مدت مهلكزده استفاده ايديك.

٢٥ — ان اكرمكم عندي الضعيف حتى اعطيه الحق وان اضعفكم عندي القوي حتى آخذ منه الحق.

ت — حقنى ويرنجه‌يه قدر سزك ضعيفلريكز اقويامدر و حقى آلنجه‌يه قدر سزك قويلريكز ضعفامدر.

٢٦ — ان اكيس الكيس التقى وان اعجز العجز الفجور.

ت — كياستك اك اعلاسى پرهيزكارلق عجزك اك ادناسى ده فاجرلكدر.

٢٧ — ان اولى الناس بالله اشدهم توليا له.

ت — نظر حقده اك اولى‌لر الله‌ا شدتله محبت ايدنلردر.

٢٨ — ان لكل نفس شهوة اذا اعطيتها تمادت فيها ورغبت اليها.

ت — هر نفسك بر شهوتى وار. نفسك ديلدكينى شهوتك اليه ويرديك الى بيلديكك كبى.

٢٩ — ان الله يرى من باطنك ما يرى من ظاهرك.

ت — جناب حق ظاهركده كورديكى شيلرى باطنكده كورور.

٣٠ — ان عليك من الله عيونا تراك.

ت — آكاه اول كه عيون حق سكا نكراندر.

٣١ — ان الله قرن وعده بوعيده ليكون العبد راغبا راهبا.

ت — انسانلر بين الخوف والرجا قالمق ايچون جناب حق وعدينى وعيدينه مقارن قيلدى.

٣٢ — اهدم الكفر بعضه ببعض.

ت — ديوار كفرى كندى طاشيله ييق.

٣٣ — اياكم واتباع الهوى فقد افلح من عصم منه ومن الطمع والغضب.

ت — هوا وهوسدن طمع وغضبدن حذر ايديك كه بونلردن عاصم اولانلر فلاح بولورلر.

٣٤ — اياك عيبة الجاهلية فان الله ابغضها وابغض اهلها.

ت — معايب جاهليتدن اجتناب ايديكز جناب حق هم انلره هم اهلنه بغض ايدر.

٣٥ — ثلث من كن فيه كن عليه: البغي والنكث والمكر.

ت — ظلم نقض عهد خدعه ديمك اولان خصلت كيمده بولنورسه مضرتلرى ينه كنديسنه طوقونور.

٣٦ — رحم الله امرأ اعان اخاه بنفسه واشركه في دعائه.

ت — اخوانك بالنفس معاونتله دعاده مشاركت ايدنلر رحمت جانه نظر اولنور.

٣٧ — من الميزان يوضع فيه الحق ان يكون ثقيلا ومن الميزان يوضع فيه الباطل ان يكون خفيفا.

ت — حقله املا ايديلن ميزانك اغر باصمسى وباطلله مملو ميزانك خفيف اولمسى حقدر.

٣٨ — سارعوا فيما وعدكم الله من رحمته.

ت — جناب حقك رحمتندن وعد بيورديغى شيده مسارعت ايديك.

٣٩ — صنايع المعروف تقي مصارع السوء

ت — خلقه ايلك ايلك آفات وبلايادن مصونيتى موجبدر.

٤٠ — كنا ندع سبعين بابا من الحلال مخافة ان نقع في الحرام.

ت — حرامه دوشمك قورقوسندن يتمش باب حلالى ترك ايدردك.

٤١ — كثرة القول ينسي بعضه بعضا وانما لك ما وعي منك.

ت — چوق سوز سويلمك بربرينى اونوتدرر نفعلى سويلنن سوزلر حافظه‌ده قالانلردن عبارتدر.

٤٢ — لا توعدن بعقوبة اكثر من معصية فانك ان فعلت اثمت وان تركت كذبت.

ت — معصيتدن زياده عقوبتله ايعاد ايتمه چونكه اجرا ايدرسكز آثم ترك ايدرسكز كاذب اولورسكز.

٤٣ — لا يكونن قولك لغوا في عفو ولا عقوبة فلا ترجى اذا امنت ولا تخاف اذا خوفت.

ت — عفو وعقوبت سوزلرك لغودن برى اولسون زيرا تأمين ايدرسه‌ك نه اميد وار نه تهديد ايدرسه‌ك بيم وار اولماز.

٤٤ — لا تلجبن في عقوبة فان ادناها وجيع ولا تسرع اليها وانت تكتفي بدونها.

ت — عقوبتك ادناسى بيله مؤلم اولدقندن جزا ايشنده كريشمه اكر مأمور ايسه‌ك شديدينى ترك ايله خفيفى اختيار ايت.

٤٥ — لا تجعل وعيدك ضجاجاً في كل شيء .

ت — تهديدكي هر شيئه شايع ايتمه .

٤٦ — لا تجعل سرك مع علانيتك فيمرج امرك .

ت — سركي علني شيله برطوتمه زيرا ايشك بوزولور .

٤٧ — لا تكتم المستشار خبراً فتؤتى من قبل نفسك .

ت — مستشاردن بر شيء صاقلامه زيرا صواب اولميان كندي كندينه ايتمش اولورسك .

٤٨ — لا تمازح صاحبك فانه يبقى ويذهب الناس .

ت — قومشوكله شقا ايتمه زيرا صاحبلر كيدر فقط او قالير .

٤٩ — لا يغرنك عن ذي سمعة فيرطا اذا انا حتى تعلم ما هي عليه .

ت — اداره ايشيدلن بربرك ... اولديغني اوكرنجه‌كه عادت ايتميك .

٥٠ — ليس خير بعده النار بخير ولا شر بعده الجنة بشر .

ت — بر خيركه عاقبتي جهنم اوله خير دكل و بر شركه نهايتي نعيم الهی شرلردن صاييلماز .

٥١ — ليس مع العزا مصيبة ولا مع الجزع فائدة .

ت — صبرده مصيبت حزن ونلاشده منفعت يوقدر .

٥٢ — ما من طامة الا وفوقها طامة .

ت — هيچ بر داهيه يوقدر كه اوندن اشد اولماسون .

٥٣ — من يطع الله ورسوله فقد رشد ومن يعصهما فقد غوى وضل ضلالاً بعيداً .

ت — الله و پيغمبرينه اطاعت ايدن سعادته نائل و عاصي اولان درطه ضلالته داخل اولور .

٥٤ — والذي نفسي بيده لان يقدم احدكم فيضرب عنقه في غير حد خيرله من ان يكون غمرات الدنيا .

ت — نفسم يد قدرتنده اولان ... حقيچون نفس بر آدمك امانه ... اولمسي دنيا كرداباته دوشمكدن خيرلودر .

٥٥ — يا طائر تقع على الشجرة تأكل من الثمر ولا تدري ما الخبر .

— اي مرغ اغاجه قونار ميوه يير فقط سرانجامدن بي خبرسك .

فصل ثاني

افضل الخطاب

من كلام

عمر بن الخطاب

٥٦ — ابتغوا الازهاد من خبايا الارض .

ت — يرجلكري خفايا زمينده چيقاريكز .

٥٧ — ابت الدنانير الا ان تبرز اعناقها .

ت — ثروت كزلنمز البته بر طرفندن باشيني كوستر .

٥٨ — اتقوا شر من تبغضه قلوبكم .

ت — قلبا بغض ايتديككز آدملك شرندن قورقيكز .

٥٩ — آخ الاخوان على التقوى .

ت — مصاحب اخوان صلاح اوزرينه بنا ايت .

٦٠ — احذركم عاقبة الفراغ فانه اجمع ابواب المكروه من السكر .

ت — ايشسزلك اعتيادندن حذر ايدك زيرا بو بر فراغت سكردن دها مكروه اولان قبائحك جامعيدر .

٦١ — اذا تناجى القوم في دينهم دون العامة فهم في تأسيس الضلالة .

ت — اساس دينه عائد مسائلي مكتوم طوتانلر تأسيس ضلالته بولونورلر .

٦٢ — اذا توجه احدكم في الوجه الى العمل مرآت فلم ير خيراً فليدعه .

ت — بر ايشه برقاچ كره باشلايوب ديولليه چاليشوب خيريني كورمين ايشه اداوشيه دائم گچوب .

٦٣ — اذا رأيتم القاري يحب الاغنياء فهو صاحب دنيا .

ت — محب اغنيا اولان زاهد محب دنيادر .

٦٤ — اذا رأيتموه يلزم السلطان من غير ضرورة فهو لص .

ت — بلا ضرورة حضرت دولتده اكتساب معيشت ايدن تقوى سيرت زاهد صاردن دكل بر دزد فاسقدر .

٦٥ — ارووا الاشعار فانها تدل على محاسن الاخلاق .

ت — اشعاري روايت ايدك كه انلر محاسن اخلاقه دلالت ايدرلر .

٦٦ — اخيفوا الهوام قبل ان تخيفكم .

ت — هوام سزي قورقوتمزدن اول سز انلري قورقودك .

٦٧ — اقتصاد في سنة خير في اجتهاد من بدعة .

ت — سنتده آز ايشلمك بدعتده چوق يا چقدن چوق خيرليدر .

٦٨ — الطمع فقر واليأس غنى .

ت — طمع فقر وضرورتدر اميدسزلك غني و ثروتدر .

٦٩ — المروئة الظاهرة في الثياب الطاهرة .

ت — مروت ظاهره ثياب طاهره دن بللیدر .

٧٠ — الدين ميسم الكرام .

ت — دين دائما كريملرك حسن داغيدر .

٧١ — استشر في امرك الذين يخشون الله.

ت — امرکی اللهدن قورقانلرله مشاوره ایت.

٧٢ — العبد اذا تواضع لله رفع الله حكمته.

ت — هر ایچون خلقه تواضع ایدنك جناب حق شرف وشانینی ترفیع ایدر.

٧٣ — العبد اذا تعاظم وعدا طوره وضعه الله الى الارض.

ت — کبر وتعظمله حدینی تجاوز ایدنی جناب حق یردن یره چارپار.

٧٤ — اشقى الولاة من شقيت به رعيته.

ت — آمرك الك شقیسی خلقی شقی ایدندر.

٧٥ — اثنان لا ينفكان عن الكذب كثرة المواعيد وشدة الاعتذار.

ت — چوق چوق وعدلر اعتذارده مبالغه یالاندن خالی اولماز.

٧٦ — ان الانسان لا يهلك عن نصف شبعه.

ت — انسان نیم سیر اولمقله هلاك اولماز.

٧٧ — الاقتصاد خير بضاعة

ت — سعی دخی سرمایه‌نك خیرلیسیدر.

٧٨ — الادب خير ميراث

ت — ادب میراثك خیرلیسیدر.

٧٩ — ان كان الشغل مجهدة فالفراغ مفسدة

ت — چالیشمق زحمتلی ایسه بوش طورمقده مفسده‌در.

٨٠ — اياكم ولعن الارض

ت — زنهار یره لعنت ایتمیك.

٨١ — اقل من الدين تعش حرا

ت — بورجکی آزالت حر یاشا.

٨٢ — اقل من الذنوب يهن عليك الموت

ت — کناهلرکی آزالت شدت موت سکا هون اولور.

٨٣ — ان الموت فضح الدنيا فما ترك لذي لب فرحا.

ت — موت دنیایی اویله رسوای ایتدی که ارباب عقل ایچون بر آن فرح براقمدی.

٨٤ — ان العمل كثير فانظر كيف تخرج منه.

ت — انسانك ایشی ایسه چوقدر. فقط طوغریجه ایشدن آقچه یوزیله چیقمغه دوشونمك لازمدر.

٨٥ — افلح من حفظ عن الطمع والغضب والهوى نفسه

ت — نفسی طمعدن طبعی غضبدن نفسی هوادن محافظه ایدن فلاح بولور.

٨٦ — اعقل الناس اعذرهم للناس.

ت — اعقل ناس اولان خلقی معذور طوتاندر.

٨٧ — اياك ومؤاخاة الاحمق فانه ربما اراد ان ينفعك فيضرك.

ت — احمقله دوستلقدن چکن چونکه اکثریا ایلیك ایچون بر کره فنالق ایدر.

٨٨ — تفقهوا قبل ان تسودوا.

ت — سرور اولمازدن اول هنرور اولکز.

٨٩ — تعلموا النسب فرب رحم وصلت بعرفان النسب.

ت — انسابکزی اوکرنك چونکه عرفان نسبله چوق دفعه رحم صله اولور.

٩٠ — تعلموا النجوم ما يدلكم على سبيلكم في البر والبحر.

ت — قره‌ده دکزده یوللره دلالت ایده‌جك درجه‌ده علم نجومی اوکرنك.

٩١ — حسن الخلق خير قرين.

ت — حسن خلق ده دوستلك خیرلیسیدر.

٩٢ — حرفة يعاش بها خير من مسألة الناس.

ت — یاشایه‌جق بر صنعت دیلنمکدن خیرلیدر.

٩٣ — رحم الله امرأ اهدى الينا مساوينا.

ت — مساویمزی کوسترنلر رحمت رحمانه اولسونلر.

٩٤ — عليك باخوان الصدق تعش في اكنافهم فانهم زينة في الرخاء وعدة في البلاء.

ت — عمرکی صادق دوستلرك سایه‌سنده کچیرمکه چالیش که انلر راحتده زینت زحمتده قوت اولورلر.

٩٥ — عليك بالصدق وان قتلك الصدق.

ت — صداقتدن اولمك لازم کلسه یینه صادق قال.

٩٦ — في العزلة راحة من خلط السوء

ت — سوء قریندن مباعدت انزواده عزلتله اولور.

٩٧ — لا تظن بكلمة خرجت من مسلم شرا وانت تجد لها في الخير محملا

ت — لسان مسلمدن چیقان سوزی خیرایله تأویل قابل ایکن شره حمل ایتمه.

٩٨ — لا تتهاونوا بالحلف بالله فيهينكم الله تعالى.

ت — اسم جلال ایله قسمه تساهل ایتمیك چونکه جناب حقك تحقیرینه دوشرسکز.

٩٩ — كفى عيبا ان يبدو لك من اخيك ما يخفى عليك من نفسك

ت — آخرده کوردیکك عیبی ایتمکك عیبك کندکده اولدیغنی کورمکدن بیوك عیب اولماز.

١٠٠ — لا تسأل عما لم يكن فان في ما قد كان لك شغلا .

ت — اولمامش شیئی سؤال ایتمکدنسه اولمشلردن عبرت المق اولیدر .

١٠١ — كل عمل كرهت من اجله الموت فاتركه ثم لا يضرك الموت .

ت — اندیشهٔ عواقبندن اولومدن خوف ایتدیرن اعمالی ترك ایت مونك ضررندن امین اولورسك .

١٠٢ — لكل شيء شرف وشرف المعروف تعجيله .

ت — هر شیئك بر شرفی واردر ایلیككك شرفیده سرعتله اجراسیدر .

١٠٣ — لا خير في ما دون الصدق من الحديث .

ت — طوغری سوزدن بشقه لافده خیر یوقدر .

١٠٤ — لا حلم احب الى الله من حلم امام عادل ورفقه ولا جهل ابغض الى الله من جهل امام جاير وخرقه .

ت — جناب حقك نظرنده حلم پیشوای عادلك حلم ورفقی ، وعداوت کبریایی شرایطنده ایسه جهل تقتضای ظالمك غدر وجوریدر .

١٠٥ — لا تكرهوا فتياتكم على الرجل القبيح فانهن يحببن ما تحبون .

ت — قیزلرکزی چرکینلره ویرمکه اجبار ایتمیك چونکه انلرده سزك کبی کوزللی سورلر .

١٠٦ — لا تؤخر عمل يومك الى غدك .

ت — بوکونکی ایشکی یارینه براقمه .

١٠٧ — لن تخور قوى ما دام صاحبها ينزع وينزو .

ت — صلاح قوتلاننامك آنجق بینمك تحتندی قوتلاندیجی ویدیکجه دائم قالیر .

٧٨ — لا ينفع الكلم بجهر لا نفاذ له .

ت — تأثیری اولمایان یرده سوز سویلمكك نفعی اولماز .

١٠٩ — من ملاء عينه من قائمة بيت قبل ان يؤذن له فقد فسق .

ت — رخصتسز دخولدن مقدم خانه داخلنه عطف نظر ایدن فاسقدر .

١١٠ — من مازح استخف به .

ت — مزاح ایله اوغراشان شایان استخفاف اولور .

١١١ — من يئس من شيء استغنى عنه .

ت — بر شیدن مأیوس اولان اندن مستغنی اولور .

١١٢ — مراجعة الحق اولى من التمادي في الباطل .

ت — حقه دونمك تمادی باطله قالمقدن اولادر .

١١٣ — من لم يعرف الشر وقع فيه .

ت — شری بلمین شره دوشر .

١١٤ — من كذب فجر ومن فجر هلك .

ت — یالان سویلین فاجر اولور فاجر اولانده هلاك اولور .

١١٥ — من ذهب حياؤه مات قلبه .

ت — حیاسی کیدنك قلبی اولور .

١١٦ — من قل ورعه قل حياؤه .

ت — ورعی از اولانك حیاسیده از اولور .

١١٧ — من كثر مزاحه كثر سقطه .

ت — مزاحی چوق اولانك سقطاتیده چوق اولور .

١١٨ — من اكثر من شيء عرف به .

ت — انسان نه یی چوق یاپارسه انکله شهرت بولور .

١١٩ — من كثر ضحكه قلت هيبته .

ت — چوق کولنك هیبتی آزالیر .

١٢٠ — ما الخمر صرفا باذهب للعقل من الطمع .

ت — عقلی بوزمقده صرف شراب طمع قدر قوتلی دکلدر .

١٢١ — من كتم سره كان الخيار بيده .

ت — سرینی صاقلیانك زمام اختیاری النده اولور .

١٢٢ — من يعمل في من بين ظهرانيه تأتيه العافية من فوقه .

ت — زیردستانه عفو ایله معامله ایدن مافوقنك نظر عنایتنی الور .

١٢٣ — من ينصف الناس من نفسه يعطى الظفر في امره .

ت — خلقه انصاف ایدن ایشنده ظفر بولور .

١٢٤ — وانظر في اي نصاب تضع ولدك فان العرق دساس .

ت — اولادکی هانکی اصله التقا ایتمکلك دقت ایت چونکه طمار اصلنه چکر .

١٢٥ — الا ان الله خلق وجوها يرغبون حاجة الضعيف فاكرموهم .

ت — الله اولکه ضعفانك حاجتلری اولی الامره عرض ایدن اعیان حرمته شایاندرلر .

فصل ثالث

انس اللهفان

من کلام

عثمان بن عفان

١٢٦ — البلية الرائع مقاته .

ت — ادبوری صو باشنه کتیردم .

١٢٧ — اتقوا الذي اليه ترجعون فلا تسارعوا الى الفتنة ولا تفارقوا الجماعة .

ت — الله حوك مراجعه ایتمکلك حقده خوف ایدیب فتنه به مسارعته وجماعتدن مفارقت ایتمیکز .

١٤٢ — ان الله خلق الخلق بالحق فلا تقل الا الحق .
ت — جناب حق خلقی حق اوزره خلق ایتدی سنده حقدن باشقه برشی سویلمه .
١٤٣ — انی لست بزاله لا أعول .
ت — بن جزالهدن دكلم كه سهو و خطادن سالم اولایم .
١٤٤ — انما يقصر الصلوة من كان شاخصاً او بحضرة عدو .
ت — نمازی قصر ایدن سفرده بولنانلر یاخود دشمن حضورنده بولنانلره مخصوصدر .
١٤٥ — ان وجدتم فی كتاب الله ان تضعوا رجلی فی القيد فضعوها .
ت — حكم قرآن ایله ایاقلریمی زنجیره اورمق لازم كلیرسه همان اجرا ایدك .
١٤٦ — ان الله حلاف الخليفة وفراق الجماعة والطعن على الائمة وبال على من ركب ثقيل وخزان لمن عليه جنيه .
ت — خلیفه‌یه مخالفت جماعتدن مفارقت ائمه‌یه طعن ایدنلر بار وبال اولنده ایلتیجه خسران وضلاله غالبلر .
١٤٧ — اياكم والحمر فانها مفتاح كل شر .
ت — شرابدن حذر ایدك كه هرشرك مفتاحی اودر .
١٤٨ — بادروا اعمالكم بخير ما تقدرون عليه .
ت — اعمال ابرشمه‌دن مقتدر اولدیغكز امور خیریه مسارعت ایدك .
١٤٩ — تاجروا لله تربحوا .
ت — الله ایچون تجارت ایدكده قازانك .
١٥٠ — حصنوا لهن ليس معهن ثالث من الادب وتجنب الريب .
ت — حصادیله اجتناب ریب اولنمق كوزلدركه بونلرك برادجنیسی یوقدر .
١٥١ — خذوا الحق واعطوا به .
ت — طوغری آلك طوغری ویرك .
١٥٢ — خير الناس من عصمهم واعتصم بكتاب الله تعالى .
ت — ناسك خیرلیسی معصوم اولان وكتاب الله ایله اعتصام ایدندر .
١٥٣ — رب ساع اعطانی شاهده ومتمنی غائبه .
ت — حضورا ماشاءالله غیاباً معاداه ایدنلر چوقدر .
١٥٤ — شتة شتة يا حبذا قصاص الدنيا لا قصاص الآخرة .
ت — مجرملك قولاغنی كوزل چك كه قصاص دنیا قصاص اخرتدن اهوندر .
١٥٥ — دستقوا توثقه .
ت — چكه‌سنی قا ایلكه كه نظر دكمیه .
١٥٦ — لتقربته او لتندمته .
ت — جرایك بوكسه پشیمان اولورسكز .

١٦٨ — اجرت المرسون رسنه .
ت — یوندن ینی الیه ویردم .
١٦٩ — ارمو بالدنيا حيث رمى الله بها .
ت — جناب حق دنیایی نصل اتاخته ایدیسه سزده برطرفه آتك .
١٧٠ — اذا احسنوا فاحسنوا معهم واذا اساؤا فاجتنبوا اساءتهم .
ت — ایلك ایدرسه ایلكلرینه اشتراك خنالعه یاپارسه اوخنالقلردن اجتناب ایدك .
١٧١ — اشيروا واجتهدوا فی الرأی .
ت — مشوره جوق اجتهاد ایله رأی ویرك .
١٧٢ — اعتبروا بمن مضى وجدوا بالخير .
ت — كچمشلردن عبرت الكده خیره چالیشك .
١٧٣ — العبودية محافظة الحدود والوفاء بالعهود والرضاء بالموجود والصبر على المفقود .
ت — عبودیت : محافظه حدوده اعتنا ایله عهده وفا ایتك ومفقوده صبر ایله موجوده رضا كوسترمكدر .
١٧٤ — القبر اول منازل الآخرة وآخر منازل الدنيا فمن شدد عليه فما بعده اشد ومن هون عليه فما بعده اهون .
ت — مزار منازل دنیانك صوكی منازل اخرتك اولكیدر انده شده كورنك اتیسیده اشد وان اهون كیدنك ابدیسیده اهوندر .
١٧٥ — الله حسبی وحسيبهم يوم لا ينطقون ولا يؤذن لهم فيعتذرون .
ت — ابراد كفتار ایله عرض اعتذاره میدان اولمیان بر زمانده جناب حق هم بكا هم انلره كافیدر .
١٧٦ — الهدية من العامل اذا عزل كالهدية منه اذا عمل .
ت — بر مأمورك معزول ایكن ویردیكی هدیه مأموریتی اوانده ویردیكی هدیه كبیدر .
١٧٧ — الطلاحة بالرجال والعفة بالنساء .
ت — طلاحت رجالك كاری عفت نساء باریدر .
١٧٨ — المحروم يعطى والمنفى يؤمن والمنفى يرد .
ت — محرومه اعطا قائفی ثانیه منفی‌یی اعاده كركدر .
١٧٩ — انا كابن العاقة ان عاش عقه وان مات فجعه .
ت — حیاتی دردسر مماتی بلای دل اولان بیازماز چوجقلرك پدرلری كبی ناچار قالاندیغم .
١٨٠ — انتم الى امام فعال احوج منكم الى امام قوال .
ت — چوق سویلر حاكمدن زیاده چوق ایش كورر آمره محتاجسكز .
١٨١ — ان لكل شئ آفة ولكل نعمة عاهة .
ت — هرشیك برآفتی وهر نعمتك برمصیبتی اولور

١٥٧ — لا تغفلوا فانه لا يُغفل عنكم.

ت — غافل اولميكز چونكه سزدن غفلت اولنماز.

١٥٨ — لم يُعيّرني بذنب عفى الله عنه.

ت — مظهر عفو خدا اولان بر كناه ايچون تعييب و سرزنشه نه حقك وار.

١٥٩ — لا يؤتي امر المسلمين الا اهل الصلاح والحكمة في السنة والتجربة.

ت — امور اسلام اربابِ صلاح ايله حكمتدن وكار آزموده لردن باشقه برينه توديع اولنماز.

١٦٠ — ما رأيت منظرًا الا والقبر افظع منه.

ت — قبردن هولناك بر منظره كورمدم.

١٦١ — ما عبد الله بحب الا اليه.

ت — جناب حقه بشقه علماء حقيقي يوقدر.

١٦٢ — من ترك الدنيا احبه الله.

ت — تاركِ دنيا محبوبِ خدا اولور.

١٦٣ — يكفيك من الحاسد انه يغتمّ وقت سرورك.

ت — فرحناك اولديغك وقتده حاسدك غمناك اولمسى نه بيوك انتقامدر.

١٦٤ — همّ الدنيا ظلمة في القلب وهمّ الآخرة نور في القلب.

ت — دنيا قايغوسي قلبك ظلمتي واخرت غمي كوكلك پرتويدر.

١٦٥ — ويحك ان هذا الشيء لبعرك وشانك وانت تعفره.

ت — بانيه يانيه حيوانلكه نائل اولديغك اغاجي كسيورسك.

فصل رابع

مطلوب كل طالب

من كلام

علي بن ابي طالب

١٦٦ — اذا تم العقل نقص الكلام.

ت — عقل كمال بولنجه بوش سوزلر زوال بولور.

١٦٧ — اذا حلّت المقادير ضلّت التدابير.

ت — تقدير داخل اولنجه تدبير زائل اولور.

١٦٨ — اذا حلّ القدر بطل الحذر.

ت — قدر نازل اولنجه حذر باطل اولور.

١٦٩ — اذا قدرت على عدوك فاجعل العفو عنه شكرًا لقدرتك عليه.

ت — دشمنكه غالب كلنجه شكرانهٔ غلبه مقابلنده عفو ايله مقابله ايت.

١٧٠ — استراحة النفس في اليأس.

ت — نفسك استراحتي نا اميد اولمقده در.

١٧١ — اعادة الاعتذار تذكير الذنب.

ت — اعتذار تكرار ايلك كناهي تذكار ايتمكدر.

١٧٢ — اغنى الغنى العقل.

ت — ثروتلك اك بيوكي عقلدر.

١٧٣ — افضل الزهد اخفاؤه.

ت — زهدك افضلي زهدي كزلمكدر.

١٧٤ — اكبر الاعداء اخفاهم مكيدة.

ت — دشمنلرك اك بيوكي دشمنلكني صاقلياندر.

١٧٥ — اكرم الادب حسن الخلق.

ت — ادبك اكرمي حسن خلقدر.

١٧٦ — اكرم النسب حسن الادب.

ت — نسبك اكرمي حسن ادبدر.

١٧٧ — الاضاعة بقطع اللسان.

ت — اضاعه قاطع بر زباندر.

١٧٨ — الارتقاء الى الفضائل صعب والانحطاط الى الرذائل سريع.

ت — فضائله صعود كوچ رذائله سقوط قولايدر.

١٧٩ — الادب صورة العقل.

ت — ادب عقلك صورتيدر.

١٨٠ — البشاشة حبل المودة.

ت — بشاشت رابطهٔ مودتدر.

١٨١ — البغي سائق الى الحين.

ت — ظلم سائق هلاك ظالمدر.

١٨٢ — البخيل مستعجل للفقر. يعيش في الدنيا عيش الفقراء ويُحاسب في الآخرة حساب الاغنياء.

ت — بخيل اولان بر فقيردركه دنياده فقرا كبي ياشار اخرتده اغنيا كبي حساب ويرر.

١٨٣ — الجزع اتعب من الصبر.

ت — تلاش و فرياد صبري اختياردن زوردر.

١٨٤ — الحمد سيف قاطع.

ت — حمد كسكين بر قيليجدر.

١٨٥ — السامع للغيبة احد المغتابين.

ت — غيبتي دينلهيان غيبت ايدنلردن بريدر.

١٨٦ — السعيد من وُعظ بغيره .

ت — آخرك حالندن نصيحت الان مسعود اولدر .

١٨٧ — السكوت عن الاحمق جوابه .

ت — احمقه قارشى سوكوت اكا جواب ويرمكدر .

١٨٨ — استشفع جناح الطالب .

ت — شفيع طالبك قولى قناديدر .

١٨٩ — الشرف بالعقل والادب لا بالاصل والنسب .

ت — شرف عقل وادبلدر اصل ونسبله دكلدر .

١٩٠ — الصيانة رأس المروءة .

ت — صيانت رأس مروتدر .

١٩١ — الطامع في وثاق الذل .

ت — طمعكار رشتهٔ ذل ايله بسته برنا بكاردر .

١٩٢ — القلب اذا اُكره عمي .

ت — قلب اكراه ايدنجه كور اولور .

١٩٣ — المحسن حيّ وان نقل منازل الاموات .

ت — محسن ديريدر قرار گرمكان اولسه .

١٩٤ — المرءُ عدوّ لما جهله .

ت — كشى بيلمديكنه دشمندر .

١٩٥ — المرءُ يخفى تحت لسانه .

ت — انسانك قدرى ديلى التنده حافيدر .

١٩٦ — الناس بزمانهم اشبه منهم بآبائهم .

ت — انسانلر بيرلرينه سوزلرنده زياده زمانلرينه بنزه نه بكزرلر .

١٩٧ — الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا .

ت — انسانلر خوابيدهٔ غفلتدرلر اولديكلرى زمان منتبه اولورلر .

١٩٨ — النصح بين الملاء تقريع .

ت — ملا ارنا سنده نصيحت ايتمك ملامت ايتمكدر .

١٩٩ — اوحش الوحشة العجب .

ت — وحشتك الك بوكى خود بينلكدر .

٢٠٠ — بشّر مال البخيل بحادث او بوارث .

ت — بخيلك مالنى يا آفات زمانله ويا وارثه واصل اوله جقيله بشارت ايت

٢٠١ — بالبرّ يُستعبد الحرّ .

ت — ايلكله سرا آزادلر بنده ايديلورلر

٢٠٢ — بالسخاء يُستر العيب .

ت — سخا ايله عيبلر اورتولور

٢٠٣ — ثروة العاقل في علمه وثروة الجاهل في ماله .

ت — عاقلك ثروتى علمنده جاهلك غناسى مالندهدر .

٢٠٤ — ثلاث يوجبن المحبة الدين والتواضع والسخاء .

ت — دين تواضع سخاء دنيلن اوچ خصلت موجب محبت اولورلر .

٢٠٥ — جُد بالكثير واقنع بالقليل .

ت — آزله قناعت ايت ده چوقله سخاوت گوستر .

٢٠٦ — جليس المرء مثله .

ت — كشينك همنشيني كندى كبى اشبهيدر .

٢٠٧ — جمال المرء في الحلم .

ت — انسانك زيب وزينتى كندنده حلم وليندر .

٢٠٨ — جهاد النفس افضل الجهاد .

ت — مجاهدهٔ نفس جهادك افضليدر .

٢٠٩ — حسن الادب يستر قبح النسب .

ت — حسن ادب قبح نسبى اورتر .

٢١٠ — حلاوة الظفر تمحو مرارة الصبر .

ت — مظفريتك طاتليلغى صبرك اجيلغنى محو ايدر .

٢١١ — خير الثناء ما جرى على السنة الابرار .

ت — مدحك اعلاسى السنهٔ ابرارده جارى اولاندر .

٢١٢ — دواء النفس دفع الحرص .

ت — نفسك دواسى حرصك امحاسيدر .

٢١٣ — دوام الفتنة من اعظم المحنة .

ت — فتنه نك دوامى محنتك اعظميدر .

٢١٤ — رُبّ سكوت ابلغ من كلام .

ت — چوق اولور كه سكوت كلامدن بليغ اولور .

٢١٥ — رُبّ ساع فيما يضره .

ت — ضررينه چاليشانلر چوقدر .

٢١٦ — رُبّ رجاء يؤدى الى الحرمان .

ت — رجانك چوغى محروميتى بادى اولور .

٢١٧ — زلة العالم كانكسار السفينة تغرق وتُغرق معها غيرها

ت — عالمك زلّه سى كميك يارچه لنمسى كبيدر هم كندى هم ديكرلرينى باتيرير

٢١٨ — زهد العالم هداية وزهد العاصى مضلة .

ت — عالمك تصوفى هدايت جاهلك تصوفى ضلالتدر .

٤١٩ — زيارة الحبيب اطراء المحبة .
ت — دوستك زيارتى محبتك طراوتيدر .
٤٢٠ — سادة الامة الفقراء .
ت — امتك ساداتى فقرا سيدر .
٤٢١ — سكر الاحباب اسكر من سكر الخمر .
ت — احباب سرخوشلغى شراب سرخوشلغندن قوتليدر .
٤٢٢ — سلاح الضعفاء الشكاية .
ت — ضعفانك سلاحى شكايتدر .
٤٢٣ — سلاح اللئام قبح الكلام .
ت — الچاقلرك سلاحى فنا سوزلردر .
٤٢٤ — سمع الاذن لا ينفع مع غفلة القلب .
ت — غفلت قلب ايله قولاغك ايشتمسى فائده سزدر .
٤٢٥ — شر الناس من لا يبالى ان يراه الناس مسيئاً .
ت — سيئاتنى هركس كورمسندن چكنميه ادم ناسك اشريدر .
٤٢٦ — شر الامور ابعدها من العدل .
ت — امورك شرى عدالتدن دور اولانيدر .
٤٢٧ — شر الامور اقربها من الشر .
ت — امورك شرى شره ال يقين اولانيدر
٤٢٨ — صحبة الجاهل سيئة .
ت — جاهلك سكوتى حالنك پرده سيدر .
٤٢٩ — صفو العيش فى القناعة .
ت — صفاء معيشت قناعتله الفت ايتمكدر .
٤٣٠ — ضجر الاحرار محل الانوار .
ت — ضجر احرار محل نعيم وانواردر .
٤٣١ — طوبى لمن غلب نفسه ولم تغلبه وملك هواه ولم يملكه .
ت — نفسنه غالب هواسنه حاكم اولانه نه موتلو .
٤٣٢ — ظل الاعوج اعوج .
ت — اكربجك كولكه سيده اكرى اولور (منظومه)
٤٣٣ — ظن العالم اصح من يقين الجاهل .
ت — عالمك ظنى جاهلك يقيننيدن دها صحيحدر .
٤٣٤ — عداوة الاقارب امض من لسع العقارب .
ت — اقربانك عداوتى عقربك صوقمسندن دها مؤثر ومؤلمدر .
٤٣٥ — عز المرء فى القناعة
ت — عزت انسان قناعتده ظاهردر .

٤٣٦ — غاية المعرفة ان يعرف المرء نفسه .
ت — غايهٔ معرفت انسانك نفسنى بيلمسندن عبارتدر .
٤٣٧ — فطنة المرء تدل على اصله .
ت — فطنتى انسانك اصلنه برهاندر .
٤٣٨ — فقد البصر اهون من فقد البصيرة .
ت — فقدان بصر فقدان بصيرتدن اهوندر .
٤٣٩ — فى الاستشارة عين الهداية .
ت — استشاره عين هدايتدر .
٤٤٠ — قلب الاحمق فى فمه ولسان العاقل فى قلبه .
ت — احمقك قلبى اغزنده عاقلك لسانى قلبندهدر .
٤٤١ — قليل الحق يدفع كثير الباطل كما ان قليل النار يحرق كثير الحطب .
ت — آز اتشك چوق اودونى ياقديغى كبى از حقده چوق باطلى دفع ايدر .
٤٤٢ — كثرة الوفاق نفاق وكثرة الخلاف شقاق .
ت — كثرت موافقت نفاقى كثرت مخالفت شقاقى موجبدر .
٤٤٣ — قيمة المرء ما يحسنه .
ت — كشينك قيمتى اتقان ايله بيلديكى شيله مناسبدر .
٤٤٤ — قول المرء يخبر عما فى قلبه .
ت — انسانك سوزى قلبنك اوزيدر .
٤٤٥ — كفى بالموت واعظاً .
ت — اولومدن كوزل واعظ اولماز .
٤٤٦ — كلام الرجل ميزان عقله .
ت — انسانك كلامى عقلنك ميزانيدر .
٤٤٧ — لا تنظر الى من قال وانظر الى ما قال .
ت — سويلينه باقمه سويلننه باق .
٤٤٨ — من عرف نفسه فقد عرف ربه .
ت — نفسنى بيلن ربنى بيلور .
٤٤٩ — من توقر وُقِّر ومن تكبر حُقِّر .
ت — خلقى توقير ايدن موقر تحقير ايدن محقر اولور
٤٥٠ — من استشار العاقل ملك ومن استبد برأيه هلك
ت — عاقلله استشاره ايدن قرارينه رأينده مصر اولان بوزولور .

بشنجى فصل

امثال كبار

٤٥١ — احسن الى من اردت ان يحسن اليك .
ت — ايلك كورمك استرسك ايلك ايت .

٦٥٢ — ادب النفس خير من ادب الدرس .
ت — ادب نفس ادب درسدن خيرليدر .
٦٥٣ — اذا اصطنعت المعروف فاستره واذا اصطنع اليك فانشره .
ت — ايشديكك ايلكى سويلمه فقط كورديكك ايلكى نشر ايت .
٦٥٤ — اذا بالغت في النصيحة هجمت بك على الفضيحة .
ت — نصيحتده مبالغه ايدرسك فضيحته چاربيلرسك .
٦٥٥ — اذا ذكر حبيبك عندك احدا بسوء فاعلم انك ثانية .
ت — هم نشينك بركيمسه‌يى سكا سويلرسه بيلكه ايكنجيسى سن اوله‌جقسك .
٦٥٦ — اذا ذهب الحياء حل البلاء .
ت — حيا كيدرسه بلا كلير .
٦٥٧ — اذا لم يكن ما تريد فارد ما يكون .
ت — ايسته‌ديكك اولمازسه اولانى ايسته .
٦٥٨ — اذا وجدتم الحكمة مطروحة على السكك فخذوها .
ت — حكمتى سوقاقلرده آتيلمش كوردكز آليكز .
٦٥٩ — اشد الجهاد مجاهدة الغيظ .
ت — جهادك اشدى غيظ وغضبله اولان مجاهده‌در .
٦٦٠ — احسن الثناء ما اعترف به الاعداء
ت — مدحك اعلاسى اعدانك اعتراف كردكلرى اولاندر
٦٦١ — اشر الاشرار من لا يقبل الاعتذار .
ت — شرارك شرى اعتذارى قبول ايتمين .
٦٦٢ — احسن المقال ما نطق به ظاهر الحال .
ت — اك طوغرى سوز ظاهر حالك سويلديكيدر .
٦٦٣ — اضعف الناس من ضعف عن كتمان سره واقواهم من قوى على غضبه واصبرهم من ستر فاقته واغناهم من قنع بما تيسر له .
ت — انسانلرك ضعيفى كتم سرده ضعيف اولاندر اك قويسى غضبنه غلبه ايدن اك صابرى فقروفاقه‌سنى ستر ايدن زنكينى ده بوله بيلديكيله قناعت ايدندر .
٦٦٤ — اطع من فوقك يطعك من دونك .
ت — مافوقكه مطيع اول مادوننده اطاعت كوررسك .
٦٦٥ — اعقل الناس من اعتبر بما رأى واتعظ بما سمع .
ت — انسانلرك عاقلى كورديكندن عبرت ايشيتديكندن نصيحت آلاندر .
٦٦٦ — آفة المروءة خلف الوعد .
ت — مروتك آفتى وعده خلف ايتمكدر .
٦٦٧ — اكتسب ادبا تكتسب نسبا .
ت — ادب كسب ايت نسب قازانيرسك .
٦٦٨ — اكمل الناس من ملك الرجال بجميل الخصال .
ت — انسانلرك اك كاملى فضائل جميله ايله رجاله مالك اولاندر .
٦٦٩ — العلم حلي في الغنى كنز عند الحاجة عون على المروءة صاحب في المجلس مونس في الوحدة .
ت — علم غنى زماننده آرايش حاجت زمانده ثروت مروته رفيق مجلسده مصاحب وحدتده مونسدر .

٦٧٠ — الادب وسيلة الى الفضيلة .
ت — ادب فضيلته سببدر .
٦٧١ — الاخوان لا يعرفون الا عند النوائب .
ت — زمانه مصائبنده شفيق دوستلر بلنور .
٦٧٢ — البشاشة مصيدة المودة .
ت — بشاشت مودت طوزاغيدر .
٦٧٣ — البطر بالنعمة واليأس من الرحمة كالكفر .
ت — كفرانه نعمت و نوميدى رحمت كفر كبيدر .
٦٧٤ — التجربة مرآة العواقب
ت — تجربه عاقبتى كوسترر بر آينه‌در .
٦٧٥ — الثعلب في اقباله تغلب الاسد في ادباره .
ت — اقبالده كى تلكى ادبار زده ارسلانه غلبه ايدر .
٦٧٦ — الجاهل عدو لنفسه كيف يكون صديقا .
ت — جاهل كندى نفسنك دشمنيدر آنده نصل دوست اولور .
٦٧٧ — المزح مفتاح الزلل والحقد مفتاح العداوة .
ت — مزاح زلتك حقد عداوتك مفتاحيدر .
٦٧٨ — الدنيا والاخرة ضرتان اذا ارضيت احدهما اسخطت الاخرى .
ت — دنيا واخرت ايكى اورتاقدر بريني خوشنود ايدرسك ديكرى طاريلير
٦٧٩ — الحازم من حفظ ما في يده ولم يؤخر شغل يومه لغده .
ت — حازم اولان النده اولانى حفظ ايدن و بوكونكى ايشنى يارينه براقميان در .
٦٨٠ — الدهر لا يأتي على شيء الا غيره .
ت — زمانه هرنه‌يه ايريشيرسه تغير ايدر .
٦٨١ — الرغبة مفتاح النصب .
ت — رغبت وطلب مفتاح رنج ومشقتدر .
٦٨٢ — الشر قليله كثير .
ت — شرك آزى چوقدر .
٦٨٣ — الدال على الخير كفاعله .
ت — خيره دلالت ايدن خيرى ايشله‌ين كبيدر .
٦٨٤ — الضعيف المحترس من العدو القوي اقرب الى السلامة من القوي المغتر بالعدو الضعيف .
ت — دشمن قويدن قورقان ضعيف دشمن ضعيفه قارشو مغرور اولان قويدن ده‌ها سالمدر
٦٨٥ — الطاعة حرز والقناعة عز .
ت — طاعت امن قناعت عزتدر .
٦٨٦ — العاقل من اغتنم غفلة الزمان وانتهز فرصة الامكان .
ت — عاقل اودركه غفلت زماندن اغتنام وفرصت امكاندن انتهاز ايدر .
٦٨٧ — العفو عن المقر لا عن المصر .
ت — عفو اقرار ايدنه‌در اصرار ايدنه اولماز .
٦٨٨ — العجب آفة اللب .
ت — خود بينلك عاقلك آفتيدر .
٦٨٩ — العقل احسن المواهب والجهل اقبح المصائب .
ت — عقل احسن مواهب جهل اقبح مصائبدر .
٦٩٠ — العلم خليل المرء والحلم وزيره والعقل دليله والرفق والده والصبر امير جنوده
ت — علم كشينك دوستى حلم وزيرى عقل دليلى رفق والده‌سى صبر سرعسكريدر .

٢٩١ — العجلة اخت الندامة .
ت — عجله ندامتك همشیره سیدر .
٢٩٢ — العديم من احتاج الى لئيم .
ت — الیاغه محتاج اولان یوقسولدر دیمکدر .
٢٩٣ — الفقر في الوطن غربة والغنى في الغربة وطن .
ت — وطنده فقیر اولمق غربتدر غربتده کی ثروت وطنی بولمق کبیدر .
٢٩٤ — الفرع يدل على الاصل .
ت — فرع اصله دلالت ایدر .
٢٩٥ — القول ينفذ ما لا ينفذ الابر .
ت — سوز ایکنه‌نك کیره‌مدیکی یره کیرر .
٢٩٦ — العلم شجرة ثمرها المعاني .
ت — علم بر اغاجدر که یمشی معانیدر .
٢٩٧ — اللسان سيف قاطع لا يؤمن حده والكلام سهم نافذ لا يمكن رده .
ت — دیل بر کسکین قلیجدر که کسکینلکنه طیانیلماز . سوز نافذ بر اوقدر که کیرو دونمکه امکان اولماز .
٢٩٨ — المذاكرة صيقل العقل .
ت — مذاکره عقلك جلاسیدر .
٢٩٩ — المرء من حيث يثبت لا من حيث ينبت .
ت — انسان طوغدیغی یره دکل انسانلغنی کوستردیکی یرده انساندر .
٣٠٠ — المرء من حيث يوجد لا من حيث يولد .
ت — انسان طوغدیغی یره دکل بولندیغی یره انساندر .
٣٠١ — المرء بفضيلته لا بفصيلته وبكماله لا بجماله وآدابه لا بثيابه .
ت — انسانك قدری نسلیله دکل فضیلتیله ، جمالیله دکل کمالیله ، ثیابیله دکل آدابیله‌در .
٣٠٢ — المزاح يورث الضغائن .
ت — مزاح اکدار ایدر .
٣٠٣ — الندم على السكوت خير من الندم على الكلام .
ت — سکوت ایچون اولان ندامت سویلندیکی ایچون اولان ندامتدن خیرلیدر .
٣٠٤ — ان العلماء سرج الازمنة كل عالم سراج زمانه يستضيء به اهل عصره .
ت — علما زمانلرك مشعله‌لریدر . هر عالم کندی دورینك قندیلی اولوب انکله اهل عصری آیدینلانور .
٣٠٥ — ان مرتكب الصغيرة ومرتكب الكبيرة سيان .
ت — صغیره ارتکاب ایدنله کبیره ارتکاب ایدن بردر .
٣٠٦ — ان سلمت من الاسد فلا تطمع في صيده .
ت — ارسلاندن سلامت بولنجه صاقین صیدینه طمع ایتمه .
٣٠٧ — ان طلبت السلامة فلا تعاد الاشرار .
ت — سلامت ایسترسه‌ك شریرلره معادات ایتمه .
٣٠٨ — ان طلبت من صديقك الكرامة فلا تودعه الاسرار .
ت — دوستکدن کرم ایسترسه‌ك اکا سر ویرمه .
٣٠٩ — اولى الناس بالعفو اقدرهم على العقوبة .
ت — عقوبته مقتدر اولوب عفو ایدنلر الک بیوك اولانلردر .
٣١٠ — اياك والحدة والبطرة والغرور .
ت — حدت غضب غرور حضاتلرندن صاقین .
٣١١ — اياك وفضول الكلام فانه يظهر من عيوبك ما بطن ويحرك من عدوك ما سكن .
ت — فضول سوزلردن صاقین زیرا اوڭ عیبلرینی اظهار و دشمنی ایقاظ ایدر .
٣١٢ — ايسر شيء الدخول في العداوة واصعب شيء الخروج منها .
ت — ان قولای شی دشمنلکه کیرمك ، ان کوچ شی اندن چیقمقدر .

٣١٣ — بالتأني تسهل المطالب .
ت — تأنی ایله ایشلر قولایلاشیر .
٣١٤ — بالعقل يصلح كل امر وبالحلم يقطع كل شر .
ت — عقل ایله هر ایش دوزلر ، حلم ایله هر شر کسیلیر .
٣١٥ — بعض الكلام اقطع من الحسام .
ت — بعض سوز قلیجدن زیاده کسکیندر .
٣١٦ — بلغ السكين العظم .
ت — بیچاق کیکه طیاندی .
٣١٧ — تجنب من الحسد لتتخلص من الحزن .
ت — حسددن قاچ که کدردن قورتیله‌سین .
٣١٨ — ثلاثة لا بقاء لها ظل الغمام وصحبة الاشرار والثناء الكاذب .
ت — بلوط کولکه‌سی ، اشرار صحبتی ، کاذب مدحه دوام یوقدر .
٣١٩ — ثمرة اللجاج الحيرة .
ت — عجولك انجامی حیرتدر .
٣٢٠ — ثمرة العجلة الندامة .
ت — عجله‌نك نتیجه‌سی پشیمانلقدر .
٣٢١ — ثمرة التواني الذلة .
ت — اهمالك غایتی ذلتدر .
٣٢٢ — ثمرة العجب البغضة .
ت — خود بینلکك صوکی بغضدر .
٣٢٣ — جمال الانسان كمال اللسان .
ت — انسانك جمالی لسانك کمالیدر .
٣٢٤ — حق يضر خير من باطل يسر .
ت — متضرر ایدن حق سوندیرن باطلدن خیرلیدر .
٣٢٥ — خير اهلك من كفاك وخير سلاحك ما وقاك .
ت — اهلك خیرلیسی سکا کفایت ایدنی ، سلاحك خیرلیسی سنی وقایه ایده بیلنیدر .
٣٢٦ — دم على الخير .
ت — امر خیرده دائم اول .
٣٢٧ — دواء الدهر الصبر عليه .
ت — جفای دهره دوا صبره التجا ایلمکدر .
٣٢٨ — ذو البأس لا يعرف الا عند اللقاء .
ت — اهل شجاعت ملاقاتده تشخیص ایدیلیر بیلنیر .
٣٢٩ — ذو الامانة لا يعرف الا عند الاخذ والعطاء .
ت — امنیت صاحبی اخذ و عطاده تشخیص ایدیلیر بیلنیر .
٣٣٠ — راحة الجسم في قلة الطعام وراحة القلب في قلة الاهتمام وراحة اللسان في قلة الكلام .
ت — جسمك راحتی طعامك ازلغنده ، قلبك راحتی اهتمامك قلتنده ، لسانك راحتی ده کلامك ازلغنده‌در .
٣٣١ — رب حرب شبت من لفظة .
ت — بر سوزدن بر چوق حرب غوغالر چیقار .
٣٣٢ — رب فرحة تعود ترحة .
ت — چوق سرور حزنه عودت ایدر .
٣٣٣ — رب كلمة سلبت نعمة .
ت — چوق سوز سلب نعمت ایدر .

٢٣٤ — سكت الفا ونطق خلفا
ت — صوصدی صوصدی کوتو سویلدی .
٢٣٥ — سوء الخلق يعدی .
ت — کوتو خوی سرایت ایدر .
٢٣٦ — شر الناس من لا يرجی خيره ولا يؤمن شره .
ت — کندندن خیر اومولمایان و شرندن امین اوله‌مایان ناسک شریدر .
٢٣٧ — شرط المعاشرة ترك المعاشرة .
ت — حسن الفت ترك کلفتله اولور .
٢٣٨ — شهادة الفعل خير من شهادة الرجال .
ت — افعالك شهادتی رجالك شهادتندن کوزلدر .
٢٣٩ — صاحب الصدق انفع من الرياء النافع .
ت — صادق دوست نافع ریاکاردن دها نافعدر .
٢٤٠ — صبرك على الاكتئاب خير من صاحبك على الاصحاب .
ت — قارشی‌قه جرانکك دوستلره عرض احتیاج ایتمکدن خیرلیدر .
٢٤١ — صمت كاف خير من كلام غير وافی .
ت — سکوت کافی کلام غیر وافیدن خیرلیدر .
٢٤٢ — طلاقة الوجه عنوان الضمير .
ت — یوز قلبك آیینه‌سیدر .
٢٤٣ — طول التجارب زيادة فی العقل .
ت — چوق تجربه عقله زیاده‌لك ویرر .
٢٤٤ — ظاهر العتاب خير من باطن الحقد .
ت — عتاب ظاهری حقد باطنیدن خیرلیدر .
٢٤٥ — عثرة القدم خير من عثرة اللسان .
ت — ایاغك سورچمسی لسانك سورچمسندن اهوندر .
٢٤٦ — عثرة الرجل تزيل القدم وعثرة اللسان تزيل النعم .
ت — انسانك سورچمسی ایاغنی لسانك سورچمسی نعمتنی ازاله ایدر .
٢٤٧ — علم لا ينفع كدواء لا ينجع .
ت — منفعتسز علم فائده‌سز علاج کبیدر .
٢٤٨ — عليك بالاقتصاد فی الامور كلها .
ت — هر اشده اقتصادی اعتیاد ایت .
٢٤٩ — عیّ صامت خير من عيّ ناطق .
ت — سکوتیله ملال ویرن سوزیله ایراث ملال ایدندن خیرلیدر .
٢٥٠ — قرين السوء اضر من السم الناقع .
ت — سوء قرین قاتل زهردن دها مضردر .
٢٥١ — قس من يومك على امسك .
ت — کونکیکی دونکی کبی قیاس ایله .

٢٥٢ — قلب الكذوب اكذب من لسانه .
ت — یالانجینك قلبی لساندن دها یالانجیدر .
٢٥٣ — تعجيل عاجل خير من تأخير آجل .
ت — آز تعجیل ایتمه چوق تأجیل ایتمه‌دن خیرلیدر .
٢٥٤ — كلب جوّال خير من اسد رابض .
ت — یرنده چکیلمش کبی طوران ارسلاندن چولاشان ایت کوپک خیرلیدر .
٢٥٥ — كل شیء يبدو صغيرا ثم يكبر الا المصيبة فانها تبدو كبيرا ثم تصغر .
ت — هر شیء کوچوکدن باشلار بویور ایکن مصیبت مستثنادر چونکه بو بویکدن باشلار صوکره کوچولور .
٢٥٦ — كل شیء يرخص اذا كثر الا الادب اذا كثر غلا .
ت — هر شیء چوغالدقجه اوجوزلر انجق ادب چوغالدقجه بهالنور .
٢٥٧ — كل صمت ليس فيه فكر فسهو وكل نظر ليس فيه اعتبار فلهو .
ت — فکرسز اولان هر سکوت سهودر عبرتسز اولان هر نظر لهودر .
٢٥٨ — كل مبذول مملول وكل ممنوع مرغوب .
ت — هر مبذول مملول هر ممنوع مرغوب اولور .
٢٥٩ — كلّ يفرّ من ضده ويميل الى جنسه .
ت — هر شیء ضدندن قاچار جنسنه قوشار .
٢٦٠ — لا تحملنّ على قلبك ما لا تطيق .
ت — طاقت کتیرمه‌جك شیء قلبکه یوکلتمه .
٢٦١ — لا برّ مع الشحّ .
ت — احسان وکرم بخل ایله هیچ اولماز .
٢٦٢ — لا زيارة مع زعارة .
ت — تقزلق اولانده زیارت مقبول اولماز .
٢٦٣ — لا سودد مع الانتقام .
ت — انتقام ایله بیوکلك اولماز .
٢٦٤ — لا شرف مع سوء الادب .
ت — ادبسزلکله شرف بولنمز .
٢٦٥ — لا تشرب السمّ اتكالا على ما عندك من الترياق
ت — یانکده‌کی تریاقه کوکنوب زهری ایچمه .
٢٦٦ — لا تعمل عملا ليس لك فيه منفعة .
ت — منفعتسی اولمایان اشی ایشلمه .
٢٦٧ — لا تعامل الدون بمعاملة الكفوء ولا الكفوء بمعاملة الاعلى .
ت — مادونه اقرانه اقرانه مافوقه معامله‌سی ایتمه .
٢٦٨ — لا تكن ممن يلعن ابليس فی العلانية ويواليه فی السر .
ت — علناً ابلیسه لعنت ایدوب کزلیجه اکا اویانلردن اولمه .

269 — لا تودع سرك غير صدرك .

ت — کیمسه‌یه سرکی تودیع ایتمه

270 — لبس الشهرة من الرعونة .

ت — لباس ایله اشتهار شانه حماقتدر .

271 — مبدأ رأي العاقل غاية رأي الجاهل .

ت — عاقلك بدایت رأیی جاهلك نهایتیدر .

272 — من أسرع في الجواب أخطأ في الصواب .

ت — جوابده عجله ایدن اصابتده خطا ایدر .

273 — من أفسد على أشياء فعلى يديها هلاكه .

ت — ایلکی کشی اوزرینه فساد ایدنك هلاکی اولك الندن در .

274 — من أطاع غضبه أضاع أدبه .

ت — غضبنه اطاعت ایدن ادبنی غائب ایدر .

275 — من بلغ غاية ما يحب فليتوقع غاية ما يكره .

ت — سودیکی شیئك غایه‌سنه واران سومدیکی شیئك غایه‌سندن احتراز ایتسون .

276 — من قال بلا احترام أجيب بلا احتشام .

ت — حرمتسز سویلین حشمتسز جواب آلیر .

277 — من قال ما لا ينبغي سمع ما لا يشتهي .

ت — ناسزا سویلین ایستمدیکنی ایشیدر .

278 — من نقل لك نقل عنك .

ت — سکا آخری سویلین سنی ده آخره سویلر .

279 — من يزرع الشوك لا يجني به عنبا .

ت — دیکن دیکنه اوزوم بیتمز .

280 — ليس العجب ممن قرأ هذه الأمثال فصار عالما إنما العجب ممن قرأها ولم يصر عاملا .

ت — بو جواهر و امثالی اوقویوب عالم اولانه تعجب اولنماز لکن بونلری اوقویوب احکامیله عامل اولمیانه شاشیلیر .

تم

مقتبسات رفیعه

ایکنجی کتاب

منبهات

مقدمه

محدث و مفسر مشهور امام احمد بن حجر عسقلانی نك [منبهات] نامیله اولان اثر جلیلی که مصرده طبع اولنمشدر . بر چوق تنبیهاتی حاوی اولدیغندن اك مهم قسملرینی و مشهور شیرازده کاتب [عنوان البیان] نام اثریله مشاهیردن بولنان جمال الدین محمد بن الواهب شامده طبع اولنان [حکم الاشراق] نام کتابنك اك منتخب پارچه‌لرینی و بر چوقده حکم بالغه‌یی حاوی یوز قدر حدیث شریفله بر او قدر کلام کبارك نقلا ترجمه ایتمش ایدم [مجامع الادب] نام اثر عاجزانه‌نك قافیه کتابنده‌کی ابیاتی دخی مقتبس قالدیغندن فقراتی دخی عبارت اولمق بالاده ذکر ترجمه‌لر ایله برابر سنده بولنمشدر دخی بونلری تردیف ایدرك [حکم بالغه و مطالع الحکم] نامیله ایکی باب اوزرینه اطرده مقتبساتك اشبو ایکنجی کتابنی [منبهات] نامیله یازدم

برنجی باب

حکم بالغه

مضامین آثار ایله تراجم کلام کبار دن عبارت اولمق اوزره ایکی فصل اوزرینه یازیلدی اشبو حکم بالغه‌نك ابیاتنی بوندن اول کتابك چوق رغبتنه بناء ابلاغ اشارت ایلدم .

برنجی فصل

مضامین آثار

281 — کیم که ناسه مرحمت ایتمز ایسه . مغفرت الله دخی ایتمز اکا

282 — نجاته ایچیك بوسه طورمیك اما
الهی ویرمك تماما طوغری اولسون ها

283 — باباکه ایله اطاعت ایدر اولادکده سکا
سن اولورسك اکا عاصی اولور اولادکده سکا

284 — بد دعاسندن چکین مظلومك ایله اتقا
چونکه داخلدر جناب کبریایه اول دعا

285 — ای کرم ایدیکز رسم سلامی افشا
که بو چونله اوله رسم محبت پیدا

٣٨٦ — منشا ایدر بر دوستلق سنی
ای بی ایك طوغری سوبله سن اکا

٣٨٧ — زنکینلکی واردر دیه بر زنکینه هر کیم
اکرامی ایدرسه ثلث دینی کیدر هب

٣٨٨ — اروهوش جمله ایجابه اهلنه
فرصت ایلر تحصیل علم و معرفت

٣٨٩ — چوق محبت هوش ابتزیه اکر
چوق زیاده ایتمه سیرك سیرك ایت

٣٩٠ — ایشی تدبیر ایله طوت عاقبت ایله نظر
صوکی خیر اولسه شتابه کوتی اولسه ترك ایت

٣٩١ — مال سنده چوق اولورسه ذاته باقوب اولمه ملول
مال سنده آز اولورسه انساته باق اول منشرح

٣٩٢ — ایکی طارغیه اریشه کیم بولسه
اکا واجب کوریر اجر شهید

٣٩٣ — خلقك قوللرندن زیاده سوریکی اعمالی
صاکنی طوبورمه نحملرنده ایلمك آراز

٣٩٤ — بالی سرکه تفصیل افساد ایدرسه
کونو قویده ایدر اعمالی افساد

٣٩٥ — ایلك اوکوسی محشر صانك
بیلکیم نمازك صاببدر

٣٩٦ — سکره کیم اولور قالقاته ابرکنده
غابرا بیشنز ایلر ارزاقی یر طار

٣٩٧ — آز اولوبده از اولورسه سوز طاتلیدر
بوبله طاتلی سوز کلامك خیریدر

٣٩٨ — عالمك علمی ایله آز عملی یر چوقدر
جاهلك جهلی ایله چوق عملی یرازدر

٣٩٩ — کیم کورسه عالمك نا اوستنه
صانکه مصحف اوستنه باصمیش ایلر

٤٠٠ — کیم تواضع ایلسه الله انی یوکسکلدر
کیم تکبر ایلسه الله انی الچاقلدر

٤٠١ — جنته کیرمز او کیم قلبنده واردر — ذره مقدارنجه بر کبر و غرور

٤٠٢ — تعجیل آتشه اوروبی بر بیتیر — حد اولیه حسناتی اریدر

٤٠٣ — دلالته ایلیه بر امر خیره — او خیری ایشلیه فرقی یوقدر

٤٠٤ — صدقه دفع بلایا ایلر — غضب حقیده اطفا ایلر

٤٠٥ — کشی دنیاده ایکی یوزلی ایسه — دیلی عقباده انك آتشدر

٤٠٦ — کشینك اصلی دنیاده یوقدر — دیلنی طوتمق ایله حاصل ایلر

٤٠٧ — کیم چوغالیرسه لطیفه ایتمکی — هیبتی قالماز کیدر جمله وقار

٤٠٨ — قولایله کوسترك کوسترمیك کوچلك
اولك تبشیره ساعی ایتمیك تنفیر

٤٠٩ — اوکوز المیه کرك عاقل کشیده — ایلر تادم اکا عاصی اولانلر

٤١٠ — نه مؤمن اوله بر انسانه کیم دائم — ذلیله رحم ایدوب مسکینه بخشش ایلر

٤١١ — کشینك غنی اوزنه بر علم در بر مال
نه اول غنی آچانه جهل ایله یوقسللقیدر

٤١٢ — روانه ایلمك اشعار ملتی ین
که انده حسن اخلاقه دلالت وار

٤١٣ — عالمك زنکینلکی علمنده در — جاهلك زنکینلکی مالنده در

٤١٤ — چالیشوب قازانمادن نه ایلرسه اوسونه
دیلنمه اللهه نشنله بد علباد

٤١٥ — ال ایشنده یورولوب اویوبایه ساعیل
اوکیمه مغفرت حقه ایلرز مظهر

٤١٦ — طول قادینلر ایله مسکینه باقانه صاحب کرم
نزد باریده مجاهد فی سبیل الله

٤١٧ — خدا نزدنده مستحسن اولانه خیرات — دلو آز اولسه دائم اولانلردر

٤١٨ — خدانك ان زیاده سوریکی قوللر — عیال و اهلنه نافع اولانلردر

٤١٩ — کشی یاردیمی بولندقجه ضعیفه کرماً
اکا مرحمت هم اوبلجه یاردیمی ایلر

٤٢٠ — صاتار کنده آلیر کنده ده دیریرکنده ده
سماحت کوسترنه محبوب باریدر

٤٢١ — اغنیاء سنه فضله مکرم کتجاره — اغنیا اولدقلرینه مقدم اکرام ایدیلر

٤٢٢ — باباڭ راضی ایدرسه حق ده راضیدر
باباڭ طارغین ایدرسه حق ده طارغیندر

٤٢٣ — زراعت نعمتلر مصدریدر . اولورسه غافل ضرردیده اولانلر چوقدر

٤٢٤ — هر نعمتی کری بوقسولہ جفا چوجاقه

آنه اکیه باعه ذاتی احتیاجه بخشایدر

٤٢٥ — اولوپ سوکه که اندہ اولور برشی طوپار

فقط اول سوکلک ایله چوجه دیری رغبت ایدر

٤٢٦ — اوناخه خوشه خوفو سوینک نکاح اولمه ایله صوال

بونه پیغمبرانك دائمی سنتلریندر

٤٢٧ — خدانك ان زیاده سودیکی قولدر
عباده خوشه تعجیب ایلیندر

٤٢٨ — بوسج ایدبه محبوب اولمقده کرك چوجه اخرار

چونکه بر منبع فلسفه طور ییل وزلر

٤٢٩ — اغتذا ایتملکی باعث اولوبه
شبیه امانه کرك ابنك حذر

٤٣٠ — کروشخه صاحباده بوبجه کبی

شیره بل باغلامقلو شرك اتلدر

٤٣١ — نیم به کیم که بانکره صلاة ایلر
کنا هنده انك برذره سی قالمانه .

٤٣٢ — معارفده کوزل بردارلور اولمانه
جلالنده فنا بوقسوللور اولمانه

٤٣٣ — یرکی الب کی اوبله جا اصلاح ایت کیم

خوشه اوله بر کبی جایه نظره بیهر الناسی

٤٣٤ — کیم که بر ساعته عدالت ایلسه
طونه که یتمش بل عبادت ایلمسه

٤٣٥ — اوزنه تحصیل علم طورمه
بشکیده فراره رك چالیسه

٤٣٦ — چکشه بریك سوزنده بر سوزك نرکی

خدا نزدنده بیك رکعت نمازدن خوشه

٤٣٧ — چوجه صبیانده قائم و صائمك اجرینه بهدر

حسن خلق و حسن سیرت صاحبی مرد عفیف

٤٣٨ — دینه و دنیاسی اوزنه کشی اهل دشوده

اولمه کافیه اکا اشبو صفا ذیلی شرف

٤٣٩ — دائم اول سه پاك اولمقده کیم
پاك ایدر بو للاشر رذلك سنك

٤٤٠ — نه موتلو اوبله بر انسانه کیم دائم
خالیا کوزه کورم ملکوبه عیبنی بانسك

٤٤١ — عیب ناسی کیم کورور کورمز لنوراوزباب

حفظ الله دفعهٔ عیبنی اوزنه انك

٤٤٢ — اوکورکه آکهیرکه غیبت ایت چیقموه چوجه سی رهاکمیه سنك

٤٤٣ — عبادالله ایچنده خوشه طبیعت ادمی الله

سور سنده چالیسه تهذیب اخلاق ایله محبوب اول

٤٤٤ — قول ده مقل یره ففکه بونه
نرم برخیری کورورسك آنه قال

٤٤٥ — مصاحب مغفرتنده ایشیت
بذل اداب سلام و خوشه کلام

٤٤٦ — هبوط تاجرك مرزخه ایلدر اکرا

اکر خوتقاه ایدرسه هپ اهر محرم

٤٤٧ — أسی عقل و حکمت اولدرکه بو عالمه کشی .

اوکچه امانه المیوبه چوك مدارا ایلسونه

٤٤٨ — حذر ایت چوقچه فنا ظننده کیم
بالاعدال بوکی ظنده ظنه .

٤٤٩ — سبب اولدرکه زنقله ، قنجه احوالنه غیرك

تمامیله ایر عبرت اوا احوالك تمامنده

٤٥٠ — ضیا فنده کرك او صاحبی اوکچه لشوسه اولسونه

بیك برکه ده کولسونه چوجه کوزل سوزسویلسونه طورسونه

٤٥١ — علما فندیلیبه اخرتك دنیانك

کیمه نکر انك اردیجه اوایدیه بولدیه

٤٥٢ — عالمك ظنی احیدر دائما
جاهلك کسب یقیننده بونه

٤٥٣ — بری دیرکه سکاه برشئ باقیبرسه بانه

انی فهم ایله که سر ده دیمه برکیمسه یه سه

٤٥٤ — شاهدره هرشئ ایله اکرام ایدیلن کیم

حق ظاهر ایلدر انلرك اقوال و فعلنده .

٤٥٥ — الله ایله سوز لشمکی ایسترایسك

آیه سنه الله ایچ مصحفی قرآنه اوقو

٤٥٦ — نکر بیه هر کیم که قورقار . شبهه یز
هر کشی اندن قورقار . اویله چه

٤٥٧ — قومشوکی ایچنده اکرام ایت مسافر ادمه

اعتراکی آچ حذره دائم لشغه بوبیه سوز سویلیجه

٤٥٨ — نظر ایتمز کشینك حق طبیعتنه سوزلرینه

نظر ایدر او فقط هپ ایچینه ایشلرینه

٤٥٩ — بدنه صحت بولور صافی ایدر دل
آز یچلکله

کیر جسم وروح قلبه قساوه چوجه یچلکله .

٤٦٠ — عالمك زله سی بکزر کمینك باتمه سنه
باتیرر کندیله خلقیه بردن دکره

سکا خائن اولنه قارشو خیانت ایتمه

٤٦١ — سکا امنیت ایدنه ذاته امین اول اما

٤٦٢ — یالان سوز وعده خلاف ایتمک امانته خیانتدر

منافقلره علامتدر اوتر کوزل بللی

٤٦٣ — ممکن اولدقجه حالیله سهو اسنده زورلما سزه الله قوی اغرکه

٤٦٤ — قوه طالع برلار فتنه کیم ایله ایقاظ الکا لعنت اوله

٤٦٥ — ابشیر یله کیم نه سوسونده فتنه ذوالجلال

طوغره سویله فرامانی کرم اول جاکه

٤٦٦ — سکابی کیمه اوروچ دیسه اکر الکا شکر ایله دناکوستر اوده

٤٦٧ — عیب آزادله سبله داما سه اچیق

فتنه یه ایله عبارت نیل اجابت دعوته

٤٦٨ — الموید برفاه یی ذقله کور سه جانی

جیفه دنده اهتداری ایده رنیه آهکله

٤٦٩ — نو نیک غیبه ایتدیکی برحالده حکمت سوزی زرده بولسه حالیه فضله افندی ایدانی

٤٧٠ — برما قرالنه بر شیلته سر سه بر کشی لطفه مقابله باقار اوله انسان دونوغ انسی

٤٧١ — قیرایش قوسه یا سه امید جیله طاب بده کیم خدا ایتسون دوباره اجرینی

٤٧٢ — کیمسه اداء ایه اظهار شادی ایتمه کیم حدانی عفو ایلیوب مبتلا ایدرسنی

٤٧٣ — کیم که رحم ایتمز صغیره حرمت ایتمز اکبره

هیچ ایتمز اوله بزده وکلدر اول کشی

٤٧٤ — نفرت ایتمه تک اوده قلبیده ایچی

اوروچ دیرمکلک وارادن سکن اجری .

٤٧٥ — اك اوزانمه برابشه بتمز سه شایه طاقتك

بویله لکله متبذل ایتمه حافیده سه نفسکی

٤٧٦ — اولواودم کسیبر هر عملی ساره تمامی

ولده صالحی جاری صدقه علم اثری .

٤٧٧ — نه مو تلو اوله برانسانه کیم طوربار بابار خیراتی

ابدی مالنده احسانی ابدی قولنده امساکی

٤٧٨ — بجزیکه بربره اوکه سلامی اداقبل موکره دینه سوبله کلامی

٤٧٩ — کیم کورسه حافظ اعوانی حق نفرا ایله انک حاجتنی

٤٨٠ — موجلوبی تجربه قادرکه باشلارسه کشی

هر باشلار کندنه کوچ کونرنده حابشی

ایکنجی فصل

زاهر کلام کتابه

٤٨١ — بوزوشمه قوشولره ایلد غوغا ما قورکیه قوشلوق قارز با

٤٨٢ — نفسکی اهروح ایدرسه اکر قلمه عالم غیبی تشالده سکا

٤٨٣ — هر ماشاء ایلیه آدم سو مهانده سنی

چونکه هواقلار اوشه رشمه قلبنی اچماز سکا

٤٨٤ — کیم کر سرعتله ویرر آه و جواب

دائما ایلر احیانیده خطا .

٤٨٥ — جاهله جورها ایشك ثیل سه بوقوله اعتنا

جمع جاهلده احمر طبه عالم دائما

٤٨٦ — دجه عذره اولمنجه بینه نزلك عذرا ایتمك موافقدر سکا

٤٨٧ — کیلك او قلر ایرك اول طورمه ادب کسب ایتمکم

سنی وار شم قبلار قبه نسبه ادادب

٤٨٨ — ادب او کریه سکا لا زمه نسب نسبه اکر مبدر حسه ادب

٤٨٩ — نسبك قیمتی اوزر کوتورر حسه ادب حالیسه اهل ادب اول لازم بر حسه نسب

٤٩٠ — ینتی دنیاده فرورله نفر آسا باشا .

افزع اغنیاده سه ابد اعطای حساب

٤٩١ — ینتی اجرنتر هزینه ذ بیده دا ثیرك

مالیجی رخنه صافلار حول بر داماده هب

٤٩٢ — ایکی ذاتك اره سیده کیم که بولرسه بیلویه

که انك موجب اهلاکی اولور اول ایکی ذات

٤٩٣ — ایلك ایله کوربوسه بره کیمز حسنات

کوبه ادرکه بیلور قدر جیلی حیاتنه

٤٩٤ — اوسونه طالب ایه مقبق آیرلر جمله اشیاده نصیب

٤٩٥ — حافیه به طینت ادملره صحبت ایتمه سه زیبا

طبیعت ساریه شرده ایده بد خوری سرقت

٤٩٦ — ابدا هیبه اموری مشوره موزنه چونکه داحیوه ننقف

٤٩٧ — جریه تعقیب ایله قوسه اردیجه هب

شر یکوره کی حاوسه سرغله جاچ

٤٩٨ — رهنه ذهبه تعالی دن امیدك کسمه کیم هر کناهکاره بیوك بر ذنب ایلر قطع امید

٤٩٩ — عاقل اولدركه زمانك غفلتندن اغتنام
ايليوب انكاه فرصتدن اولور هب مستفيد

٥٠٠ — كيم طمعدن قلبنی صاقلار غضبدن طبعنی
قورتولور نفسك هوا سندن بولور فوز و فلاح

٥٠١ — عقده اورسه غصه لرله باغليسه قلب حسود
دكرا نسو نديله فتح اولماز قاپلر مغلقه ابد

٥٠٢ — سكا حاسد چوقدر اپ يوقدر اولورسك محسود
اكا فخر ايله كه اول رتبه اولورسك مسعود

٥٠٣ — اصل عزم اول صاحب تدبيرك   ذاتكه وبرمه تردد له فساد

٥٠٤ — كيمده نقصكده اولاسن بر عيبی اخذ كوردن
ايلمك تعييب عيبك ال بوك بر توعيبدر

٥٠٥ — چالیشه گرچه چالیشقده مشقت دار نقط نافع
ذاغندن چيكله كيم انده مدهشده مغشيدار وار

٥٠٦ — غالب كلوب نفسه   حاكم اولورسه هواسنه
هر حالده كار ايچنده   مسعود و بختيار اولور

٥٠٧ — دائما باطله فاملقدن ایسه   بر كونده اول حقه دونكز قرابلدر

٥٠٨ — ايشرنه خلقه انصاف ايلمه   كندی كارنده ايدر كسب ظفر

٥٠٩ — نصيحت ايلمك عالم ايچنده   ركلده پند اودانه بر حلاوتدر

٥١٠ — نصيحه كجرك هم معروفی   فقهيت صاحبی ايدا دل نجمنا

٥١١ — استشاره ايلمه عاقل ايله مالك اولور
مستبدله رأی خودی كندينی هالك ايلر

٥١٢ — سكوت احسن اما بر تفكرك مختار
نظر لازمدر اما عبرت اولمازسه اوبوندر

٥١٣ — امورك شركی كاری شره ايصال ايلينلردر
رجالك شری كندی سرينی فاش ايلينلردر

٥١٤ — كاذبك مدحی شريرك صحبتی جود بخيل
سايه ابره مشابهدر كلير كلمز كچر

٥١٥ — چوقچه چوقچه وعد ايله حزنده اوزونده اعتبار
مترجم لر بالاتله اينه زنل اعتبار

٥١٦ — شخص ادم جبل اتانه اوله حرمت كورر اما
تخيلك حالی و شانه و موقعی ذلته زائلدر

٥١٧ — سوديكمه صلاتم اصلم شودر فصلم شودر
ازملك افعال و آثار يندن اصلی بللیدر

٥١٨ — كيم ثنا ايدرسه ناسی كندينه محمود اولور
خلقی تعييب ايلينه عاقبت معيوب اولور

٥١٩ — اوملك فعلنده استدلال ايدرلر حالنی   چونكه افعال ايلر اصلنده اثك اعماليدر

٥٢٠ — نه ايش عزم ايدجكسه نظر ايت   كيرلينجه نره قرده چيقلور

٥٢١ — ابنائی معزور سن عمر قصر كله سردر
هالك ايده بكسانه لا يبقی كله بولق عز در

٥٢٢ — قضا بر شئی نزع ايتسه الكدن   اسفه ابتمه اني بر كونده قضا ايلر

٥٢٣ — اتمه اهقدر تنبله صحبت چوقده صاقبه
چونكه صالحك فساد غير ايله فاسدا اولور

٥٢٤ — كيم كه ره حقی حقيله كورر   حق پرستانك ركابنده يورر

٥٢٥ — صالبسه تلطيفه خلقی زنت ايد اوله دل ارار
بوكا عالم دينور بركونده قايلسك سن دخی ناچار

٥٢٦ — كل آكاه اول كه دنيا سايه ابره مشابه
اولنجه مستقل اجی بر بشانلق ايدر اظهار

٥٢٧ — اول ايشك كيم اولی ضايع اولدر   انرطاس كلمزم نافع كلير

٥٢٨ — نفسك قدرنی بلمز ايدرسه تحقير
انی تحقير ايدرسه اوزره بول اهون اولور

٥٢٩ — تأمل قيل كلامك حكمی غائبده سن زيرا
لسانكدن خطا كلسه چيقارسه ردی مشكلدر

٥٣٠ — منفعل كلمز نسلی ايلمز خرابه نقطه
شر كلير سيلك اولجه بالانی ياغار

٥٣١ — حدیله راحته اصلا اتحاد ایتمز حدیکله هانه راحت کیدر طوریاش

٥٣٢ — شرابك غاینی ای اهل ناموس یا فلج ویا سکته در یا صرع و کابوس

٥٣٣ — فقر او قدر سعی ایجون کل طورمه بوسه
کندی کاریك بوقسه کیتبه اعداره قوسه

٥٣٤ — ایکورها بشی سعیکله هیچ تخفیف
عاجزسه کلیتی اخره ایته تکلیف

٥٣٥ — اولمیجه برکثی غایه عفیف اوجه اولماز قومی بیننده شریف

٥٣٦ — مزاحی یه چوغا لانلر چوغا ایدرلر خطایایی
اولورلر بویله لکله عاقبت شایان استخفاف

٥٣٧ — ویرکه ره ایرکه ره سلامی تشویشه اولکه تمام اولسون تحیه لك

٥٣٨ — دائما عوسه الفتی اینمرسکز بیکزه ترك کلفت ایلمك

٥٣٩ — ایدرسك اوزه بر ذنبه تجلیك ایدرسك نفسکی اول ذنبه تشریك

٥٤٠ — مختلط اولسه بازار قدر زر بوطار خلل
فضلنی اثبات ایدر الینه النونك محك

٥٤١ — صفورکده ماشاره دغیا بکره معاداتی
ایدنر چوقه الورسه حدا هوالکده ثابت اول

٥٤٢ — اولمامه اولمه صبر ایتمزی صور مفقره ایسه
کوزلك اچ باقه اولورسه ایشدره نوار عبرت آل

٥٤٣ — عالمك دنیاره انهر برکوتی جاهلك اطول حیاتنده کوزل

٥٤٤ — نه سوز سویلیه بی احترام بکله اندرنه هرمشز کلام

٥٤٥ — خرابته هر کم ایدرسه اهتم عونه صه ایلر اوکا ره الفهم

٥٤٦ — یتیمك مالنی ویرانه محروم الهور زیرا انکا هر لقمه زقوم

٥٤٧ — قناعتکا راولمه بوتوله قیل امعانه قناعتده زنانده عزت انسانه

٥٤٨ — صغیرك کیمینی تحقیر ایدرجه کوره کومك زیرا
هلاکی مار مغرورك الهور هب سم عقربده

٥٤٩ — دقتده وسعته صاقنه طاسیلانه مرحه الهور
بلبلیده اما مزورده حقیقی بیا اولاره

٥٥٠ — زلة اخوانك عفوو صفحی شکل اولسه ده
خیراهر الیت صدیقکله معاند اولمه ده

٥٥١ — صدیقکده کرم بکلرایسه دانم اکا فاسه ایتمه اسرار درونه سه

٥٥٢ — انتقام المه بویکلك شانی اخلال ایدر
اتحاد ایتمز شرف سؤ اوبله پر زمانه

٥٥٣ — ایبلك ایته ایبلك کورمکا ایسترسه اکر کونولده ایشیورسه کونلدك ایلرسه

٥٥٤ — ادملك هر کلامی عقلنك بزابنه بیلیدیر قلبده هنه وارسه اول سوزلر بتونه

٥٥٥ — صورك محنتی اثنا رسنده دفع سرور کره
مسرته کوسترانده بویله لکله انتقام آل سه

٥٥٦ — صفانه عقلی افساد ایلدیکیده طمع قوتلیده خالق عوقیده

٥٥٧ — صدیقته اول صدیقته نه اول صدیقسنا تلك رکابنده یورو

٥٥٨ — سکا بر اخوك احوالنی سویلرسه بری سنك احوالکی ده اخره سویلر بو او

٥٥٩ — ادمی معذور کورمزسه اگر قلبك حالیده
کندینی معذور کورمکلکله معذور اولماز او

٥٦٠ — بر ظلم وار هر شیده دلوچه آزاب
اوبقوسز ادماره اطول کلور اقصر کیجه

٥٦١ — ایدر عیبه رضا هر عیبه اغماضه وتغافل
نصل عیبه عداوت هر ما دیکی کورورسه

٥٦٢ — کوزله یوزلرسنی الدانمویه زیرا نیجه بك حیه لر وار باغ دلجوده

٥٦٣ — انبساطی کسی موافقه اولمایه افراده ایله
چونکه اکثر طار کلبر دنیا ایکی ضد ادمه

٥٦٤ — صد نعال تورث ایتمك ایسنچه عیبده کاه دشوارنده یاردم ایتدیره اعداسنه

٥٦٥ — سؤحال فنجی کیم تخبیه ایدر عاقبت ایشر اوتیجی کندیه

٥٦٦ — بر کثی اینسه شرکده بایشه ایسه شرکانه ایلزسه ناطله

٥٦٧ — شریك اول فرده سنده خبرایشله اساتنه اهلنه اصلا فوید اوله

٥٦٨ — ایدیور عقل ایله هر ایسه اصلاح کسبر حلم ایله شرك قفاسی

٥٦٩ — نفسکی ایله معا بیه بر فادر ایسك
عالمك نقصانی تفتیشه ترك ایله عالمی

٥٧٠ — روشونترسه کثی انجاملکارینه زا منده انك انجام کاری

٥٧١ — ویرنا کسده علم وهنر علوبنی اما
صطانه ناکسی ایدر عاقبت اعباده ویشرافی

٥٧٢ — مانم اولده رکه النده هنه وارسه حفظ ایده
سعی ایده فردایه ترك ایتمز بوکونکی کارینی

٥٧٣ — عرصه حاجت ایلمکدنسه کشی اخوانه
الکتابه سعی ایدجه هر ایلمکده ایهو هو

٥٧٤ — تحقیق نانی یاتماز جسمی کبی مکله زیاده   اولورکرک فقط اولمز اندانسا جوری

٥٧٥ — عظمتی کوسترمک هدیه تجاوز ایدی   بر قدرت ایله پرده پرده پاره پاره بایی

٥٧٦ — استعاره ایله صنایع هرزیاده   قوجه قرایه بوکونکی کارگی

٥٧٧ — چوغالدقجه اوجوزلار شبهه سز عالمده هرشیء
فقط علم دها جوق تکثرده اولور غالی

٥٧٨ — نه بی شمار دوشونورسه‌ڭ نه یاپارسه‌ڭ بیل که
تکالیف سکا هرصورتله تکثری کورنمه

ایکنجی باب

مطالع الحکم

٥٧٩ — کیم که بسم الله ایله بر کاره ایتسه ابتدا
خیر ایله اتمام ایدر البته اول کاری خدا

٥٨٠ — ادبلی خدمتده تواضعله ادب ایلر دوتا
قبل تواضع دائما ذلتله اولمه خودستا

٥٨١ — غیرده هرکیم ایدرسه امثاله اجرا
دیکرنده بکله سونه اولده سوءك بر افترا

٥٨٢ — کشی نفسنی بیلسه دیسه دائما بیهوده خطا
اکا نفسنی عفوك ایله سن ایله عطا

٥٨٣ — ایلمه شکوی فلکدن بکلمه عونه دوفا
جوره عاشقدر ایدر شکوایه قاشوب جفا

٥٨٤ — دنیاده کل محبته لایق بر رضا سوبلنده کیم
بر صاغ ارم ایچونده خامت اولنمز بر رضا

٥٨٥ — اولمه دیکر جفا ظالم صفایه کیم دینور
هرصفایه بر جفا وار هرجفایه بر صفا

٥٨٦ — یار ایچون اغیاره منت ایلکیم   آسه طاشیجه کفیجه اوطاره بلا

٥٨٧ — دامنده علم نشئه ایلر ای عالی جناب
کورکه سرکشه انشا اطفا ایدر حلمیله آب

٥٨٨ — جمله حالده ایله رفق چونکه ای عالی جناب
صرفه وقت ایلمه جوجه عزت ایلر اکتساب

٥٨٩ — نا بجا مال ایله احوالی ایدر استصحاب
حوکی مقصد اوسونه احوالی ایدر استجلاب

٥٩٠ — لطف ایله اکرام ایله ایلر جلب قلوب
کیمسه دخی ایتمز سنی مستور اولور وارسه عیوب

٥٩١ — اولهم دیرسه ایکی دنیاده مرغوب   جواب اوندن نفس اولمه مغلوب

٥٩٢ — یاپار اولمه تنالوه کیم اکاسب   حیا ایدر انی یابانه اجانب

٥٩٣ — چوق دیدکه ان آزی پر چوق اولاسه شیلر
دیدیکم فقر دیا علیه کوکلده اضطراب

٥٩٤ — بیجه سوال صحیح نصیب   اولمز سؤ تفهم ایله هبه

٥٩٥ — صاحب عرفان ایله جاهل ایدیجی اقرام
دکه سوزانده چونکه جواب ساده مد ترك جواب

٥٩٦ — رعایه کورمك ایسترسك بو قوله قیل رعایت
مطیع اول فوقه تا ایسته‌یه سکا دونك اطاعت

٥٩٧ — بوره سرمایه اصل فتوت   دم فرصتده کوسترسه مروت

٥٩٨ — صاحبه طول املا اولمه محلب خیالات
صاحبه زیرا شعورك سلب ایدر فکر محالات

٥٩٩ — وقت ایلر کیم ان کوملک بر الفاقت   حل ایدر دعوالی قالماز مشکلات

٦٠٠ — مجرد هدیه‌نده فقط دهشت ویرر تابوت
مجرد هدیه‌نده فقط زینت ویرر یاقوت

٦٠١ — ویررسه فیضیاب اولمه هم جهد اول ثابت
مکدر چونکه دیر هادیده ثابت اولور ثابت

٦٠٢ — اوورکه ایدرسه استفاضه   ایدرسك هرجله استراحت

٦٠٣ — نه حاصل حسن هوشنده اکر اولمازسه خوش سیرت
بیلیر الوانی سوملك دیلك اولمازمی اول حالت

٦٠٤ — مستبعد شبهه سز بو کلمه هر برصفت
چشم عبرتله نظر قیل کوره بر شیء عبث

٦٠٥ — بلا دیر نقدر حاله ایلرسه وارث
اونده موریثی نلعینه اولور باعث.

٦٠٦ — شبهه سز هر درد ایچون وار بر علاج
هر دوایه کلمز اما هر مزاج

٦٠٧ — کیم ایدرسه حرص ایله آچ کوزلولکله افتراح
مال قارون ایرشسه کیتمز اندن احتیاج

٦٠٨ — حد و مقدار ایدینه هرکیم ایدرسه خروج
معتقد اولمازه دلواید سه انلارکه عروج

٦٠٩ — ویرمز لافکه ارسوده فرصت اقواله رجح
اوزونه لاف ایتمه وقت ایت سوزك اولسونه منقح

٦١٠ — تواضع اهل اوله سن ایلر میل ترحم   بجا کبر ایله زیرا تندصه ترکم

٦١١ — کلینجه بردل فیضه فتوح   ایلمز فکر صواب انده سنوح

٦١٢ — موافقه ده شرانه هر ایشده هر قول ناصح

نقد بر جوده نصیحته چیقار برأیی صالح

٦١٣ — صادق اوله کیسه اصالت ایتر حس

تعلیقی زیرا حس نارنی یاقار قالمازجس

٦١٤ — قامت عرفانکی سعیکله سن ایله بلند

هر کوره شاشوده انی دشمن بیله ایشوده پسند

٦١٥ — کیم ایدرسه کرم و لطف ایله عالمی شاد   ایدیلور حشره قدر نامی انک خیر ایله یاد

٦١٦ — کیم کرا ایتزسه ایلی دنیاده اولسون برلاد   بابه لطفه احتیاج اربابه ایتسونه کشاد

٦١٧ — با غلونه اقبال جاهه ایتمه زنهار اعتماد   لا بقادر عکسی اقبال ایلمز جوده امتداد

٦١٨ — نابجا احسان ایله تحصیل اولماز نفع وسود   مستحق بذل و احسانه ایلمکه شرط جود

٦١٩ — چیقه رده جانه هر کیمده ما لکده اول سن مستفید

چونکه مولکله برابر مال الهدر سنده نه بعید

٦٢٠ — قلم اثاربنی اربابه تفجیع اتمه کیم   چوق دستنه باقار اما طاقانه قولیه نه استاد

٦٢١ — طوغریده هر طرفی طوغری الهدر   اکر بیلك کورنکه سیده اکری الهدر

٦٢٢ — کیم کرراه حقی حقیله کورر   حق پرستانه رکابنده یورور

٦٢٣ — نفسنی بیلمك ایسه انسانه انتهای هنر   نفسکی بیل رکش انبه بیلیرسك ای پسر

٦٢٤ — برقوری الکمك ایچون کتمه لیغه الکمسن   راحت سعی باپسه البته بولورسك سیم وزر

٦٢٥ — هر کیم ایتزسه حدود سنده حذر   عاقبت برکون الهدر رام دوشر

٦٢٦ — هر کیمسه تلطیف خلقی دقت ایت اولمه دل آزار

بولکا عالم دیجر برکون قالیرسك سنده ناچار

٦٢٧ — کرو تخونده بر فیل نقلك اول روشنضمیر

کر ایله آلوده زانجام الهدر جوده حقیر

٦٢٨ — عدالت قبضنده قبضه شمشیر   سبب نسله ایدر دنیابی تسخیر

٦٢٩ — حذرك فکرنی هر شیده ظاهر   فقط اکثر کشی درکنده قاصر

٦٣٠ — صافیه سن اوبله شیلرده که برکون کوله بر رده

وارید ایدکیه بر بیلی اعلارلر رنجیده دل ایلر

٦٣١ — سن طریقکده دوام ایت باقمه قول حاسده

ترکیه بر مشهور مثلدر ایت اورر کاروان یورور

٦٣٢ — بولوریك کرسلامت اهتمام ایله   سلامت چونکه اك اعلا غنیمتدر

٦٣٣ — خلقه احسان ایله خلقی ایت کنانکده اسیر

چونکه اکثر ادمی احسان ایدر غیره اسیر

٦٣٤ — بیلمسه قدرك نه پروا جاهلانه   ادملک قدرینه بر ادم بیلور

٦٣٥ — عالمده هپ اهل دلك   باراولد بار اولمه دیرلر

٦٣٦ — شان اول ایشکه عجله ایلمه کیم   تیزکیده تیز ایرولر عاقبته ایشرك قالیر

٦٣٧ — کیمسه یه باقوحقارتله صاقین   هر کسك کوکلنده بار سلاسه یاتار

٦٣٨ — عارتبده اشیا ایرسه یه صاقین غیب ایتمه کیم

کوز وفاسه ایدره یارم کوزلی بر محبوب الهدر

٦٣٩ — زحمه قاتلانه صاییسه طورمه بو نقشه قبل نظر

نقطه زحمت سیلسه بابه نفعل رحمت الهدر

٦٤٠ — کیمسه یه یالوارمه محجوب اولمه سن اول سرفراز

مرد اولیسه زیرا ههادنه عجزه ایتمز نیاز

٦٤١ — صافله سرك اتمه هیچ بر کیمسه یه سن کشف راز

چونکه موك صافله دیرسك صاقلامانه ایداونانه

٦٤٢ — ژاینه عوسه کورمه   جرحه قناعت ایتمه

هرکیش فاضل الهدر صالحی اولورلر شبهه سز

٦٤٣ — فلکه بو کلیرالته بر روز   ایدر مغرور جاهی قابانسوز

٦٤٤ — بیچ عقلك ایله بر طبنه رفنه کلمز   آجی بادم بیوراما یه طاتلی اولماز

٦٤٥ — عالی سوبلمه سن اولمه تکسی   بدزبانی سیف احالکله کس

٦٤٦ — قابلینه اولمیجه تبلیغی اسانه ریس   قابلیتسز اولورلر ویرلر ایسه هرشی نفیس

٦٤٧ — دیل بلا سیله هزار اولمسه هیشه درتفس

کیمسه سنك حبس اولطامسه ایشنزك ای صاحب نفس

٦٤٨ — نور علم و معرفت بر قلبه اینسه انعکاس

اك کوچک بر ذره ده بیچ حکمت ایدر اقتباس

٦٤٩ — کوتو هر بیره قنادر نه کیم وجه عبوس

کوزل اولمانه سوسیله زینت ایده اولسه عروس

٦٥٠ — ایشکه یکیه حایل هر نقده آرشه معاسه

کوده ایلر بولالار الله انز سن ایتمه بلوسه

٦٥١ — اکی بر جوبه شلدر ایله سن بوقول کوسه

آب حیوانه اولسه ناز ایله اللهه ایتمه نوشه

٦٥٢ — برمکیمان جوك دیلك نه ور جورسه بری

جوده یمك جوده سوبلمك جوده اویقودر انك دیمه

٦٥٣ — شیخه درویشه بابا هنه دیمه   شیخیده او علم کرك حرفت دیمه

٦٥٤ — بو كلك مال ايله اولماز الكا لازمدر اخلاص
شرفه بولماز جيفه نقله دكزده اينجو غواص
٦٥٥ — مال دنيايه حافظ اولمه حريص　　چونكه كيتمز قبره الا بر قميص
٦٥٦ — كيم ايدرسه ايشنى خرابجه دائم تخصيص　　آنيده شرندن ايدر حفظ الله تخليص
٦٥٧ — آچه اولسه تفصيلى ترجيح ايدر جمله خطوط
كسر ايدر رشته فلك بر كون ايدر البت سقوط
٦٥٨ — ريشه دار ظلم اولسه قوسه نوبنده بر بساط
مرهم عدل اولمينجه كورمز اول خواب نشاط
٦٥٩ — ناكسه قارشو سوز ايتمزدم دريغ　　اوطه صوصمق الكا سوزده بليغ
٦٦٠ — جميع يورولمه سوزده قانماز انكلاماز سوزه دماغ
نفعى اولماز باقسه اعمى ديده يه يوز بيك چراغ
٦٦١ — كيم كه دعوى ايلمز عجز ايله ايدر هب اعتراف
مدعيده چوقدر ايدر اثمار علمى انقطاف
٦٦٢ — جبانه اهلنى قورقاقلقده اكلاى عارف
شقدر چونكه ديرلر هر اولوده جانه اولور خائف
٦٦٣ — اوكوند مالكه سن اويله چوق چوقده　　بوكا عالم ديخى بونى نارلوده
٦٦٤ — ابلهـ ولدر محبت اولسه جدى انقاده　　ظاهرا ابرلسه لرده معنا اولماز افراده
٦٦٥ — سن اكر جد ايدرسكه اهريركى چاره　　سنى مسعود ايدر البته جناب خالق
٦٦٦ — بولده لازمدر اكرچه بر رفيقه　　لازم اما اول رفيقه اولسون شفيقه
٦٦٧ — جائز اولماز عذر جرم صقچه صقچه سويلمك
چونكه جرم نو ديمكدر عذرى تكرار ايلمك
٦٦٨ — خال وحالنده سكا رشمه اكر ويرمزسه رنك
رنك رو بنده انك مقصودنى سن ايله درك
٦٦٩ — رزقكى تحصيل ايچون سعى ايله سن حرفه ايتمك
چونكه دنيالر بيله عاطلره ويرمز سمك
٦٧٠ — مكانى اولسه شايد مقبلك املاك　　فلك چكمز انى بر كون ايدر اهلاك
٦٧١ — چاليشه كيم طوتونيك يول اولمسون عالمده مشكوك
كه ابهاله ايلمز سنه نجات راه منزول
٦٧٢ — مكانانى اودره شبهه غنا كلمز اب شابه
بتون دنيا سنك اولسه يه اولماز غنى كوكلك
٦٧٣ — محب صادق اولدركه ايدر آخرته ترجيح
هميشه مجلسده قولده رضاسن سوريكى ذاتك
٦٧٤ — خيرده تعذيب انبيهادمده خبرايشمه　　مدام باقمه تنويره بكزر دارين اعمالك

٦٧٥ — هب كوزل سويلرايله ايلرسك البت جلب دل
مار سوراخنده اخراج ايلمسه طاتلى ديل
٦٧٦ — حاقيده كورشيده سن بارش ره تعلل　　مصنع عقلك زيرا ايدر جنه تبدل
٦٧٧ — اموركده حاقيده سن ايتمه استعجال　　عجول چونكه شيطانه ايدر استقبال
٦٧٨ — شمس عالمتابه هركون كوسترير بوحكمت
هركماله بر زوال وهر زواله بر كمال
٦٧٩ — آچه حالك بيننده اوجه ديرم　　هم اولماز بخل ايله زيرا كرم
٦٨٠ — اولمه ايستركن اكر سن خلق ايچره محترم　　نفع خلقه خدمت ايله دائما اى محتشم
٦٨١ — ترك ايتم ديريك جهل بلك نام　　خوشداث برافقلقه قيل اهتمام
٦٨٢ — جراتشه هركم ايدرسه اهتمام　　عون حق ايدر اوكاره انضمام
٦٨٣ — چاليشه ايدرايسه خراشه دائم آدم　　ايرشور عونه خدا ايدر اوكاره اتمام
٦٨٤ — نائل آمال اولورسك جد ايله جد ايله سن　　چونكه هر طالبك مايدى بولنقد كوريم
٦٨٥ — فرصتى فوت ايلمه كل طوت سوزم　　هر زمانه فرصت الم كرمز كوزم
٦٨٦ — الله بر كره عاقل سويلرسه برباوده　　بر ديلكده عاقلى صوقماز ايكى كره بيلا
٦٨٧ — ديكله چوقده چوقده سويله بر آز چونكه اى مرد حسه
سمع ايچون بر ميعث قولاقده دار نطق ايچون بر دهن
٦٨٨ — مكيد اول هر ايشكه هر كس كوسترنكه
كه بر رغبت ايدر دنياده هپ اهل نلوده
٦٨٩ — سويلر عاقل اولسه دفنى ايدنجه كيدرده
آنى بيلمزكه ايدر عمرى حواسى حبابه
٦٩٠ — قولايده ايلمك معصومى نالادن　　بو ابث مردايرك مظلومى شادانه
٦٩١ — تطويل كلام ايتمه سوزك مختصر اولسون　　زيرا بو مثلده كه آز اولسون اوز اولسون
٦٩٢ — ديكله خردم سوز بوكوده دوشدم بلايه اكلادم
بر مصيبت بيله نصيحتده موثر اولديغيد
٦٩٣ — نصيحت تلخ ايدر اما انك سوزى ايدر باهر
خلاص ايلر مريضى اكرچه بيله تلخ اولورسه دارو
٦٩٤ — دهرك اقبالى توجه ايلسه كوسترسه رو
نكبته كوسترمدر سن خلاصى جستجو
٦٩٥ — فقركى شرايله محتاجم ديمه　　اول آجكده ناكسه آچم ديمه
٦٩٦ — عاقلره ايتمش اولنجه بونى چوقده تجربه
محو واضمحلال موجبه كورنم چوقده دبدبه

٧٠١ — ایبلك ایتمه بیلكی كیمه ایله ایبلك كورر بیلكی هپ سویله

٧٠٢ — صورده كاریه دائم كاركی اخلاقله پیوسته
انكچون ویرمه دعوا هكذا اوله منحوس سرشته

٧٠٣ — حافظه كوستره حاضر اهلنه بدرو وبدچهره
كورونسه شملی زیرا رفاننده نیجه كره

٧٠٤ — ایپی قوف دكلدر بكا فلكك اقبالی طبانیرده قیربلور سنده دوشرسك خاكه

٧٠٥ — هر نه حضلقده اولدیسه اول كوكلی آچه
شبابك حجلك عشك صفاسیله اغتنام ایله

٧٠٦ — كیجه كوندوز ابسه خور خولی روسه اوبانه باتمه سی بیلمز كشیه

٧٠٧ — نفرین كسكینه الهیسه سركه ضرر ایدر نه كیزی قابنه

٧٠٨ — بدزبانه چوقده داییه اوسنه چكف طاسیه آتمه صیجاراد سنكه

٧٠٩ — نه ایشك وارسه اوایشده دائم كوزكی آچ كه آچاره بقه ری

٧١٠ — ذم ایدن برشیئی ده چوق باپارسه بركشی
بل كه بر جرل مركب صاحبیدر اول كشی

٧١١ — اولوره هر دردا چوره بر چاره اما
جبا ائل ادنجه بوقه دواسی

قصه‌لر

٧١٢ — اونوتمه كندی عیوبیده كشی دیكرینك
آرایوب كزلی اولسه عیبنی بولمق نه خطا
سها اكر عاقل ایسك آفری نفسیله بدك
چالیشوب عیبكی كور آیدآتی نیل دفع بلا

٧١٣ — مكر بر حزم چوقده دیكله یالكز سویله هر بر
سكوتی اختیار ایله بو پندی دیكله سن بندن
سكوتدن ندامت كلمدی دنیاده بر دفعه
فقط چوقده كره چوقده سوز سویلكدن نادم اولدم بن

٧١٤ — حذر ایت دیكله نه كل رتبه عالیه ده
اولیور چونكه صعودی قدر اشباده هبوط
سها او چوقدن ایله بر رتبه یه نائل اولدكم
ضرربه كوربه سك ایلمه اوسكره سقوط

٧١٥ — سكا هپ حاتیجه سوز سویلینی جانه صدیق
كوزكی آچ اوید اولور اولاری یار ایلمه سن
بوكا دقت ایده یاده كیم مرضك اكثری هپ
كشیده حاصل الهر اطعمه و اشربه دن

٧١٦ — اولورمازهر كشیده برادرلك ایی كورحاله كوره هر لافی
كیمه پكچه كرك سوزلر كیمه رفوا شاره كافی

٧١٧ — متبه اول دیبغ عزمله بابدا انجام احوال
هر كار اوله مدح وذم بكله وقتی زیرا
تخریبته اهلی مدح وزربیشه اهلی ذمه
مؤكدر زمانه بركوبه ایلر كاربنی اجرا

٧١٨ — كوتو سوز سویلمدن افزی تفل صاقلاابه
كوتو سوز دیكلمه دندی قولاغنك حفظ ایله
كه فنا سوزلری دیكلركه اناك قائلنه
ادبه چه سنده فنا سوزلری الهرلك اوبله

٧١٩ — یینی آدم جمع مال اتمك ایله غیبت ایده اوقاتنی بیجا رنج ایده
كندیبی زحمت چكر چوق قری ذخیره ایله بر انری برگنج ایله

٧٢٠ — چری ترك ایده تلاسه ایدابنك دشمنلك
اضطرابكده سنك سرور الهرلر سرتش
چرابنده ده اضطرابی سنده ابدرسه حالسی
حسد حالكده سنك مقهور الهرلر سرتش

٧٢١ — سفیهی تجزیرده تخریك اتمكده حذرایت كیم
اولابی ده اوسنی تاب طوتمه ادراه بر جیفه یه بكزر
اكرچه بوبله بر جیفه قونه رحایلده اما
اكر تخریك اولنسه جمله مكروهاته نشر ایلر

٧٢٢ — زینته ظاهر اولدم آدم اولمازه بر زمانه
جوهر مردی ایدر قیمتلی هپ ادملری
سكه نك رسم ونقوشی قدرینی قیلماز مزید
قیمتنه تزیید ایدن هپ جوهریدر جوهری

٧٢٢ — بن جرمسه حفظه حيه كه انسانه بو دنياده
كبر هر شيء قولاي اما بو ديه شيء اصعب اتال
برى صوه سويلك برى غضب حالنده عفو ايتمك
بره حلونه عفت برده عسرتده بذل مال

٧٢٣ — نقره حافلار آدم نه ديه شي واركه
نه اول شيلري آفزي غايه ايلر
ورثه مالنه آلير جاننى ده عزرائيل
عملى خصمه قالير حسنى ده قونيلر

٧٢٤ — كيم طمعله شهوتى كسر ايليه كوشه عفتده ايليه ثبات
كسب ايدر دنيا و عقباسنده هب عزت و راحت سلامتله نجات

٧٢٥ — هوا و نفس اوديه طالحكه سن بونلره زيرا
هوا بحر ذنوب و نفس ايسه درياى شهوتده
سلامتده ايسترسك عمركى سن خيره صرف ايتمكى
اولوم درياى اعمال و قبر بحر ندامتده

٧٢٦ — سمع و عقله ابشينه دقتله طوت بو قولى كيم
حكمته عز و سعادته ديمه فخر حرابه
آز يمك امّ الدوا آز سويلمك امّ الادب
آز كناه امّ العباده صبر امّ الامانه

٧٢٧ — كراهه قيمت جواهرده اولان عقل و حياى
هميشه محترم طوت اغتنام حفظ حاله
بو ايكى اقتنا ايله غفلته سن طمعده كيم
غضب عقلى حيايى ده طمع ايلر ازاله

٧٢٨ — كوره بيلمكلك ايچون ارضى دنياده كوزم برافيه كبرى تواضع دولته كيمليه
بقا بعد اين نعيمى ايلر چوك صدى مرضه صحه قناعتله دولت ايتمليه

٧٢٩ — قبل الله صبر قشر نه ديه اولدك قبل الله
ديمه اوچ شيله نفس راه حقه بالرضا كيتدم
ايكنجى شبهه ايتمزدم طعامى بن صافرسن
اوچنجى اهر حقى امر بحره اقنياء ايتدم

٧٦٣ — مروت مادريده ايتدم زيارت انى اغلار كوردم كلدى حيرت
ديدم يا هونه اغلويك ديدى آه وفاته ايدى بوده اهل مروت

٧٦٤ — اوز قرنداشدر اوركه عالم اجادده اتفاقاً بر شوبه منسوب اولورلر بربره
حالبوكه افواده وجدنده عالم اروحده لطفه دده اولجه بر شخصه اولده بكدبكره

٧٦٥ — انتخاب ايله كوزلجه اوكجه ده سن يارلكى
صوكى ربط قلبه ايديب ملوك وسن باغلانه اكا
هر خصوصنده صدقيه طالعلى اول نافع بولك
ناكه اوله يارلك اوله ربط قلبه ايتسون سكا

٧٦٦ — بر يانده نفسى بر يانده قلبى شيطانه اوكنده آدم نه يا پسون
ديرلكه اكرچه بهوده ديرم كه هر جانبى صحه رحمانه كيتسون
— ذنبه اقرار ايتدى ابليس نادم اولدى قطع اميد ايتدى توبه ايتدى اولدى لعين
آدم اما سويلدى ذنبه پشيمان اولدى رحمت اميديله توبه ايتدى اولدى كامين

٧٦٧ — شديد حرص طمع طول امل ايله ارتكاب
صاحبى اولمازسه آدم ممكن اولمازه جمع مال
بويله لكله جمع اولونه مالك صاحبى فهم ايله
فقرى ترجيح ايتمكه مجبور اولورلر هر اهل حال

٧٦٨ — چوقده ييه چوقده ايتلمه چوقده اتلنه شهوتلنور
چوقجه شهوتده كناه ايله دلى قسوتلنور
اهل نفسونده دائما رنج دلده حالبوكه
چوقده يمكلكله صابر حسى انلك قوتلنور

٧٦٩ — طمعكار و قناعتكار اولانده بينده كى فرقه
علامتده دار مقصودا بيت آنى خوسده اشارتده
طمعكارك جكر نفسى تعب مشغول اولور قلبى
قناعتكارك اما قلبى فارغ نفسى راحتده

٧٧٠ — نعمته حصه مال و مشورته برحصه اراده
صداقته حصه اقوال و وفا حصه سلامتده
سلامته ايسته ايسترسه بو دريه شيئه توسل هب
كه بو درته قلعهم اولمه انلكوده برسعادتده

٧٧١ — بر حكيمك كوزل خصلته نه دره صوردى بر آدم اوده يازدى اكا
صدقى سويلمك ايله عهده وفا فقره صبر ايتمكله موجوده رضا

٧٤٠ — دیدی اوچ شی وارکه کیمز دیلر اونی شیدالله
یعنی بر ساره تحیله غنایه یوقدر وصول
ثانیا کنج ایلن قاریه اومی تلویه شعر
ثالث صحت فقط اودیه وعدی بولماز حصول

٧٤١ — جرایمچی جرایمی ملکك اولسه احوال هپ
گوسترر یوسف زلیخا نقره سی بریر سکا
کیم بری مملوك ایلن جرایتی اولدی بر ملك
دیگری جرایتی قول اولدی ان چوق الكا

٧٤٢ — سن کشیده سندن بشی ایتمك طلب اولماز روا
یعنی حاسدن نصیحت مفلسی اوندن عطا
زمرهٔ نادانه عارفده حرمت ایله
حاجی دشمه اولرندن برده ناکسدن وفا

٧٤٣ — سوی شهوتدن کلور هر بر کوچم و معصیت
توبه اینمکله ایدر البته غفرانه سزا
اصل و نصلی کر اولسه هر بر کو عصیانه نفعه
مغفرت اولماز تکرا هیله بوقدر رها
گورکه ابلیسك گناهی کبر ایدی اولدی لعین
طرد اولندی بابه حقدن بولمدی بیز بر رها
حالبوکه شهوتدن بوزنده آدم اتنشکه قصور
توبه ایتدی عفو اولنه بولدی نعمتله صفا

٧٤٤ — حیا و جود و عدل و توبه هر دائم گوزل اما
درورلی نسبتله هر بری بر در لو بالادر
نصل که توبه سی شیخك گوزل کنجك کی احسنه
حیا ارککده خوشه اما قادینده اندن اعلادر
غنیلك جودی خوش لکن فقیرك جودی احسنه
عدالت جمله خوشدر فقط آمره رعنادر

٧٤٥ — غنایی مال ایله ایتدم غنی بن — انی کوچ حال ایله بولدم قناعتده
جهانگیرم راحتی ثروت ایچنده بن — بیلك اثر بر حال ایله بولدم نظایتده
دیبدیم لذتی نعمت ایله بولمه بن — قاوشدم بدالکا صحت سلامتده

٧٤٦ — قبلی خوشدر شی وارکه یار و یاردیمده آرتك
جمله سندن افضل و احسن فقط حفظ لسانه
ثروتك انواعنی گوردم غنای گوردم
اکلادم اولمز غنا سوی قناعتده نظره

قبلی فاضلار ایله هم مجلس اولدم بن فقط
گورمدم ذاته نصیحتده گوزل بر خوشه بیانه
اکل ایدرکن جمله طعامی اکلادم لذتیز بن
بولمدم اما تحملدن الذ برشی آجاینه

٧٤٧ — تواضع بر شعاردر اهلی بکزر یمش ثابانه — تکبر بر دومانه گوره اهل کبر اندنه
گوزله بر جسم علویه ایدر سفلیه نشر نور — بنزر اشجار دوانا قو اصابس اهل اندنه
دفاعه ذاتی سفلیه چیقار اقاده علیایه — فقط چوقده کیمده بیاد اهل ظلمات اثرانده

— موعظلر —

٧٤٨ — دیمشدر حضرت لقمان کرامی صاحب حکمت
ملاقات ایلدك بر قبله پیغمبر چوق مدت
تلقی ایتدیکك بو نچه علم و معرفتدن
بزی تهذیب و اصلاحه یارار بر موعظه دیرسه
بیورمش او معارفدن سکز دستور ایدنجه تلخیص
فزا یادسه همیشه ایلدم بن نفسمه تخصیص
بتونه ریا و اخری ایتدم هپ اوامکانه
رعایت ایلیجه سعی ایلدم نقصانی اتمامه
او حکمتله سکز دستورك اك اولکیسی هر دم
نمازنده کوکلی فقط ابلك ادم
ایکنجی حکمت اولدرکه کشی ناسك سیاستده
دیلنه طوتسون فقط سوز اولسون اصلا لسانده
اوچنجی قول حکمتده ایچون بر کیمه کشی دائم
بو غایه فقط ایدیب اولسون انله هب حصن حاکم
اتك درتنجیسی داخل اولنجه دانیه بیکان (?)
گوزیه فقط ایلیب پاك انجا نقدر وارینه بیکان
بشنجی حکمت الدلك بیوكلك شانی هر ایه
تحطر ایلیجه دلدن کرك دور ایتمه لك افاده
التنجیسی هر دم اولوم حالنه تفکردر
مماتی هر نفسده یاد ایدیب دائم تحطردر
یدنجی قول حکمتده ایدنجه اخره خیری
اونوتقدر انی هیچ ایتمه مکر لازمی خیری
سکز حکمت صوکی اولدرکه کملك اینسه لر امواله
گورجك خوشسه اندی بردن فراموش ایلمك شانه

— ٧٤٩ —

حکایه‌دن بری او عجیله کیردی بازاره — کزییورکن چوجقی دفعةً ایدی عطاره
دیدی جانم بابا بونده نه صاتارلر آدم — پدری دوندی دیدی درلو علاج و مرهم
نه اولور لطفله هر درد دیدی یا مولانا — بولنورمی مرضه قلبه دوالر آیا
پدری دوقنه گیتدی بو سؤال رعنا — دیدی بونده یاورم بونی بولنماز اصلا
او مرضه اویله قالار که آدی شیطانی — بوکا نه دعلاج اولسه ایدر رحمانی
او دوا طبیب بنی ده بیلیر گوردم بر — سکا تقریر ایدیم تفرقه سبب ضبط ایتسه‌ك
بنی دیکله مرضه قلبه ایچیرر احول [illegible] — الکا (اخلاص) ایله ایلك اوکیه کوکر (نیت)
بیشاه توبه (توبه) چوبیله چاره‌لی (استغفار) — عجمه (کبر) قورقونه اتسه برنجی چاره
بوکی بابه چوق [illegible] (همت) له — شکر (شهوتی) کبی سوك کوکنی (عزله)
قورودوب انکی اورانشه بانوته کیتسون — کول اولوب قالماسون اتونه‌سنی تخلیص ایتسون
اوکوکی ریته (ثبات) قاتمه چه بابه حابوته — بیفی توبه (صبری) ایشته ایکلنی خاتونه
بوتیده بویله (صداقت) ایدرسه‌ك ادا — مرضك قلبی کچر ترلکه خاطرا صلا
شوقده‌که کوکی قارغار ایسه‌ك بر مرضك — نه نکی ایچمی مأمول ایمز اول عرضك
او سببه وهاب درلو دوا لازمدر — اینه سویلیدیم دیکله سکا لازمدر
سکا بر تحلی (تواضع) کوکی لازم اول — بونی برده شیر (صبر) ل اوزرنده آل کل
ایکیسی آنده (قناعت) هاونده بریه — اریوب دنسه (رضا) و (کرم) کله هپ سنه
الکا فا آب (حیا) ده ایکی شیء اولسون — اوزری خیط اکسیر (ادب) له طولسون
بو چوبی (مروت) جزوه‌سنه قوی قاپانه — غلیانه ایتسه کف (حدت) هپ برینه آته
اتی شونه صوچه ایله یا بیچه اولاه برزله — چوغونسون قوی (مجلس) اینه (تحمل) ایله
چوغونیجه قوبادره (تسلیم) باردغه سن — ایچه طوره‌ه کوندن انی قهوه‌کی ابرکنه‌ده

بودر ایشته مرضه قلبه دوای اولاد
بونی قوللان نه‌ر (خیر) ایله دائم قبل باد

— ٧٥٠ —

آه او گونده که ایلر بو فانی ایچره نهاده — ذریه افعال و اعمال ایلر بر عیانه
یا الهی عبدکه فضلکله بخشایش ایده — اول زمانه کیم ایدم عزم و دیگر جهانه
بونی کیم بیچاره آدم بولسه شاید بر طریقه — السه بر رحمتی اجلده اولسه جبریل کمانه
عاقبت بر گونده عزیمت نوبتی ادراك ایدر — [illegible]ه هزار ایله آه و حسرته ایلر راه روانه

آه و فریاد اول زمانده کیم بو جسم ناتوانه — بستر رنجه دوشر بی تاب غایت ناتوانه
حال بیماره طوبانه خویشانه و اصحاب کرام — رسم دیرینه عیاده تقدیم ایدر هماره
ایچلرنده مهربان و صاحب شفقت اولانده — چاره و دارو ایچونده ایدر او دامن درمیانه
عادته اورده کلدیلر دیده طبیب ایدر نگاه — حال خسته گورمش تفکر ایلر بد گمانه
بر صورتده دارو یازار دیر بویله شویله ایچ انی — هر انیسی‌ه بر دیر بوقدر یکدیه بر زمانه
بویله برقاچ گونده مرور ایدر بو حال اوزره فقط — ناتوانی ارزیاد ایدر گیدر تاب و توانه
اقرباسی تلهم ایدر ایچم کاری حالده — فکر ایدرلر عاقبت احوالی هب اول زمانه
تا اوردم کیم [illegible] کوزلر دونر تیلر دوشر — روحه استیلا ایدر زردی مثال زعفرانه
دردناك گیر و هلاك [illegible] — ایریلی گوش سوزر کشتی قالیر بی بادبانه
قابض الارواح اولور حاضر اوده ره آه — قبض روح ایدر گیدر قالماز بدن طاقت جانه
بر قیامت قوپار اوده افغان کیمدی وای — آه و فریاد ایدر هر کس ایلر او پرفغانه
بنده‌لر اول جام زهرناکی ایچر که یا الله — لطف ایت اولسون شربته شهد شرع دینه دزبانه
اول زمان یارب عنایت ایله عبدك چاکره — دیلده کی سوزلر ایله هم حالته چون جانه
عادته ایلیسیه‌لر ایمانی حفظ ایله ادوم — تا اولی خشم و غلبه‌لر رحم [illegible] دیر امانه
ایشته اول آنده فزع [illegible] جانسوزه — اوده واویلا اولادلر ایلر بر آسمانه
بابا دارو یلده و تابوت و تنشوی و کفن — هپ کلیر حاضر ایلر غسال و سائل داکرانه
غسل و تکفین ایلیه تابوته قورلر حسی — نقل ایدرلر تالب گوره سرعتا اول زمانه
اول زمانده کیم خانه‌دن اخراج ایدرلر میتی — بر جلر سوزانه فریاد و فغان ایلر زمانه
وارمدن قبره انی قورلر مصلی اوستنه — حاضر ایدر ادوم عیشه نمازینه درمیانه
چوق عادته اوزره قورلر قبره اوزرلر انی — بر بوزنه کاری قالماز بجیه واری حالکه
چوك ده چوك سوزلر تلقین ایدر انی امام — هپ گیدر احباب و خویشان قالیر تنها او آنه
در عقبه منکر نکیر حاضر ایلر ایدر سؤال — قبر ایلر اول میته اول دمده دار امتحانه
نقص قبرده فرض یا ایسه ایشید قیشه خراشی — ظلمت و فسونه کیبی قبری ایلر برگلستانه
اهل فسق و معصیتدن اگر ایسه کیم — لحدی استیلا ایدر شدتلی آتشله زبانه
ارتقه قالمه اوده خویشان و اولاد و عیالی — گرچه برقاچ گونده بکا ایدرلر هپ فغانه
بر ایکی اشنه و جمعه لیلنه بالا عشا — ختم قرآن ایده‌ر ب انقطاع ایدرلر بر زمانه
بر زماندن چوق خانه اولور عثه تمم — جمله‌دن اول ایلر زوجه بر نو جوانه
طوبیلر دائم بیله درلو سوزلر سویلنور — خانه ده ایدر تفاهر دعوی دکانه و خانه

وصیت

براینی هفته مقدم اعلا باندرده چوعمی | قوللرینی بیچاره یه حقنده یه ناخوش ساله
بوبله جه مراث خوارلك اچنده هرکیمه | برشانتده قوباریکم انلری شکل بیایه
شایه ایتمشسه کلیجی سعی ایدرلر نقصنه | خاسه ایلر اسرار خاطر خانه ده هیچ رنیایه
هوجه سماحه کوسترلرسه دیکرلر خریك | نیه سنه وبایه طاشنه بابلیه برشانه
اهل خیر ومنفعت کتز دکلدیسه اکر | نامی ساده اول طاسه اوسننده تالرازر نیایه
کیمه لر اکلاز انی شایه اکلارلرسه بیله | برکشی حقنده باخیر دعا اجابه دهاله
شاد ایدلمز روحی ساده قرا ایجنده چورر | خالك ایلر اعضا قالیر برده انه استخوانه
خیراتی معروفه ایدیسه بونه اعمال انلك | نزلك انا رحمه ایتمدیسه بی امتنانه
حشره دك تبجیل ایدرلر نانی بالاحترام | یاد ایدرلر حسن افعاله یاپارلر داستانه
رحمه اولسون روحنه دیرهپ نهار وبهود | جانانه سبع المثانی تحف ایدر هم سلامه
بویله لکله بر نتیجه بیلیر کیجان حول کلیر | امروزله جیلجل خطه روزامتحانه
جمله عالم طوپلانیر میدانه حشره سرنشر | هرکسك افعال واعمالی اولور بر عیانه
آنی اشاره جهنمه واشر کلیر | سایه واحرار ایلر الطاف باری سایبانه
وزنه ایدرلر انی جزانه عدالله بتونه | ذره ذره حسن وقبح فعلنه ایدرلر بیانه
هرکس انده نیك وبد افعال واعماله کورر | بعضیر تحکیبه ایلر بعضیلر شادمانه
بعده نوبت کلیر بربر صراطی کچمکه | کچمکه باشلارلر انی بربر ادریر هر دمانه
یعد قولایلقله کچر اهل سعادت طوغریجه | راه اشرقله ایلرلر اوجهل له ضمانه
وای مرد اهل شقاوته حالنه وای انه کیم | درعقب سوزچر ایاقی دوزخه ایدر نکانه
ای برادر ایشته احوال بشر انجامی بو | باقه جالیسه انجامك سعده اینوبه قرانه

بونی سعی ایت کیم اولی انجامك انده خوش سند
دائما خیر ایشله سعی ایت اول تماماً مسلمانه

— ٧٥١ —

محترم اوغلم ابوبکرم قوتوه ویر سه بکا
دیکله دقتله بو دعظی کیم باباك سویلر سکا

آچ کوزك باقه طوغاغقده عمرك ایام دلیاله
هرکیمه ساعنده بوقتار هیچکی هرد مثال

کورمیورسك کیم اولورم ارضه کره طوتمیه دامنك
دیرکه ده شم خواجه بیهوده خلاصك بوخه سنك

سن ایسه عاقلده تطلیحه ایدب قوغه قیلرك
بردی آلفقه یه دل ویردك اولدك سرسری

اولدی آلغه دنیاده حایز سلسه عروس
دیده عقایه ابله باقه کورنه عاقیله عبوس

سن اومنحوسه صادلسه خواب ایچه برحباب
کل اویا نه تا آجیدرنه حیشانکك رنج مات

بیلك زیاده الامید خانه شلك اول الفقه یه
دانه کچی ارتعه کیتمه غیری اولره نا رفنه یه

عقل وفکرك طوپله دیکله بندمی اوطه دلیل
سوزلرم کوسه قبول ال ایلرز ذکرك جمیل

مقصدك ایرلك ایسه چوبه ذوقه دائم دولته
جاله ودلده قیل اجابه سن بو عالی دعوته

دعوتم تهر جلیل علمدر قیل رغبتی
کر اوداره تیفه کیم انده بولورسك رفعتی

علم ایله انار کمالك سن اولورسك برهمام
امرکك هر نیچه هرکس ایلر عالمده رام

علم ایله انکل ایلر چشمکده غفلت پرده سی
هپ سکا مشهود ایلر بینالرك یادیده سی

علم ایله روشن بولورسن کوزلر ایله سن روز وشب
راه حقی منجلی روئیت ایدرسك بی تعب

علم ایله چیکز کچرسك سن ضلالت سمتنی
هپ بولورسك علم ایله نور وهدایت سمتنی

علم ایله بلده کده خالسه کده بولورسك عزتی
غربته چیقسك کوروسك انده اعلا دولتی

علمك نفعين طويارسك سنده اولدقجه حيات
ياد ايدرلر نامكى رحمت ايله بعد الوفات

علم ادم اويله بر كسكين قيليجدركم اني
هر نه اوررسه خطا ايتمز اونا ضربه سى

اويله بر كنج مطلسمدر كه علم و معرفت
بر يولنه چالشمقله صارفده يوقدر نقدينه

قيمتنى بيلك چوقدن يوكى هيچ يوقدر اوبر دردانه در
زر اولورسه داغما هر كذه بر جانانه در

اول حقيقة بذل و انفاق ايله كچه چوقدن ايلر
بخل ايدرسه بالعكس نقصان ايدر يوقدن ايلر

اويله طاتلى اويله خوش آشدر كه علم و معرفت
لذتنه الدقجه ايدرسك اكا سن مجبوريت

اويله خوش اكلنجه در كم بر طالارسه سن اكا
راحت ايدرسك كيدر نفسكده كى شغل هوا

عمر ايدر هردم سكا بر زيب و زيور برنكار
زخرف دنيايه ارتق ايلمزسك اعتبار

عالمك ان دريا بشانه دكلدر سكا
روضهٔ علمك تماشاسى ويرر صفا

دانش اويله بر غذادر كه انكله هر صباح
لذتنى دريا محبوبى بولمز محال

قوت روح ادميدر قوت معنى وار ادب
اكل و شربك علمفشنده مراد اوهب

آكل و شاربله معنى طالبى فرقنى كورنم
ديكله دقتله بيانه ايدر بو معنالى سوزم

ييلك بوك بر فرقى وار بو نعمتك جوعانه
طويمق اولماز كه كسل كلمز او جائع جانانه

نو بنو اثار علمى ايدكجه اقتطاف
صحتى آرتار انك طبعنده اولماز انحراف

لب و مغز علمى ايدكجه تناول دائما
اشتهى آرتار بولور هر لقمه ده بشقه صفا

اول مواظب علمه ديكله سوزلرم جدا چاليشه
سعى ايدرسه هر ويرر طورمه همان سعى اتسه

هر نه نسبتده ايدرسه كسب علمه غيرتى
هوسى ارتار ايدر اندن چوق ايدر همتى

كرچه چوق حالده ايدر امادبر آثارينى
دقت ايت كيم خوبجا سوده علمك خلاصه سنى

علمك اثارى عالمه نشريده سن اودكا
قيل عمل علمكله تا ايت علمكى خلقيه بكا

اى علم و معرفت تقوادر اى عالى همم
ساده عالم اولمه در يوقدر تقبيلنه كرم

كبر بكلك ثوب معاصى بى چيقار آت بالتمام
ثوب اعمال نكله حسنك صارمه قيل اهتمام

علمك اولماز نفعى عالمك اوزره حبسه
جهلى اولى در انك الدانمه عالم اسمنه

ساده بر مفهوم ايله علم وا ايدرسك قدسى
فتنه ايدر اول قيا سكله سكا بلجيلهناسى

اول قيا سكله روشن نفسك ولك تجربه
هب اودوز فهم و ظنكله بانارسك تعرية

هر ايكيسى مبتدى بكسه سنده هر جاهل كبى
اجتهاد المايتك ايشكده قول اولاده فاعل كبى

خوشعفه تعداد و توصیف ایتدیکم علم و هنر
آدمه سطحی نظرده کلور ای عالی پسر

عاشق اولمقلغه اکا جداً چالیشمقله ایله
جهد و غیرتله کلیر اول جامع خوبی اله

پندمی دیکلرده برده ایدرسه اشتغال
سوزلرم تفهیم ایدیلک قالماز انکاره مجال

فهم ایدرسک اهل علمک قدرینی اول دم همان
شوقله آرتار سعی ایدرسک کسب علمه چوقده زیاده

سعی و جدیله ایدرسه کوده کلیر اول نازنین
قالدیرر کوزدن نقابی سن ایدرسک کامیابه

ایشته او علم بویله لکله سن ایدرسک دولته
سعی ایله مالک اولورسک هب بو عالی نعمته

نور دیده‌م چوقچه وقت ایت بو پنده دائره
چوق دیرفه چوق پشیمانلق سکا بر فائده

دیکله فرزند نصحمی جاهل قالیرسک سن ابد
اهل علمک عزتنه کوره کچی ایدرسک حسد

خوی بو اقوالی کوزم کوسه قبولک جانه
یکی ناسه هادیه چاپی علمک بد دورانه

بویله عالی مطلبه وارماز بطالتله کشی
ورزشه و سعیله ییل طوتمق کرکدر اول ایشی

بویله دولتلر سعادتلر دیره بر نعمته
داخل اولمقچیدر کرک قالمق جانی همته

مالکی بنزه ایت بو یولده نیل غایت حرفته
چونکه دنیانه زری و کمری بوتک برحرفه

یوزده یوز بیله مکسب دار بر تجارتده بوکار
بخل و امساک ایتمک بوده خطاسی آشکار

مال ایچون ترجیح ایدرسک جاهلی علمای جوانه
پیک عالی ثنیه لک ایدرسک اولور حالک یامان

چونکه هر عالمله جاهل فرقی انجمنده بیان
سوره [طه] برده قیله اوقو آیت عیان

علمی تفضیل ایتمیش الله بویله بویلجه
[هیچ اولورمی بیلمیه بیلمیله مساوی بیلکیه]

تم

مقتبسات رفعت

اوچنجی کتاب

جمل حکمیه

مقدمه

بر چوق اقوال حکمیه واردر که دیلدن دیله دولاشیرلر بر چوق ادبا و شعرا لسانلرنده
وارد اولمشلرسه ده ایشیتدکجه حیرتده قالیورز . حالبوکه بونلرک بر چوقلری بیکلرجه ییلدن
زیاده بکزیورلر . بونک ایچون دنیاده سویلنمدک سوز وارد اولمامشدر سوزینه بو قدر
دینیلره اعتنا ولازم کلیور . نتکیم بونده بیکلرجه ییل اول مقدم برچابه دولاییده حکمای
مشهوره دن بر ده قسمک آثاری بزه دلالت ایدیور . ایشته بو قبیلدن اثرلری معارف
نظر مطالعه مزه اولان خزانه دعیجه بر قسم مجموعه لر حکمای سالفه مقرره لک
بعضه سوزلری قالدیغی قابلیه کوروك حالا سویلنمش طوریتنی اکلارز . بنا علیه
کرك بونلری کرك فیلسوفلر فیلسوفی دینیلن لا ابعد اولان شاعر شهیر عرب ابو العلا المعری
ایله سائر حکمای عرب بیولرینك آثارینی ترجمه ایدرك مقتبسات لرك اوچنجی کتابنی
انلرله تشکیل ایتدیم و ماده لری بونده اوکنجی کتابده چوق ماده سنی کوزلرده عددده
چوق سیلر بلا ورد تمدید ایلدم .

برنجی باب

اقوال حکمای سبعه

بنعای روح مسندسی اك اول مبداء فرنایه حکیم [طالیس] دیرایدی که :

٧٥٢ — اك قوتلی حاکم احتیاجدر چونکه هر شیئی یاپدیریر .

حضرت مولانانک — [آنکه شیرانرا کند روبه مزاج] [احتیاجست احتیاجست احتیاج] بیتی دخی
بو قول حکیمی اکدیرر .

٧٥٣ — اك سرعتلی شی فکردر چونکه لمحه بصرده عالمی سیر ایدر

٧٥٤ — اك عاقل شی زماندر چونکه اك کیزلی شیلری بیلیر

٧٥٥ — اك لذتلی اك سوکیلی شیئه مقصدینی اطا ایتمکدر

٧٥٦ — چوق سویلمك نقصان عقله دالدر

٧٥٧ — غائب دوستلریکه حاضرلرکی در خاطر ایتمك وجائب انسانیه دندر .

٧٥٨ — والدینکله سائر بوکلره حرمت و اکرام ایدرسه اولادیکه دیکر کوچکلرده
معاونت واحترام کوررسك .

٧٥٩ — وقت مصیبتده اك كوزل مدار تسلی باری مصائب اولانلره ده چار فلاكت اولمسه كورمكدر

٧٦٠ — اغزه كوردیكی تعیب ایتدیكك ایشی زنهار یاپمه

٧٦١ — اك مسعود آدم وجودی كمال عافیتده اولاندر

٧٦٢ — اك زور شی كندینی بیلمكدر

٧٦٣ — كندی عیوبكی تصحیح ایتمده اول اوكا عینی كوره

٧٦٤ — فقره ١ — یوسفولری سویلیه طالیس شاكردانندن بری [حیاتا شاه اكر الا سزی نه ایله ممنون ایده بیلورم] دیمسی جواباً [بنده الدیغك معلوماتی اخذه نشر ایتدیككله] دیمشدر

٧٦٥ — فقره ٢ — مشارالیه طالیس علم هیئت نو سترنده دقتی [دب اصغر] بحثی تعیین ایله فنیكه تجربه توجه اید خصوصیه كوزل بر اصول كوسترمش اولدیغندن اكثریا تكری كوكلره باقارمش بركون بر قویویه دوشمش و درحال بر جاریه كوكده كی شیلری ادراكه قویوده چیقارمیه [یا طالیس ایاغكك التنده كی قویویی كورمیورسكده] سوزیله لطیفه ایتمشدر

٧٦٦ — فقره ٣ — طالیسك شاكردانندن بری [انكار واهمالن كلیاً كتمی قابلمیدر] دیه سؤال ایتمسی [دكلدر] جوابی ویرمسی تكرار شاكرد [نیچون] دیمسی طالیس [چونكه دائما ایكی شاهد موجوددر] دیمسی شاكرد بو شاهدلرك كیملر اولدیغنی سؤال ایتمسی اوده [بری موقعا حقیقت دیكری نفسكزدر. چونكه بونلردن كتم ایتمك ممكن دكلدر] جوابنی ویرمسی.

وضع قانونده حقیقت اك برنجی سیاستونده اولوب یونانیلره برنجی دفعه اصولیه شدیده قانونلر قوبایه مشهور [سولون] دیرلمشكه :

٧٦٧ — برادرلك ییمنلرینه دكل صلاح حاله اعتبار ایتملیدر .

٧٦٨ — یالكز قوتلی دوست اولمیكز چونكه ارتباط محبتی بونلرله مخاطره لیدر .

٧٦٩ — خوف وحاسله رفقه چاره ایستیند انلرك خاطرنده چیقارمغه چالیشمیكز

٧٧٠ — مطاوعتی اوكرنمدن مطاع اولمامالی

٧٧١ — اك زیاده نفرته شایان اولانه شی یالاندر

٧٧٢ — سرور ایله الفتك زهر یكدیكره اشیدر

٧٧٣ — زمانه ضبط وخاطره كلمه قضاره الطرایده

٧٧٤ — محاربه ختام بولدقده عقله بر حكم اولنه مانه

٧٧٥ — برحوده قضاره هدف اولنه سعادته حوریه كوكمك حاقندر

٧٧٦ — فقره ٤ — یالطرلی وشدتلی اهریه وضع ایلدیكی قانونلر میاننده

بیدر ودوال بنی قتل ایدنلر حقنده هیچ بر ماده اولمدیغنی سببنی سؤال ایتدیكلرنده [ا شرف مخلوقاته اولان بنی بشر میاننده والدینی قتل ایدجك قدر الجحادم بولنه جغی فاطره بیله كتورمه دیكمدندر] جوابنی ویرمشدر .

حكمای سعوده مشهوردن [یتاغوراس] دیرلمیدركه :

٧٧٧ — وجوده اولقدر قوتلی بر شیدركه انی ایجاب ایتدیرنلردن كندیسنه رعایته مجبوردرلر

٧٧٨ — بلایه مروانه تحملده بشقه چاره یوقدر

٧٧٩ — اك كوزل حال اهل خیر اولمقدر چونكه اك كوزلی اسمه یوددر

٧٨٠ — هرنه یا شره ایدرسه اك كوزلی یاپمغه چالیشملیدر

٧٨١ — هرایشه ایده اوچ شی واجبدر انلك برنجیسی حسن نیته ایكنجیسی حسن تفكر اوچنجیسی اجرای عزم تامدر

٧٨٢ — اك شائع غالبیت هرزمن عاقبت نالبذیره تحمل ایتمكدر

٧٨٣ — سوء طالعی اونوتدیغه عزیره طالعی اشعا قندر

٧٨٤ — عصیتها استقامت اك بیوك حقیقتدر

٧٨٥ — افشای اسرار ایدنلر امانته خیانت ایدنلركبی جانیدرلر

٧٨٦ — اهل شرك اك شریری مرائیلردر

٧٨٧ — اك نفیطی شی وقتدر

٧٨٨ — اك كزلی شی استقبالدر

٧٨٩ — اك حاره شی طوپراقدر

٧٩٠ — اك حقتشر شی ذكادر

٧٩١ — اك زیاده مقبول ثبانك از اوچ شیدر برنجیسی زمانه ایكنجیسی جرایه ماده اوچنجیسی امزجه لسواندر

٧٩٢ — دائما یاپیلمجه برابر وارسه اوده ایده منفعت كوتوردر عرب الكاسیدر

٧٩٣ — فقره ٥ — حكمه مدنیه یاپیامغه اقدام واهتمام ایله جهه ماره نه در دیه سؤال ایتدكده [دوستلره قرضه اقیه المقدر] دیمسی نیچون دیدكده [چونكه مالالرینه دشمن اولمدن محافظه سی واردر] جوابنی ویرمسی

٧٩٤ — فقره ٦ — دوستلرندن برینی بعضه شید حور حقدمام بر آدم ایتورم بر یرلیو بولوردم نه یاپایم دیمسی [ناخله یوروطه بوله مارسك] دیمسی

٧٩٥ — فقره ٧ — بنه دوستلرندن بری ازدواجه ایچون انتخاب ایلدیكی ایكی قزدن برینه چوق زنكین دیكرینه كندیسیله هرحال اولدیغندن هانكیسیله تأهل مناسب اوله جغنی سؤال ایتمسی مشارالیهده النده كی عصاسنی قالدیروب اوته طرفده

اوبا مقدّه اوسه چوجقلری کوستررك [اولایکبا اغزده عزت آلی] دیسه سالفه اولایکنه چوجقدن بیورنه [اغزا نکثات] دیه کلزی ایشیدنجه کندیده حال اولایه قریب الصد .

بر حکمای سبعه‌دن مشهور [بجایاس] دیرایجیه که :

٧٩٦ — کندیلرنه خلقه بکزنمکه چالیشدقکه عمرك خوشنه کچوبه .

٧٩٧ — کرده تجقرده فائه کوریه یوقدر .

٧٩٨ — دوستلریکره قارشی دشمنه زیاده محترزانه طاوراننك چونکه بالاخره بونلر بیده دشمن ایدر سکز .

٧٩٩ — دو ستلرکده اغماضه عید ایمزیك دوستسز قالیرسك

٨٠٠ — دو سته انتخابنده دیده دقتکی آچ انلرك فرنیه ولیاقتلرینه کوره ربط قلب ایت

٨٠١ — شرف جدیدها اهل فضله انتساب ارباب رذیلتدن اجتناب اینه .

٨٠٢ — علم ومعرفتیه کوزل یار وياور اولماز .

٨٠٣ — نعمه شکرایته که دیکرنیده بوله سك

٨٠٤ — عهده وفا کوسترکه هرکس تمکنیکی ویرسوندر .

٨٠٥ — مکنسر شیری ارزو ایتك فکرفته لعنك اتر بیدر

٨٠٦ — انسانی ان زیاده یا لتان قدیمدیه شی اویمدر

٨٠٧ — انسانلرك ان زیاده خوشلاندقلری شی قازانجدر

٨٠٨ — تحملی ان مشکل اولدیه شی اقبالك ادباره انقلابیدر

٨٠٩ — فقره ٨ — بوزرا سدری بکنز دافواد حکمانه‌ری محرر اولاسه حکمای سبعه الهیونده اولوب رفاقتزنکی بتیه یرسترلری دائما تحفرایدرلردی برکوه (بی یاسا) برفاج دینیزایله برکمیه بینمزلر براثناده فرطنه ظهور ایدر کمیده زهلکه اماراتی کوردیکجه دینیزلر معبود متخذه لرنه استمداده باشلارلر او حرده (بی یاسا) هم انلری هم معبودلرنی استخفاف بولنده [امانه سسکزی چیقارمیك زیرا او معبودلر سزی بو (توکلت علی الله) تکیه حق کردیکلرنه ایشیدرلرسه تکی بی بایزرلر) دیمیه .

٨١٠ — فقره ٩ — بر دینیزلیه بری [معبودلرده اینده هانکی عبادتیده] دیمیه (بی یاسی) سکوت ایلمیه سبب سکوتی معرانه سؤال ایلدیه [اوزرنه فرهه اولمیان شیری سؤال ایتدیکلك ایچون] دیمیه

٨١١ — فقره ١٠ — قتل جزا سبیله محکوم اولمیه بردوستنك محاکمه‌سنی بینوروب حکمی ورمه جکی حره دره اغلامقه باشلامیه رفقاسنده‌ری [مظلومك برائتنه حکم ایتکده اگلییورده دیه اغلیورسك] دیمیه [بجایاس] جوابا اولدیه : [طبیعیه بو چاره‌ره اجیجه اجبار ایدیور حالبوکه قانونه سائق طبیعیه اقتنا

اینه مکی اولایدیور قانونه تقدیری الکا تبعیته مجبوریدر] دیمیه

بر حکمای مکرمه‌دن [پرپه یاندر] دیرایجیه که :

٨١٢ — بحث ایله تکرار اولنورسه با یلمانه اوطلانستی یوقدر
شعرا قودمه‌ری [بولکم عالم تکامه دیرله — اولمازاوطلان دیمه اوطلان اوطلانیر] بتی بونی یونقشده

٨١٤ — احوالی اثنوده کوسته قصبله دکل عمره حذف مقصدیله اجرا ایمیلیدر

٨١٥ — مشروعدر ایچوده نابلیرایله هسه محنتنزده کوزل محافظه ایدهماز

٨١٦ — ذهنه و حیاتنده بیوك دولت اولمماز

٨١٧ — بالکز قنایله یاباندره دکل سوء افعال ایجاب ایدن جزا لوازمدر

٨١٨ — الکلمجیلر صفالرکی تکه صه شرفیله بلك تام یا بیلرلردر

٨١٩ — اقبال ومعرفته مقدلری ادبار زمانلرنده عاقلانه طاورانانلر مودوردر

٨٢٠ — دو ستلرك اقبالی وادبارلرنه باقمیه علی کلا التقدیرین مساوات اوزره معامله ایتملیدر

٨٢١ — انسانه ان قبری وان شرلی عضوی دیلیدر

٨٢٢ — نفسنی تخفانله تقاریده قبلایه کرچکیده انسانیدر

حکماء مکرمه‌دن خطیب مشهور [شیلوده] دیرایجیه که :

٨٢٣ — سزعا قلاجه وفتی حسبلا ستقبالی انتك تغذیانه تحمل ایتك ان زوز ایشیردنیدر فقط بیوکلکده بوله زورلیکری باقیقدر .

٨٢٤ — انسانه کندیده کوزل هدیلکار ایدهماز

٨٢٥ — ان بیوك معرفته فقط لسانه طریقی بیلمکدر

٨٢٦ — قناعتسز ایشتامك کمیه ایله دشمه اوطامه کمیه مقفه قناعتسو بله مکلفانیدر

٨٢٧ — بقیلی دو ستلرده زیاده مدراحیلری زیاده وجانب انسانیتندر .

٨٢٨ — حقسزلقه وناموسسزلقه قارا تقدیه ایسه حق وناموسی محافظه ایچون غالب ایتك اولورور .

٨٢٩ — صبرلر دائما حلیم اولوبه خلقه غیر قتمقدیه ایسه کندیسنه حرفه ومحبه ایدیرلر ایدیلر

٨٣٠ — الوده کوسه فاره طائله محکمه اولدیغی کی انسانك قلبیده الوده کوسته تجربه ایدر

٨٣١ — هرشی اعتدال اوزره استعمال ایتمالیدر ناکه تقفا ایتدیه ثمره حاصل اولسونه

٨٣٢ — محبته داستکراه احوال دائم ایده اولیه قدری ایچونه برکونه اولوب استکراه ایده جک کبی سو جرکونه الهیج محبته ایده جك کبی استکراه ایله

٨٣٣ — فقره ١١ — شایله (شیلوده) اعدامی لازمکلهه بردوستنك محاکمه‌سنی وکالت اجرا ایدیلکی قدرلر مرفوعك برائتنه قائل اولمیه درجده محکمه‌یی اقناع ایده‌کلره موکل [بو دوستنك حقنی اوده‌رم فقط قانونك حقی ده بونك اعدام ایله تکامل

اوطسی جرنیده در] دیوب حد قانونه اولان وقعه حرانی کوسترشدر .

عصرنده بکره رفقاسندن مشهور [قله ادبول] دیرایمشکه :

٨٣٤ — حقیقت حقسزلقه حرزلو معابده اجتناب ایتمکدر .
٨٣٥ — نطاره وقت وحاله محافظ حدود تقاده رعایت وجانب انسانیتدر .
٨٣٦ — بیوک سویلین بکره بیوک جزالت اعطا .
٨٣٧ — آز سویله چوق دیکله .

بو پاره حقی لسانزده (ایکی دیکله بر سویله) حرب مثلی معلومدر . بو عبد عاجز بونی نو سیقاشو :

ایکی دانه قولاغك بر ده قلك وار مادام
ایکی دیکله سوزی بر سویله دیمیه سابقه
بکا قاله ایکی کوزدار دها چونکه عاقل
ایکی دیلر ایکی دنقله باقات بر سویلر

تطلی یازمشدم .

٨٣٨ — تانکورلکله قاشقلره حذر ایت داشا دخیله بالک حاجبی اولمغه چالیشه .
٨٣٩ — قارکده چیقارکه نه پایه جقکی عورتده ده نه پایه جغنی دوشونه .
٨٤٠ — دوشمان وشتر ده خوسه معامله ایتکه برینی محافظه ایده دیکرینی بکیه قازا بیرسك .
٨٤١ — قنا سوزلر ایشتمك ایسته مزسك کیمسه یه قنا سویلمه .
٨٤٢ — ان طوغری فکر ایتدیکك ایشده بیله استشاره ایت .
٨٤٣ — نفسکه غلبه ایت هوسانکه اسیر اولمه .
٨٤٤ — دشمنکك وار ایسه اونی لاشقه وجوه مرحمت ایتمکه چالیسه .
٨٤٥ — اولادکی کوزل تربیه ایتکه رحمتلی ایدرسك .
٨٤٦ — زنکینلر مقبوللره کولمه .
٨٤٧ — نه اقباله مغرور اول نه ادبارده ابخمه .
٨٤٨ — کفوکله ازدواج ایتده زیرا سنده اعلاسنی آلیرسك هم قادینه هم انك خویشاننی
٨٤٩ — سنك آمرك ایدرسك .
٨٥٠ — برنفر مقبوله نه دیلرسه ایچ حالت برحاله کلمکیکه اولقدرم مطلبدر .
٨٥١ — یارم کتبه حینی اوك باشنده مدح وذم ایتمه دیکری حقنه حل ایدر . چونکه بری ضعف عقله
٨٥٢ — انسانلرك تیار خورخصی ایتدر چکنه جلی عضوی دیلیدر .

شرابه دشمنی دیمکله مشهور ایکن داشا شرب خمری تحریم ایدن حکیم [اناخاریس] دیرایمشکه :

٨٥٣ — شراب ایچنیر عاقله ارتجه قانونی ایچرر .
الی ایاقی دنیزر بر عیاشی کوردیکه بو معمر عاجزدن شویلر [الی ترله اباغی

دنیزه بیرش عیاشك — ایچیلکی من رکل اولاد دعیالی قالنیدر] بنی یازمشدم

٨٥٤ — هر باغده اوچ دیلو اوزوم چیقار انلردن هر برنده اوچ دیلودر : برنجیسی (مزیده موقته) ایکنجیسی (مستی) اوچنجیسی (ندامته دائم) در .
٨٥٥ — انسانده اودر که اعتیله بطنتك آمری ایدر .
٨٥٦ — اقباللکه ناظر برچوبه دونشك ایله جقته بر پاره حیاتك بولنمی احسندر .
٨٥٧ — انسانلرك تیار تقلیدلرك جلی شیئی لسانیدر .
٨٥٨ — عبرته منلرینه وعظ ونصیحت برنیه آچیقلغندن سرخوشلری کوستروبده عرب الدیرمعه دها موافقدر حکمتنه .

(محمد کمند) عنوانیله افتخار ایدن بغی (حکیم) لقبنی قبول ایتمیوب کمال تواضعندن ناشی کندوسنه محب حکمت اوله رقی بیاه ایدن حکمای بکره زماننده برمسلك حیث حکمته اتباع مشهور [فیثاغورس] دیرایمشکه :

٨٥٩ — ادب وحشمتی اوله ایدن شیلر چوقدر فقط ان بیوکی کوملکدر .
٨٦٠ — غضب حالنده اولان قنا دیب قنا ایرسه قالیر .
٨٦١ — دنیا بر پنایردر هرکس کلیر فقط کارلی چیقانی آزدر .
٨٦٢ — ها بنز سویلیه ها بنز غیب ایدر .
٨٦٣ — حالدن تیارم استقبالده اعتنالاریدر .
٨٦٤ — خدمتکار جنس اولان شیرلرك جواسی بر اساسدر .
٨٦٥ — خدمتغه موافق اولمامه یه باطلدر .

ایکنجی باب

اقوال حکمای عرب

خیلسوخد خیلسوفی دنلکه لایق اولان شاعر شهیر عرب (ابوالعلاء المعری) نك (لزوم مالایلزم) نام دیوانندن مترجم اولان فقره لر برجمه آتیده در :

٨٦٦ — کنجلك آتشده انی سوندرنده زماندر اوتشکله برابر کورمك ایسترسك کنجلککده تشبث ایت .
٨٦٧ — اقه کونله قاره کیجه ده عابده اولان دنیا برآلاجه بیلاندر کواکبه منیر سماده اهل دنیا اوزرینه آتلمسه براغدر .
٨٦٨ — انسانك علمی حالده منفعته دلکو مقرب اولمیجه او علمیه نه صفادر .
٨٦٩ — شدت وحزرده زمانکره سکادوشه اولانی دستك زمانکده اونوتمه .
٨٧٠ — سنك دنیانی اشتده اهل دنیا قارنی تربیت ایت چونکه انك مرانه او میتده ده زحمت قورتارر .
٨٧١ — حیاتی سوندر انشم حیاتی اعلا سوندر چونکه هر نفسده حیاته اوزاقلشیه موته تقرب ایدیورز .

تطلی
حیاتی چوقده سوندر برفرد وشبیقا اعلا سوندرکم
حیاته هر نفسده وار تباعد موته یا قلاشمم

عقل نقل
نفسی مرحومه دیر ح حکیم دیرم ایرلمرت جوقلرت ینه ادیر
آبجیلقلده آب ... کولرده اکنه جمله ده یرینه
اوکد ... دیتیم احکم اولدیغم ونعیم ...

٨٩٢ — سازنك زوقنه مائل زواللر دنیاده هر شیئه تفوقدر

٨٩٣ — کوچ ایشه کیریشه‌نلر دائما کوچلك چکرلر

٨٩٤ — نفقه‌لری دیه هرکس قارشو متصف اولمدیکه برانسانك دینی آلمرمی

٨٩٥ — انسانه واردیکه فرصه بارحی ادارهٔ ایدر کندی نفسنی خیره سوق ایله اصلاحده عاجز بولنور

٨٩٦ — حکم صحیح فساد عقل قاریشانلرسه کوچلکلر قولایلاشیر

٨٩٧ — عقل صحیح اولنجه امور جسیمه‌یی اوبوجاده‌کی کوروب اولنجه‌یه قدر نفسه راحت ایتمزلر

٨٩٨ — رذیلك قاندابه کبخ ایله دکشوه چونکه برنجی کوزللکی نفسدابه انك عیبی ده اوقدر ازدر

٨٩٩ — هر بریله تیوری شرابه دو شنری بوزوق شدیره شربی مقاربی ایدر احبابی ذغبده اولدقده قنا تعثری یاپار

٩٠٠ — شرابك اتشی صوقار بشر عقله تفرداً فضا ایدلسه نه بیلادن زهری کی باقیه

٩٠١ — زنانك آغز آغز کیچیش ان مرعقلی انك طولوزبکه قرشوشنده سربعده

٩٠٢ — عجائبك ان بوکی هرکسك دنیای تعقیب ایندکلری حال بو اکا راغب اولملریدر

٩٠٣ — دنیایی عقل کوزیله کورنلر نه شاد اولورلر نه قهر ایدرلر

٩٠٤ — برقدح شراب برانسانی بوغمغه کافیدر برسفینهٔ غرقاب اولوره نفس کاملات برقدحه بوغولمسی تفکر چوکه برشیدر

٩٠٥ — سجایا رهر شری پیشیده خیری دیره سه‌یه دیرر

٩٠٦ — انسانه طاشری ذره جد قدر خزینی اولسه بیله حال غضبنی حدتنی بکه‌مزسه برلواسه اولماز

٩٠٧ — فانفله سن نظر انعام انجیداب سنده ان امسالك اشبه

٩٠٨ — عقل کرچه زیننده واسعی حکمتده لکن انك نوقنده قدر واردر بناء علیه حصول زرقده عقلك تأثیری یوقدر

٩٠٩ — بازه فرقی کچنجه جسم کوچولور همم بیور

٩١٠ — بانکده ساجده قبل کورنجه سوبه وقت ایت

٩١١ — دنیا انسانه صوزته کورونسیده عمرنی قتیاله ایله افنا ایدر برثانه مرور کنجلکله کوزل تحالمه اولدیغی کوروله‌دی

٩١٢ — کوزنه سالده نائل اولمازسه کرتت عقلده اشتباه ایله زیرا کرتت عقل کرتت سالده اولمازدر

٩١٣ — قدر سببه اولمقیه نه اماده اوزرلیدر نه ال اونبار بله بلیدر

٩١٤ — سفر بالبخوکیده دیکلنیر فایشه فایشه طوبیلارلر یاچاقل طاشته یکرز ابانلرانشنه خالر

٩١٥ — انسانه سعی ایله رضای باری‌یی تحصیل ایدر فقط هرکسك رضاسنی تحصیل ایدمز

٩١٦ — برجام قیریلورسه پارچه‌لرینه بکبس بایله‌بلیر لکن برینجو قیریلورسه برده یاپیله‌ماز

٩١٧ — سازنکه جاه مائل زوالدر اهل جاهك عاقبتلری حزن وملالدر

٩١٨ — اولومدن قورقیورسك یاشامه چونکه حیات اولومك نزدبانیدر

٩١٩ — فرصه ابنه کنده انسانه اقصای مقصودینه نائل اولسونده دهشتلی عذابلی اذیتلی کلمی

٩٢٠ — راحت یاشامق ایسترسه کز شهرتدن اجتناب ایدیکز

٩٢١ — بولدیغیله قناعت ایتمیه‌ن بالاف مستمند ذلت قائم اولور

حکمای سائرهٔ عربیه اقوالندن اولوب منتخباتدن برقچه‌اینیدر :

٩٢٢ — انسانك فعل وفعلی کوزل اولمادیجه یوزونك کوزللکندن شرف بولماز

٩٢٣ — اشیا ضدیله تمیز ایدر

٩٢٤ — برغصه برقدرکه نزغنه بولور بولماز دیکر برحاجت ظهور ایتمسون

٩٢٥ — احرار اولورلر مقدرتی احرا ایدیلدن عفو معامله ایدر . لکن اونلر احرار نه‌دم ؟

٩٢٦ — برفیلك معانی دیکر فیلك قوانیننی مخبردر

٩٢٧ — وبرنکه صفا ایستر مکده صفا وار نه ویرنده ایستینده آزدر

٩٢٨ — انسانده املانه کوره ان برانی شیئی اکا ویربلنده هدیه و احسانده

٩٢٩ — ادبارده قورقارسه ك اقبالی سومه

٩٣٠ — بوك افنادر ازواجله چابشقرده حاصل اولور

٩٣١ — استغاثه شاهراه سعادتدر

٩٣٢ — دنیاده ان ازوان اعزاو اولوره شیء استغنادر

٩٣٣ — استراحت حسنه ایکیسو بردر حالده ایکیسو قدوم اسلحاله ایکیسی پرچیلم

٩٣٤ — اقدام ایله ثبات محال ظن ایلدکیم شیئی ممکن یاپار

٩٣٥ — افراط دائما مذمومدر چونکه اسانا ممدوح اولوره سخا ایله ادارهٔ ملك افراطی منتظم اولوره اسراف ایله حسنه‌در

٩٣٦ — اشك کوحکنی بتمه‌سه‌ده بولکی هیچ بایامان

٩٣٧ — مسعور الذته بیلیدر لکن مصاب الذته ماز

٩٣٨ — انسانی کندیسی قدر هیچ برکیمسه الدادماز

٩٣٩ — ماضی‌یه حزنله استقبالی قایوسیتله باقاجق عمری اوزنلرله کچر

٩٤٠ — امیدله خولیا اولطیسی هرکس دلی اولوردی

٩٤١ — بر یولك دوتوغوری هر یول قولاغوزلمه اجائز

٩٤٢ — ال کوزل ایسه ایشنی بیلمکدر

٩٤٣ — ان بیوك اکلنجه لرا ایشده ال بیوك فساد لرا ایشسزلکده در

٩٤٤ — یاره جفنی بیلمیله بیلدیکنی یاپماسه بردر

٩٤٥ — نعمتی ایچون اجلی عقلدن ده نجاتی اولمز حالکده وفات ایدن اولدی

٩٤٦ — بر تپه‌له چاپه‌بیلیرسن دیکل هوریه سنده حصولی ابتدالیه چیقه هرکس ویده حصولی
چوق دیمز طرز حصول و صوکره اتفاقنه باقار

٩٤٧ — آخره دلالت ایدیجی کندینه خبر اولماینه الذه سعدانله کندینی کبیدر احوالی
ضیاده مستفید الهدر کندینی برقاچ کورمز .

٩٤٨ — کوزل سویلمکدن زیاده کوزل دیکلمك لازمدر

٩٤٩ — استعجال اوقاتنده سالم اولمه ایچون هر زهنی کیملیدر

٩٥٠ — تعب چندوخته نقود سرایدر انك کلیدی دوداقدر انا فتاری دیلیدر
انا فتاری کوزل صافدکی چندوغك آچیجی نقودك چالقمودر

٩٥١ — کیزلی عداوت کولله اورتلمش آتشه کبیدر از بر هوا ایله کندینی کوستر

٩٥٢ — ذمی دیکلمه بر ذم ایدن کبیدر

٩٥٣ — کندی قصورلرینی کورن اغیارك قصورلرینی کورمز .

٩٥٤ — امنیته الیسه دیرایشده صداقت حال اوبارده نبیه ایدر

٩٥٥ — افتراء امساك خطا لسانی امساك صوابدر

٩٥٦ — تمام قارشی بلکه برچاره بولمز خفظ یالاندان اجباریدن یالانجیلره چاره یوقدر

٩٥٧ — اهل خیرك ایاغی سورچه بیله دوشمز قیرلماز الی براشاردکاه بولور

٩٥٨ — مجتهده نوتلمه چالیشه جقکه دوجار مصائب اولمامغه چالیشمه

٩٥٩ — حدی چلب ایتمه خفت تواضع مرحمی جلب ایتمه خفتله کیدر

٩٦٠ — مجازاتك آجیسی خیانتك لذتنی اونوتدیرر .

٩٦١ — معزورلرك اشتری سوزلریده کما ملائك سوزلری اشتریده کوچك ایدر

٩٦٢ — حاله عزور عفتده علمه عزور جهالتده دیمکدر

٩٦٣ — الك کوچك بر قطاری یه بولك الله بوك بر جوابی الك کوچك کورنمز کاملی ایدر

٩٦٤ — یوشامه سوزلر طاشدیجی اوله قلبلری بیله یوشادر خاص سوزلر ایسه
ایکیده رهاویشامه اولاله کوکللری سرتشدیرر .

٩٦٥ — اختیارلی تکیه اقبالی غفر جمیع برتناء احتیاج اهلی اولمادر

٩٦٦ — انسانه کیمیه ایمدادلریده قورقار نه بر مائل احسان ایه تقبیح ایدر

٩٦٧ — برشیك شیوعی وقوعنده قادر

٩٦٨ — اعمالی فکره مطالعه عاقبته امورك کوستر برد و گیده کبیدر

٩٦٩ — کبر و عزورده شرم و خوفی تغضب ایدر

٩٧٠ — سفالته چالیشمادن نیو سندنه حزن اتار الحریه کره در .

٩٧١ — موانته تفقدی اولمالی هم توغده اولمالی

٩٧٢ — قناعه قناعته دکل ایجابك غلبه اولمادر

٩٧٣ — انسانه اغنیه سنده زیاده وقتك حسی اوجلیدر

٩٧٤ — اودهده بر حالکی بیلیرك بر حق آلیرکز سرتقه اتمه ایدیکز

٩٧٥ — عاقل بالکز خیرو شری بیلن دکل اهون شری تجربه ایله اجابه الماکدر
معامله ایدندر .

٩٧٦ — قصورلی آدم اقرانك قصورلرینی کورمکله لذت یاب اولور

٩٧٧ — انسانه قناعته یاپیم ایچون قراکلقی ایدیلقه ترجیح ایدر

٩٧٨ — بوقاره طوپراقده اوقدر شدید و تحرکه باجوجه کیمکه زیر پایکده
قالان غبارك هر زره سی برتاری وجودك جلو باره سیدر

٩٧٩ — حالانکه بوکردابه دنیاده ایستر ایستمز طوپلانه بوزوب کیدیورسك ایکنچی
مثا بشیر شیرده طوپلردر یولکی اغیرلانه که بانیه سك زیر کمیك بیله
امواج دریا ایچره غرق و هلاکی اکثریا بار شکستنه کلیر .

٩٨٠ — حیاته سبل گذرکاهنه قورولمش قالرلی هرآنده بغلانه مستعد رشیدر

٩٨١ — عمر روزگاره قارشو یاقیلمه فانوسسز چراغی کبی هر زمانه سونمکه آماده در

٩٨٢ — یاغمور باغنی کبی کریم اول یا سروکی سرآزاد اول

٩٨٣ — ثروت اهلی کبی مال دکل حسن اعمالده چونکه مال فرزالی باشنده قدر کیدر
اندن صوکره اثر عمل صالح قالیر

٩٨٤ — بر مقداره قارشی تحسین نفسه هوا قالبوره صو طولدیرمه ایچون اوغراشمه بکزر

٩٨٥ — شخص روح معرفتله زنده اولمالیدر سائر حیواناتده فرقی یوقدر

٩٨٦ — عالم زنگ منتهای کمال نقصنلرینی بیلمسیدر

٩٨٧ — بوکلر حلم ایله حقلغك کفتکولرینه تحمل ایدنلردر

٩٨٨ — سکادیمه بیله بر اینه بر قاچ کمیك پارچه سی ویرکله مقابله ایت

٩٨٩ — بکنمدیکی صاحبنه قارشی کوزیوممه تانکوز کدیلرك کاریدر
انسانلك الکنی بدیکك ذاته قارشی اجیمه کوزله دعا ایت .

٩٩٠ — هرکسه نطاپو ایدرکوبك اوکه کملکنی ایچراده بدهوده اعلادر

٩٩١ — دشنامه قارشی تنا جفایه قارشی دعا نه ایه جلمشدر نه ده ایدیلور

٩٩٢ — ایشکی بوزماسمه زمانکی عاقبت ایچون ایشده ایسه بیلمیه
ایسه بیور

٩٩٣ — حشمت سلطنه و دوام دولته نا سیاس سلطنه زوال نعمته مفیددر

٩٩٤ — ذمه آلوره رك حکمته قوه شلغدیکمه دیکلمز نقط پاکرامنده
سکوتی بیله تصحیح یرینه کچر

٩٩٥ — هرحالده درویش ملکنی بیلدیکله یوکسکه چیقه خوشنر آنده بوده
درویشده ایسه باباکز ملک اولیدر

٩٩٦ — انسانك عیبنی آرقه‌سنده سویلیه‌ن دوستی دوست ظن ایتمه بیوك بر دشمن بیلملی
دشمندن بتر بر دشمندر

٩٩٧ — مداهنه سوزلریله انسانی بر حاله قویارکه انسان کندی کندینی الداتیر

٩٩٨ — کنجلری تنویر لازمدر فقط رذیلتده زیاده افراط اولنمه زهرلك
دیکدر چونکه ادبسزه کنه بنا دیو آینه سن کوروب سن دخی غضبه کیر .

٩٩٩ — دوستی تجربه و دشمنی سویندیرمکدر

١٠٠٠ — چالیشمایان شاکرد پاره‌سز قزیه بکزر

١٠٠١ — عملسز عالم میوه‌سز اغاج کبیدر

١٠٠٢ — هنرسز سپاهی قنادسز قوشه بکزر

١٠٠٣ — ادبسز حسبك تفحصی حسبسز ادیبك تفحصندن دها شنیعدر

١٠٠٤ — انسانه حاسدك تقریری غلبه جاهلك تعریفندن اشددر

١٠٠٥ — هرکیم که بو عالمده آفاتدن سالم اولمق ایسترسه عقلنده
دار کتمیه دها طوغریسی دعا ایتسون

١٠٠٦ — هرکیم که احکام فلکك کندی ارزوسنجه جریانینی ایسترسه بو قیدده
بشقه بر قیده بولنسون ارزویه کتسون

١٠٠٧ — سوزلرك اختلافندن قولاقلر معنالرك اتفاقندن نفسلر خوشلانیر

١٠٠٨ — هر خبر صدق فقط هر صدق خبر دکلدر

١٠٠٩ — غضب داخلدن خارجه حزن خارجدن داخله حرکت ایدر

١٠١٠ — عالمده جاهلده بر شرف واردر فقط عالمك شرفی حی جاهلك
شرفی میتدر عالمك شرفی ناطق جاهلك شرفی صامتدر عالمك شرفی
باقی جاهلك شرفی [illegible] .

١٠١١ — عشرتك ام الخبائث اولدیغنی حکما سویلمشدر فقط
سکر ذکرینك بونلردن بتر اولدیغنی اونوتمشلردر

١٠١٢ — تفکرسزلك آتشی اوزرنده نورینی سیل ایچینه یاده چرکاه
شرره نامیله کورلر .

١٠١٣ — حاسدده نعمت مفلسده ملکیت جاهلده معدن دشمنده
معدلت ناکرده وصیت [illegible] یرده هوا یاغمور یاغمسی دوشونمك
کبی عبثدر .

١٠١٤ — عقل ایله حیا جواهر انسانیه‌دن خوب سیرلر غضبله طمع دخی
بر تیراندرکه غضب عقلك طمع حیانك خونینی بوزارلر

١٠١٥ — اصل غضبه مقاربه ایدلمکده بر تفیندر

١٠١٦ — انسانده غضبله بلعك خارجی رنکی آمری اولملیدر

١٠١٧ — کنجلك بر زینتدر افتخار ایتدیکجه بوزولور علمده بر زینتدر که اسکیدکچه
کوزللشیر بناء علیه کنجلکده چالیشمه عالم اول که بر جاهل اوله‌رق کنجلك
زینتك بیتنجه علمله تزیین ایتمه بوغه‌سك

١٠١٨ — وقته کلدی یا بوتلف قابلیله‌ن هیچ کادانه الیمز کبیدر

١٠١٩ — ناکسانه حقیقتی کوسترمك چیچکه قاویه اعمایه آینه‌سی کوسترمك کبیدر

١٠٢٠ — زهرده اولنلر معدود سفاهتده اولنلر نامعدوددر

١٠٢١ — دوشونمکده سعادت دوشونمه‌مکده ندامت واردر

١٠٢٢ — دیرائتله مملکت بوزولانه طورمقله یاپیلامز

١٠٢٣ — انسانه بلاغتده انکلیزلر قاضی کبیدر هم کر هم طایلانیر

١٠٢٤ — تربیه بر نقابدر که اك بیوك نواقصی اورتر

١٠٢٥ — عاطل الکده صو کبیدر طوردقجه تعفن ایدر

١٠٢٦ — تواضع بر دولتدر فقط افراطی ذلتدر

١٠٢٧ — تبانسزلق محبتله خصومتی بردر

١٠٢٨ — ثروتله طمع برابر بویورلر طمع ثروتی کبی .

١٠٢٩ — کورلر ضیانی صاغرلر صدایی بیلمزلر

١٠٣٠ — هر پیری کلدیکی دوره ابدی قفسدالکی اوقشاریده

١٠٣١ — قوللر انسانی اکلنیرلر لکن کندینی انسانله دها زیاده اکلنیر

١٠٣٢ — خودبین خوشه‌بین بولنماز

١٠٣٣ — دیده‌یی قهر ثروتی طمعداری طاپمی یاقار بیقار .

١٠٣٤ — دیده قولبه احتیاج ایدن بر ابلهدر

١٠٣٥ — هرشیده رفقت ارباب قدرتی لازمدر

١٠٣٦ — دوستی ده دشمنی ده عیب کورنده بیلورز

١٠٣٧ — دوستلغك محافظه‌سی قازانلمسندن چوق زوردر

١٠٣٨ — دیل بر خفیادر که جسمك صحتنی فکرك سلامتنی کوسترر

١٠٣٩ — باغلی اسلانله اکلنمك قولایدر

١٠٤٠ — زهرده بر اولورسه سفاهتده بیکلر

١٠٤١ — هر اغلایه اجیما هر آجیانه اغلاما

١٠٤٢ — شهرت کاذبه صبح کاذبه بکزر چوق سورمز سونر

١٠٤٣ — شهرت کاذبه دوام ایتمز چونکه هرکسه اهل صاحبی تکذیب ایدر

١٠٤٤ — علاج طبيب ارزانسه ده حشراتلرله چالیشمق لازمدر

١٠٤٥ — جاهلى جهالتله خيانت سوديرلر

١٠٤٦ — ارباب ابتدالك دشمنى كورطالعدر

١٠٤٧ — كيمك طوربيراغنى مقبول ، اغنيالك طوبراغنى مدفول ايلمه

١٠٤٨ — اكه ويريرير لكن اكنه ويريرى بيتر

١٠٤٩ — الـ بيوك عبادت شرى ترك ايله خيرى عادت ايتمكدر

١٠٥٠ — عاقل معاشرندن مستفيد اولمق احمق سعادتنده بيله استفاده ايتمز

١٠٥١ — مغلوب باشا مقدراتسه غالب اولمك خيرليدر

١٠٥٢ — غفلت شرابى ايچمكه حاجت يوقدر قوقوسى كافيدر

١٠٥٣ — الـ اورخنه اغاجلرده ميوه وار نه كوكلر .

١٠٥٤ — خالك طوغرسى آيينۀ احوالدر كورونيدر

١٠٥٥ — خلاكنده تربيه اولمايان اركد قرار تربيه كورمز

١٠٥٦ — زحمتسز فائح طاتليدر چوق بنز چابوق بيتر زحملى فائح قيمتليدر
قدرى بيلنور بيهوده حرف اعطار چوق سوزر

١٠٥٧ — قباحت اوقدر قبادر كه انسانه كندى قباحتنى بيله ايشتمك ايستمز

١٠٥٨ — حقلى قوله قولى حقله اوپديرن انسانه زحكيده انسانه در

١٠٥٩ — حقى باطل باطلى حق كوريجك قياسى نفسه چيقار

١٠٦٠ — چوق بكله اونلر اچلقله اولنلردن چوقدر

١٠٦١ — تراكت كرچه ظرافتدر فقط مبالغه سى حماقته تحول ايدر

١٠٦٢ — محبت برشيدر ، مفهومى دونر خبر

١٠٦٣ — مدح وثنا اوقدر سويليوركه جزانك الذايسى ارزوى مدحده منولدر

١٠٦٤ — مشترك بر بحث برچوق خصوصلرى اژاله ايدر

١٠٦٥ — ندامت نفرت چابوق كلير اوقدر مفيد اولدر

١٠٦٦ — خررنده دونك كارلر

١٠٦٧ — دو شنه خبرسى دشمنده خنده سنده اهوندر

١٠٦٨ — وفا شرفك وفادار روحنى اهمالت

١٠٦٩ — دنيا عالم مخادنك امنيت جهنمنيدر

١٠٧٠ — سنر عيوب ايچون ان كوزل لباسى وقاردر

١٠٧١ — همته قارشى طوررر موانع يوقدر

١٠٧٢ — ريكذره بالا ده شاهدلك ايده علمنكذره جرايدر .

١٠٧٣ — الم ابرشنجه غم بيه كه سنه عموملقله دوستك مغموم دشمنك مسرور اولدر

١٠٧٤ — حوه چراغنى سوندرر ملك اچمه ده اودنله ده مفاله باقار

١٠٧٥ — كرچه چوره بيلمه چوره باقيكز لكن هيچ بيلمه هجب باقيكز

[illegible]

مقتبسات فیت

دردنجی کتاب

لآلی عربیه

مقدمه

ادبیات عربیه ایله اشتغالم اثناسنده مضمونی حکمت ونصیحتدن عبارت برچوق ابیات ایله قطعه‌لری نقلاً و بر پایه مشهوره قصیده‌لرینی برابر آنکینی نقلاً ودیکرلرینی حل طریقیله نثرا ترجمه ایتمش ایدم آنلری بالترتیب مقتبسات اشبو دردنجی کتابی تشکیل ایلدم و ماره رقملرینی ده اولکی کتابلرک صوکندن یورتدم . بونلر ابیات ایله قطعه‌لر وقصیده‌لردن عبارت اولدقلری جهتله اوچ فصل اوزرینه تجزیه ایلمشدر

فصل اول

ابیات حکمیهٔ عربیه

و

منظوم ترجمه‌لری

١٠٥٦ — اسمع بقلبك انه الاذن كاذبة
وانظر بعقلك انه الطرف خوانه

ترجمه — دیکله کل قلبک ایله هب چونکه کاذبدر قولاق
هم نظر عقلکله زیرا کوزده خائندر سکا

١٠٥٧ — وربما انتفع الفتى بعدوه
كالسم احيانا يكون دواء

ت — دشمنندن کورور چوق دفعه آدم منفعت
سم نصل بعضا اولور خسته‌یه شافی دوا

١٠٥٨ — لو كنت اهدى على قدري وقدركم
لكنت اهدى لك الدنيا وما فيها

ت — قدرکزله قدرمه نسبتله ویرسیدم اکر
بن سکا دنیا وما فیها بیا ویرسیدم کرک

١٠٥٩ — لبس اللسان محل ذكرك وحده
كل الجوارح في دعائك لسانه

ت — دکل بر دیل محل ذکرکز سادَه
دعاکزده بتون اعضا برر دیلدر

١٠٦٠ — فلم أر كالأيام للمرء واعظاً
ولا كصروف الدهر هاديا

ت — كورمدم ايام دنيه بر خوشجه واعظ اوله
جور دهر آسا رضا انسانه هادى كورمدم

١٠٦١ — الناس اخوانه من دانت له نعم
والويل للمرء ان زلت به القدم

ت — نعمت واقبال اخوانيدر هركس فقط
وبلى الكايم ياپار سورچرده دوشرا قباليده

١٠٦٢ — وعين الغضب تبرز كل عيب
وعين الحب لا تجد العيوبا

ت — عداوت ديده سى هر عيبى ايدر ظاهره اخراج
فقط عين محبت عيبى كورمز كم ايدر اظهار

١٠٦٣ — الم تر ان العقل زين لاهله
ولكن تمام العقل طول التجارب

ت — كورنمز كورمز ميسك كرا هلنه زينت ايدر عقلى
فقط عقلك تمامى بللكم طول تجاربده

١٠٦٤ — واذا الحبيب اتى بذنب واحد
جائت محاسنه بالف شفيع

ت — بر قباحتله كلنجه سودكى بر اولك
بيك شفيعله ايرجه محاسنده كلير

١٠٦٥ — لو كنت تعلم ما اسررت في كبدي
بكيت ما تراه اليوم ابكاني

ت — بيلسيدك سن جكر كاهمده كى سرى
بنى اغلاتكوركه سنده اغلاردك

١٠٦٦ — رأيت اساليب العتاب كثيرة
والطفها ما كان في القلب

ت — كوردم انواع اساليب عتابى چوقجه بن
ال لطيفى قلبه تأكيد محبت ايليه

١٠٦٧ — وليس الفتى المعطي على اليسر وحده
ولكنه المعطي على اليسر والعسر

ت — ثروتلو حاليكن ساره وسعتده ويره درم
ثروتلو اولوركه بر ويره طارلقده بوللقده

١٠٦٨ — ليس العطاء من الفضول سماحة
حتى تجود وما لديك قليل

ت — سماحته حاليلن فقط شبرده اولابده احسانه
مكرمال قلليندا ايره احسان بر انسانه

١٠٦٩ — وانه قليلا يستر الوجه انه يرى
الى الناس مبذولا لغير قليل

ت — آبرو دوكرمين شى قليل
آز دكلدر آز دكلدر اول قليل

١٠٧٠ — لا تلم الابناء في فعلهم
لو ساد آباؤهم سادوا

ت — صافيه ابنائى دهر افعالى لوم ايتمك نيه
اولديلر سرور آباسى اولوردى سرور انلرده

١٠٧١ — وكنا نستطب اذا مرضنا
فصار سقامنا بيد الطبيب

ت — دوا ايستر قوشاردق بز طبيبه بر مرض كلسه
مدد شيمدى طبيب اليدى بزه ايرش بيمارى

١٠٧٢ — فلا تكثرن في اثر شيء ندامة
اذا نزعته من يديك النوازع

ت — قضا بر شئ نزع ايتسه الكدن
اسف ايتمه الك ارتجه سن چوقجه

١٠٧٣ — ولست بمستبق اخا لا تلمه
على شعث اي الرجال المهذب

ت — قاللازا اخوانك قصوراتى ايتمزسك قبول
هانكى ادم دار تماميله مهذب بى قصور

١٠٧٤ — ابدأ بنفسك فانهها عن غيها
فاذا انتهت عنه فانت حكيم

ت — باشده نفسکدن ایت آز غینیدن نهی ایله کیم
منع ایدرسك نفسکی اندن اطریسك سن حکیم

١٠٧٥ — اجعل جليسك دفتراً فى نشره
للميت من حكم العلوم نشور

ت — کتاب اولسون جلیسك کیم آچیلدقجه کهارائم
وفات ایتمش علوم حکمتی احیا ونشر ایلر

١٠٧٦ — احذر محل السوء لا تنزل به
واذا نبا بك منزل فتحول

ت — کوتو یردن حذر ایت اوغرامه اینه اوره
سنی احتقار ایدن منزلی کوپلی ایچ کوچ

١٠٧٧ — اشد الناس للعلم ادعاء
اقلهم بما هو فيه علما

ت — ایلنیر دانشه دعوای ایدن چوقدر ادعا
علمه ال آز انتساب ایتمه اولانلردر بونده

١٠٧٨ — ارى كل ريح سوف تسكن مرة
وكل سماء عن قليل تقشع

ت — سکونت کسب ایدر هر روزکار البته برکره
اولور هر بلوطده پاره پاره شبهه‌سز برکون

١٠٧٩ — ارى الامس قد فاتنى رده
ولست على ثقة من غد

ت — دونکی کونه خوش اولسه رجعی شکل کوردیم
هم فردا ایشه ذره جه یوق بنده وثوقه

١٠٨٠ — اذا كنت ذا مال ولم تك ذا ندى
فانت اذاً والمقترون سواء

ت — صاحب ثروت اولوبده محسن اولمازسك اگر
فرقك اولماز اهل فقر وفاقه دن باهرسك

١٠٨١ — اذا كنت ذا علم وماراك جاهل
فاعرض ففى ترك الجواب جواب

ت — صاحب عرفان ایسك جاهل ایدرسه اعتراض
هیچ سن اندن چوق جواب ساده‌در ترك جواب

١٠٨٢ — اذا كنت ذا رأى فكن ذا عزيمة
ولا تك بالترداد للرأى مفسدا

ت — اهل عزم اول صاحب تدبیر ایسك
رأیکه چونکه تردد له فساد

١٠٨٣ — اذا وترت امرأ فاحذر عداوته
من يزرع الشوك لا يحصد به عنبا

ت — بایارلرسن باشنی ناقص او اینه بکله دشمنلك
دیکن دیکمه اولاند نزاهصاد ایتمز اوزوم اندن

١٠٨٤ — اذا خفت السلامة فاغتنمها
وحسبك بالسلامة من غنيمة

ت — بولورسك گر سلامت اغتنام ایله
سلامت چونکه اعلا غنیمتدر

١٠٨٥ — اذا نطق السفيه فلا تجبه
فخير من اجابته السكوت

ت — سفیهك نطقنه رد جواب ایتمه
سکوتك انده اولیدر جوابکدن

١٠٨٦ — احسن الى الناس تستعبد قلوبهم
فطالما استعبد الانسان احسان

ت — خلقه احسان ایله خلقی ایت کما حقه اسیر
چونکه اکثر آدمی احسان ایدر غیره اسیر

١٠٨٧ — احسن ما يخرج من يديكا
تأدية الحق الذى عليكا

ت — اوزره الکدن چیقه جق اشیانك ان گوزلی
سنك او شکده اولان حقی ادا ایتمکدر

١٠٨٨ — اصفح لمن لك اتى الاسائه
لابد عنك انه شانه
ت — سانكا ضرر قيلكنكش يد صافله امانسانه
كوبرده هيج بلانده او حوقه ابدرسني نالاره

١٠٨٩ — احسان س في الدنيا بعيب
مسئ لا يبالي ان يعابا
ت — تعييب سزاوار اولسون عالمده اوردكم
تعييب ايلمز كمسه اساسلرده طيفانه

١٠٩٠ — اذا ما جعلت سرا عند مضيع
فانك ممن ضيع السر اذنب
ت — سر ويرن سرى ضايع ايليه ن كيمسه به
سن داها ده زياده مجرم اولورسك شبهه سز

١٠٩١ — اذا ما امرؤ من ذنبه جاء تائبا
اليك فلم تغفر له فلك الذنب
ت — بربكا جرمنه توبه ايدرك كلسه سكا
سن اكر مغفرت ايتمزسه ك اولورسك مذنب

١٠٩٢ — اذا ما المرء لم يقنع بعيشه
تقنع بالمذلة والشقاء
ت — بولديغي شيله قناعت ايلمزسه بركيشي
مسكنتله ذلته آخر قناعت ايلر او

١٠٩٣ — اذا لم تخش عاقبة الليالي
ولم تستحي فافعل ما تشاء
ت — عواقبدن چكنمزسه ك اوتانمازسه ك
نه ايسترسه ك ياپابيلك طوغرى ياپ سن

١٠٩٤ — اذا كنت في حاجة مرسلا
فارسل حكيما ولا توصه
ت — اكر برايشى بعث ايلرسك حاجتكچون سن
حكيم اولسون اولادم باجد اكا توصيه لر ايتمه

١٠٩٥ — احمل النفس على مكروهها
انه حلو العيش محفوف بمر
ت — نفسي خوشلانمديغي شيلره الفت ايتدر
آجي هر طرفي چونكه صفاى عيشك

١٠٩٦ — افسح لعبد السوء في ميدانه
وحذار من تحذير مهرسانه
ت — فضوح ايله قنا انسان و تشنيع
مدارا ايله دليلره قورقديغك ذاته

١٠٩٧ — اذا ابصر المرء المروءة والتقى
وانه عمي العينان فهو بصير
ت — مروتله تقوايى لايقى اوزره كورن انسان
ايكى كوزدن كور اولسه ده اهل بصيردر

١٠٩٨ — اذا كنت ترضى ان تعيش بذلة
فلا تستعدن الحسام اليمانيا
ت — مذلتله تعيشه ايتمكه راضى اولديسه
كما نفعه سيف ايلك موافعه دوشمز اولنه

١٠٩٩ — اذا كان رب البيت بالطبل ضاربا
فلا تلم الصبيان فيها على الرقص
ت — اكر او صاحب دائم طاول زورنا چالارسه
اوراوده رقص ايدن صبيانى لوم ايتك خطادر

١١٠٠ — اذا كان حلم المرء عون عدوه
عليه فان الصفح اغنى وانفع
ت — اريك حلمي اكر اعداسنه ياور ايسه
اعتنا في اوليه نسبة تابع الهوى

١١٠١ — اذا المرء اعيته المروءة ناشئا
فمطلبها كهلا عليه عسير
ت — دم نشئتده مروت بولمزاولورسه
دم پيريده كى مطلوبي اوزاقلردر غاير

١١٠٢ — اذا المرء افشى سره بلسانه
ولام عليه غيره فهو احمق
ت — ساقلايه مزسه بركيشي اسرارينى
انكچون اخرى لوم ايلسه احمقدر اول آدم

١١٠٣ — اذا المرء لم يبد افتقاراً لنفسه
تجافيه عنه ما بنته جدوده
ت — نفسه لايق اولان فقرى قازاغاسه كيشى
جديله ترك ايديكى فخر وشرفى يه طاركلر

١١٠٤ — اذا قلت قولاً فاحسن رد جوابه
لكل مقال فى الكلام جواب
ت — پك دوشونوب رد جوابى سويليوركه بر سوزى
چونكه وار هر بر مقالك سوزده بر قارشى سوزى

١١٠٥ — اذا عوقب الجانى على قدر جرمه
فتعنيفه بعد العقاب من الربا
ت — جرمى مقدارنجه جانيه عقاب اتجمد ايكه
عنف وشدت ايلمك بعد العقاب عين حرام

١١٠٦ — اذا انت اكرمت الكريم ملكته
وان انت اكرمت اللئيم تمردا
ت — كريمه حرمت ايدرسك اكا مالك اولورسك
لئيمه حرمت ايدرسك هپ ايدر تمرد

١١٠٧ — اذا انت لم تقدر على در لجة
فدعه ولا تعرض لحصباء ساحل
ت — قادر اولمازسك دكزدن اينجو استحصاله
اوينامه بيهوده ساحلده چاقللرله چاقيد

١١٠٨ — اذا رأيت نيوب الليث بارزة
فلا تظنن ان الليث يبتسم
ت — اسدك ديشلرنى كورسك اگر
كولويور صانمه اول ارسلانى چاقيد

١١٠٩ — اذا اعوزتك اكف اللئام
كفتك القناعة شبعاً وريا
ت — ايادى لئيمانه اگر محتاج اولورسك
سنى طويورمغه وافى وكافيدر قناعت

١١١٠ — اذا اكمل الرحمن للمرء عقله
فقد كملت اخلاقه ومآربه
ت — خدا اكمال ايدنجه عقلنى شخصك
اولور كامل انك اخلاقى واطوارى

١١١١ — اذا المرء لم يدنس من اللؤم عرضه
فكل رداء يرتديه جميل
ت — لكه دوشمزسه اگر عرضى برشيله كشينك
نه گيرسه ياقيشير چونكه اولور هر ايشى

١١١٢ — اذا المرء لم يخزن عليه لسانه
فليس على شيء سواه بخزان
ت — ديلنى كندينى حفظ ايلمين بر ادم
بوندن اشيايى حفظ ايلمز اول بريم

١١١٣ — اذا المرء لم يطلب معاشاً لنفسه
شكا الفقر اولام الصديق فاكثرا
ت — نفسنى تعيش ايچون بر ادم چالشمازسه اگر
چوق ايدر شكواسى فقرو يارى كوجندرك

١١١٤ — اذا المرء لم يقدر له ما يريده
رضى بالذى يقضى له شاء او ابى
ت — مقدر اولمازسه ادم ارزوسنه باچيقه
كوسترر ردى رضا مقدوره ايستر ايستمز

١١١٥ — اذا عدوك لم يظهر عداوته
فما يغرك الا عارك اسرارا
ت — عدو دشمنلكه ابتدار ايسه اظهار
سنى كزلى عداوت ايلمز اضرار

١١١٦ — اذا عاتبتنى فى كل ذنب
فما فضل الكريم على اللئيم
ت — عتاب ايدرايسك هر قباحتده بكا سن
لئيمه قارشو قالماز فضل ورجحانى كريمك

١١١٧ — اذا طاوعت نفسك كنت عبداً
لكل دنيئة تدعو اليها
ت — اطاعت ايلجق نفسه اگر دائم اديبا
اولورسك عبدى هر ادنايه اردكجه كيدرسك

١١١٨ — اذا ضيقته اول كل امر
ابت اعجازه الا التواء
ت — هر ايشده كم اولى ضايع ايدر
انتهاسى كلمز تا قفى كلمز

١١١٩ — اذا المرء لم يمدحه حسن فعاله
فمادحه يهذي وان كان مفصحا

ت — مدحه لايق حسن فعلی اولمیان آدمك
ابلغ وافصح اولسه مادحی عاجز قالر

١١٢٠ — اذا انت لم تعرف لنفسك حقها
هوانا بها كانت على الناس اهونا

ت — نفسکك قدرینی بیلمزسه ایدرسك تحقیر
انی تحقیر ایدرلر اغیاره بول اهون ایله

١١٢١ — اذا انت نازعت الرجال نوالهم
فعف ولا تطلبه بالجهد تجهد

ت — نوال اغیره منازعه ایدرسك شاید
عفیف اول یا چالیشه لکن مجهود اوله

١١٢٢ — اذا حدثتك النفس انك قادر
على ما حوت ايدي الرجال فكذب

ت — سکا نفسك دیر ایسه هر ایشه قادرسك سن
اکا سن خائنه هامان سن انی تکذیب ایله

١١٢٣ — اذا شئت يوما ان تسود عشيرة
فبالحلم سد لا بالتسرع والشتم

ت — اکر بر قومه سید اولمق ایسترسك
حلیم اول شتم و شدتدن حذر ایله

١١٢٤ — اذا ضاق صدر المرء عن سر نفسه
فصدر الذي يستودع السر اضيق

ت — ضیقدر صدری انسانك اکر اسرارینه
سری تودیع ایتدیکی آخر صدر اضیقدر

١١٢٥ — اذا تضايق امر فانتظر فرجا
فاضيق الامر ادناه الى الفرج

ت — طارلق چکر ایسه ایش انتظار ایت وسعتی
چونکه بر ایش طار اولنجه یقیندر وسعتی

١١٢٦ — اذا كان وجه العذر ليس ببين
فان اطراح العذر خير من العذر

ت — وجه عذر اولمیجه بیّنه
ترك عذر ایتمك دها اولیدر

١١٢٧ — اذا عرف الكذاب بالكذب لم يكد
يصدق في شيء وان كان صادقا

ت — یالانجی طوتولسه شهرت السه یالانجی
اینانلماز اکا صادق اولسه بر شیده

١١٢٨ — اسمع مقالة ذي لب وتجربة
يفيدك في اليوم ما في دهره علما

ت — سوزینه دیکله تجاربه اهل صاحب دانشك چونکه
ایدرسك استفاده سن انك بیله کارینه هب

١١٢٩ — اقبل على النفس واستكمل فضائلها
فانت بالنفس لا بالجسم انسان

ت — چالیشه نفسکله اکمال فضائل ایت
که جسمکله دکل نفسکله انسانسك

١١٣٠ — العلم ينهض بالخسيس الى العلى
والجهل يقعد بالفتى المنسوب

ت — دنی بر ناکسی یوکسلدیر علم و هنر اما
جهالت ناکس ایدر عاقبت اعیان و اشرافی

١١٣١ — تأمل فلا تستطيع رد مقالة
اذا القول في زلاته فارق الفما

ت — تأمل ایت کلامکی مکن غافلسك زیرا
لسانکدن خطا سوز چیقارسه ردی مشکلدر

١١٣٢ — ثوب الرياء يشف عما تحته
فاذا اكتسيت به فانك عاري

ت — ریا اثوابی اینجه اولور شبیر مشاهدده
کرچه سن او اثوابی ایدر اول سنکله چپلاقسك

١١٣٣ — ثيابك ان بليت تجد سواها
ولست بواجد عرضا بعرض

ت — لباسك اسکیسه تجدیدی ممکندر سکا هردم
فقط عرضك فنا اولسه اعاده غیر ممکندر

١١٣٤ — تموت الاسد في الغابات جوعا
ولا ترضى مصاحبة السفيه

ت — ارسلانلر آچ ویرار ایسه فقط
بر زمانده اولماز مصاحب الجیفه

١١٣٥ — لكل شيء زينة في الورى
وزينة المرء تمام الادب

ت — جدا شايانك بو عالمده هر بر زينتي
زينتي انسانك اما كم تمامي ادب

١١٣٦ — لكل شيء من زينة
وزينة العاقل حسن الادب

ت — هر كوزل شيئك اولور بر زينتي
زينتي عاقل ايسه حسن ادب

١١٣٧ — المرء يحيا بلا ساعد ولا عضد
ولا يعيش بلا قلب ولا ادب

ت — ياشار انسان ايا قسز ادم اما
ياشار مي بلا قلب و ادب انسان

١١٣٨ — اذا كان رب البيت بالدف مولعاً
فشيمة اهل البيت كلهم الرقص

ت — صاحب بيتك هيشه كاري دف چالمق ايسه
چالغيده اوينار كوره‌جكسن اولور هب اهل بيته

١١٣٩ — لكل داء دواء عند عالمه
من لم يكن عالماً لم يدر ما الداء

ت — عالم نزدنده هر علتك ايچون وار بر دوا
اولمايان عالم فقط تشخيص علت ايلمز

١١٤٠ — لكل داء دواء يستطب به
الا الحماقة اعيت من يداويها

ت — شفا بخش اولور هر دردكه بر درلو دوا اما
مداويلر قالير عاجز تداوي حماقتده

١١٤١ — دخولك من باب الهوى ان اردته
يسير ولكن الخروج عسير

ت — قولايدر كيرمك ايسترسك اكر باب هوايه
فقط چيقمق مراد ايدرسك غايتله كوجدر

١١٤٢ — دعوى الصداقة في الرخاء كثيرة
بل في الشدائد يعرف الاخوان

ت — وقتده و سعتده صداقت طاسلايانلر چوقدر اولور
بلليدر اما حزنده حقيقي يار اولانلر

١١٤٣ — ان العدو وان ابدى مسالمة
اذا رأى منك يوماً غرة وثبا

ت — يك امين اولمه عدو كوسترسه ده روي صلاح
سنده بر غفلت كورنجه دفعة ايلر هجوم

١١٤٤ — رب من ترجو به دفع الاذى
عنك يأتيك الاذى من قبله

ت — بر چوق ادم واركه اندن ديرسك سن وفا
حالبوكه هپ اول طرفلردن كلير جور و جفا

١١٤٥ — ستذكرني اذا جربت غيري
وتعلم انني نعم الصديق

ت — ياد ايدرسك نامي غيري ايدرسك امتحان
ادكيرسك يار صادق اولدغم سن اول زمان

١١٤٦ — صديقك حين تستغني كثير
وما لك عند فقرك من صديق

ت — صاحب ثروت ايكن بيك چوقدر اخوانك فقط
بر حقيقي يارك اولماز چون فقر كلدي سنك
باخود

وقت استغنا ده انسانك اولور اخواني چوق
حال فقرنده فقط قالماز انك بر دانه‌سي

١١٤٧ — فاقطع حبائل خل لا تلائمه
فربما ضاقت الدنيا باثنين

ت — انبساطي كمسه موافق اولماينله احوالده ايله
چونكه اكثر طار كلير دنيا ايكي ضدادمه

١١٤٨ — كل المصائب قد تمرّ على الفتى
فتهون غير شماتة الاعداء

ت — تحمل اولنور كرچه انسانه كلورسه هر مصيبت
قابل اعداده اما يالڭز قولاى كچمز شماتت

١١٤٩ — واذا اراد الله نصرة عبده
كانت له اعدائه انصارا

ت — حق تعالى نصرت ايتمك ايستينجه عبدينه
عبدينك اعداسى ياردمجى اولور عبدينه

١١٥٠ — ولكل شئ آفة من جنسه
حتى الحديد سطا عليه المبرد

ت — نيجه آفت كلير اشيايه جنسندن
اكه در آهنى حتى قازيور قيرايله

١١٥١ — لا تغرّنك هذه الاوجه الغرّ
فيا ربّ حيّة في رياض

ت — كوزل يوزلرينى الدانمويه زيرا
نيجه بر حيه لر وار باغ و بچه ده

١١٥٢ — اصحب ذوى الفضل واهل الدين
فالمرء منسوب الى القرين

ت — صحبت ايت ارباب فضل و دين ايله سن دائما
چونكه آدم قرين و يارينه منسوب

١١٥٣ — فالصفح عن زلة الغريب وان
اعياك خير من معاندته

ت — زلة اخوانك عفو و صفحى مشكل اولسه
خير اولور البته صديقكله معانده اولمقدن

١١٥٤ — اذا لم تستطع شيئاً فدعه
وجاوزه الى ما تستطيع

ت — مقتدر اولمازسك بر كاره اجرا ايتمكه
ترك ايدوب كچ اقتدارك يتديكى اشه باش

١١٥٥ — اقرر بذنبك ثم اطلب تجاوزنا
عنه فان جحود الذنب ذنبان

ت — اول اقرار ايله ذنبى صوكره ايسته عفونى
چونكه بر صوچ كبى صوكره بر صوچى ايدر ايكى

١١٥٦ — العذر لا يسمعه الا بالعطف
لا يسمع العذر بقول ذى لطف

ت — بشقه شيلرده سمز لنز كبى ايجز علف
ايلمز تسمبهانى هر دليل قول ذى لطف

باخود

علمده بشقه شيله آنه سسزلنز
كوزل سوزلر بيز سوزله سسلنز

١١٥٧ — قنع النفس بالكفاف والا
طلبت منك فوق ما يكفيها

ت — كفافه نفسكى قانع ايت اولمزسه نفسك
الشديرمازايلك اولمه او ايستر فوقنى دائم

باخود

كفافه نفسكى قانع ايت كم الشمازسه
كفايتدن زياده ايستر اول آچ كوزلو بر شى

١١٥٨ — قدّر لرجلك قبل الخطو موضعها
فمن علا زلقاً عن غرّة زلجا

ت — خطوه دن اول محل تعيين ايله آياغكه
چونكه غفلتله قايان شيئه باصان اينه دوشر

١١٥٩ — والنفس راغبة اذا رغّبتها
واذا تردّ الى قليل تقنع

ت — نفسى ترغيب ايلرسك راغب اولور
رد ايدرسك آز ايله قانع اولور

باخود

نفسى ترغيب ايلينجه رغبت ايدر هابشه
رد ايدرسه بولديغى شيله قناعت ايدر او

١٢٠٠ — ولا تقرب الامر الحرام فانه
حلاوته تفنى ويبقى مرّها

ت — حرامدن نهايتده اولمه كل زيرا
كيدر لذتى قالير باقى سكا تلخى

١٢٠١ — وعين الرضا عن كل عيب كليلة
كما ان عين السخط تبدى المساويا

ت — ايدر عين رضا هر عيبه اغماض و تغافل
نقل عين عداوت هر مساوى يى كورر

١٢٠٢ — لا تنه عن خلق وتأتى مثله
عار عليك اذا فعلت عظيم

ت — يا سديكك منع بر ايشده عالمى نهى ايله
عيبه فاحشدر سكا شايد ياپارسك سن انى

١٢٠٣ — لا تحسب المجد تمراً انت آكله
لن تبلغ المجد حتى تلعق الصبرا

ت — صانمه خرما طعام ايتمه كبى مجدى وعلوى
طاتمدقجه آجى بر مجده وارلماز اى كوزم

١٢٠٤ — قد يدرك المتأنى بعض حاجته
وقد يكون مع المستعجل الزلل

ت — حاجتين ادراك ايدر البت تأنى صاحبى
دائما مستعجلك كارى اولور خوارى وذل

١٢٠٥ — الرفق يمن والاناة سعادة
فاستأن فى رفق تلاقى نجاحا

ت — وار تأنيده سعادت يمن اولور رفقله چوق
رفق ايله سن قيل تأنى بول سعادتله نجاح

١٢٠٦ — فاذا هممت بالشىء فانظر
كيف منه الخروج بعد الدخول

ت — بر ايشه عزم ايدجك نظر ايت
كيرلنجه نره لردن چيقيلور

١٢٠٧ — دعا جزائرى مفتاح لغربته
حتى اذا ما تأمر عاقبه القدرا

ت — ضايع ايدر وقتنى نابنه عاجز كيجه
قوشدقجه زحمته قدر ويدا اشتكا ايدرلر

١٢٠٨ — بقدر الكد تكتسب المعالى
ومن طلب العلى سهر الليالى

ت — سعى قدرنجه در كسب معالى اولنه
ايستين قدر علايى هر كيجه بيدار اولور

١٢٠٩ — ومن طلب العلى من غير كد
اضاع العمر فى طلب المحال

ت — جهد و تجربشسز علايى ايستين
عمرنى ضايع ايدر اولماز ايشه

١٢١٠ — ما حك جلدك مثل ظفرك
فتول انت جميع امرك

ت — كمسه طرناغك كبى بر شىء قاشيمز جلدكنى
غيرت ايله كندك چاليشه بايد دائما هر كاركى

١٢١١ — لا تنظر الى امرئ ما اصله
وانظر الى افعاله ثم احكم

ت — نظر ايتمه كيمسنك اصلنه جوهرينه اونك
نظر ايت فعلنه حكم ايله انك حالنه

١٢١٢ — ويطلب الانسان من فعله
فضله عن اصله يخبر

ت — آدمك فعلندن استدلال ايدرلر حالنى
چونكه اظهار ايلر اصلنى انك افعالى

١٢١٣ — من يصنع الخير مع من ليس له يعرفه
كموقد الشمع فى بيت لعميان

ت — خير ايتمك ايستيه اولمازه خير بيلمين
موم ياقوب تنوير بكزر دارينى اعمالك

١٢١٤ — تعوّد فعال الخير دأباً فكل ما
تعوّده الانسان صار له طبعا

ت — عادت ایت خیر ایشلری خیر ایشله طوره دائما
چونکه عادت ایدلن بر طبع ثانی آدمه

١٢١٥ — اذا اراد الله اهلاك نملة
سمت بجناحيها الى الجوّ تصعد

ت — حق تعالی مور بیچاره‌یی هلاک مراد ایدرسه
پر ویرر جو سمایه طیره ایدر مستعد

١٢١٦ — ان الفساد ضده الصلاح
وربّ جدّ جرّه المزاح

ت — فسادک ضدیدر معناً بو عالمده صلاح حال
اولور چوق دفعه جده منقلب اگلنجه‌لی احوال

١٢١٧ — اذا ضاع شيء بين امّ وبنتها
فامّها يا صاح لا شك آخذه

ت — مابین دختر و مادرده ضایع اولورسه بر شی
انی المشدر انددر بی شبهه ای صاحب

١٢١٨ — ايها السائل عما قد مضى
هل جديد مثل اشياء خلقه

ت — صورمه سائل بزده گچمشلری
تازه شیئه کهنه‌یه بکزرمی هیچ

باقور
سائل بزه گچمشلری صورمه - بکزرمی یکی شیئه عتیقه

١٢١٩ — الماء يغسل ما بالثوب من درن
وليس يغسل قلب المذنب الماء

ت — بیقار ما ایله هر جامه کیرکی لکن
صو ایله غسل اولنمز صاحب فؤاد مذنب

١٢٢٠ — بالملح نصلح ما نخشى تغيّره
فكيف بالملح ان حلّت به الغير

ت — بوزولورسه شیلری حفظ ایتمک ایچون طوز قویولور
بوزولورسه طوز اگر چوق او طوزله نه اولور

١٢٢١ — جراحات السنان لها التئام
ولا يلتام ما جرح اللسان

ت — قیزارغلق اولور یاره‌سنه چاره ولکن
بر وجهله دیل یاره‌سنه چاره بولنماز

١٢٢٢ — حسبك ما تبتغيه القوت
ما اكثر القوت لمن يموت

ت — سکا کافی بوقدر حبث بر حبث
اوله حیک آدم چوقدر او بیله

١٢٢٣ — ربّ يوم بكيت فيه فلما
صرت في غيره بكيت عليه

ت — اولیه بر چوق کونه گچیردکه بنی آغلاتدیلر
صوکره بر کونه گلدیکه بن آغلادم انلر ایچون

١٢٢٤ — الرزق يخطي ابواب عاقل قومه
ويبيت بوّاباً بباب الاحمق

ت — رزق و نعمت عاقللک بابنه گیتمز
باب احمقده غالبا بواب اولور

١٢٢٥ — في كل شيء عيب بلا ريب
ما يسلم الذهب الابريز من عيب

ت — شبهه سز دار هر کوزلرده بر قصور
عیبدن التونده بیله سالم دگل

١٢٢٦ — لكل ما يؤذي وان قلّ الم
ما اطول الليل على من لم ينم

ت — بر الم دار هر منفور شیئه دلوچه ازاب
اویقوسز آدملره اطول اولور گیجه

١٢٢٧ — ما كل ما يتمنى المرء يدركه
تجري الرياح بما لا تشتهي السفن

ت — ایلمز ادراک آدم هر تمنی ایتدیکنی
ره کشتی‌یه موافق گلمز اکثر روزگار

١٧٢٨ — وما المرء الا كالشهاب وضوئه
يحور رماداً بعد اذ هو ساطع

ت — هر كشى دنياده مانند بر شهاب
نوريني چوق سورمز سقوطيله سونر

١٧٢٩ — وقد يكسف المرء من دونه
كما يكسف الشمس جرم القمر

ت — مانع اقبال اولور انسانه مادونى اكثرى
انكساف شمسه باعث اولور جرم قمر

١٧٣٠ — نامت عيونك والمظلوم منتبه
يدعو عليك وعين الله لم تنم

ت — خوابه كيدر كوزلرك سن خواب غفلتله فقط مظلوم
آچيق كوزله دعا ايدر اويومز حالبوكه عين الله

١٧٣١ — ان الامور اذا بدت لزوالها
فعلامة الادبار فيها تظهر

ت — زواله يوز طوتان هر كارك اول
اولور آثار ادبارى نمايان

١٧٣٢ — اذا ما اتيت امراً من غير بابه
ضللت وان تقصد الى الباب تهتدى

ت — ضلالته وارير بابى خلافندن كلن ايشلر
هدايت بخش اولور اما كليجى كندى بابندن

١٧٣٣ — فما من اتى يعذر المرء نفسه
وليس له من سائر الناس عاذر

ت — ادمى معذور كورمزسه اكر خلق جهان
كندينى معذور كورمكلكله معذور اولماز او

١٧٣٤ — من يحمد الناس يحمدوه
والناس من عابهم يعاب

ت — كيم ثنا ايدرسه ناسى كنديده محمود اولور
فقط تعييب ايدنلر دائما معيوب اولور

١٧٣٥ — يموت الفتى من عثرة بلسانه
وليس يموت المرء من عثرة الرجل

ت — هلاك اولماز كشى اولمز اكر سوريجسه پايى
هلاك ايدر فقط انسانى سوريجسه لسانى

١٧٣٦ — لا تقل اصلى وفصلى ابداً
انما اصل الفتى ما قد حصل

ت — سويلمه اصلا بنم اصلم شودر فصلم بودر
ادمك افعال و آثاريدر اصلى بلليدر

١٧٣٧ — يهوى الثناء مبرز ومقصر
حب الثناء طبيعة الانسان

ت — ثناديه حظ ايدر هر ناقص وكامل كشى زيرا
ثنايه رغبت ايتمك مقتضاى طبع ادمدر

١٧٣٨ — واذا اتتك مذمتى من ناقص
فهى الشهادة لى بأنى كامل

ت — ذم ايدرسه بزلرى ناقص اكر
بر شهادتدر اوكه بز كاملز

١٧٣٩ — ومن عاش فى الدنيا ولا بد ان يرى
من العيش ما يصفو وما يتكدر

ت — دار دنيايه كلن ايلر كورور
كه صفا ورده كاهيجه كدر

١٧٤٠ — وما للمرء خير فى حياة
اذا ما عدّ من سقط المتاع

ت — كره اشياده كشى اولسه سفيل
خير اولور صانمه حياتنده اكا

١٧٤١ — ما عاش من عاش مذموماً خصائله
ولم يمت من يكن بالخير مذكورا

ت — ياشيور دينمز اكا كيم كوتولكله ياشيور
هله فوت اولماز اوكيم خيرايله تذكار اولنور

١٢٤٢ — كم مات قوم وما ماتت مكارمهم
وعاش قوم وهم فى الناس اموات

ت — وفاتندن صوڭرا اهل كرمڭ قالير مكارمى
ياشايكن مرده در اما نيجه بر مرد عارى

١٢٤٣ — عجبت لمن يشترى العبيد بماله
ولا يشترى حرّاً بليغ مقاله

ت — شاشارم اكثريده بر عبد قول الانه ايدنلره
ناچيزده حرّى ملايم سوز ايله ايتمز اسير

١٢٤٤ — جرّبت دهرى واهليه فما تركت
لى التجارب فى ودّ امرئ غرضا

ت — ايلدم تجربه دهر ايله اهل دهرى
كيمسه ده حبّه بر اومجارى اول تجربه

١٢٤٥ — بلوت الرجال افعالهم
فكل يعود الى عنصره

ت — امتحان ايتدم رجالك هركسك افعالنى
هر بيرى بولدم رجوع ايلر هميشه اصلنه

١٢٤٦ — لو انه خفّف عقله فى رجله
سبق الغزال ولم يفته الارنب

ت — اولايدى خفّت عقلى آنك پاينده شايد
اكا طاوشان يتشمزدى غزالى كچردى

١٢٤٧ — ومن لم يمت بالسيف مات بغيره
تنوعت الاسباب والموت واحد

ت — قليجله اولميوبده كيشى بر غيريله اولمكده
تنوع ايلمده اسبابى بوقسه اولوم بردر

فصل ثالث

حكمتلى قطع عربيه

باب اول

علم وعرفان دائرده

١٢٤٨ — العلم فى الصدر مثل الشمس فى الفلك
والعقل للمرء مثل التاج للملك

فاشدد يديك بحبل العلم معتصما
فالعلم للمرء مثل الماء للسمك

ت — فلكده شمس بكزر صدر عالمده اولان عرفان
مثال تاج ضروردر بشره عقل ايله اذعان

دو دستڭله صاريل حبل متين علمه كم اى جان
صوسز ماهى بكزر علمه منسوب اولمايان انسان

١٢٤٩ — الناس من جهة التمثال اكفاء
ابوهم آدم والام حواء

فان يكن لهم فى اصلهم شرف
يفاخرون به فالطين والماء

ما الفضل الا لاهل العلم انهم
على الهدى لمن استهدى ادلاء

وقيمة المرء ما قد كان يحسنه
والجاهلون لاهل العلم اعداء

ففز بعلم تعش حياً به ابدا
الناس موتى واهل العلم احياء

ت — جهت صورت ايله نوع بشر توأمدر
طوغديلر مادر حوى پدر آدمدن

شرف ذاتيله فخر ايتمك انسانه
برآوچ آب وترابه كرك اولمق شايانه

نوریا نسانه شرف علم وهنردن بشقه
که اولورا اهل هنر واسطه راه مقصه

شرف ادم اولور علم وهنزله روشن
او سببدن جهلا صاحب علمه دشمن

جاهلی علمکله حیاته ایرمز اول زیرا
دیلوری نار اولو اهل علومدر احیا

١٢٥٠ — العلم یحیی قلب المیت کما
تحیا البلاد اذا ما مسها المطر

والعلم یجلو العمی عن قلب صاحبه
کما یجلی سواد الظلمة القمر

ت — قلوب مرده‌کانی حی ایدر علم وهنر اکره
نفوسی احیا وابرار ایدر عالمی رحمت

دیرر کور قلبه علم ومعرفت برانجلاکوبا
قمردر لیلی ایدر منجلی پردۀ کیسر ظلمت

١٢٥١ — تعلم فلیس المرء یولد عالما
ولیس اخو علم کمن هو جاهل

وان کبیر القوم لا علم عنده
صغیر اذا التفت علیه المحافل

ت — جاهلی تحصیل علمه چونکه عالم طوغمز ادم
دکل احبابِ علم ومعرفت جاهل ایله توأم

ولو اکبر اوله قومی حاینده برنادان
جهالته محافلده اولور محجوب وسرکردان

١٢٥٢ — اخو العلم حی خالد بعد موته
واوصاله تحت التراب رمیم

وذو الجهل میت وهو ماش علی الثری
یظن من الاحیاء وهو عدیم

ت — فوت اولوب جسمی رمیم اولسه اگر تحت التراب
عالم اولمز حی خالددر یاشار بعد الوفات

بر یوزنده گرچه سعی ایلرکز جاهل فقط
فکری بوقدر حاینکم وار انده اثار حیات

١٢٥٣ — علیك بالعلم فاقرأه فعنده الفضل والکمال
العلم اما افتقرت مال وان حویت الغنی جمال

ت — ای فتا علم سعی ایت اغرر فضل وکمال
فقرك اولسه مال ایلدر علمك غنی ادرك جمال

١٢٥٤ — لا تنقذ بغیر العلوم من فاخر نعم الزخائر
فالمرء لو ربح البقاء مع الجهالة کان خاسر

ت — علوم غیریسنه جمع ایتمه زیرا
هنردر اوله ان هوسنه ذخائر

جهالتله ولو ربح بقا ایت
قایرسنه تا ابد نا شاد وخاسر

١٢٥٥ — الا لا تنال العلم الا بستة
سانبیك عن مجموعها ببیان

ذکاء وحرص واصطبار وبلغة
وارشاد استاذ وطول زمان

ت — علمه نائل اولماز ادم اولطبجه التی حال
ابلدم بن وجه التی ابلدی ذکر وبیان

حرص ایله کاف زکا وبلغه یعنی خرجنه معاش
بر ده ارشاد معلم صبر ایله طول زمان

١٢٥٦ — بالعلم تحیی نفوس قط ما عرفت
من قبل ما الفرق بین الصدق والمین

العلم للنفس نور یستدل به
علی الحقائق مثل النور للعین

ت — واقف احوال اولور هر صاحب علم وهنر
صدقه وکذبی اولنده لا یفیله فرقه ایدر

نفسه علم ومعرفت کوز نوری اسانوراولوب
راه حقی ابدا استدلال ایدر اندن گذر

١٢٥٧ — لو کان هذا العلم یدرك بالمنی
ما کان فی هذا البریة جاهل

فاجهد ولا تکسل ولا تك غافلا
فندامة العقبی لمن یتکاسل

ت — اولسه بر ساده تنی ایله ادراك هنر
كيمسه قالمازدی دنیاده جهانبرسوم جاهل
جهد و غیرت كوك اول كاره تكاسل اولماز
كركسه نادم اوله عاقبت اولمه غافل

١٢٥٨ — وفی الجهل قبل الموت موت لاهله
واجسادهم دون القبور قبور
وان امرءاً لم یحیی بالعلم قلبه
فلیس له حتی النشور نشور

ت — اولمدن اول اولمکدر جهالت نوع انسانه
قزاده كرچه ده جسمی قرار اولمازمه نادانه
كوزم علم و هنرله قلبا احیا ایتمیه آدم
اولورمكم تام الكلاز نا اوینجه محشر عالم

١٢٥٩ — العلم انفس ذخر انت ذاخره
من یدرس العلم لم تدرس مفاخره
اقبل علی العلم واستقبل مقاصده
فاول العلم اقبال وآخره

ت — علمدر انفس ذخر صفا تحصیله اول مانوس
ایدن تحصیل علم و معرفت اولماز ایدن مأیوس
یا ناسن كل حضرت علمه عزمه ایله استقباله
كه وار بدء و اخرنده انك چوغه دولت واقباله

١٢٦٠ — الملی یغنی مع الایام ان قلبت
ولیس ذا یذهب الاخلاق للذهب
فاغنم جنی العلم كی تحظی بنیل منی
وتعل بالقدر فوق السبعة الشهب

ت — مرور وقت ایله شاكی قالاب اولماده حالك
كیدر كیتسه سنكله خزه زك چوق بولور حالك
جالیسه اثمار علمی انقطاف واغتنام ایله
بوجل قدر معارفله اوزات فوق السما بالك

١٢٦١ — بالعلم والعقل لا بالمال والذهب
یزداد قدر الفتی قدراً بلا طلب
فالعلم طود النهی یزهو به شرفاً
والجهل قید له یبلیه بالتعب

ت — ایدیاد رفعته اولماز سبب الثوتله مالی
بر طلب ایدر فقط قدری مزید علم و ادب
باعثه قدر و شرفدر طودعه علم و معرفت
جهل ایسه انسانه ایچون بر قید و زنجیر تعب

١٢٦٢ — رضینا قسمة الجبار فینا | لنا علم وللجهال مال
فان المال یفنی عن قریب | وان العلم لیس له زوال

ت — خدا ویردی بزه علم و هنر جاهلاره چوغه مال
رضینا خوان انعامن بتر بورولته واقبال
مقرردر قنا ماله سكا راتم ادمال اولماز
فقط سرمایه علمه كوزم اصلا زوال اولماز

١٢٦٣ — عاب التعلم قوم لا عقول لهم
وما علیه اذا عابوه من ضرر
ما ضر شمس الضحی والشمس طالعة
ان لا یری ضوءها من لیس ذا بصر

ت — شایه علمه بر ضرر كلمز اكر قومك بری
ابلسه تحصیلی تعییب اولسه دانشدن بری
كورمه مكله نور شمس كوراك كوركوزلری
شمسه كلمز بر ضرر تنویر ایدر هر بری

١٢٦٤ — ما حوی العلم جمیعاً احد | لا ولو مارسه الف سنة
انما العلم بعید غوره | فخذوا من كل شیء احسنه

ت — ولو بیچیل چالیشسه ممكن اولمز اولسه انسانه
علومی جمع ایدر آدم كلر جانه شو میدانه
درینیدر غوری علمك كرچه بوقدر جمعه امكان
فقط واردر كزركاهنده انسانه نیجه احسان

بابه ثالث

— ادبه دائردر —

١٢٦٥ — حرض بنیك علی الاداب فی الصغر
كیما تقر بهم عیناك فی الكبر

وانما تثل الاداب تجمعها
في عنفوان الصبا كالنقش في الحجر

هي الكنوز التي تنمو ذخائرها
ولا تخاف عليها حادث الغير

ان الاديب اذا زلت به قدم
يهوي على فرش الديباج والسرر

ت — اوغلكي ادبه ترغيب ايت طفولیتده سن
تا كبير اولدقده نور عينك اولسون اول پسر

طاشده كي نقش وخطوط اسا بوزولماز بر زمان
طفل ايكن هپ طوپلانان امثال واداب وهنر

اوبله بر كنز حقيقيدر ادب سرمايه سي
صاحبي قورقماز الا اهوال دهر ايتمز اثر

زله صادر اولسه ده دوشسه اگر مرد اديب
خاك ده دوشمز شبهه سز بر فرشه ديبايه دوشر

١٢٦٦ — ابن الفاخر جهلا بالحسب   انما الناس لام ولاب
انما الفخر بعقل راجح   وبأخلاق حسان وادب

ت — اى اولان مفتخر جد ونسب   بيلكه بردر بشره ام ايله اب
عقل راجحدر اولان فخره سبب   بر ده اخلاق ايله عرفان وادب

١٢٦٧ — من باع لذات الصبا بتأدب
ربحت تجارته على الازمان

ومن اشترى لهو الحداثة فاته
نيل الكهول وآب بالخسران

ت — كيم صباوت وقتنى نقد ادبله بيع ايدر
عمرى اولدقجه تجارت مالى غبطه ير

كيم صباشنده ايدرسه لهو ولعبى اشترا
محو ايدر ابتيغاى ان حولك چونده ذات چكر

١٢٦٨ — لا تنظرن لاثواب على احد
ان رمت تعرفه فانظر الى الادب

فالعود لو لم تفح روائحه
لم يفرق الناس بين العود والحطب

ت — الحاصل ابشر اديب احوالنى بادمك
باقرسه اثوابه اوابله نظر

بوده دلجو سيله ممتاز اولسبيده عود اگر
فرقى اولمازدى ظطيله عودك اى نور بصر

١٢٦٩ — السبع سبع ولو كلت مخالبه
والكلب كلب ولو بين السباع ربى

وهكذا الذهب الابريز خالطه
صفر النحاس فكان الفضل للذهب

ت — ارسلان ارسلاندر دوكولسه قاطع طرناقلرى
كورسه تربيه اسدلرده يه كلبدر كوپك

مختلط اولسه باقرله قدر زر بولماز خلل
فضلنى اثبات ايدر التونك البته محك

١٢٧٠ — لا تيأسن اذا ما كنت ذا ادب
على خمولك ان ترقى الى الفلك

فبينما الذهب الابريز مطرحا
على الثرى اذ غدا تاجا على الملك

ت — ترقى ايتدم فضيله بن دوشدم نظرلردن
ديه مأيوس اولمه هرگز اى اهل ادب زيرا

غبار آلود اولوب يرده ياتان بر كلچه التونده
كلير بر كونده ايدر شبهه سز بو تاج ارا

١٢٧١ — فكم من جاهل امسى اديبا   بصحبة عاقل وغدا اماما
كماء البحر مر ثم تحلو   مذاقته اذا صحب الغماما

ت — بر كيمه عاقل ايله صحبت ايدن جاهلك
پك چوغى فرداسى كورده ظن ايدر عالم بر امام

آب دريا وسه كه اجيلنده او طوزلى بر صودر
دفعه شربه ايدر اولدقده هم بزم غمام

١٢٧٢ — لا تسه عن ادب الصغير وان شكا الم التعب
ودع الكبير وشأنه كبر الكبير عن الادب

ت — وار كيچه صغيره ادب اوكرت   ايلرسه شكوى نفسنده
ترك ايله كبيرى كه او اكبر   اوكرنمز انك كچى اودنده

باب ثالث

كتاب حقنده

١٢٧٢ — عليك بالحفظ دون الجمع في كتب
فان للكتب آفات تفرقها

الماء يغرقها والنار تحرقها
والفار يخرقها واللص يسرقها

ت — حفظ ايتمكه سعى ايله كه علمك اوله مزداد
بيهوده جمع ايتمه كتب جمعي معتاد

زيرا اوكتب صو ايله يانار ايله باخود
خرز ايله فاره ايله اوغرى ايله نابود

١٢٧٤ — جليس انيس يأمن الناس شره
ويذكر انواع المكارم والنهى

ويأمر بالاحسان والبر والتقى
وينهى عن الفحشاء والشر والاذى

ت — بر انيسم واركه اولمز ناس شرندن ايمن
ذكر ايدر هر لحظه انواع مكارمله نهى

نهى ايدر طغيان ايله شرو اذادن دائما
امر ايدر احسان ايله تعليم ايدر بر وتقى

١٢٧٥ — خلوة الانسان خير من جليس السوء عنده
وجليس الخير خير من جلوس المرء وحده

ت — شر ايله انيسه ايتمكدن ايسه
بزم وحدتده بكدر البته اوده
بزم وحدتدن ايسه اخيار ايله
عقد الفت بكدر البته اوده

١٢٧٦ — لنا جلساء ما نمل حديثهم
الباء مأمونون غيبا ومشهدا

يفيدوننا من علمهم علم ما مضى
ورأيا وتأديبا ومجدا وسوددا

ت — كسل ويرمز روايتله بر خوشكو انيسم وار
غيابنده حضورنده ايدر عاقللرى تأديب

كلوب كچمشلرى سويلر علومندن خبر ايلر
ايدر رأيله وادبله مجد ايله اصحابى ترتيب

١٢٧٧ — لله در كتاب خفته دررا
في روضة رصعتها السحب بالبرد
ابدت بظاهره ايدى مجلده
نقشا على جلده اوهت به جلدى

ت — لطف وا صانك اولور انجولى رعنا كتاب
بر گلستاندر كه ترصيع ايلمش حب السحاب

جلدينه ويرمش مجلد اويله نقشه دلپذير
دفعة كوردم ملادن كيتدى بن اولدم اسير

١٢٧٨ — نصحت ما انفذته فوجدته
كما استودعته نظم العقود الجواهر

عرائس تجلوها على خدورها
ولكنها تلك الخدور دفاتر

ت — تحفه عابدى كوردكده بولدم بن انى
پك كوزل نسخيله اولمش بر درى جوهرك

مجلة مجموعه در هر سطرى كويا بر عروس
حاصلى دبر كتابك حجلة دلبر كبى

١٢٧٩ — اذا غاص من بحر التفكر خاطري
على درة من معضلات المطالب

حقرت ملوك الارض في نيل ما اشتهوا
ونلت المنى بالكتب لا بالكتائب

ت — بكم مطلبده كى درداندن تسخيرى قصديله
ايدنجه خاطرم بحر تفكر قعرينه تنزيل

ملوككك سيف ايله اركارى ذوقن صاحب عادى
همشه بن كتبله ايلرم امنيمى تحصيل

١٢٨٠ — كتاب رق الفاظا ومعنى
وساعده التي احسانا وحسنا
فكأنه عرائس الابكار تجلى
وكأنه عرائس الافكار تجنى

ت — جمله الفاظ ومعانيسى مصفا بر كتاب
بخشه ايدر انسانه الطاف وهدايا بى حساب

مجلى بكر عروس ايدر تماما اى پسر
انتظاف ميوه افكار هر سوزى بكر

مه بنی باب

— مکاتبه یه دائر —

١٢٨١ — ورد الكتاب فلا عدمت اناملا
عبثت به حتى تضوّع طيبا

ففضضته وقرأته ووجدته
كقميص يوسف اذ اتى يعقوبا

ت — کلدی مکتوبك هبسه و اثر یار تعالی
ایلسه املا کا بالجمله طیب الطیبی

شوقه ایله اچدم قرائت ایلدم بولدم انی
پیرهن یعقوبه کلمه پراهن یوسف کبی

١٢٨٢ — أسائل عن اخباركم فيسرّني
سماع الذي اهواه فيكم واطلب

اذا كنتم في نعمة وسعادة
فانا الآن فيها انقلب

ت — خوشه خبر الحمد بحیه دائم سزی حوروسرور ایله
عطفی نامه ایله تبشیر ایله دل شاد ایدن

چونکه نعمت سعادتده اولنجه ذاتکز
استفاده ایلرانده بن کز ابادایدن

١٢٨٣ — كتبت اليك من قلب حزين
وعيني من فراقك لا تنام

وما بعد فالدنيا علينا
مكدرة لبعدك والسلام

ت — حزن ایله یازدم بو مکتوبی سکا
فرقتکله اویقو کرمز دیده مه

اولدی بر دلکیر دنیا اوی
هجر و فرقتله دل غم دیده مه

١٢٨٤ — اياما لا يجيب اذا كتبنا
ولا هو يبتدينا بالكتاب

اما في من حرمنا عليكم
وصدا فائتنا رد الجواب

ت — ای بنی شاد ایتمیه بر قطعه جه مکتوب ایله
بونجه معرود خامه لطفا دریغ هیچ بر جواب

بو قیمه سزده عفوته هیچ ایتمک عادتی
حمد اقوالی اولونمه حائز اولمازه جریجواب

١٢٨٥ — وماذا عليكم لو منتم باسطر
فادحبتم خيرا علينا التفضلا

فانه لم تكونوا مثلنا في اشتياقنا
تكونوا اناسا يعرفون التجملا

ت — بر سطرلیه بر کوچك مکتوب ایله لطفا بزی
شاد ایدوب عجبا تفضل ایلسه‌ردیه اولك

سزده بو قدر اشتیاقده وارسه بزلرکی
باری ابراز تجمل ایلسه‌ردیه اولك

١٢٨٦ — بالله لا تقطعوا عنا رسائلكم
فانه فيها شفاء السمع والبصر

وآنسونا بها ان عزّ قربكم
والانس بالسمع مثل الانس بالنظر

ت — کسمه مکتوبی بزدن کوزلرك الله ایچون
چونکه انلرده بلهر سمع دیهر دائم شفا

کوی فرقتده بزی مکتوب ایله تانیس ایدك
چونکه انس سمع ایلر انسی نظرده هر با

١٢٨٧ — لما ختمت كتابي بعدما ملئت
احشاؤه بسلام ظلت اكتبه

قبلته وهراری اذا قبله
وصول لثمی الی کف تقلبه

ت — یازدم اخلاص قوی ایله بیتردم نامه‌ی
بعده تختیم ایدوب اوپدم قوبدم ظرفنه

حبه تفصیلنه قصد ایتدیکه کتبوبه بو رمز
واصل اولسون نامه‌می فلك ایلیه کفنه

١٢٨٨ — سائلكم رد جوابي فكم   يرى لكم من قبلها عندي
فقدونا منة واعجبوا   من سائل يقنع بالرد

ت — ايدم رد جوابي شمدی بن سزدن رجا
نائل الطاف لا تحصى ايکن اولدم

ایله منتدار لطفك چونکه تعجيل ایله کور
رده اقلال قناعت ايليين سائلكی

١٢٨٩ — وافا كتابك وهو بالاشواق عني يعرب
تحكي لديك اطه   بحلي عيك ويكتب

ت — کلدی مکتوب وفا اسلوب عالی شوق ایله
حالکه حالمده جز و یرده بها آیا نکز

سنده بن کوکلم انکچون نامه کی ظن ایلدم
سویلمه کوکلم انی تخریب ایتمه دائکز

١٢٩٠ — تحصي بفضل منك انه   ترعى رفيقك وهو قلبي
واسأله عن اخباره   واستفسر عن مضمون كتبي

ت — رفیقکز هیچ قلم ای عالی همم لطف ایت
واعانه ایله تفصیلله الحادثم سؤال ایتمه

خرآل حالی اوکرن ایلك ایله تا میله
کل اول وارسنه واراده مضمون رسائلدن

١٢٩١ — ورد الكتاب مفوتا   مالست احصي وصفه
فحيا بكل مسرة   قلب المحب وطرفه
ولثمته اكراما له   ووجه الرسول وكفه

ت — کلدی اول مکتوب عالی کیم انك مضمونك
عاجزم تقدیر وتوصیف ایتمکدن بر حرفنی

ایتدی احسان مزنله برشوق وسرور
بو محب صادقك هم دل قلب طرفنی

اویله برمکتوب الكرامی تمام ایتك ایچون
حرمت ایتدم ناملك اوپدم یوزیله کفنی

١٢٩٢ — رسولك ارضا اهلا وسهلا ومرحبا
حديثك ما احلاه عندي واطيبا
لقد سرني ما قد سمعت من الرضا
وقد هزني ذاك الحديث واطربا

ت — ای پیام آور صفا کلدك بویرکل مرحبا
هر بیانك طاتلیدر خوشدر کوزلدر دائما

کوسترن ایدیجه قول رضایی سندن ایلدم شاد کام
پرطرب ایتدی بنی اوبیاندی شمدی خوش پیام

١٢٩٣ — أ كتاب من فاضل   جال قولا فاسرجا
ام ازاهير روضة   فتقترها يد الصبا
قلت لما رأيته   مرحبا ثم مرحبا
ثم لما قرأته   هز عطفي تطربا
وتوهمت انه   رد لي ربعه الصبا

ت — بر مفصل نامه کلدی سوی فاضلدن بنه
صاندم ازهار کلستانی کشا ایتمش صبا

قارشوسنده کوردکده استقبال ایله ایتدم شتاب
دشت تعظیمه الوب باقدم دیدم یا مرحبا

ایلدم وقتا قرائت پرطرب ایتدی بنی
عودت ایتدی کنجلکم صاندم بنه کلدی صبا

١٢٩٤ — هذا كتابي وهو يطلعكم على حالي وجري
فتأملوا فيه ترو   اثار دموعي بكل سطر

ت — جرمه احوالمه هر وجهله   مطلع ایلر بو مکتوبم سزی
چشم دقتله باقك هر سطرنده   اشکك ایله تخریب اولنمش هر یوزی

١٢٩٥ — اناني كتاب منك بجمل انعما   وما حملته ابحر نحوه اودارة
واني على ذاك الجميل لشاكر   واني الى ذاك الجمال لمشتاق

ت — کلدی مکتوبك بنه مملو نیجه انعام ایله
هم عجب صیفهده عایت یری کاغد پاره

حرمه شکرله ایلدم اشبو جمیل احسانکه
بن سنك مشتاقکم لطف ایله کل بیچاره

١٢٩٦ — ومنيكم ما زلت مذ فارقتكم
مترقبا اخباركم متطلعا
فتوا برك كرما علي فانه
من اعظم الاشياء عندي موقعا

ت — بوم فرقتده بری سزدن خبر بکلرم   ایتدم بالله بر لحظه ترك انتظار
لطفا ارسال پیام عافیت ایله شاد   بنجه عالیدر بیانك قدری ای عالی شعار

١٣٩٧ — مولاى وافانى الكتاب الذى
ذكرت فيه الم البعد

فكل ما عندك من وحشة
فانها بعض الذى عندى

ما فلته عن عهد ولا خنت فى
ودّى ولا فرّقت من جهدى

ت — الم بعدى صاحب يازديكز — نامه‌كز كلدى بنا ايندى خبر
نقدر اولسه عمك جله سيده — اولماز بنّكى بردرده تعطر
طوتد رد عهدايله حبى يد بد — صابرم ايلدم جهدى قهر

١٣٩٨ — كتاب اتانى من حبيب مهذب
دفاح الى الطيب من رأسى فرع

كانّه نسيم الروض عند قدومه
سرى بقميص بالعبير مضمّخ

ت — كلدى شويله اول محب عاقلك بر نامه‌سى
ايتدى بر ذنخ اوزاقدن طيبى تعطر مشام

صانكه كلشندن هنوز صيفده ايدى باد رياحين
بر معطر يرهله كلدى ابندم احترام

يشنجى باب

— معاتبه به دائردر —

١٣٩٩ — فذكرت عهدك التى اسطوبها — وبدى اذا اشتد الزمان وساعدى
فرميت منك بغيرما املته — والمرء يشرق بالزلال البارد

ت — سن ايدك سيف وسلاحم جيد سطونده بنم
سن ايدك بازو ويكم وقت شدتده بنم

شمدى مأمولك خلافنده آتيلدم بدمكر
عالم احبا ايدن ماء نه كوربه وارسه كدر

١٤٠٠ — انى لاعاتب اخوانى وهم ثقتى
هذا وقد تصطفى الاسياف احيانا

ان الذنوب اذا كشفتها درست
من القلوب والا صرن اضغانا

ت — بن عتاب ايتسم كرچه ثقه اخوانه
چونكه احياناً قيليجلر طاشله ايلر صيقل تهر

بيندن اخوانك اولسه تقصيرات مكشوف وعيان
محو اولور قلبدن كيدر صاقلانسه اما كيندلر

١٤٠١ — يا ذا الذى جعل القطيعة دأبه
ان القطيعة موضع للريب

ان كان ودّك فى الطوية كاملا
فاطلب صديقا عالما بالغيب

ت — اى ايدن اخوانته هجرانى عادت دائما
بيل كه فرقتده محبت موضع شكه ويرر

كر طوتارسك ودّ وصفى سن كوكلده مختفى
غيبى عالم بر محب بولمغه جهد ايله سن

١٤٠٢ — وكنت اذا ما جئت ادنيت مجلسى
ووجهك من ماء البشاشة يقطر

فمن لى بالعين التى كنت مرة
الىّ بها فى سالف الدهر تنظر

ت — اولوردم بن قرينك مجلس حب ومودنده
كورودم هپ بشاشت آبى رويكده پرتوزا

نه اولدى اسكى دملر اسكى عالملر كوزل سوزلر
بنى كم خاطر بر كيم سنده وار اسكى نظر حالا

١٤٠٣ — لولا كراهتى العتاب وانّنى
اخشى القطيعة ان ذكرت عتابا

لذكرت من غدراتكم وذنوبكم
مالو يمرّ على الحديد لذابا

ت — اوطامدن اولسه عتاب ايتدك كرچه
قورقمدم هيچ اوطنمدن ايتدك عتاب
اوبلهٔ بر تقرب ايدردم هيچ كيم
بولسه يوللرى او ايلارى مذاب

١٢٠٤ — الم يكون الصد في كل ليلة
ولم لا تملك القطيعة والهجرا
رويدك ان الدهر فيه كفاية
بتفريق ذات البين فانتظر الدهرا

ت — نه ايچون هر شب نچه يوز بيك جفا
نه ايچون بوبيل هجران و فرار
قورقمه كيم تفريق ذات البين ايچون
دهر اهلى كافى الا قبل انتظار

١٢٠٥ — اذا انت لم تعطفك الا شفاعة
فلا خير من ود يكون بشافع
ووالله ما زكى عتابك عن قلى
ولكن لعلمى انه غير نافع

ت — شفاعت ايله سوكنك اما بيل
اولور لا خير ولا ينفع شفاعتله اولان الفت
عتابى صانمه بغضكدن ايچون ترك ايلدم والله
انى بن غير نافع بيلدم ارتقه ايتدم كلفت

التجنيس

— استعطاف واعتذار —

١٢٠٦ — ترفق ايها المولى عليهم فانه الرفق بالجانى عتاب
وكم ذنب مولده دلال وكم بعد مولده اقتراب

ت — قبل نظر حالنه انلرك رفق ايله اولكم
رفق ايله جانيه يا قلنر الا عين عتاب
چوق كناهك مصدرى اكثر اهل ناز ودلال
باعث دورى اهل عادت اكثر اقتراب

١٢٠٧ — عطفًا بأذيال التجاوز منكم هفوات جانٍ للندامة عانى
ولربما كره العقوبة حائم حتى يفوز بلذة الغفران

ت — سزلردن رامن عفو وعطوفت طوتكز
باخصوص عصيان ندامت ايله مجرملرى
اكثريا حالم اولسه تعذيبى عذابدن كرچه
تاكه اولسون لذت غفران ايله فوز وفرى

١٢٠٨ — وزعمت انى ظالم فهجرتنى ورميت فى قلبى بسهم نافذ
فنعم ظلمتك فاغفرلى زلتى هذا مقام المستجير العائذ

ت — نعم ايدوب ظالمى ترك ايلدك فرقته هم
قلبى مجروح ايتدك سهم نافذ ايله
هايدى ظلم ايتدم اولدم بن يوفى سنده مغفرت
التجا ايتدم حقيقتدن مستعيذم ايشته بن

١٢٠٩ — كلانا غريب انت علمًا وفطنة
وانى بعيدٌ واغترابى عن الوطن
وكل غريب للغريب مناسب
فان انت لم تعطف على غربتى فمن

ت — سن غريب وبن غريب اما كه سن اى محتشم
علم وفطنتده غريب بن وطنمدن بى خبر
هر غريب وشنكر اوطنده مناسبدر غريب
بن غريبه سن تعطف ايلمزسه كيم ايدر

١٢١٠ — ان كنت فى ترك الزيارة تاركا
فلقد فانى فى الدعاء لجاهد
ولربما ترك الزيارة مشفق
وانى على عهد الضمير الحافظ

ت — زيارتده قصور ايتدمسه بن ترك ايلدم فقطم
فقط ذاتكز شريفكز ايچون دعاده جاهدم بن هب
ايدر چوق دفعه مشفقلر زيارتده قصور اما
كبر صحبتله اصحاب على وعشقه ذاهب

١٢١١ — لم آت ذنباً فان زعمت بانه
اتيت ذنباً فغير معتمد

قد تطرف الكف عين صاحبها
فلا يرى قطعها من الرشد

ت — يوقدر سوديكم اماكه زعم ايدرايسه مجرم بني
بيلكه تقصيراتي عفو ايتيم برزمان ايچونده

بعضاً انسانك الي ديگر ايله چشمني
كارعقل اولمازاي كسمك او تقصيرايدين

١٢١٢ — اذا لم يكن لي منك عزّ ومكسب
ولا عندما يغتالني الدهر موئل

فكل التفات لي اليك تكرم
وكل سلام لي عليك تفضل

ت — سنده عزّ ومكسب اولمازسه بكا
جور دهره قارشي اولمازسه پناه

اولوننه هر التفاته عاجزك
ذاتكه اعطا ايدر برفضل وجاه

١٢١٣ — ليس التلوّن من امارات الرضا
لكن اذا ملّ الحبيب تلوّنا

مالي اذا استعطفت رأيك رعتني
عيناً جرباً من هناك ومن هنا

ت — نچون بقدر تلون گرچه انسانه فقط
گوسترو احوالك مليل الحسن الرحان اكا

سنده استعطاف ايدكجه هب بولورسك يا سبب
بونبو عيب ونباح عفو ايدرسك سن بكا

١٢١٤ — أنبئت انك مولع لا تختشى
فرحل عنه لامر كان قد حشا

اصنك فانك ابن واجهت تفتقني
والفتو اعظم تكفر لمن حشا

ت — اوبله طوريكه بنمله قطع الفت ايتكه
سن بيمار ايتمشسك آيا برسببه دائمي اكا

بوز بيتك بنمكي آنراو ابله قورقوسه
چونكه عفو بنم براعظم كفارندر اكا

١٢١٥ — بعيشك قل لي ما الذي قد سمعته
فانك تدري ما نقول وتنصف

فان كان قولاً صحّ اني قلته
فللقول تأويل وللقول مصرف

ت — عزيز باشك ايچون سويله نه سوزلر سن ايشتدكه
هوسن انصافك وار اگلارسك دونن سوزلرنه بالجمله

ولوكه بر صحيحاً سويلنمه اولسه من اوقوالي
محل صرفي واردر هر سوزك تأويلي قابلدر

بدنجي باب

— من طلب وتقاضايه دائردر —

١٢١٦ — اهزك لا اني عرفتك ناسيا
لوعدي ولا اني اردت التقاضيا

ولكن رأيت السيف من بعد سلّه
الى الهزّ محتاجاً وان كان ماضيا

ت — وعدني نسيان ايتدرين سني ظن ايلمم
اتيمم حاشا تقاضا فهمني تذكر ايله

بن فقط گوردم قيليچ قيندن چيقنجه دائما
ايتمدن تحريك كسكن اولسه بيله كسكين بيله

١٢١٧ — اغبّ السلام حين يكثر معشر
يعدّون تكرار السلام تقاضيا

وحسبي اقتضاء ان اطيف بواقف
على حالتي او عالم بمكانيا

ت — سلامي چوق كشي بينده تفضيل ايدرم اكثر
تقاضاوده صايارلر چوق سلامي چونكه اخوانه

بوزعم برگره گوشريلك تقاضا ايتكله كافي
مكانمله بنم احوالمه واقف اولورمن جانه

١٢١٨ — اذا كنت في ايامك الغرّ عاطلا
وعيشك بالاقتار والذل منقع
ولم ارتفع في زمانك كلما
علوت ففي ايام من ارتقع

ت — قالرسم بويله عاطل به سنك پارلاق دمكده
ياشارسم فقرا بحيده بو مذلتده بويله
نصل ايشه يكله دمكده ترفيع ايلزسم
كيمك وقتنده ترفيع ايلدم سه بوده سويله

١٢١٩ — ملكت مملكة الدنيا باجمعها
وقد اتاك زمان مسعد واتى
اليوم ادعلم انى ماكنت آمله
في ظل جاهك من نيل المنى فمتى

ت — مالك اولدك سن بتون دنيايه ايشته شمديلك
ايشته كلدى وقت ميمون وزمان مسعدك
اولمينجه نائل آمال سايه كده بوكون
هانكي كون بن كورسه ايا نفره مقترن

١٢٢٠ — كفاك مذكراً وجهي بامري
وحسبي الله واني ترى
وكيف اخاف من يعنى بشاني
ويعرف حاجتي ويرى مكاني

ت — سنى بابه سنى كورمك بتر باخود سكا
بر سبب ايلدكاتبه ذكرايچون احوالمى
حالمه واقف الهب حاجاتمى درك ايليد
ذات الحاج ايليوب عهده ايلمم به حالمى

١٢٢١ — لا تعتلل بالشغل انك انما
ترجى لانك دائما مشغول
واذا فرغت ولا فرغت فتركك
المقصود للحاجات واما مول

ت — نغلل ايته مشغولم ديه احيره زيرا
سكاكيمه رجا ايتز اكرسه اولمزسك مشغول
خدا كوسترمسون فارغ اولورسك شغل حاليه
ايدرسك اولونسه تجربه هاجاتكى مأمول

١٢٢٢ — انّ ابتداء العرف مجد سابق
والمجد كل المجد في استتمامه
هذا الهلال يروق ابصار الورى
حسناً وليس كحسنه لتمامه

ت — بداء احسانه وكرم بر مجد عاليدر فقط
مجد مجدك اشرف احسانى اتمكدر تمام
وار هلال اوستنده كرچه بر كوزللك براوا
حسن تكميل اولماز اما اولمينجه بدر تمام

سكزنجى باب

— شكايت اخلاف ورفقاء دائرده —

١٢٢٣ — عفاء على هذا الزمان فانه
زمان عقوق لا زمان حقوق
فكل رفيق فيه غير موافق
وكل صديق فيه غير صدوق

ت — بناسى مندرس اولسون زمانك
حقوق چونكه يوقدر اغماسى
معاصر وقتيدر شمدى زمانه
رفيق وياريك يوقدر وفاسى

باخود :

زمانك مندرس اولسون بناسى
معاصر وقتيدر يوقدر وفاسى
احبابه زمانه هپ غير صادقه
رفيق وقتدا ايسه غير موافقه

١٢٢٤ — لقد حكمت فينا الليالي بجورها
وحكم بنات الدهر ليس له رد
أ في العدل ان يشقى الكريم بجورها
ويأخذ منها صفوها القعدد الوغد

ت — زمانه حكم ايدر جور وجفاى ليل ايله شمدى
بوزلماز دختر دهرك قرارى حكمى جاريدر
شقى ايدر كريمي جور ايله اما صفا سنديه
لئيمى مستفيد ايدر عدالتده او عاريدر

١٢٢٥ — قل للذى بصروف الدهر عيّرنا
هل عاند الدهر الا من له خطر
اما ترى البحر تعلو فوقه جيف
ويستقر باقصى قعره الدرر
وفي السماء نجوم لا عداد لها
وليس يكسف الا الشمس والقمر

ت — انقلاب دهر ایله عاجز اولمه سن سویله کیم
مظهر قهر و عناد دهر اولمز هر معتبر

کورکه بدرک فوقنه چیقمش کزهب حجرا
مستقرا ایکن قعرنده جوهر عالی گهر

کوک یوزنده لا یعد انجمله کوکب وار فقط
منکسف یا منخسف مشهود اولور شمس و قمر

١٢٢٦ — ارى بعينى مالا تستطيل يدي
له وقد حاز من قدره دوني

وانكد الناس عيشا من تكون له
نفس الملوك وحالات المساكين

ومن صب العقل في الدنيا اخو كدر
دائما الصفو فيها للمجانين

ت — اوزن گوزمله گوردیکم شیئه بنم ایریشم الم
حالبوکه گوردم نیجه حاوون انکا داخل اولورلر

گچوب یاشم کوملک حکم عادله دائم اولدیغی
بکم قدرنجه حال دارده کندی عالی دل اولورلر

دار دنیاده عقول اربابی صاحب کدر
هر صفایه دائما مجنونلر نائل اولورلر

١٢٢٧ — واثبتّ خمراً بعضى ماقى جوانحی
وجرعته من مر ما اتجرع

ولابد من شكوى الى ذى حفيظة
اذا جعلت اسرار نفسى تطلع

ت — بعض اسرار دلی قاسم ایلیوب ایچمدم
ایچیکیم ... بلکه آز برجرعه سید ویردیم سکا

سری اظهار ایتمکه مجبور اولنمه شرط اولور
بکندک اربابه مروت ترنده اولدم بکا

١٢٢٨ — لله در الحادثات فانها
صدأ اللئام وصيقل الاحرار

ماكنت الا زبرة فطبعنني
سيفا واطلع حرفوني غرار

ت — حادثات دهره عشق اولسونکه هر اذناب او
یا ملاودن اما کرامی ... جلادار ایلدی

خام ودیرکه بز ... یا ... نی حکم زمانه
موک کسکید ایلیوب حقه نکهدار ایلدی

١٢٢٩ — ولا تشك احداث الزمان فانني
اراه بجد يشكو حوادثه مغرى

وهل نهرت من قبل شكواك فاضلا
فتأمل منه المعونة والنصرا

ت — ایلمه شکوی زمانک حادثاتندنکه او
جوره عاشقدر اید شکواید تاثیر بالجفا

سنده اول حالکی فاضل وارکه بهرت گوردک ده
سن اومارسک شوی اندن نصرت و عوندن وفا

١٢٣٠ — بنو زمانی انه اناط باهله
وانفه انه اعزى اليه بجهله

ويعجبني انه اخرني حرونه
فتأخر الانسان برهان فضله

ت — اهلنه منسوب اولورسم انتقام ایلر زمانه
ابدرم نفرت فقط بن وجهله منسوب اولمدنده

اوممی جور زمانه تأخرایدرسم فضل اولور
فوقلاینر نفسم بو جورنده نهیب بولمدنده

١٢٣١ — لا تشتكي زمني هذا فاظلمه
وانما اشتكى اهل ذا الزمن

قد كان لي كنز صبر فافتقرت الى
انفاقه في مداراتي لهم ففني

ت — زمانک کندیسندن بن شکایت ایلمم اما
شکایت ایلرم اهل زمانک دولو حالندن

مدارا ایلمکده جز انجشم توسل بن
توکنده قالمدی شیئ اولکنز ذره ماالندن

طقوزنجی باب

— رأی و مشورت دائرده —

١٢٢٢ — الرأی قبل شجاعة الشجعان   هو اول وهی محل الثانی

فاذا هما اجتمعا لنفس مرة   بلغت من العلیاء کل مکان

ولربما طعن الفتی اقرانه   بالرأی قبل تطاعن الاقران

لولا العقول لکان ادنی ضیغم

ادنی الی شرف من الانسان

ت — مقامی رأی و تدبیرک شجاعتدن مقدمدر

شجاعت ایسه تالیدر فقط تدبیر اقدمدر

اولورسه نفس واحدده شجاعت رأی ایله مجموع

اکا صاحب اولان ذاتک مقامی اوج اکرمدر

اولور چوق دفعه حولنده مقدم رأی ایله غالب

دینلکار اولده تمسک رأیه الزمدر

شرف کسب ایلمز انسان عقل و فکر ایدر شایان

او اولمازسه اولور ارسلاندن ادنی حیوانکه آدمدر

١٢٢٣ — ثلاثه یعجز ذو الریاضة عنهما   رأی النساء وامرة الصبیان

اما النساء فمیلهن الی الهوی   واخو الصبا یجری بغیر عنان

ت — ایکی شیئدن ایدر استناد ادب تحریز عیانه

بریسی امر صبیدر بری رأی زنانه

که زنان ایتمز عالمده هوایه میلانه

کمی یوقدر که اما صبیدر ایله جولانه

١٢٢٤ — لا تحقرن الرأی وهو موافق   حکم الصواب اذا اتی من ناقص

فالدر وهو اجل شیئ یقتنی   ما حط قیمته هوان الغائص

ت — کلمه ناقصدن اگر رأی صواب   ردّ و تحقیر ایتمه ای عالی جناب

گورکه ایجون اهمیتی قدری عالی   ذل غواصدن اکا گلمز زوال

١٢٢٥ — الرأی کالیل مسودا جوانبه   واللیل لا ینجلی الا باصباح

فاضمم مصابیح آراء الرجال الی   مصباح رأیک تزدد ضوء مصباح

ت — رأی واحد شب کبی مظلمدر ای عالی کبیر   ظلمت لیلی قادیل ایدر انجق مستنیر

نور رأی حادثی ضم ایله رأی خودکه   تا اوله مصباح رأیک نور حادثدن منیر

١٢٢٦ — اقرن برأیک رأی غیرک واستشر

فالحق لا یخفی علی الاثنین

للمرء مرآة تریه وجهه

ویری قفاه بجمع مرآتین

ت — استشاره ایدیک رأیلی غیره عصدابک

چونکه حق گزلنمز اولسه ایکی ذاته رهبر

یوزینی گوسترر انسانه فقط بر مرآت

انسه ایسه گورمکه لازم ایکی مرآت بهم

١٢٢٧ — شاور اخاک اذا نابتک نائبة

یوما وان کنت من اهل المشورات

فالعین تلقی کفاحا ما دنا ونأی

ولا تری نفسها الا بمرآت

ت — مشورت قیل مشکلاتک حلنی ایستر ایسک

بالنفس اولسه کده سن مستشار معرفت

گوز گورور هر شیئی اما نفسنی گورمک ایچون

حاجتی وار ایدر اول مرآته عجبا مسکنت

١٢٢٨ — اذا بلغ الرأی المشورة فاستعن   بحزم نصیح او نصاحة حازم

ولا تجعل الشوری علیک غضاضة   فریش الخوافی قوة للقوادم

ت — مشورت قیل استشاره رأی لازم هنگامنده

حازمک نصحی طوتوب یا ناصحک حزمنه گوز

بیل مشاوردن قدرنی گورمه گوچک صاید حقیر

[illegible] گلیر زیرا جناحه مقدرت

١٢٢٩ — خصائل من تشاوره ثلاث   فخذ منها جمیعا بالوثیقة

وداد خالص و وفور عقل   ومعرفة بحالک والحقیقة

فمن حصلت له هذی المعانی   فتابع رأیه والزم طریقه

ت — مشورت ایله جه اولمیک اوده قوم   اوچ خصیصه بولنور اکا اوچ رأیی هپ

بریدر عقل وفیر و بریده ودّ خالص   بریسی حال حقیقته اولمق اولا ذاته عیان

کیمده کم وار بو اوچ خصلت اکا رأینده سن   تبعیت ایدرک راهنه اول کمل بویا به

١٢٤٠ — عرفت الشر لا للشر لكن لتوقيه
ومن لم يعرف الشر من الناس يقع فيه

ث — شری اوکرندم فقط شر ایشلمك ایچون دکل
مفهوم ایتمك اندن توقی اجتناب
ناس ایچنده کیم که شری بیلمز شبهه سز
دوشر اهل شره یا ارشرایه جانی بایدم جواب

١٢٤١ — وحزم الناس من لو مات من ظماء
لم يقرب الورد حتى يعرف الصدرا
فقد يقال عثار الرجل ان عثرت
ولا يقال عثار الرأي ان عثرا

ث — اوله جك اولسه صوسز لقدن اکر حازم اولان
صویه کیتمز دونه جك یولی بیلمزسه اکر
اياغی سورچرسه دیرلر عفو اولنور قابل کشی
دیه مز سورچرسه اوراینده ایشه کلمز خبر

اوتنجی باب

— عزت نفس وعلو همة دائرده —

١٢٤٢ — واني لمكرام لمكرم نفسه
وابذل المرء الذي لا يهوى زيا
متى ما تهن نفسي على من اوده
اهنه ولا يكرم على مرينا

ث — نفسنه مکرم اولانده غیرون ایتمم کرم
مبتذله چونکه اکرام ایتمیه اوز نفسنه
نفسی تحقیر ایدن احوالی تحقیر ایلدم
چونکه اکرامه سزا اولماز قیاسه اوز نفسنه

١٢٤٣ — عش عزيزا او مت وانت كريم
بين طعن القنا وخفق البنود
فاطلب العز في لظى ودع الذل ولو كان في جنان الخلود

ث — یا معزز یاشا یا مونکله راضی اول کیم
ایدر عالمده ذوا عزت ایچون جان اکرم
طلب ایتسه عزتی دوزخده رضی اول فقط
ذلتی ایتمه قبول اولسه جنان سلم

١٢٤٤ — ولست اذا ما سرني الدهر ضاحكا
ولا خاشعا ما هشة من حادث الدهر
ولا عاجز عرضي لمال وخاية
ولكن اقي عرضي فيحرزه وفري
اعف لدى عسري وابدي تجملا
ولا خير في من لا يعطف لدى العسر

ث — بن سرور دهر ایله هیچ کولدم کولمم بن
صاغ ایلمه ایتمم تأثر حادثات دهر ایله
عرضمی ایتمم سیر بن حفظ مال ایتمك ایچون
عرضمی بن صاقلارم بن بذل مال وفر ایله
ایدرم عرضه تجمل عسرته عفتله بن
چونکه خیر ایتمز عفیف اولمازسه آدم عسر ایله

١٢٤٥ — اذا قيل هذا مشرب قلت اري
ولكن نفس الحر تحتمل الظما
ولم انضمن العلم ان كان كلما
بدا طمع صيرته لي سلما

ث — ایشته ایچك منبع دیرلر اوت کوردم فقط
حر اولانه عطشه تحمل ایلر اولماز مبتذل
من علمی ایلمم حفظه ایفا بن اکر
هر طمع ابراز ایدن سلماری ایتسم امل

١٢٤٦ — ونحن اناس لا توسط عندنا
لنا الصدر دون العالمين او القبر
تهون علينا في المعالي نفوسنا
ومن خطب الحسناء لم يغلها مهر

ث — اورته حالده التفات ایتمزهیچ بزا ایسترز
هرکسك فوقنده برموقع ویا خود بر مزار
بذل نفسی ایتدك کورنم بز معالی قصدینه
چونکه غال مهره باقماز ایستینه برخوبچه یار

١٢٤٧ — فاما نماما يقرب المجد حوله
سرادقه اولا فتيا لحمامي
وان انا لم ابلغ مراما ارومه
فكم حسرات في نفوس كرام

ث — اوله عالی همتم کیم ایتسم عالمده بن
یا معالی جای امجد بالکه موت اولسون عیانه
غم یمم بن برمراد اولمازسم عالمده چونکه
دیر دیر اصحاب همتده چوغی حسرتله جانه

اون برنجی باب

— صدق عهد و وفایه دائردر —

١٢٤٨ — وكنت اذا صحبت رجال قوم　صحبتهم و نيتي الوفاء
فاحسن حين يحسن محسنوهم　واجتنب الاساءة ان اساؤا
وابصر ما يريبهم بعين　عليها من عيوبهم غطاء

ت — هر كيمله وار ايدايسهم صحبت ايدرم بن　نيتم ايدرم عهده وفا ايتمكه غايت
محسنله قارشو ايدرم عرض محاسن　اما كه اساءت ايدنه ايتم اساءت
محبوبلك احوال مساوینی گورورم　هر بر حجاب الفت ايله بونده نظارت

١٢٤٩ — لله درك من فتى　لو كنت تفعل ما تقول
لا خير في كذب الجوا　د وحبذا صدق البخيل

ت — اولورديك شهسوار ممدوح عالم　نه سويلرسه ك اكر اپرسه ك دمادم
دروغ اسخیا لا خیر و اما　بخيلك صدقي انده بك قات اعلا

١٢٥٠ — وان اولى البرايا ان تواسيه　عند السرور لمن واساك في الحزن
ان الكرام اذا ما اسهلوا ذكروا　من كان يألفهم في منزل الخشن

ت — وقت حزنده مواسات ايدن ادم اولانه
كندي بر يوم سرورنده مواسات ايله
چونكه ارباب كرم وقت مصائب يارينه
جبهه دولتده اولونماز كرم اثباته ايله

يا خود

وقت حزنده مواسات ايدني ادم اولانه
كندي بر يوم سرورنده همان شاد ايله
چونكه ارباب كرم وقت مصائب يارينه
جبهه دولتده اونوتماز كرمه ياد ايله

١٢٥١ — اذا قلت في شيء نعم فاتمه　فان نعم دين على الحر واجب
والا فقل لا تسترح وترح بها　لئلا يقول الناس انك كاذب

ت — بلی ديرسه ك اگر بر كاره اتمام ايله سه زيرا
نعم ذمتده احرارك اداسی لازم و واجب
والا لا ديوب قيل مستريح اول راحت ايله نفسك
بوصورتله عمل قيلمازسه ك عالم ديرسكا كاذب

١٢٥٢ — ولقد وعدتني وانت اكرم واعد　لا خير في وعد بغير تمام
انعم علي بما وعدت تكرما　فالمطل يذهب بهجة الانعام

ت — اگر صاحب كرمسه ك وعدكي كل بر انجمده نقصانه
كرنا ايلي وعد اولور لا خيراني سه ايله كل اتمام
كرم قيل وعدكي ايفايه سرعتله چاليشه زيرا
اولور تأخير وعد ايله زائل بهجت انعام

١٢٥٣ — لشر جميع الانام فالبخل شرها
وشر من البخل المواعيد والمطل
ولا خير في وعد اذا كان كاذبا
ولا خير في قول اذا لم يكن فعل

ت — بخل اولوريكي شرلري جمع اولسه آنلر فقط
بخل نسبتده اشرد وعده تأخير زمانده
وعد كاذب خيره النه اولماز البته شرلرد
فعل چيقمازسه بر سوزك خيري اولورمي اي جوانمرد

اون ايكنجی باب

— حلم و صفحه دائردر —

١٢٥٤ — الف العدو بوجه لا قطوب به　يكاد يقطر من ماء البشاشات
فاحزم الناس من يلقى اعاديه　في جسم حقد وثوب من مودات

ت — ملاقي اوله ايكه دشمنه بديروك گوسترمه
بشاشته ابني روي لطيفكده رواجه ايله
بونده ارباب حزم و احتياط اعداسنه قارشو
عداوت جسمني مستور ايدر ثوب مودتله

١٢٥٥ — يخاطبني السفيه بكل قبح　واكره ان اكون له مجيبا
يزيد سفاهة وازيد حلما　كعود زاده الاحراق طيبا

ت — او سفيه ايتسه بكا درلو قبايحله خطاب
بكا اكره گورونور ويرمك اوسوزلرله جواب
ايچيم حلمي تزييد او سفيه اولدقجه
~~حلمي تزييد ايدرم اول [illegible] هتك مرتبه~~
نته كم طيبني تزييد ايدر عود اولسه كباب

١٢٥٦ — اذا ما اتى اخوك يوماً بزلة فوجه له عذراً وقابله بالصفح
ودع يلمه بمن العتب فانه يعقبه ما تعطى الطعام من الملح

ت — زله صادر اولسه اخواننك برندن اى كشى
خوشجه كوروب اعذار ايله توجيه ايله اول ايشى

عفوينى مكدر اولمسون لا ابداً سنك عتاب
صانكه طوز قورسك طعامه اول قدر ايله خطاب

١٢٥٧ — وكنت اذا الصديق اراد غيظى واشرقنى على حنق بريقه
غفرت ذنوبه وصفحت عنه مخافة ان اعيش بلا صديق

ت — احبابدن برى غيظى قصد ايتسه اگر
اوقدر سويلسه ايلسه اشراق فؤاد

بن عفو ايلرم خوشجه كورورم ابد برابر
ازار قالمازه احبابسزم بن ناشاد

١٢٥٨ — ومن لا يغمض عينه عن صديقه
وعن بعض ما فيه يمت وهو عاتب

ومن يتتبع جاهداً كل عثرة
يجدها ولا يسلم له الدهر صاحب

ت — اغماض عين ايتمز ايسه اخواننك احواله
كينه سيله حشره دك اول عاتب واى حاله

كيم كه جهد ايله خطايى لطلبه الته بولور
لكن عالمده صديقى قالماز اول ذلته بولور

١٢٥٩ — اذا انت لم تشرب عن الحقد لم تفز
بذكر ولم تسعد بتقريظ مادح

ولم يرتجى فى مالك غير مسمح
فلاح ولا فى قادر غير صالح

ت — كينه دن وازگچمه يونجه سكا مدح وثنا
سنجه اولماز ابد ذكر جميله كينه هواه

بكله نيلر مالك غير مسمحيده فلاح
غير صالح قادريده فلاح اولماز سن ايتمه اشتباه

١٢٦٠ — وانى لالقى المرء اعلم انه عدو فى احشائه الضغن كامن
فامنحه بشراً فيرجع قلبه سليماً وقد ماتت لديه الضغائن

ت — كيمسه نك قلبنده مخفى بر عدو كوردكده بن
ايلرم دائم كولر يوزله اكا ابراز التفات

ملتفت احرامز ايلرانك قلبه سليم
اول سبيله كينه سنه قالماز اثار حيات

اوبر اوصمى باب

سه صره دائره

١٢٦١ — على قدر المرء تأتى خطوبه ويُعرف عند الصبر فضل زاده
ومن قلّ فى ما يتقيه اصطباره فقد قلّ فى ما يرتجيه مناه

ت — فضيلت مقدارنجه انسانك ايشى دشوار اولور
ارتفاع فضلى اما صبر ايله ادراك اولور

ناسزايه قارشو كيم كه صبرينى تقليل ايدر
اومديغى شيئك حصول و جبرينى تقليل ايدر

يا خود

ناسزايه صبرى انسانك نه رتبه ازايسه
مقصد و امنيه سيده اول قدر قلت بولور

١٢٦٢ — بنى الله للاخيار بيتاً سماؤه
همومٌ واحزانٌ وحيطانه الفقر

وادخلهم فيه واغلق بابه
وقال لهم مفتاح بابكم الصبر

ت — ايلدى خلقت حق خاصلره بر خانه بنا
در و ديوارى خروش طاوانى غربت وجفا

قوردى اول خانه يه سن ايلدى بابنى محكم
ديدى مفتاحى بونك صبر و تحملدر اكا

١٢٦٣ — اذا ما اتاك الدهر يوماً بنكبة فافرغ لها صبراً واوسع لها صدرا
فان تصاريف الزمان عجيبة فيوماً ترى يسراً ويوماً ترى عسرا

ت — دهر اگر نکبتله ایدرسه نقل برکوندن سکا
تعب و شعله کاله صبر ایله سن باعث اکا

یلک عجا شدن زمانه احکامنی تعدیل ایدر
کوستر رعزت بولکده فرداسی کونه تسهیل ایدر

١٢٦٤ — تصبر عن الشکوی وانت حزینة
عظامك اولاقیته وخز العوامل

اذا احتوات کی الهواجر صابراً
علی حرّها وافاه برد الاصائل

ت — مضطرب قالسک اگر بن السنانه
ایله شکوی عظامک کسسه لر

باد عورک بردینی البت کورور
تاب ظهره صبر ایده ارکیسه لر

١٢٦٥ — انی رأیت وفی الایام تجربة | للصبر عاقبة محمودة الاثر
وقلّ من جدّ فی امر تطلّبه | واستصحب الصبر الافاز بالظفر

ت — مجربدر ایناسه بکره بن کوردم | بو عالمده الهر صبرک صوکی محمود
نکاه صبر ایله برکاره جد وجهد | ایدنر دنیاده آنی در اوطابه مسعود

١٢٦٦ — هی النفس ما حمّلتها تتحمل | وللدهر ایام تجور و تعدل
ولا عار ان زالت عن المرء نعمة | ولکن عارا ان یزول التجمل
وعاقبة الصبر الجمیل جمیلة | وافضل اخلاق الرجال التفضل

ت — نفس هرنه یوکلدرسک قاتلانیر | دهرایسه گه جور ایدر گاه هم جفا
کیتسه مردک نعمتی عار ایلمز | بر تجمل کیتسه عار اید اکا
صبر ایله عمده تجمل ایله کیم | عاقبت صبرک فضیلتدر سکا

١٢٦٧ — لا یوئسنک من مجد تباعده | فانه للمجد تدریجاً و ترتیبا
ان القناة التی شاهدت رفعتها | تسمو فتنبت انبوبا فانبوبا

ت — اوزاقده دوشدیکی اگر مجده مأیوس اولمه صبر ایله
گلیر مجد و شرف تدریج ایله ترتیب ایله زیرا
تعالی ایلیه مزراقلری بردن اوزار صانمه
چیقار بردن بوغم بوغماجه اولور کوچ حال ایله بالا

١٢٦٨ — ان الامور اذا سدّت مسالکها | فالصبر یفتح منها کل ما ارتتجا
لا تیأسن وان طالت مطالبة | اذا استعنت بصبر ان تری فرجا

ت — اهل مسعود اولسه برکاریک اگر | صبر ایله فتح ایدکشا بسن دار اکا
امتداد مطلب ایله فتور | منعمه اول صبره رونق وار سکا

اوندردنجی باب

— عداوة دائرده —

١٢٦٩ — عداتی لهم فضل علیّ ومنّة | فلا اذهب الرحمن عنی الاعادیا
هم بحثوا عن زلتی فاجتنبتها | وهم نافسونی فاکتسبت المعالیا

ت — بن عدولرمنی التندویم بالافتخار | ایتسونلر تفضیل اعدامی بنم ربّ الرحیم
چونکه انلر هر زمان بحث ایلیرلر زلّتم | ایلدم کسب معالی بن قالیرلرسه لئیم

١٢٧٠ — وصاحب السوء کالداء العیاء اذا
ما ارفضّ فی الجلد یجری من هنا وهنا

یُبدی ویُخبر عن عورات صاحبه
وما یری عنده من صالح دفنا

ت — اهل سوء بر دائمه بکزرکه شفا یوقدر اکا
کیردیکی جلده دم قاسدکی افساد ایدر

دائما اصحابک عیبین بولوب اخبار ایدر
بولسه مرد صالحی در حال انی برباد ایدر

١٢٧١ — لا خیر فی قرب بغیر مودة | ولرب منتفع بودّ اباعد
واذا وجدت من البعید مودة | فامدد له کف القبول بساعد

ت — مودتسز قرابت دائما لا خیر الهرا ما | نیجه بیک منفعت واردر اوزاقده قالمش محبتده
اوزاقدن بر مودت کور دکک دم ده هنا طورمه | اوزاتدن شه قبولی بکیه طوت برانی بر دم

١٢٧٢ — انی بلوت الناس فی حالاتهم | وخبرت ما وصلوا من الاسباب
فاذا القرابة لا تقرب قاطعا | واذا المودة اقرب الانساب

ت — امتحان ایتدم بتون اودملک احوالنی | الکلادم بکد بکره ربط ایلیه اسبابی هب
توقید بولدم که مودتسز قریب اولماز قریب | اقرب انساب الهرا ما مودتله ادب

١٢٧٣ — اذا لم يسالمك الزمان فحارب ... وباعد اذا لم ينتفع بالاقارب
ولا تحتقر كيد الصغير فربما ... تموت الافاعى من سموم العقارب

ت — زمانكله سالم اولمزسه سن محارب اول
اوزاقدن قاچ منفعت كورمز ايسك شايد اقاربدن
صقين كيدينى تحقير ايدوب كورمه كوچك زيرا
هلاكى مار معروفك اولور سم عقاربدن

١٢٧٤ — واحبب اذا احببت حباً مقاربا ... فانك لا تدرى متى انت نازع
وابغض اذا ابغضت بغضاً مقاربا ... فانك لا تدرى متى انت راجع

ت — نه چوق سو نه چوق آز سو سورسك اوته سو زيرا
تركك وقتنى درك ايلمزسك ابتداده سن
ايدرسه بغض شايد معتدل اولسون اوده زيرا
رجوعك وقتنى درك ايلمزسك ابتداده سن

١٢٧٥ — لو لم يكن لى فى القلوب مهابة ... لم تطمع الاعداء فىّ وتقدح
نظروا اليه عداوة ولو انها ... بعين الرضا لاستحسنوا ما استقبحوا

ت — هيبتم يوقسه قلبلرده اولمسيدى باشقه ... طعنه زن اولمازلردى دشمنلرم اصلا بكا
شبهه سز عين عداوتله باقارلر حالمه ... چونكه تقبيح ايلمز مستحسنى عين رضا

اوندرتنجى باب

— حسد وآثرده —

١٢٧٦ — اصبر على كيد الحسود ... فان صبرك قاتله
فالنار تأكل نفسها ... ان لم تجد ما تأكله

ت — حسد حاسدك جوابنه سن كم ... اوسنك صبرك انى قتل ايلر
حسد آتشه كبيدر نزونده ... يه جك بولمسه اوز نفسنى يير

١٢٧٧ — كل العداوة قد ترجى اماتتها ... الا عداوة من عاداك من حسد
فان فى القلب منها عقدة عقدت ... وليس يفتحها راق الى الابد

ت — هر عداوتك محو اولور املى البته فقط
حاسدك كينى بورخلمازكبز عداوتده
عقده اوزره عقده لر باغليدر قلب حسود
دكمه افسونلر فتح اولماز قالير اول تا ابد

١٢٧٨ — اياك والحسد الذى هو آفة ... فتوقه وتوق غرة من حسد
ان الحسود اذا اراك مودة ... بالقول فهو لك العدو المجتهد

ت — حسدن اتمه توقى اينه حسدن چونكه آفتدر
اكر محسود اولورسه كه صاقين سنده اولمه چوقده مغرور
مودت كوسترورسه قول ايله ظاهرده بر حاسد
امين اولمه عدودر باطنا سنده ايدر منفور

١٢٧٩ — يا طالب العيش فى امن وفى دعة
رغداً بلا قتر صفواً بلا رنق
خلّص فؤادك من غل ومن حسد
فالغل فى القلب مثل الغل فى العنق

ت — صفا ودعتله بولمق كلى عز ايله
امن ايله اينزايرسك برخوش معيشت اى ولد
قلبكى غل وحسددن پاك ايله طور همه
چونكه كردنده بوغاغيدر فؤادكده حسد

١٢٨٠ — ان الحسود وان اراك توددا ... منه اضر من العدو الحاقد
فاصبر على كيد الحسود فناره ... ترمى حشاه بالعذاب الخالد
أو ما رأيت النار تأكل نفسها ... حتى تعود الى الرماد الهامد

ت — امين اولمه مودت كوسترورسه حاسدك زيرا
اشددر چوق مضرتده دشمن بدكينه دن حاسد
تحمل ايت همان كيد حسوده چون ايدر طورمز
جهنم حسد اتك قلبنده دارد آتشه خالد
نكاه ايت ناره باقه اوز نفسنى بر دائما طورماز
رماد ايدر نهايت كندينى آتشلرله هامد

١٢٨١ — انى حسدت فزاد الله فى حسدى
لا عاش من عاش يوماً غير محسود
ما يحسد المرء الا من فضائله
بالعلم والظرف او بالبأس والجود

— بن که محسورم خدا حاسدلرم ایتسونده مزید
ایسته‌م بو عمری اولمازسه بکا برچوقده حسود

هرکس اولماز حسد ایتمز فضائل اهلنه
یعنی کیمده وار ظرافتله شجاعت علم وجود

۱۲۸۲ — إني نشأت وحسادي لهم عدد — يا ذا المعارج لا تنقص لهم عددا
إن يحسدوني على ما بي وما بهم — فمثل ما بي لعمري جرّ لي الحسدا

ت — طوغدیغم دمدنبری یا چوقدر محسودیکم — اولمسونده نقصنا به یاری حسودلرم بنم
مقلیدر قرمزه چوقدر ایدرلرسه حسد — چونکه شایان حسد در فضل وعرفانم بنم

۱۲۸۳ — حسدوا الفتى إذ لم ينالوا سعيه — فالقوم أعداء له وخصوم
كضرائر الحسناء قلن لوجهها — حسداً وبغياً إنه لدميم

ت — هرکیم که نائل اولماز فضیلته احرازی
خصم اولور ایدر حسد اول فاضل اولان غیره

بکزر اول حسنا اولانه اوزناده قادینلر حالنه
دائما بکدیکرینه طورماز همانه تقبیح ایدر

۱۲۸۴ — وإذا أراد الله نشر فضيلة — طويت أتاح لها لسان حسود
لولا اشتعال النار فيما جاورت — ما كان يعرف طيب عرف العود

ت — حق مراد ایدرسه برفضل مطوی نشرینی
حاسدک اغزینه کشاد ایتمک ایله تقریر ایدر

باقماسه اولسه مجاور اولدیغی اشیایی نار
حسن طیب عودی کیم اکلار وکیم تقریر ایدر

۱۲۸۵ — إني لأرحم حاسدي لحرّ ما — ضمنت صدورهم من الأوغار
نظروا صنيع الله بي فعيونهم — في جنة وقلوبهم في نار
لا ذنب لي قد رمت كتم فضائلي — فكأنما برقعت وجه نهار
وسترتها بتواضعي فتطلعت — أعناقها تعلو على الأستار

ت — حاسدک احوالنه برمرحمت ایتدم که او
کینه‌دن قلبنده اتشلر یانار بیچاره‌در

بن ده صنع حقی کورمکله کوزی جنت کورور
قلبی اما که اتش دوزخده هم پاره‌در

میوه‌جوجم بن ایسته‌م کتم فضائلی ایتمکله
کورنیوره ستر ایلمک قابلمی یا اولادر

برقوا صعله انی ستر ایتمکله جهد ایلدم
باسه دیرده طوغدی بو جانکه اوزر سباده‌در

اون التنجی باب

— صداقت ومحبة دائردر —

۱۲۸۶ — المرء في زمن الإقبال كالشجرة — والناس من حولها ما دامت الثمرة
حتى إذا راح عنها حملها انصرفوا — وخلّفوها تقاسي الحرّ والغبرة

ت — میوه‌دار اشجاره بکزر وقت اقبالنده مرد
میوه‌سی طوردقجه اطرافنده انسانلر کزر

میوه‌لر تکمیل اولنجه کیمسه قالماز عاقبت
کوندن صیجاغنده قالیر توزلر ایچنده اول شجر

۱۲۸۷ — احذر عدوك مرة — واحذر صديقك ألف مرة
فلربما انقلب الصديق — فكان أعلم بالمضرة

ت — دشمنکدن بر حذر ایت سن فقط — ایله بیک کره محبکدن حذر
حبی عدوانه ایدرسه منقلب — حالکه عالمدر ایدر چوقده ضرر

۱۲۸۸ — وليس أخي من ودّني بلسانه — ولكن أخي من ودّني وهو غائب
ومن ماله مالي إذا كنت معدماً — ومالي له إن أعوزته النوائب

ت — ساده اغزیله محبت کوسترن اولماز محب
یار او در که حبی ایلر غیابنده بکا

یار او در که فقرم اولسه مالی مالدر بنم
یار او در که حاجتی اولسه ویررم مالمی اکا

۱۲۸۹ — إذا كنت في قوم فصاحب خيارهم
ولا تصحب الأردى فتردى مع الردي
عن المرء لا تسأل وسل عن قرينه
فكل قرين بالمقارن يقتدي

ت — كوروسه اهل تغبيتله وصاحب اولمغه سعى ايت
قاوله كوروشمه چونكه ابدلر سنى افنا
سؤال ايتمه يامسز قرينينه سؤال ايت كيم
اوليور ادم قرينه حالى دائم ايدر اجرا

١٢٩٠ — ما ضاع من كان له صاحب / يقدر ان يصلح من شانه
فانما الدنيا بسكانها / وانما المرء باخوانه

ت — ضايع اولماز اهل صاحب كيم انك / شاننى اصلاحه قادردر اولبار
دار دنيايه شرف سكانيدر / ادم اخوانيله ابلر افتخار

١٢٩١ — وليس اخوك الدائم العهد بالذى
يذمك ان ولى ويرضيك مقبلا
ولكنه اخوك النائى مادمت آمنا
وصاحبك الادنى اذا الامر اعضلا

ت — عهدى دائم دوست اولماز ازقوده تهل ايليه
كوسترنده يارلرده ومكده رويگه روى رضا
يار اودركه وقت امنيتده سندن دور اولوب
حاجتك آننده طورماز يانكلا شبر سنده يكا

١٢٩٢ — تكثر من الاخوان ما اسطعت انهم
عماد اذا استنجدتهم وظهور
فما بكثير الف خل وصاحب
وان عدوا واحدا لكثير

ت — مقتدر اولدقچه اخوانك چوغالتمغه طورمه كيم
دفع حاجتده اولورلر ظهر ودستگير
چوق دكلدر اولسه بيك بيكلرله اخوانك فقط
ساده بر دشمنده اولسه حالى اكا غايتله كثير

١٢٩٣ — همم اناس فى امور كثيرة
وهمى فى الدنيا صديق مساعد
نكون كروح بين جسمين قسمت
فجسماهما جسمان والروح واحد

ت — ياشك اوچ مانده اتفاقدر وار بو بابده
حكم اما وار دنياده مساعد يار اثار
ايستيوم اولسون بنمله بلكه بيك بكدل كه تا
بر ايكى صاحبك كه جسمنده فقط بر روح وار

١٢٩٤ — يقولون لى هل انت ذو قرابة / فقلت لهم ان المشكول اقارب
نسيبى فى رأيى وعلمى ومذهبى / وان باعدتنا فى الولادة المناسب
وليس اخى الا الصحيح ودادة / ومن هو فى وصلى وقربى راغب

ت — خاطرلا شكى اقرباكمى محبى صوروبلر / بن ديدم كه هب اقاربمدر شاكل كمسه لر
نسبمده مولود ايله هرچند مباعدلر / اتحاد رأى ايله مذهب اقربمدر ايدر
كيمسه لر اولماز محبه ايكى صحيح الحب اولدر / اولكه وصل وقربه راغبدر مرادمجه كيدر

١٢٩٥ — فان الفتى فى كل حال مناسب / مناسبه روحانية من يشاكل
ولم تنتظم العقد الكعاب لزينة / كما تنتظم الشمل الشتيت الشمائل

ت — نسبت روحيه شابرله اولور بكه بكه
هر احوالنده منسوب ومقاربه مرحمانه
اوبله هوسنه تنظيم ايدر مابين كم خلو شبيه
اوبله تنظيم ايلمز اينجولرى حسنا وخزانه

١٢٩٦ — صاحب اذا ما صحبت ذا ادب
مهذبا زانه خفة الخلق
ولا تصاحب من فى طبائعه
شر لان الطباع تسترق

ت — كسب ايتمزايسك اهل ادبله سن مصاحب اول
سنى تهذيب ايدر چونكه ويره اوز نفسنه زينت
صاحبه بد طينت ادملرله صحبت ايتمه سن زيرا
طبيعته سارى شرور ايدر بدخويى سرقت

١٣٩٧ — لا تعجب لكسلانه في حالاته كم صالح بفساد آخر يفسد

عدوى البليد الى الجليد سريعة كالجمر يوضع في الرماد فيخمد

ت — ايتمه هر هونكه تنبللرله صحبت چوق صاقين

چونكه صالحلر فساد غيرايله فاسد اولور

ال جليد اتشى سرعتله كسل تأثير ايدر

فيه قيزل اتشه بيله قونسه كوله خامد اولور

١٣٩٨ — وليس صديقاً من اذا قلت لفظة

توهم من اشاد موقعها امرا

ولكنه من ان قطعت بنانه

توهم قصداً لمصلحة اخرى

ت — يار الكا ديمزكه هر لفظه بر معنى وير

بشقه شيء حكم ايدوب هوك ايدر محزون الكا

يار اودركه صادقى كسه انك پارمقلرين

ظن ايدر لا زملى بر ايش وار اولور محزون الكا

١٣٩٩ — اخوك الذي ان احرجتك ملمة

من الدهر لم يبرح لامرك واجما

وليس اخوك بالذي ان تشعبت

عليك امور ظل يلحاك دائما

ت — يارك اولدركه مصيبت حالن شايد سنك

طوب مغلوب اولسه بكزر اودم بر تاب اولور

يارك اولمز اولكه ان مشكل زمانكده سنك

چاره جو اولمازده لوم و شتمه فرصتياب اولور

اون بيدنجى باب

— زيارت و عيادت دائرده —

١٤٠٠ — عليك باغباب الزيارة انها اذا كثرت كانت الى الهجر مسلكا

الم تر ان الغيث يسأم دائما ويسأل بالايدى اذا هو امسكا

ت — زيارت ايله اما سيرك اولسون اول زيارتلر

ايدر انسانى زيرا چوق دوامى عاقبت هجره

سوبيز دائما باران ايدرسه امتداد اما

چكرسه كنديني دست رجالرايستر يغمور

١٤٠١ — مالى اراك اذا سلمت مواجهي وتزورنى ايده مستنى الاهلال

كالبدر تفلاه العيون منوراً وتزوره الابصار وهو هلال

ت — خسته اولسم هيچ چوق ايدرسك زيارت سن بنى

سالم وراحت ايكن صبحه صبح نه ده كورمم سنى

طوغديغى انظارى چوق جلب ايلمزمى بدر ايكن

چوق اولورلر اما هلال آننده ماهى سير ايدن

١٤٠٢ — خليلىّ هل ابصرتما او سمعتما باكرم من مولى تمشّى الى عبد

اتى زائراً من غير وعد وقال لى اصونك عن تعليق قلبك بالوعد

ت — ودوشم سويله ايشندكمى ديا كوردكمى سن

بن سيده لطفاً زيارت ايلسنده اكرمى

هيچ خبرسزجه كلوب تشريف ايدر سويلر بكا

ايلمم اطلب نار وعدايله بر آدمى

١٤٠٣ — رعى الله لم يزل متطولا علىّ ومن احسانه فطّ لا اخلو

اذا زارنى قال الانام لشأنها وان زرته قال الانام له الفضل

ت — حفظ حقه دائم اولسون كجيرك احسانيله

اولمدم بر لحظه لطفنده عطا سنده برى

هر نه دم ايتسم زيارت فضل اتكدر دائما

كلسه لطفاً قادرم تبريك ايدر عالم بنى

١٤٠٤ — لعمرك ما زكى الصبا وه جوداً ولا صفا

لم اطور ايه اراك يا اكرم الناس مدنفا

ت — ايلمم نزك عيادت بن فقط جانم جورمندر اى عالى همم

خسته حالكده سنى كورمكلكه طاقتم يوقدر تحمل ايلمم

١٤٠٥ — من العيادة يوم بين يومين واجلس قليلاً كلحظ الطرف بالعين

لا تبرمن عليلا فى مسائلة يكفيك من ذاك تسأل بحرفين

ت — كيدبلين خسته يه كوند آشوره خفى يودر

كيدبلين خسته يانينده اوتورلماز هيچ چوق

خسته يه درلو مسائل ايله يورمق اولماز

آلا بر حرف ايله صورمق يتيشر سويلمه چوق

آلتى

ايكى

اون سكزنجى باب

اغتراب و انزوا

١٤٠٦ — اذا كنت ذا فضل وسرك ناظر   من العيش رغدا فاغترب وتطلب
فان رسول الله لم يستقم له   بمكة امر واستقام بيثرب

ت — اختيار غربت ايت اهل فضيلتسه ايك
خوش معيشت ايستيورك طورمه كيت هرجانبه

حضرت فخر رسالت امرينى تنظيم ايجون
غرابه هجرت بيوردى مكه دن تا يثربه

١٤٠٧ — وان امرءا لاقى هوانا بارضه
واصبح منها راحلا للبيب

ولو لم يكن فى الاغتراب فضيلة
لما قيل للشئ النفيس غريب

ت — بركشى كندى ديارنده كوروسه ذلتى
رحلت ايتمكدر اوبردن كيتمكدر كار لبيب

اختيار غربت ايتمكده فضيلت اولمسه
سويلنيلمزدى نفيس اشيا ايچون شئ غريب

١٤٠٨ — لسنا ممن يقول مسقط رأسى
وبلادى وطارفى وتلادى

كل قوم ارضا لى العز منهم
فهم اسرتى واهلى ودارى

ت — مسقط رأسم بودر بلده م بودر مالم بودر
بن قازانم بوندى قالى يدردن شويله كيم

جمله خالص محبت قرينمدر بنم
قدرمى اعزاز ايدن اقوام وارباب هم

١٤٠٩ — وما غربة الانسان فى شقة النوى   ولكنها والله فى عدم الشكل
وانى غريب بين بست واهلها   وان كان فيها اسرتى وبها اهلى

ت — اولان دوشسه ديارنده كشى غربتده اولماز
فقط غربتده در حالى اولمسه اهلى مشاكل

مبادا بلده واهلنده بن دائم غريبم
اكرچه انده در اخوان وخويشان واهالى

١٤١٠ — قوض خيامك عن ارض تهان بها
وجانب الذل ان الذل مجتنب

وارحل اذا كانت الاوطان مضيعة
فالمندل الرطب فى اوطانه حطب

ت — خيامك قالدر انده طورمه مظلوم اولديغك يرده
حقارتده حذر قيل طورمه سن بيداد دارنده

فلاحه ننك ايسه شايد دباك چكمه ايت زيرا
حطبدن فرقى يوقدر عود خوشبويك ديارنده

١٤١١ — دع الوطن المألوف رابك اهله   وعد عن القوم الذين تكاشر
فاهلك من اصفى وعيشك ما صفى   وان نزحت دار وقلت عشائر

ت — شبهه وريب ايرزه اولسه دائما اهل وطن
سن وطن مألوف ايسه كرده طورمه قيل ترك ديار

فهم اولان خوملك ايجنده طورمه ترك ايتسه لرى
كيمده بر صافى محبت كورسه اولدر طوغرى يار

هانكى يرده خوش ياشار ايسك انى آرام ايله سن
خوش قلش بولسه خوملك انجمه انى سن قرار

١٤١٢ — يا ويح قلبى لا يزال يروعه   من يعتزى على وشك فراقه
تتقاذف البلدان بى فكاننى   وليت امر مسافة الافاق

ت — معزز ارزاقنده همیشه   دل بیچاره صفایلك هراسانه
آنلر یکدیکره بیلدر کوبا   بنم متاع افاده غریبانه

١٤١٣ — كفى حزناً انى مقيم ببلدة   اخلاى عنها نازح وبعيد
أُقلّب طرفى فى البلاد فلا ارى   وجوه احباى الذين أُريد

ت — اولوراسانی محزون ایتمکه کافی   احبابمدن اوزاقده بر یرده اسکانی
اسفلر کوردم احوالی مطلوبی   کچیردم دیارده بالجمله بلدانی

١٤١٤ — وان اغتراب المرء من غير فاقة   ولا حاجة يسمو لها لعجيب
وحسب الفتى ذلاً وان ادرك الغنى   ونال ثراء ان يقال غريب

ت — احتیاج واضطراب اولمایان اوطندن   اختیار غربتی هرکسه جرتغرا
هرچند نائل سامان اولوب اولسه غنی   اجنبی تعبیریله تحقیری کافیدر اکا

ادبه طعوریمی باب

— مواعظ وحكمه دائردر —

١٤١٥ — اصبر قليلاً وكن بالله معتصماً   ولا تعاجل فان العجز بالعجل
الصبر مثل اسمه فى كل نائبة   لكن عواقبه احلى من العسل

ت — از بیچه صبر ایله دائم معتصم اول خدایه
بی عجول اوله صاحبه تعجیل ایدن عاجز قالیر

صبر اکرچه اودکه دن اسمی کبی مردر فقط
عاقبتده بال کبی ایله کشی لذت آلیر

١٤١٦ — الدهر لا يبقى على حالة   لكنه يقبل او يدبر
فان تلقاك بمكروهه   فاصبر فان الدهر لا يصبر

ت — دهرك حال اوزره دائم حالنه کیم   که مساعد اید کاهی محمد
ایلسه مکروهله الفاسنی   دهراکا صبرایلمز صبرایله سن

١٤١٧ — اذا كثرت منك الذنوب فداوها   برفع يد فى الليل والليل مظلم
ولا تقنطن من رحمة الله انما   قنوطك منها من ذنوبك اعظم

ت — ذنبك اولدقجه کثیر ایله رجا ایله دعا   الله قادر ذوالطافه نیازك قبل مزید
رحمت واجب تعالادن امید کسمه کیم   هپ ذنوبکدن بیوك یأسله الهدن قطع امید

١٤١٨ — الم تر ان الدهر يهدم ما بنى   ويأخذ ما اعطى ويفسد ما اسدى
فمن سره ان لا يرى ما يسوءه   فلا يتخذ شيئاً يخاف له فقدا

ت — یاپدیغی واریقار دهر دنی کور فرصتك
دیروبکی شی نه آلیر احسانی افساد ایدر

کیم کر محزون اولماق ایسترهمیشه شاد اوله
فقدینه خوف ایتدیکی شیئه دلی ابعاد ایدر

١٤١٩ — واكره حالات ابن آدم خلة   يضل اذا فكرت فى امرها الفكر
فيفرح بالشىء المعار بقاؤه   ويحزن لما صار وهو له ذخر

ت — اکرهی حالاتی ادم اوغلنك جرتغرا   حالی ذکر وتفکر ایلیه حیران اولور
ذخر اولان شیئه اچوندن اظهار حزن ایدر فقط   عاریت شیئه بقاسیله ایله شادان اولور

١٤٢٠ — وكل غنىً يتيه به غنىٌّ   فمرتجع بموت او زوال
وهب جدى زوى لى الارض طراً   اليس الموت يزوى ما زوى لى

ت — اغنیانك کبرینه باعث اولان ثروتلری   یا زوال مال ایله یا موت ایله بردن کیدر
طالعك بخت وطالعك دنیایی مال ایتسه بکا   بخشش دنیایی موت الانی اتلافی هدر

١٤٢١ — على قدر اهل العزم تأتى العزائم   وتأتى على قدر الكرام المكارم
وتعظم فى عين الصغير صغارها   وتصغر فى عين العظيم العظائم

ت — کبار اهل همتدن قدری مقدارنجه خوسه ایشلر
مکارم تحسه ایدرلر قدری مقدارنجه اکرملر

کورور امر صغیری پك بیوك چشم صغیر اما
بونه عالی نظارلر کوچوکدر امر اعظملر

١٤٢٢ — لو كنت اجهل ما علمت لسرنى   جهلى كما قد ساءنى ما اعلم
كالصعو يرتع فى الرياض وانما   حبس الهزار لانه يترنم

ت — تحصیل علم ایله محزون وماًیوس ایلدی
اولوردم بالعکس جاهل اولایدم شاد وخندان

ریاضده سیر ایدر او تیبه قوشلر اما
ترنم ایتدیکندن هزاره حبس وزندان

ت — اغزاجه صاحبه موبدی حقنده بر ذات
سنکده محرمك نا سکده واراغنی ویلی زبان

کوزك شاید کورسه عیبنی احرارك سوبله
که ای کوزه بشقه اوبلاره ده وار دیده بینا

١٤٦٩ — واذا ما جئت ذا کبر — فاخبر دره من الغلمان
ان عبد الغلام تخبك عما — فی ضمیر المولی من الکتمان

ت — ودادی رتبه سن بلمز ایسك شاید کبرك سن
انك غلمانی دانقذ خبرال سنده امار نه

کورسك چشمه باقرك غلامك عبد دقتله
نه وار سه ضمیرنه انك مولا سنك هب سن

١٤٧٠ — مرآتك العقل کل وقت — تریك من نفسك الخفایا
فلاندنّسی هواك فیها — ان الهوی یصداء المرایا

ت — عقلك اول آینه در کیم دائما — کوسترر نفسك خفا سینه سکا
کل هوا لو شیله کرلتمه انی — یا صالاور آینه بی زیرا هوا

١٤٧١ — ان المرآت لا تریك خموش وجهك فی صداها . . . .
وکذلك نفسك لا تریك عیوب نفسك فی هواها . . . .

ت — روبك اوستنده اولان طرفقاری — یا صالی بر آینه کوسترمز عیانه
اویله نفسکده هوا بر بولدجه — عیبنی صاقلار سکا اینمز بیانه

١٤٧٢ — اذا طاب اصل اشیئ طاب فروعه — ومن عجب جادت بد الشوك بالورد
وقد یخبث الفرع الذی طاب اصله — لیظهر صنع الله فی العکس والطرد

— اولنجه اصلی بر شئك کوزل فرعی اولور البت — کوزل اما عجایب
بکرمنی باب

— دعا یه محرمه —

١٤٧٣ — مولای ان عظمت ذنوبی کثرة — فلقد علمت بان عفوك اعظم
ان کان لا یرجوك الا محسن — فمن یلوذ ویستجیر المجرم

ت — چوغالوب درلو کناهم نقدر اولسه عظیم
بیلورم عفوکی اعظم بو باره رحیم

سکا محسنلر اکر ساره نیاز ایلرایسه
کیم کتسون جفتنویه بو کنهکار دینم

[illegible]

١٤٧٣ — لو کان عجبك مثل عقلك لم یکن — لك وزنه خردلة من الاعجاب
لو کان عقلك مثل عجبك لم یکن — احد بفوقك من ذوی الالباب

ت — کبرك اکر اولسیدی سنك عقلك مانند — خردل قدر اولمازایدی کبرکده ثقالت
عقلك دخی اولسیدی اکر کبرکه مانند — ابتردی تفوق سکا بر اهل فضیلت

١٤٧٤ — کن عالما واحد بصف النعال — ولا تکن صدرا بغیر الکمال
فانه تصدرت بلا آلة — صرت ذاك الصدر صف النعال

ت — عالم اول وار سون یرك اولسون کری
صدره کچمه بونده ای سنده کمال

چونکه بی آلت کچرسك صدره سن
صدر اولور صوکره سکا صف نعال

١٤٧٥ — الا انما الایام ابناء واحد — وهذی اللیالی کلها اخوات
فلا تطلبن عند یوم و لیلة — خلاف الذی مرت به السنوات

ت — بیل که کونلر بر پدر اولادیدر — قز قرنداشدر بونلرا شو لیال
بکلمه بو روز و شبدن بشقه شی — روز و شبلردن که کچدی خیلی سال

١٤٧٦ — السیل یقطع ما یلقاه من شجر — بین الجبال ومنه الارض تنفطر
حتی یوافی عباب البحر تنظره — قد اضمحل فلا یبقی له اثر

ت — سیل ایدن طاغده ملاقی اولدیغی اشجاری هب
سر نکون ایدر آثار فشر زمینی چاك ایدر

ساحل بحره تلاقی ایلینجه باقه سن
باقه کورسك ایدر او مضمحل قالماز اثر

١٤٧٧ — یا من یسود شعره — لیروج فی ابناء جنسه
لم الق مثلك احمقا — امسی یسود وجه نفسه

ت — ای کشی هم جنسك نزدنده نزوجك ایچون
شاشی و رویك مولرین ایتمکده سك بویله سیاه

بن ملاقی اولدم براحمقه ذاتك کبی
کندی روی کندی ایتسون بو جهتله سیاه

١٤٧٨ — لسانك لا تذکر به عورة امرئ — فعندك عورات وللناس السن
وعینك ان ابدت الیك معایبا — بقوم فقل یا عین للناس اعین

١٤٢٤ — ان كان للاعضاء فاقت الذى
امرت به فى سالف الازمان
فلقوا الفؤاد عن الذى استودعتم
فيه من التوحيد والايمان
تجدوه قد ادّى الامانة فيهما
فهبوه ما اخطاه بالجثمان

ت — خلاف امراولرين اطوار وافعال بد انجام
اولرجوين دفع اعضاى وجودمدن نمايان
سؤال ايلرسنز قلب وفؤاد خالصمدن
كه قلبمده بنم بر مركز توحيد وايمان
نه محكم اولديغن توحيد وايمانك كوررسك
ايدرسك شبهه اينم جسمى سن عفو ايله غفران

١٤٢٥ — الهى لك الحمد الذى انت اهله
على نعم ماكنت قطّ لها اهلا
متى زدت تقصيرا تزدنى تفضّلا
كانّى بالتقصير استوجب الفضلا

ت — الهى سنك احسان وجود لسوين شكايا ب
وكللكمه عبدك احسانك بونجه نعم الكرام
چوغالدقچه كناهم فضلكى مزداد ايدرسن كويا
كناهى عبدك ايجاب ايتمده هب فضل ايله انعام

فصل ثالث

— قصائد —

قصائد مشهوره عربيه دن بعض ابيات انتخاب وبرينقلا ايتدكلرمدن طرفنمدن ترجمه ايله طبع ترجمه ايله برلكده : برنجيسى — عمر ابن الفارض حضرتلرينك اولان خمريه سى نقل سيده

١٤٢٦ — شربنا على ذكر الحبيب مدامة … سكرنا بها من قبل ان يخلق الكرم
لها البدر كأس وهى شمس يديرها … هلال وكم يبدو اذا مزجت نجم
ولولا شذاها ما اهتديت لحانها … ولولا سناها ما تصوّرها الوهم
ولم يبق منها الدهر غير حشاشة … كان خفاها فى صدور النهى كتم
فان ذكرت فى الحى اصبح اهله … نشاوى ولا عار عليهم ولا اثم
ومن بين احشاء الدنان تصاعدت … ولم يبق منها فى الحقيقة الا اسم
وان خطرت يوما على خاطر امرئ … اقامت به الافراح وارتحل الهم
ولو نظر الندمان ختم انائها … لاسكرهم من دونها ذلك الختم
ولو نضحوا منها ثرى قبر ميت … لعادت اليه الروح وانتعش الجسم
ولو طرحوا فى فيء حائط كرمها … عليلا وقد اشفى لفارقه السقم
ولو قرّبوا من حانها مقعدا مشى … وتنطق من ذكرى مذاقتها البكم
ولو عبقت فى الشرق انفاس طيبها … وفى الغرب مزكوم لعاد له الشم
ولو خضبت من كاسها كف لامس … لما ضلّ فى ليل وفى يده النجم
ولو جليت سرا على اكمه غدا … بصيرا ومن راووقها تسمع الصمّ
ولو ان ركبا يمّموا ترب ارضها … وفى الركب ملسوع لما ضرّه السم
ولو رسم الراقى حروف اسمها على … جبين مصاب جن ابرأه الرسم
وفوق لواء الجيش لو رقم اسمها … لاسكر من تحت اللوا ذلك الرقم
تهذّب اخلاق الندامى فيهتدى … بها لطريق العزم من لا له عزم
ويكرم من لم يعرف الجود كفه … ويحلم عند الغيظ من لا له حلم
ولو نال فدم القوم لثم فدامها … لاكسبه معنى شمائلها اللثم
يقولون لى صفها فانت بوصفها … خبير اجل عندى باوصافها علم
صفاء ولا ماء ولطف ولا هوا … ونور ولا نار وروح ولا جسم
تقدّم كل الكائنات حديثها … قديما ولا شكل هناك ولا رسم
وقامت بها الاشياء ثم لحكمة … بها احتجبت عن كل من لا له فهم
وهامت بها روحى بحيث تمازجا … اتحادا ولا جرم تخلله جرم

سرپسه‌لر بر قطره سن بر مرده قبری اوستنه
روح ميته عودت ايدر جسمی ده ايدر قيام

براولوم حالنده خسته قونسه ظل كرمنه
درعقب صحت بولور قالماز او آزرده سقام

كرسه اولمی دانه كوزلم خمام ايدر يوره
ايشه بر دلبسته تذكر درعقب سوبر كلام

طيب انفاسی انك مشرقده اولسه منتشر
شم ايدر اول بوبی مغربده اولورسه اهل زكام

كاسه سنده وشنه لامس ايلسه كف خضاب
الده بر قنديل اتهرسه قالماز مضل او بيل وشام

انجلاسی كوريا دره زاديده ايدر بصير
كوسه ايدر اطرسه انك مصفات حوشته باتمم

فالك كوننده كچيرده بريه صوفی بيلاره
زهر مارابتنز اثرا ولماز اوادم تلخكام

باشه مجنونه آلنه اسمی حروفنه رقيه قونه
درعقب كسب شفا ايدر او مجنونه تمام

ابشه لر خود لوای جيشه نرسيم اسمنی
مست ايدر نخت لواره جمله بی بوارشام

اوبله هاديدر اوكه اخلاقی زهذيب ايلمبب
راه عزمی كوستره بی عزمی ده ايدر همام

ذوقه جودی بيلميه ناكسلری ايدر كريم
غيظی حالنده بيله بی حلمی ايدر حلمه ايم

نائل اولسه شيشه سنه بوسی ايتمكله شايد لبيب
ايدر او معنا نيجه الطف فضائل اغتنام

سه الما واقفسك ايده وصفی ديرلر بكا
بن اوني اندن خبيرم سويلدم بالانتظام

صفوت ولطفه وضيا ده روحدر اما دكل
آب وباد وآتشه وجسم اول دائم خاص وعام

كائناته سابق اولمشدر حديثی سارده جه
شكل وصورتده بريدر اول قديم ومستدام

فخر ولا كرم وآدم لی اب / وكرم ولا خمر ولی امها ام
ولطف الأوانی فی الحقيقة تابع / للطف المبانی والمعانی بها تنمو
وقد وقع التفريق والكل واحد / فارواحنا خمر واشباحنا كرم
ولا قبلها قبل ولا بعد بعدها / وقبلية الابعاد فهی لها ختم
وعصر المدی من قبله كان عصرها / وعهد ابينا بعدها ولها اليتم
هنيئاً لاهل الدير كم سكروا بها / وما شربوا منها ولكنهم هموا
وعندی منها نشوة قبل نشأتی / معی ابداً تبقی وان بلی العظم
عليك بها صرفاً وان شئت مزجها / فعدلك عن ظلم الحبيب هو الظلم
فدونكها فی الحان واستجلها به / علی نغم الالحان فهی بها غنم
فما سكنت والهم يوماً بموضع / كذلك لم يسكن مع النغم الغم
وفی سكرة منها ولو عمر ساعة / تری الدهر عبداً طائعاً ولك الحكم
فلا عيش فی الدنيا لمن عاش صاحياً / ومن لم يمت سكراً بها فاته الحزم
علی نفسه فليبك من ضاع عمره / وليس له فيها نصيب ولا سهم

[illegible]

منظوم ترجمه‌سی :

ذكر نامی يار ايدر براوبلمی ايجيك كه بز
آچه‌لر قلبده اولمدن اولرده انكله مست تام

كوندر اولمی كاسه‌سی بدر وهديه نو هلال
مزج انواريله پيدا انجم رخشنده تام

اولمه خوشبوبی هاديه بكم بولور خمخانه سبيل
نشر انوار ايتمسه صهبا زی وهم اول مدام

روزكار اندن فقط بر روح نازك ابقسه اوده
صدر عاقلده اولانده اسرار وسه مخفی تمام

نامی بر يرده آكلسه اول برك اهلی بتونه
مست اولور ايتمكسزين عار كناهی انهام

رقت ولطفنده ابقسه داخل حمدنه صعود
قالمامه اهل وحقيقتده اوقالمسه سارده نام

ابشه دركا طرانی بركيسه بركونه دقت
آنده ير ايدر فرح اول دم بولور غم انهزام

كورسه لر ختم جرا صيسه سيماده صفا
كورمه‌ده كنديده اولورلر مست وبی درك تمام

ثابت اولمشدر انكله بوندن اشيا جمله‌سى — حكمتيله حافظيدر انده كه ابنز افتتام
پرتوى روحم انكله منور اوبلر كيم — مى ايله آبك حولى وسه ركمل بر انقسام
صبر اما آمهدن آرده اوكلدر اوسى — غيرتيدر كرمك نيى بو عار اهل غرام
لطف حامى تابع لطف معانيسى انك — حالبوكه الطاف معنى انده اولمقده مدام
بوبله نفرتيدر اوزره دانقدر فقط بر جلوه‌سى — چونكه مى اورهز احبادن كرم عام
كنديسنه اوكجه اوك بودن كنديسنه چوك چوك — مبداء ايجاد اوده كنده وجوب والتزام
اجدادنده چيقمدن اسكيدن عصرى بونك — عهد آدم چوكدن انده اولدر بنم انام
حسن جلبيدر او وصفه ايليدر حمايتك — نظم ونثرى ايدر كسب حسن انسجام
نام پاينده كوسترنده شانده عاشقرلى — رفعى ايدر ناشناسانى آلكده حيه ارام

بعضيدر برلريكا ايچك حامى سيدر اوت
بدانى ايچيم كه بنجه تركيبدر عبه حام

آفريدار اهل دهره كيم انى بوتسه انجمنده
مثنى اولمشلرده ايدرار اكا هب اهتمام

نشأنده اوكجه بنده نشوه‌سى حاصل انك
تا ابد باقيدر اولديغله رسم اولسه عظام

ايچ انى صافيجه بامزج ايله رند بار ايله
غيره شبله فرج ايدرسك ظلم اهل كارك تمام

آل انى غمخانه سنده اخلاودر لحن ايله
نغمه زن اول دائما شوقنده ايله اغتنام

ساكر اولماز همتم ايله بر برا اول روح صفا
چونكه بر بر تغلله غم بولنماز بر دوام

اول برساغدكى سرمست انكله شاه الحب
روزكار ابد اطاعت كنده بر با احتشام

زندكانيده حايلماز عيب هشيار ناس
كيم وفاتنده ابتمزسه سكريله ابدى خوش مدام

نقشنده خانه اغلاسون كيم عمرينى خاب ابدوب
آلمامشدر انده نصيب وحصه سندن بر وجه كام

١٤٣٧ — ابكيني : شاعر شهير ابو الحسن الانبارينك بر قصيده سيدر كه بو بابده اوله بر اثر جديد معلقاته
ويريلمك لازم كلدى . شويله كه :

بغداد حاكمى بختيارك وزيرى اولوب فوق العاده احسان وانعام واشكا فضائل جليله ايله بنام اولان وزير طاهر بن بقيه نك عضد الدوله طرفندن بغدادك ضبطنده فيللره پايمال ايتديرلدكدن صكره جسد مباركنك تشهيراً صلب اولنديغى زمانده كيمسه نك طاهر حقنده مرثيه سويلمكدن احترازلرينه حالده مشار اليه حسن الانبارى زيرده كى قصيده يى يازوب نشر ايتمشدر . صكره عضد الدوله مشار اليه حسنى حضورينه جلب ايله بويله بر قصيده يه مظهر اولمق ايچون [بنم ده اصلبه جنم كلبور] ديوب مجازاته عفو ايتمشدر . ايشته قصيده شودر :

علوٌّ في الحياة وفي الممات — لحقٌّ انت احدى المعجزات
كأنّ الناس حولك حين قاموا — وفود نداك ايام الصلات
كأنك قائم فيهم خطيباً — وكلهم قيام للصلاة
مددت يديك نحوهم احتفاءً — كمدّهما اليهم بالهبات
ولما ضاق بطن الارض عن أن — يَضُمّ علاك من بعد الممات
اصاروا الجوّ قبرك واستنابوا — عن الاكفان ثوب السافيات
لعُظمك في النفوس تبيت ترعى — بحُرّاس وحُفّاظ ثقات
وتوقد حولك النيران ليلاً — كذلك كنت ايام الحياة
ركبت مطيّةً من قبل زيدٌ — علاها في السنين الماضيات
وتلك قضية فيها تأسٍّ — تُباعد عنك تعيير العداة
ولم ار قبل جذعك قط جذعاً — تمكّن من عناق المكرمات
أسأت الى النوائب فاستثارت — فانت قتيل ثار النائبات
وكنت تُجير من صرف الليالي — فصار مطالباً لك بالترات
وصيّر دهرك الاحسان فيه — الينا من عظيم السيئات
وكنت لمعشر سعداً فلما — مضيت تفرّقوا بالمنحسات
غليل باطن لك في فؤادي — يُخفّف بالدموع الجاريات
ولو اني قدرت على قيام — بفرضك والحقوق الواجبات
ملأت الارض من نظم القوافي — ونُحتُ بها خلاف النائحات

ولكنى اُصبّر عنك نفسى مخافة ان اُعدّ من الجناة
ومالك تربة فأقول تُسقى لانك نُصب هطل الهاطلات
عليك تحية الرحمن تترى
برحماتٍ غوادٍ رائحات

—— حل طريقيله ترجمه ——

— بو حل، بو حل كه: حياتكده كى علويت، مماتكده سرايت ايدرك، عرش اعلايه تعالى ايدن روح لطيفكى متعاقب، جسم شريفكده تعالى ايدى. كويا؛ انتقام ايتمكه: معجزات علويتك بر ده سنك وجودكله ظاهر اولدى.

— حيات عنايت وسخاوتكه طويلانوب، دلبر نعمت وعاطفت اولمقله، انسيت والفت ايتمه اولديغندن، بوراده اجتماع ايتديلر؛ كرم ونعمت، بربوزنده چكلمشده، سمايه جلب ايتمه كبى، حزينه حزينه باقيورلر؛ الالرنده كلمه، موجب شرف سعادتك اوديه روابطه كسمكلر ؟! احباب يأس ايله نه يايدقلرينى بيلمديكلرنده، تعالى ايتديكك مقام عاليده، بو خاكك منزلة سقوطنى نياز ايديورلر.؟!

— علو رفعتكه، برحيثيت رفيعه اولديده، بو شرف وعلويتكى، كمال حيرت ودهشتله تماشا ايديلر، اول قدر تواضع داديله قائم بوليورلر؛ سنده، اول قدر عالى دنوانى كوروتيورسك كه: انلر، نمازه قيام ايتمه برجماعت، ذاتكده، هنوز جزيه بونياته برخطبه بكلريجه.؟!

— سايه الدك، برصورة لطيفه ده صارخمسه كه: حولكده اولانه آدملر، التونه صاچديغك دملركى، بوراده ده بذل كرم ايتك، ياخود محرزنلرى اوقشامه ايچون ادرارلمه اولديغه ذاهب اولييورلر.

= حالا، احراز ايتديك شرف وعلويت، علويت مشهوره كه ديكر برخصيصه علاوه ايدرك، ذاتكه اول قدر صاف وبرديكه: جرم ارضك، وجود مباركيكى استيعابه كفايت ايتمه جكى، وعلو جاهكزله قنا به، بركفنه بوله ميه جغى، استدلال اولنديده، كفن يرينه، نسيمه بريرهن، وحفره يرينه در، شوجو روشنه بولندى.

— ايام حياتكده كى عظمت علانكده، حالا مستغرق خوف وخشيت اولانه، اعداى بدطينت، بو حاله دونيانه جسم ساكنك، اودنجه انفاذ مخافت ايتمه كه: اسلابه اولونه تصادف ايده حشراتك، ادغادقلرى رهشته، دوچار اولمقرم الى ابد اوليه اطرافكى صار دريب جسم مباركنكى محافظ ايتديريورلر. بو حالكوره

ارباب انتباه آباب، ديله عدالتكدن، اجراآمورلرى زياده تشتت، علو شانكزه، ورفعت جاهكزه لائق برصورتده، كسب عظمت ايتمه اولديغه حكم ايديورلر.

— اوانه جادرانيده، انواع قناديل ايله تزيه مستغرق اولرق، كذرانيدن ليالى لامعه كبى بولوركى كيجه لركه، برصورتده مشعلداره سنده و پرتو قمرداهزاراتنده، نورلر ايچينده كچيور. وجه مباركزدر، لمعان ايدن انوار باطنيه، شعاعانه موقده وساده ايله نمايت لطيف برصورتده افراغ ايتديكنده، كيجه لر كوندوزلركزده ياره له ايتمور.

= جابره اسلافده هشام بن عبد الملك، زيد بن زين العابدين بن حسين بن على رضى الله عنهم حضرتلريك، جسد شريفلرى، روا كورديكى جفا، قانده عزو اعلا اولوريدى، شهيد مشار اليهك، اكبه اولدرلديغى مطبه بالاى ركوب ايدن اسلم مشار اليه حضرتلرى اقتدا ايتديكك ايچون، شرف وعلويتك دوبالا ايلدى. بو صورتله ده ملعونانه زيانه چوردوب، اخوان ديكلانتره مدارتسلى اولق حبه درجه بر علويت مخصوصه ابراز ايلدك. حضرت زيد بن زين العابدين رضى الله عنهما ايله تشرف ايدن عمورده بشقه اكتساب شرف ايتمه برشجر مسعود واراسه، اوده جسد كرم اولان وجود شريفكله معانقه شرفنى احراز ايدن بو ستوندر.

— بيچاره كيانه انده روا كورولن مظالم ومصائب ميانه ده، برمعدنك ايچون، ظلم واعتساف دنيانه هائله، الفاى شورسه وقتله، عائله باطله سنى تكا رشته ايدوب جمله سنى برده آياقلندرديغنده قتيل دوشدك!! فقط ذاتا خوارق العاده ذواتنده اولديغك، مقتدا بريك اوليه دورماده تبوتك جوانمرد شرفنى كى بر خوارق العاده شهيدلرهده نه كيجه رتبه عاليه شهدا اعلانسنى احراز بيوردك.

= دهرك آفات واذرنده، خلقى تخليص ايله شريكلرم ايتديكك ايچون، سنده بو صورتله انتقام المقه يالبشديد، حالبوكه؛ جان و طرزانتقام، موجب احترام عالى برمقام اولدى. نغزاى اهاليه ايتديكك احسانه وكرمده، ايچون، سياست عظيمده حاليد، ملك چكه مدبكى اساسا مناسته اولدقلرنده، حالبوكه اندجه سينالرده حابلابده حالات، سنده ده انعامى حنه ايله مظهرذكر جميل اولرق رتبه آورالسنه انعام ايلدك.

— برچوق خلقك مسعوديتى، سائه لطف وكرمكده اكلى اولوب، جملنك بيدر شفقه وكرميدى ايدك. بو صورتله دانغ اولرق ضياع ظاهر، كرمدن ارى بنيم ايدوب كرداب نحوشت والمه حالرده پرتشانه ايتديكى ايچون اغلمزدن بشقه چاره لرى قالمدى.

— فؤاد خالقى وذرده، اوقدر شدتلى انتشار ايدى كه: شراره لرى اعنده صاچيلوب، عالمى اوزده داعما ايتمك كى برآتش عظمايه سبب اولماق ايچون ايتديكم قدر آه وداويلا ايدم مكر دفاع ايتمدوكرلرى سوندركه يالشفه ديم.

— عمریمی عاجزانه قزانمق اولان حقوق مقدسه‌کزی حقیله ادا ایده‌مدیکمی بیلدیکم ایچون بر ذره سنک
اولسون محمدت شکرینی ایفایه چالیشیرده توجهلرله حیات کریمانه‌کزی ایدامه اسعافه پیرو اولدم .
— نشر و تعمیمنه اقدام مساعد اولدیغی بوکبی شانلی منظومه‌لرله دنیانک هر طرفنی طولدیردم .
هیجانکه : اعداکزه قویدقتری شرنلی یاساقده قاتیسی ، میدانده غیرت شتابانه اولورسم ، بنی حالیله
کبی تلقی ایدیبه خلقده اوچوتده بیلدیررلر خوشنده ، وارثه کرام سنکله قدام بولوب نامی تذکیری
اقدامم ایچلک کبی قالدیغنده بوقدر حقله اکتفا ایچلک سایه حبره التجا ایلدم .
— ترله یوقدرکه ، سقی الله تعالی دعاسیله رأب دیریه رثایی ادا ایدیم . ذاتا وجود
مبارککز بلو طره قاریشمه ورحمت رحمانه عرضه ایدلمه اولدیغندن بزم کبی عاجزلرک دعاسنه
احتیاجدن وارسته‌سن . یوماً فیه

علیک تحیة الرحمن تتری
برحمات غوادٍ رائحات

رفرمسیله ختم کلام ایلدم .

١٤٣٨ — سابلار کیکه قهوه‌نک نشرنده چوق شایدی ذنب طاهرک جسد مصلوبنی
اینیدرب دفن ایتدکلرنده بو شاعر ابوالحسن الانباری ده شو بیتلری ایراد ایتمشدرکه انلر شودر :

لم يلحقوا بك عاراً اذ صُلبتَ بلى
باؤا باثمك ثم استرجعوا ندما

وايقنوا انهم في فعلهم غلطوا
وانهم نصبوا من سُؤدد علما

فاسترجعوك وواروا منك طود عُلاً
بدفنه دفنوا الافضال والكرما

لئن بَليت فلا يَبلى نداك ولا
تُنسى وكم هالك يُنسى اذا قدما

تقاسم الناس حسن الذكر فيك كما
ما زال مالك بين الناس مقتسما

ه صلی طریقیله زجری ه

— فضیلته رذیلتله مقابله ایدن اعدای بدطینتک ، حقکده ردا کوردکلری احوال
نشریه محاسن افعال قبیلندن اولدیغی ایچون ، بو بابده قصد اولنان تحقیر ، موجب
توقیر اولدی . ویوحورنده الحاقنی مراد ایتدکلری عار بدل ، حب البشره داخل اولمسنه
کنده هلاک دوسن ملعنت یوشدنه بوکلندی . بناء علیه : اظهار ندامت ایدرک

تکلی حیاتنده موقع تشهیره ایندیرلکه دیو شرف اخلاقی قیامته مسارعت ایتدیلر .
— تشهیر چوبنده اعلا ایدلمه اولدیه وجود شریفک اجلال احتفی عادتا بر لوای سعادت شکلنی
الدیغی ایچون شانکی ترزیل مراد ایتماله حال ایله ، علو و فضیلکه دال ، مجسم بر براعت استهلال
وضع ایدلمه اولدیغی استدلال ایتدیلرده افعال ملعونانه‌لرینه نقده چوق برخطا اولدیغی اکلادیلر .
— غضب و خطا ایله تزیینا اشعارینه باری اولدیغی شانه و شرفی طوراغله اورتدکی برزعم باطله
ذاهب اولدیلرده جبل رحمت اطلاق شایان اولدیه ورقه پاکه رفنه ایتدیلر . صیغاکه شرف
و سعتنه و کلی کرم و فضیلت دفنه ایلدی .
— مرور زمانه ایله هرشی محو و پریشان اولدیغی حالده کرم و فضیلتک اوصاف حسنه و جمیله‌سی
خاطرلرده باقی قالدیغنده انک شرف و شانی وارثه نسبانه احب الی ا خالدونه
تذکار اولندقچه صاحبک روحی شاد و خندان اولور . بناء علیه : ارتحالکزی رفانی اسکیدکچه
نامکزه خاطره‌لر آنامده منتسب اولدیغکی جسم فانیکزک اصلی اولدیه ترابه انقلابیله ذکر
جمیلکزه خلل کلمدی ، بالعکس تزاید ایلدی .
— اوته تزاید ایتدی ، چونکه : ایام حیاتکزده احسان و عطایاکزی تقسیم ایدن خلعت شهیده
ازکار جیدکزی تقسیم ایدیورلر واکثریا مقاسمه‌یه قناعت اولنمیور عادتا قاپیشمه ویکدیکرنه
اغتنامه المقده کبی منصب افتخار برطاقم حالده اظهار اصلنده هرکس حقکزده

علیک سلام الله ما ذکر اسمکم
وذلک بین الناس اجمل وراد

بیتنی یاد ایدرک اکتساب لذت ایتمکده‌در .

١٤٣٩ — ادیبجی : مشاهیر شعرای عربیه (علی بن جهم) ی لغرضه حبس ایله
مالنی مصادره ایتدکلری وقتده سویدیکی شو قصیده‌در :

قالوا حُبِست فقلت ليس بضائري
حبسي وای مهند لا يُغمد

او ما رأيت الليث يألف غيله
كِبراً واوباش السباع تردد

والبدر يدركه السرار فتنجلي
ايامه وكأنه متجدد

والغيث يحظره الغمام فما يُرى
الا وريقه يُراح ويُرعد

والنار في أحجارها مخبوءة — لا تصطلي ان لم تثرها الأزند
والزاعبية لا يقيم كعوبها — الا الثقاف وجذوة تتوقد
غير الليالي باديات عود — والمال عارية تفاد وتنفد
ولكل حال معقب ولربما — اجلى لك المكروه عما تحمد
لا يؤيسنك من تفرج كربة — خطب رماك به الزمان الانكد
كم من عليل قد تخطاه الردى — فنجا ومات طبيبه والعود
صبراً فان اليوم يتبعه غد — ويد الخليفة لا تطاولها يد
ان الذين سعوا اليك بباطل — اعداء نعمتي التي لا تجحد
والشمس لولا انها محجوبة — عن ناظريك لما اضاء الفرقد
شهدوا وغبنا عنهم فتحكموا — فينا وليس كغائب من يشهد
لو تجمع الخصماء لديه مجلس — يوماً لبان له الطريق الاقصد
والحبس ما لم تغشه لدنية — شنعاء نعم المنزل المتورد
بيت يجدد للكريم كرامة — فيزار فيه ولا يزور ويحمد

حل طريقيله ترجمه

حبس كه ارباب جناياته بارغه نادمت اولان مجازاتندر، انلرك قلبلرينه القاى دهشتله موجب خوف وخشيتلر اولور. فقط اصحاب فضل ومعرفته روا كورلديكي حالده جمعيت اعدايه پرتو نثار سطوت اولان شمشیر جلادتك كوروش وشتكندن محفظه سی غلافنه وضع ايدلمسی قبيلندن اولوب جفته شانلرينه ايراث نقصان اتميوب بالعكس عزت وسعادتلرينك اكتساب رفعت وشاننه ايلمسنه خدمت ايدر. بناء عليه: حبس اولدك! ديمه، هانكی قليج واركه اغماد اولنماسين، جواني ديه ديمونده طولاني حلاى طبعه ضرر، دخی ادياكه كده كلبه كلبی بابد اجرك اثباته شرف وشانه ابدن بوحال فرخنده فالده مسرور وخندان اولديغی اعلان ايدرم.

— باديه نشين وحشت اولان حيوانات اجنبيه، مكانت وجلادت صاحبی اولانلر كندی مقبلارين ارمنده، دفاع وعظمتيله برقرار اولان ارسلانلر ايسه، اوت بری بغايه توشانه وشوكابكا قوروجه حيالابانلر، اوباسه سباع اطلاقنه شايان اولانلردر. كورولميورمی كه آتی وميمون كبی حيوانلر، برلقمه نان منتله ارتكاب دنائت ايدرك، بوروندن حزمه طاقيره رق چنكانه لرك اوداری جره كزرلر.

ايلدن ايسه جهيم بروقتده هيچ برشئ ايجون تحت امتحانه كيرمز، ونمو نفسده حبس ايدلمكی اهلی تشريف ايدبلمز.

— قمرك مسكن محاقده دوچار اولمسی، بدرك رونق ولطافتنه خلل ويرمز. چونكه: ظلمات لياليده بيزار اولدقلری پرتو جماليله بوبوزار انوار ايلر. رفت اولنسونده! شمس وقمرك تنكسف ومنخسف اولمسيله شانلرينه نقصان طاری اولورمی؟ بالعكس انظار ناسی انلره معطوف اولور. قريباً انجلا بولملری ايچون هركس كمال خزن وملال ايله دعا ايدوب ادعيه محزونانه لرنی رفع بارگاه كبريا ايدرلر.

— واسطه نشر رحمت وخادم فيض وبركت اولان سحاب بلند، بعض اسباب وموانع كلديكه انتظار باراننه ايله تشنه اولدقلری دعالری واصل قبولكاه خباب اولديكن، دبدبه‌لی بلر، شعشعه‌لی برقلر، طنطنه‌لی رعدلر ايله عودت ايدرك محتاجين وعطشان دلبرنعمه رحمت ايتكله شاد وخندان ايلر.

— احجارده مختفی اولان نار، ضربهٔ آهنله اظهار ايدلديكی كبی، اسرار احرارده حبس وتضييق ابداً اشكار اولور. اجمال كما:

المصائب تجلو الاحرار
كما تجلو النار النضار

سرينه برهان اولور.

— هزارده دبلبلهٔ نی پاك، حال اهلينده يا بيچاره ايكن، يا اليملی انشرده قيد بربلوب قونديرده توقيف وتيمور ايله ضرب وتضييق اولنه قربه جوك، مدافعهٔ اعدا تصيدن عام سمت هوا اولان ارباب وحقانك دوسن حبت يوشترين كزر، داكويا رشته جلادن پيوستندن بولنوب عبوديت اغياره حايلانه كوزل برمزايده اولور.

— حوادث روزكار، برحاله قرار اتميه رك انقلابه رخنه ايله كلمه كنديلكی كبی اساسا مستعار اولان مال ودنيادن الديغی كبی ديه شيرلنده. بناء عليه: ارباب نقول وذلتك اموال ظاهيه‌لری عاريه وديعا ايده ملكله انلره جور وجفا ايلمسه اولماز.

— هر حال ديكر برحالك تعقيبی مقتضای حكمت كردكار اولديغی كبی [عسى ان تكرهوا شيئاً وهو خير لكم] حكم جليليله اشكار، يعنی بدايتی مكروه كورولن برشيئك عاقبتی خير اولملغله رغمه نخسه انتظار اولنمه موجب حمد وثنا اولور.

— هر كمالك بر زوالی وهر زوالك بر كمالی اولمه مقتضای شيوه روزكار اولديغنده، روزكار زوركاردن كلمه مصائب وآلامك كرتنمه انفراج بولنمدن ديه اظهار اغبرار ايدوب دوچار يأس والم اولمه خطادر.

وحبة بشباة الرمح هازمة — عساكر الليل ان حلت بواديها

قناة ظلماء ما تنفك يأكلها — سنانها طول طعن او يشظيها

مفتوحة العين تفني ليلها سهراً — نعم وافناؤها اياه يفنيها

لا غرو ان تبدو من محاسنها — اذا تفكرت يوماً في معانيها

نجم رأى الارض اولى ان يبوئها — من السماء فاضحى طوع اهليها

بدت كنجم هوى في اثر عفرية — في الارض فاشتعلت منه نواحيها

كأنها غرة قد سال شارحها — في وجه دهماء يزهاها تجليها

او غرة خلقت للشمس ماشية — فكلما حجبت قامت تحاكيها

وصيفة لست منها قاضياً وطراً — ان انت لم تكسها تاجاً تحليها

غراء ذهباء ما تنفك خالية — تقضي لمرتها طوراً وتقليها

فالوجنة الورد الا في تناولها — والقامة الغصن الا في تثنيها

قد اثمرت وردة حمراء طالعة — تجني على الكف ان اهويت تجنيها

ورد تشاك به الايدي اذا قطفت — وما على غصنها شوك يوقيها

غريقة في دموع وهي تحرقها — انفاسها بدوام من تلظيها

تنفست نفس المهجور اذ ذكرت — عهد الخليط فبات الوجد يبكيها

صفراء هندية في اللون ان نعتت — والقد والليل ان انعمت تشبيها

فالهند تقتل بالنيران انفسها — وعندها ان ذاك الموت يحييها

يخشى عليها الردى مهما ألم بها — نسيم ريح اذا وافى يحييها

ويلمها في ظلام الليل مسعدة — اذا الهموم دعت قلبي دواعيها

لو اختلاف طباعينا بواحدة — وللطباع اختلاف في مبانيها

بانها في سواد الليل مظهرة — تلك التي في سواد القلب اخفيها

وبيننا عبرات ان هم نظروا
غيضتها خوف واش وهي تجريها

— بيجه ضیالر کوررك که طوتیلدقلری زمانلر مزهرلرده افاقتلری مستحیل عد اولنورلرده الکتاب عاقبتده یکیدن حیات بولدیلرده کندیلرینی تداوی ایدن اطبا ایله عیادتلرینه کلن احبا و خانه‌لیلری
= آ بیتده صفا وکدرده لیال هب
کونده طوغرده مسجد شبیه نار طوغار.

مخواسنجه فراره انتظار ایله صبر و تحمل ایتمك ومقام خلافنده حادث اولان اداره مطاوعتله ابراز تحمل ایلمك شعائر انسانیه دندر. انجق انواع اکاذیب اسناد ایله افتراء جرأت ایدن الاشیك کافر نعمت واعدای خلافت اولان ارباب مفسده ومغرضین اولدقلرینی اشعار ایتمك دخی مقتضای رأی محالفیندر.

— شمس عالمتاب ، غروب واحتجاب ایتمدکجه ، کواکب دوره مراتبك مشهودی غیر قابل اولدیغنده ، اعدای بر لفاده انواع افك وافترا ایله ، شعشعهٔ اقبالی اطفایه هرچند اعتنا ایدرلر عاقبة الامر کوزلرده دور ونظرلرده محجوب ایدیلر.

= بو حیا سزلردرکه هذیانلرینه ودفع وافترالرینه مقابله ایچ جك کمسه اولمدیغی کورنجه شطارت ایچرلر غرور تحمله اجرای مفسده ایدرلر. حالبوکه جمع خصماً ایله مقابله باهر اولوردی... صفاکه بوکی حقیقتده التفات اولنمدیغی حبس ایله مجازاتم امروزنامه بیورلدی.

— حبس که شناعت ودناءته تولد ایدن موجب حیا وعاردر. انجق ظالملره حرب ، مظلوملره خدمت بکی آثار حمیدده ظهور ایدن باعث شرف وحرمتدر. بناء علیه: بوکبی ارباب فتوت ونجرتك توقیف اولندقلری دار محل ازارکلی برمقام افتخاردر.

— محبس ~~[illegible]~~ ادبله بر موقع شرفدرکه اهل فضلك اعتبارینی زیاده‌لشدیررلر دائما زیارته ادنشخله اکرام اولنورلر وکندیلری کیمسه‌یی زیارته ایتدکلری حالده زیارتی قصد ایدنلر مذموم اولمیوب بالعکس ممدوح اولورلر. چنانکه:

یولدی صدقك نجاته منتهیدر دائما
فعل ممدوحی فلك قلب ایلر محمودیله

١٤٤٠ — وردیتیبی : شاعرشهیر (ارجانی) نك شمعه حقنده کی مشهور قصیده‌سی اولوب اولوقتلره کیارده بالموقده اعمال ایدیلن موملر استعمال ایدیلرمی ومیزانیه یا طرفدن کسلك احیوده خدم وجواری استخدام ایلر ایدی. قصیده بوندن اوزرینه بنا ایدیلرك یا لمه اولدیغنی اخطار ایلر برجهتی احمق دانده جوکلر حل طرفندن اولان زحمتی بارده.

نمته با سر لیل کانه یخفیها — واطلعت قلبها للناس من فیها

کلودة الليل مهما اقبلت ظلم — امست لها لحظة للصبح یذکیها

—— شمع طريقيله ترجمه‌سى ——

— مصاحبت كتاب ايله امرار ليالى ايدن ادبا و فضلادندر

واذا قضيت لنا بصحب ثالث
يارب فليك شمعة فى المجلس

تنوير سبيله وجودينى يانديرانلردر شمعه (قلبه فى لسانه) مثلنه مصداق اولان صفاتيله بزده اولمغله ، اغزنده آتشله صاچديغى ، كنديسنه بيله مختفى بولنديغى ظلمة ليلى كشف و اظهار ايدر بر واسطهٔ هدايتدر ، دار ظلام هولناكده مختفى اولان اسرار مدهشه‌يى فاش و ابراز ايچون كلمى سوز و كداز ايله چاليشير بر بارچه حقيقتدر .

— هجبادن دجاله مقاومت ايدن بو بارچهٔ حقيقت ، ماهيت سواديني ابراز ايچون نفسنى فدا ايدرك اصحابنه نور هدايتله نصرت و معاونت ايدن كيجه محافظيدر .

— فقط وجودينى ايچون بذل نفس ايلديكى بزم احوانه تعرض ايتمك ايسترسه‌ عاشق ليله آشنالك اولان تعرنيله مقابله ايدن مصحب هر نمكدن اهم بر عبارتى بكتادر .

— ظلمة مقاومتله ابراز سطوت ايدن دهشتلى وا تشبه بر غرابتدر فقط تعرض ايتركه تمرنى كنديسى باشنى يرده هر صولتنده و شمعيله رأبر كنديسنى ده هلاك ايدن حارمشبلرينده

— بوده كيجه اويانوب داعما كوزى آچيق اولان عاشق صادقلركى صباحلره قدر دردينه يانوب وجودينى اريدن و كيجه ايله رأبر فنا بولان اوزاغ عبرت اجبابنه

— روندن سانده بزم احبا اولديغى و فنر ، وجه تاباكنده منجلى اولان معانى لطيفه حقيله تذكير ايدر . حائز اولديغى محسنات نورانيه ده برچوق آثار لطيفه و رخيلى احوال غيبيه تخصيص ايليور .

— زمينى آسمانه و اهل ارضه مطاوعتى سماده‌كى جولانه ترجيح ايدن بو آواره بريوزنده‌كى بر سياره‌در .

— عفريت ارقه سنده قوشان نجم نار نثار ، كنجكاهنى غيبده انوار ايلديكى كبى شمعده اطرافنى ضيادار ايدوب كيجه عفريتلرينى اظهار ايتمكله مكلف بر جنديكاردر .

— ذاكلره كيجه‌نك بوزينى آغزنده بو كوكب سعادت ، نشانهٔ احالته اهرچه باغر آتلك جيندرينه رجوع ويرن بياض اشاره كبيدر ، شايان افتخار اولان بو علامت ، اسب سياهك تزيين قيمت و لطافتنى موجب اولديغى كبى اشعه يا سر مفخرت اولان موم ده قوت ظلمتى ازاله ايدرك شب تاريكه طراوتنجه آهور بر غره‌در .

— غره زكل غره‌در ؛ هم ده مهر منيرك غرهٔ سيدر ... اوبتاده قادينلر بربراتى نقل چكه‌ممزلر ديو بوزه كلمك ايسته‌مزلرسه موم ده كونشله قارشولاشمقدن طوتمقده ● شتاب ايدرك تنوير بزم احبا ايدر . فقط افتاب عالمتاب زيرانقه عزيمتله احتجاب ايدر ايتمز برينى .

— انجق كنديسنى موزون ايچمك ، وحسن روندن ويرمك ، مرصع بر چلنك ايله باشنى تزيين ايدلمديكى حالده ، كنديسندن برشئ استفاده اولنه ميانه حاجت كبى نازلى و مستغنى اولديغندن ، پرتو حسنيله منور اصحبه كام المق ايچون اول باول نورانى بر قطاسى ايله باشنى تنوير و تزيين ايتمك لازمدر .

— قدى موزون اولدن بو دلبر ، اوزون صاچيله ، صاچ قراقلى ، كوزلده بكزر ؛ زياده سيله اوزايان قيللره رجال كسدرملك ، زينتنه خلل كلمامك ايچون اوآنده دوندرلمك مقتضى اولديغندن خدمتنك برطاقمى الارجه طراوه و مقراضه اولديغى حالك امرلوشارتنه منتظر بولنورلر .

— قدبالاسى تمايل ايتميه‌نكله ، رخ زيباسيده انعطاف ايتدكه كلى بكزر . آتشه مقابله ايتديكده چكنز ، ظاهر حالده ديكنزى يوندايچه كندى اوزرينه اوزانان اللرى ، ديرهاياى نقرب ايتدرى داغلامه ايله مقابله ايلر بو ورد شعله وردر .

— بونكله برابر داعما دموعه مستغرقدر ، دانفاس مشتعله سيله محترق برحالى بولونور .

— كوياكه رفيقنى تذكر ايدر برملكه‌ده ؛ دائما انفاسى آشناكيه تنفس ايدوب برطرفدن ياندار ، برطرفدن اغلار داكر يا وجدا دلوب لسانه حالنده [مادامكه رفيقم اولدن بالدن دور و ملجوراللهم وجودمى كوزياشرمله بيرانقه وانتشه هرتله ياقمقه عزم و جزم ايتدم] سوزلرى ايشيديلور .

— قد و قامت دلوند و لينت خصوصلرنده هنديره بكزر ؛ انلركى اينجه ، انلركى صارى ، انلركى ملايم در .

— طبيعتده ده انلره بكزر ؛ هندو سيدنبك عنعنهٔ نفسرنى ايشله افنا ايتمك سبب جاودانى اولديغى كبى موم ده كنديسنى احراق ايدرك حيات ابديه بولمق اعتقادنده اولدن نفسى سوزاندر .

— بو صفاتى ايله برابر اوقدر خفيف اوقدر لطيفدركه ؛ نسيم ضعيف بول برنفسله و ديديكى سلام بر تعظيمه مقابله ايچون دركه سونر ، و بناءعليه سبب حياتى اولان شيئك ان بيوك برالتفاتى كنديسنك موجب مماتى اولور .

— بو هفا ليلك ظلمتيله غلبه‌ده قوتى كلديكى زماندر رفاقتيه همتله صباحلره قدر موانست ايدن بربار وفادار در .

— شوقدر كه اساسى طبايعده اولدن مخالفت جهتيله طبيعتلرى بينده برابكى اختلاف داردر . بوتباين اولمسيده موافقت نم اولوردى .

— حيفا كه بدقليجه افنا ايلديكم نارى ، اوكيجه دراكلغى اظهار ايدر . بدرفيانك شرنده كوزيا شلرينى صاقلارم اواب اشاعه ايتديكيه طوربوب اغلارم .

صح

مقتبسات نخبه

بشنجی کتاب

دُرر فارسیه

عربی ابیات و قطعه لر ایله نصایحنه بونده اولکی کتابده درج ایدیلکم حکمیاته لی اثناسی مطالعه لر فارسیه رض اقتباس ایدیلکم شیدیه نقلی ترجمه ایچلیك ایشبو مقتبسات مجموعه سنه درج ایدیلدم .

فصل اول

ابیات

١٤٤١ — دانی که بر نگین سلیمان چه نقش بود
در دل جهان هیچ که باکسی وفا نکرد

ت — ایشنکمی سلیمانك نکینده نه نقش اولمش
کوکلك دیرم جهانه چونکه اینه بوده وفا کورمش

١٤٤٢ — رو قناعت گزین که در عالم
کیمیائی به از قناعت نیست

ت — قناعت ایت بو عالمده همیشه
قناعتدن کوزل کیمیا بولنماز

١٤٤٣ — توانم آنکه نیازارم اندرون کسی
حسود را چه کنم کو ز خود برنج دراست

ت — قادرم اینجیتمه مکیوده کیمسه نك قلبنی فقط
کندی کندینی اینجیدن حاسده کناهم یوقدر بنم

١٤٤٤ — بوی پیاز از دهن خوب روی
نغزتر آید که گل از دست زشت

ت — دلبرا غزنده کلن بوی پیاز
دشت بد رودن کلن کلدن کوزل

١٤٤٥ — غریب کوی تو ام چشم بر عنایت تست
امیدوار بلطف تو و عنایت تست

ت — غریب کویکیم دیجم نظر یاسنه رعایتدر
امید لطف ایدن بنك سکا لایقه عنایتدر

١٤٤٦ — به از روی خوبست آواز خوش
که آن حظ نفس است و این قوت روح

ت — کوزل یوزنده کوزل سسی یك کوزلدر شبهه یوقدر زیرا
کوزل یوز حظ نفسی اولمش کوزل سس قوت جان اولمش

١٤٤٧ — گر به کنه زمانه تو نیکو خصال باش
بگذشته نیستی بتر ابد نیز بگذرد

ت — زمانه بدلك ایلرسه هپ سن خوش خصال اول کیم
چونکه گیدی گیرالیه بوده ابد قالماز

بونلر بدترلری گیدی بودملرم گیرالیت

١٤٤٨ — ز دشمنان شنوای دوست تا چه میگویند
که عیب در نظر دوستان هنر باشد

ت — دیکله دشمنلردن ای دوستم نه کوره عیبکی
چونکه یارانك هزدن عد ایدرلر عیبکی

١٤٤٩ — هرچه بر نفس خویش نپسندی
نیز بر نفس دیگران مپسند

ت — نه بیکم نفسکه خوش کورمزسك
انی اغیار ایچون دخی پسند

١٤٥٠ — سوز دل یعقوب ستمدیده زمن پرس
کاحوال دل سوخته هم سوخته داند

ت — سوز دل یعقوب ستمدیده بندن سور
هو کیم اویانیق کوکلی بیلیر یانمش اولانلر

١٤٥١ — نام نیك رفتگان ضایع مکن
تا بماند نام نیکت پایدار

ت — صاقله نام نیکنی کچمشلرك
تا اوله نامك سنکده پایدار

١٤٥٢ — از مردمك دیده بباید آموخت
دیدن همه کس را و ندیدن خود را

ت — مردم دیده دن اوکرنمه کرك انسانه
هر کسی کورمکده کندینی کورمملکی

١٤٥٣ — ز التزام عقل شد دیوانه کی حاصل مرا بعد ازین دیوانه خواه بینی اگر عاقل مرا

ت — التزام عقل ایله دیوانه اولدم چونکه بن بعد ازین دیوانه حالی عاقل کوررسن کرنی

١٤٥٤ — نیست ازراحت نصیبی مردم هشیار را خواب آسایش نباشد دیدهٔ بیدار را

ت — مردم هشیاره یوقدر بوی راحتدن نصیب خواب آسایش اولورمی دیدهٔ بیداره

١٤٥٥ — بر تواضعهای دشمن تکیه کردن ابلهیست

پای بوس سیل از پا افکند دیوار را

ت — تواضع ایلسه دشمن اکا قانمه حاقتدر

ییقار دیواری زیرا پاینی اوپدیکی ایله سیلاب

١٤٥٦ — از غرور خود فقیر ناله چو اغنیا اوازینش رفته پای برهنه را

ت — اغنیا دن ایکلرمز جانه ویرر که برفقیر

چونکه چیقانه پابرهنه کزمنده بر حصا

١٤٥٧ — هر سری دارد درین بازار سودای دیگر

هر کسی بندد بآیین دیگر دستار را

ت — اشبو بزده هر سرک بر بشقه سوداسی اولور

هر کشی آیین دیگرله صارار دستارینی

١٤٥٨ — سبحه بر کف توبه بر لب دل پر از شوق گناه

معصیت را خنده می آید ز استغفار ما

ت — سبحه الده توبه دلده دل طولو شوق گناه

خنده ایدر بو استغفاره لابد معصیت

١٤٥٩ — شکوفه با ثمر هرگز نگردد جمع در یکجا

محالست آنکه با هم نغمه و دندانه شود پیدا

ت — هم چیچک هم میوه بر دالده کورمز کمسه کمی دکل

هم کلوب نغمه کشی به هم دوشنوبده دیسه محال

١٤٦٠ — کردن افبال دارد لغزش ادبارها

بلک دو قطره باز رفته بر دهد وشار را

ت — لغزش ادبار الینه کردن اقبال الهدر

چونکه وشابه قنادر چند آدم کیدکرد

١٤٦١ — بقدر سعی یابد هر کس از فیض ازل بهره

اگر ظرف تو کم گرد گناهی نیست دریا را

ت — بولور فیض ازلدن هر کشی سعیی قدر بهره

ولیکن قابلیت حوا بیتر ایسه گناهی وارمی دریانک

١٤٦٢ — سنگین دلست آنکه بظاهر ملایمست

پنهان نه درون پنبه ببین پنبه دانه را

ت — ظاهرده ملایم ادبرسک کوکلی اولور طاس

باق پنبه درونده اولوب دانه نقل سخت

١٤٦٣ — نباشد نیک باطن در پی آرایش ظاهر

بنفشه احتیاجی نیست دیوار گلستان را

ت — نیک باطن ایسه نه ظاهرده کی ازیشی

احتیاجی وارمی نقاشه کلشن ده سورینک

١٤٦٤ — در جوانی از استی نبود بزرگانرا گریز

دستگیری از عصا بهتر نباشد پیر را

ت — استقامتده بزرکانه جوانی بوده کریز

پیرا یکوده اولماز عصادن غیری بر خوشه دستگیر

١٤٦٥ — جاهل بخموشی مکر از عیب برآید

جز بستن لب نیست دوا بوی دهن را

ت — مکر عیبنده ایدرسه سکوتی بو طب اوله جاهل

که بوی فم ایچون لب بسته لکدن بشقه یوقدر چاره

١٤٦٦ — نصیبی نیست از اهل سخا برگشته بختان را

که هرگز پر نسازد کاسهٔ گرداب دریا

ت — طالعی برگشته یه اهل سخادن یوقدر نصیب

ترسنه برکاسه یی دریا نقل لبریز ایدر

١٤٦٧ — هم از کمال بود کسر شان اهل هنر
گرانی ثمر مه شکست شاخ مرا
ت — زیرا اهل هنرك شاننی کیرن کمالی
بیشك چوقلغی باعث قیریلمه بنم بو دالی

١٤٦٨ — در تنور و آسیا ثبت است از حکمت دو باب
کانچه زرده است زآتش هم ز آب
ت — دکرمنده فورنده ثبت اولمشدر ایکی حکمت
اوشی که زر قیز اولمسه آنی اکل ایتمز آتشه آب

١٤٦٩ — سر بسر چشم شود هر که ز خود پوشد چشم
کور اینست تمنای عصیان در خواب
ت — کندیسنه نیایه کوز کوزی اهل سر تا پا
وقت خوابنده کورك منتی بو هر دکلکه

١٤٧٠ — اهل دنیا ز غفلت زنده می پنداشتم
خفته دانم مردگان را زنده می بیند بخواب
ت — غفلتیله اهل دنیایی دیری صاندم که هپ
مردگانی صاغ کورر خوابنده نائم مخمورده

١٤٧١ — در طلع رو شناسان رفته است نماند
انصاف اگر طلب کنی از دوشناسان طلب
ت — طلوع ایله صدده قالمدی هیچ طوغریلق
شرده انصاف ایستر ایسك قلب اعداده آره

١٤٧٢ — آفتاب از فلك ارد دارد بلطف از ذره را
هیچ نقصانی نباشد جز کمال آفتاب
ت — فالدیرر ذره یی لطفیله بوده آفتاب
شانته نقصان ابد حاصل اولمز کسب ایلر کمال

١٤٧٣ — راستی موجب رضای خداست
کسی ندیدم که کم شود از ره راستی
ت — استقامت حق تعالی رضاسینه جلب ایدر
کوردم بر طوغری یولده کیمسه‌نك غیبه دلدیکنی

١٤٧٤ — التفات بی عرضه سررشته تسخیر ماست
چون ما خواهی برون از دام باید دانه ریخت
ت — التفات بی غرض سررشته تسخیر اهلیدر
چون ایچون سه بزی بیرون دام دانه هیچ

١٤٧٥ — سعی کمه کز تو بر دل کس جا نکند
های داغ از چه شود نیك نشانه باقیست
ت — کیلکلک برابندن باعث کیمسه نك کوکلنده کیم
النافلم بیری داغلك غاير باقی نشانه

١٤٧٦ — بزرگی ا شرف زنکه تر از صیب خوا طرنیست
که مقتضا طلبی اگر جالب باشد آهو ضامنست
ت — بیوکلکلیوده کوکل المقدن اعلا بر شرف بوده کیم
اولور بر فام دمیر جلب ایتمز اشیای مقناطیس

١٤٧٧ — باعث افزونی قسمت نمی باشد شعور
آمد و رفت نفس در خواب و بیداری یکیست
ت — باعث افزونی قسمت اهل هر حانه شعور
خواب و بیداریده بردر آمد و رفت نفس

١٤٧٨ — استخوان سرکه بر رندان بکوشانه داشت
خنده دارد برکسی کو عوری در سرا است
ت — استخوان سرکه دنیا ایله مقبره‌ده چیقار
خنده ایدر انده کیم سرلرن دار غرور

١٤٧٩ — ظهور خشم بزرگان زهی زحمت نیست
غبار چهره گردون نشانه باران نیست
ت — بزرگانك غضب اظهاری رحمتدن دکل خالی
غبار چهره گردون باعث یاغمور نشانه

١٤٨٠ — آنجا که مراد شد رسد نیست مرادی
وآنجا که مرادست مرادش رهی نیست
ت — الم اول جایه ایرکه غرضم بوده آنده
غرضم زره ایسه ایرمز الم اول جایه

١٤٨١ — آه اگر مستی نبودی هر دمی چون شراب
این زمانه معلوم کردی در جهان هشیار کیست
ت — آه اگر هر بر جامده سکری اولسیدی هیانه
اول زمانه معلوم اولوردی مست کیم هشیار کیم

١٤٨٢ — در خانه‌ای کهنه بود مور و مار بسیار
حرص و امل به طینت پیرانه فزونتر است
ت — کهنه تشمه خانه‌لرده چوقچه واردر مور و مار
طینت پیرده چونکه حرص و امل افزونه اولور

١٤٨٣ — هر عصائی نه اژدها گردد
هر کیهی نه کیمیا باشد
ت — اولمیور هر بر عصادن اژدها
چیقمیور هر درلو اوتدن کیمیا

١٤٨٤ — تابع اقبال و ادبارند ابنای زمانه
بخت اگر یاری نکرد دوست دشمن میشود
ت — تابع اقبال و ادبار اولمه ابنای زمانه
طالعک یار اولمینجه
دوستلر دشمن اولور

١٤٨٥ — هر شکافته غنچهٔ دهنست
که بمجموعهٔ عالم خندد
ت — هر غنچه یاریغی بر غنچه
که بو مجموعهٔ دنیایه گولر

١٤٨٦ — مهارت بیگانگان هرگز ننالم
که با من هر چه کرد آنکه آشنا کرد
ت — ایکلمم به الیمم بیگانه‌لردن اشتکا
هر نه اولدیسه بکا ایتدی بنم اول آشنا

١٤٨٧ — جهد کردم ساختم هم آنکه تیزم سوختم
آنچه می بایست کردم طالعم یاری نکرد
ت — چراغ جهد طوردم چکیب هجرانی یاندم حاصلی
هر نه که لازمسه یاپدم طالعم یار اولمدی

١٤٨٨ — هر که عیب دیگران پیشت نو آورد و شمرد
بیگمان عیب تو پیش دیگران خواهد برد
ت — کیم سکا سویلرسه یارسم عیبنی دیگرلرک
سویلر البته سنک عیبکی دخی آغیارلره

١٤٨٩ — اگر بر سر موئی هنر دو صد باشد
هنر بکار نیاید چو بخت بد باشد
ت — هر سر موینده بولورلر هنر اولسه ینه
هیچ بر کاره ایلمز بختک اولنجه داغ کوته

١٤٩٠ — خوشی صحبت ناطق بود جویای گوهرا
که از غواص در دریا نفس بیرون نمی آید
ت — اولور بر صحبت ناطق خوشی طالب دیر
که غواص که دریا ایچینده بر نفس دریغ

١٤٩١ — بزرگ اوست که بر خاک همچو سایهٔ ابر
چنان رود که دل مور را نیازارد
ت — بیوک اولدر که طرزی سایهٔ ابره مشابهدر
گزر آهسته آهسته دل موری اینجتمز

١٤٩٢ — دوستان دیده‌های عیب بین پوشیده است
عیب خود از زبان دشمنان باید شنید
ت — دیگ عیب بینی یارانک اولدی پوشیده هپ
عیبکی دشمن لساننده ارکه دیکلمک

١٤٩٣ — نزد زاهد مجمر شمیم عود رسوا شد
هنرور گر شود پیرانه هنر پنهان نمی ماند
ت — شمیم عودی کورکیم بطله مجمرده اولدی رسوا
هنرور حافظ اس کندینه هنر طوریاز ابدحافظی

١٤٩٤ — پاکی طینت هر کس ز کلامش پیداست
بصدا ختم شود چینی اگر مو دارد
ت — سوزندن بللیدر هر پاک طینت کیم
سسندن بللیدر مودار اولورسه چینی

١٤٩٥ — از خواب نه نگردد روح دانا خاکسار
مرغ دریشنی نیفتد از شکست شاخسار
ت — نه خواب اولمقله روح عالم اولماز خاکسار
قوشدر هم شرمی الحقه شاید قیریلسه شاخسار

١٤٩٦ — گربه شیر است در گرفتن موش
لیک موش است در مصاف پلنگ
ت — کدی ارسلاندر کسلبده فاره طوتارکن اما
براو فاره خاره اولور کله پلنگه قارشو

١٤٩٧ — هر که سنگ حادثه از آسمان رسد
اول بلا بمرغ بلند آشیانه رسد
ت — سنگ حادثه هر دم کوکدن دوشر
مرغ بالا لانه‌یه اول دوشر

١٤٩٨ — جذبهٔ حرص بطبیعی که کند پنجه فرو
از گدا کاسه و از کور عصا میگیرد
ت — جذبهٔ حرص طبیعی ایله ال آتدقچه
سائلک کاسه‌سی کورک دکنکنی قاپیجیدر

١٤٩٩ — چراغی را که ایزد بر فروزد
هر آنکه پف کند ریشش بسوزد
ت — او چراغی که خدا اینیه یک یارلاتسه
الکائم پف دیرسه لحیه‌سی البته یانار

١٥٠٠ — چو دولت یار شد لشکر نباید
چو صبح یاری دهد خنجر نباید
ت — چونکه دولت یار اوله حاجت قالمز لشکره
چونکه صبح یاور اوله ارتق نه حاجت خنجره

١٥٠١ — دشمن دوست نما را نتوان کرد تمیز | شاخ را مرغ چه داند که قفس خواهد شد

ت — ملکه دوستلرینی یار سیرتلی دشمنی فرق ایلمک

قوسنه نه بیلیر قوندیغی دالده الدر صوکره قفسی

١٥٠٢ — ملکن ز غصه شکایت که در طریق طلب | براحتی نرسید آنکه زحمتی نکشید

ت — غصه دن ایمه شکایت کیم طلب راهنده هب | چکمیه رنج و مشقت نائل اولماز راحته

١٥٠٣ — چند بر خاک اگر ریزند مردم آبروها را

بقدر یک تیمم خاک در دنیا نمی ماند

ت — بو صورتله اگر هر کس دوکرسه آبرو خاکه

بو ایچره او سنده قالماز بر تیممك قوری طوپراغ

١٥٠٤ — صاحب نظر آنست که چون مردم چشم

بر جمله نظر دارد و خود بین نبود

ت — اکا صاحب نظر دیرلر که دیده مردمی اشبا

نظر ایلر بوتون اشیایه هم خود بین اولماز او

١٥٠٥ — دفتر ادوار که پرسیدم از ابنای دهر | دفتری در دست هر دادند سرتا سر سفید

ت — ایستدم ابنای دهردن ادوارك دفترینی | ویردیلر بر ویله دفتر که سراپا هپ بیاض

١٥٠٦ — با صاف دلان مجادله با خویش دشمنیست | هرگز کسی به آینه خنجر نکوفته

ت — صاف دلله اوغراشانلر دشمنلك ایدر کندینه

چونکه مرآته چکن خنجر جکر اوزرینه

١٥٠٧ — نگسسته اندیشه کند دانا کفتار | که نا محکم بود بی اصل دیوار

ت — دوشونمدن عاقل ایله سوز کفتار | که نا محکم الدر بی اصل اولان دیوار

١٥٠٨ — زا سنغای کورانه سرمه از قیمت نمی افتد

چه خواهد شد اگر از چشم نا کس خوار باشد کس

ت — سرمه دوشمز قیمتندن اعمی مقله کورانی

خوار الدرسه چشم ناکسده کشی پروا نه در

١٥٠٩ — در چشم کند خانه مکس را چو دهی روی

با سفله همانه به که مدارا بکند کس

ت — یوز ویریرسه سینکه لانه یاپار چشمکده

کشی اسفله برساره مدارا ایتسونه

١٥١٠ — چوب را آب فرو می نبرد حکمت چیست | شرمش آید ز فرو بردن پرورده خویش

ت — چوبی آتمازدیسه صو بونه شو حکمته دائیم | کندی پرورده سنی آلچی اشو اداتا نور

حکمیات صائب

... چشم ... است | چه دریای ره کلکر خار است

ت — نسیم صبح اگر مجموعه ایچره برنسیم

هر بیه جاده لر بیاره ایچره بر جار

تفنی کوسه مرزنه کلبر نوجه

شکر کام دل نخکینه زهر مار

مجرد چشم محنت دیده کوهر

چه پای ره کلکرده بر خار

٥

حكميات صائب

١

حيات جاودانه خواهى بصحراى قناعت رو
كه دارد ياد هر مورى در اين وادى سليمانى

ترجمه

حيات جاودانى وار قناعت دشتنه كيت كور
او وادى‌ده اوسعده هر مور اضعف بر سليمانه

٢

بيابان قناعت وسعتى دارد كه هر مورى
نميداند كه از ملك سليمان چشم تنگى را

ترجمه

بيابان قناعت اويله واسعدركه اوله بوره
اولاده هر مورك عيننده سليمانك ملكى بارده‌در

٣

مكيد خاك بيابان عدم را توتيا
هر كه صائب ديده باشد عالم ايجاد را

ترجمه

عالم ايجادى خوشجه كورمش اولان هر نظر
توتيا ايلر بيابان عدم طپراغنى

٤

دشمن خونخوار را كوته باحسان ساز دست
هيچ زنجيرى بر از سيره نباشد شير را

ترجمه

دشمن خونخوار ايله احسان ايله كوتاه قيل
چونكه طوقتقده كوزل زنجير اولمز شيره

مجرد چشم محنت ديده كوهر
چه باك از كمكرديه بر خار

كش اسفلده برساره مدار استويه

١٥١ — چوب را آب فرو مى نبرد حكمت چيست — شرمش آيد ز فرو بردن پرورده خويش

ت — چوبي آتماز ديه چو بونه شو حكمته دائم — كندى پروردسنى اتجغا انسويه اوتانور

٥

یکوهر زهد لقمه ابر نیسانه
اگر چه یه صدف پاک نزی دهانرا

ترجمه

صدف اسا دهانک پاک اولورسه ابر نیساندن
صاحب رحمتک گوهر دندانیه لقمه احسانه

٦

چشم در صنع الهی بازکه برابینه
دیده از خوانده بود بهتر خط استادرا

ترجمه

اچ گوزک باقه صنع حقه سنه قیمته اچیلدکه
خط استادی قرائت دها خوشدر گورولکه

٧

نقد انفاس گرامی رفت از غفلت بباد
از هزار افسوس باشد کار با آن خفته را

ترجمه

نقد انفاس گرامی یل الور غفلت ایله
کاروان خفته یه هزار [illegible] بیله

٨

گوشه اگر داری دل با بوستان راه هیچ
هیچکه با صد زبان تقیه چاوش ترا

ترجمه

قولاغک وار ایسه بوغچه گلشنن ساکلرک
هزاران دیللر ایله ایلیور تقیه چاوشی

مجرد چشم محبت دیده گوهر
چه یایه ره لمکرده به بر خار

کش اسفلده برساره ... ایستونه
١٥١٠ — چوب ... آب فرد ... نبرد ... هیچ   شرحیه آید زخود بروه ... خوبیه
ث — چوبی آنکاز دیه چو بونه شوکلکه دارکیم   کندی یوردرنه ... آنجه انسونه ادنانور

٩

کام دل خواه کرفته ایجاد بیدوی تخت

آتشه اورویه بیرویه آنک کار آهسته

ترجمه

کام دل آز جهانده کیمه لر بیدوی تخت

طاشه چقرانتی اظهار آهسته کاربر

١٠

راه بسیار بت مردم ابند جعه ولی

راه نزدیکه دل مردم بدستا اوردنست

ترجمه

قره جعه وصل ایدر یول حقیقة انسانه فقط

ال یقین قلبه نائل اولمه ایتکلکده در

١١

زتاثیر دل بیدار چشم تر شود بینا

که ماه از نور خورشید جلیه اختر شود بینا

ترجمه

کوکل بیدار اولورسه چشم تر بینا اولوردیرا

مهک بینالغی مهر خورشیده اولور دائم

١٢

اگر از دست حاسد مرهم داغ نمی کردی

بجاعه از خود تسلی دار یاری اهل عالم را

ترجمه

دست حاسدلرده مرهم بولیورسه ک دلکده

یاری حسب خلقه ایله تسلی عالمه

بر سنك خاره زر كوهر ابدا خوسسه
هر كاملى كه كرد بناقص عيار بحث

ترجمه

ناقص آدمله عيارينه بوقهلا به كامل كسى
كوهر مينا فروزينه سرره جايكينه دور

١٦

نجموعى شوم مرده هابه بيهوده كويانرا
نمى بايدم هيچ كوه ازهر صداى نالة خودرا

ترجمه

عبث كوبه فغانلى اغزه اوردوم مرده خاموشى
جبل آسا كلمه هربر سسه قايتوجه ويرم

صائب نصيحت است نه صاحب دلان را
تا صلح ممكن است مكن اختيار بحث

ترجمه

اهل دللرده سكا صائب نصيحت بودر
صلح اولدقجه محل سن بحثى ايتمه اختيار

١٧

ميزانه عدل ميل به يكسو نمى كند
اينجا عيار سنك بكوهر برابر است

ترجمه

ترازوى عدالت بيره ميل ايتمز اصلا
برابردر عيار سنك وكوهر دائما انده

بره بجم كسب ديم كوهر
چه پايه كمكر ديه برخار

شرهسه آبه زفود بروبه ير قرة قهولسه
— چوبى آتماز ديه جو بونه شوكتة دايم   كندى پردرديشى آلجه انسوبه اوتانور

١٧

سر خود کر ز درگاه بهشت ای رضوانه
که در اهل کرم خسته بدرباره محتاج

ترجمه

در درگاه جنتده چکیل کیف طورمه ای رضوانه
که دربانه ریلا اهل کرم کاشانه‌سی محتاج

١٨

عجز انجا که کند قدر به خود را ظاهر
بیدرکاری هوا است سلیمانه محتاج

ترجمه

عجز اول یرده کم بابه کوسترر قدر یه ظاهر
مدرکاری هوانه سلیمانلر اولور محتاج

١٩

میانه زنگی ولیه صحبت در نمیگیرد
ملکه ظاهر بدلها سیه روشنه چه نمیرد

ترجمه

زنجی ایله مرآه اره سنده سوم اولمان
کوسترمه سیه دلره مرآه صحیدن

٢٠

میخور زنده نظر کرسه حسابه چراله
هویه شبه قدر طلاع در مصاله که خود را

ترجمه

کوزله یار هیبتی ایچ کوزلورسه آچ کوزن
لیله قدر حیام اسانه اول ربع ده

برده جهم کسب دیده ...
چه یابیده ملکرده برخار

— چوبی آغاز دیده هو بونه شو حکمه دایم کنری پرده سنه ... اتوب اوتانور

٢١

بهری نیسته ای صدف طلب گهر را
خامه ای استاد روانه تیشه بسط نخل

ترجمه

صدف مطلعه ده کوزل یهر بولنز گهره
ای استادم بر خامه خط بوجه اخیص سطره

٢٢

با تحمل نشود جوهر مردی ظاهر
دست اگر تیغ بود سینه سپر میباید

ترجمه

ظاهر اولمز جوهر مردی تحملله فقط
تیغ اولور ال اگر کوکس سپر اولمق کرک

٢٣

خانه هرکه باندازه بود جوی زنجور
هر ایام حیاتش بجلاوه کذرد

ترجمه

کیمک که خانه سی هپ هندسه ده بیته کوکی آسا
جلاوند کچر دائم انک ایام دنیاسی

٢٤

دل به شمع چو ملایم شد مصفا میشود
سنک با آتش چو نرمی کرد مینا میشود

ترجمه

دشمنه قارشو ملایم دل ایدر کسب صفا
آتشه قارشو ملایم طاش ایسه مینا اولور

[illegible] بر [illegible] شرحیله اید زفود بردبه بر قرده قهولسه
— چویی آنماز دیه حو بونه شوفلکده وارکیم کندی بر دردینی آلجغه انسویه اوتانور

بر [illegible] جسم کسب دبا و کوهر
چه پایه کلکره بر خار

٢٥

زور میکرد در بدندان ندامت پشت دسته
هر که حرف نیکخواهان را نمی کرد در گوشه

ترجمه

اویکم الان سوزنه کوشه قولاق نیکخواهانه
ندامت دیشلریله اللرینه چوقه چیغنیه

٢٦

غفلت صیاد از نخجیر عجب حظیست
وای بر صیدیکه غافل کردد از صیاد خویشه

ترجمه

غفلت ایتمه اولسه اوجی عجب حظ فقط
وای او صیده کم اوبو صیادندن غافل اولور

٢٧

نیست باربیده خطر دل روشنه محتاج
نور خانه آیینه بروزنه محتاج

ترجمه

کوکلی روشنه اولنجه خطره حسینه حاجت دور
کر دیواری توبه آیینه خانه سینه روزنه

٢٨

باآهی میتوانه افلاکرا زیر و زبر کرده
دراین کشورکه حیات بی محراب دعا باشه

ترجمه

بوده حیات بی محراب دعادر آنده بر
آه ایله افلاکی الته اوسته ایلمک قابل اولور

... شرحه آیه زرفردرده پر قرنه خولیسه
— چوبی آغاز دیه جو بونه شوکلکه دارم کنری پردرده آچیقا انسوبه ادتانور

بر ... جسم کسب دیا ... کوهر
چه پای ره ... مکرده بر خار

٣٧

فردا چو بدرد آتش سوزنده کند کند
امروز هرکه بخنده دارد ده چوبه

ترجمه

بو کونه هر کیم کریه کندی دلخواهنه ایسته‌ه
یارین یخشان کی آتشه ایچنده کندا ایر

٣٨

دست از پرورش شاخ امل کوته دار
کاین نخل سینه کم باشد که دل باره

ترجمه

امل شاخنه الکه پر دیبا ایلمزیا
نخل یه باره اولنمش طاهب عقده دلده

٣٩

کار دنیا که و اندیشه عقبا مکدار
تا بعقبا نرسی دامن دنیا مکذار

ترجمه

کار دنیایه چالیشه اندیشه عقبایه ابت
ایرمه ده عقبایه چکمه دامن دنیاده ال

٤٠

بیدار شو بچشم تأمل نظاره کن
هر صبحدم زدایه حشر روز چوبیه

ترجمه

اویان هر صبحدم چشم تأمله نظره قیل
یوزن کور باجه نه دای ائینه حشر روز

برنه بچم کسب دیده کوهر
چه بای ده ملکرده بر خار

— چونکه آغاز دیه ... شرحه ایدنز ... خولیه
کزدی ... اوسه اوتانور

٢٣

از فریب صبح دولت ای جوان غافل مباش
خنده شیرست لطف آسمان غافل مباش

ترجمه

فریب صبح دولتده جوانم اولمه غافل
فلك كولسه آنی بیل خنده شیر اولمه غافل

٢٤

گر بگوهر رسد از سنگ شکستی سهل است
وای بر آنکه شکستی رسد از گوهر سه

ترجمه

گوهره طاشدن قریلمق کلسه آسان دکل
وای اکا کیم گوهر ایله کلدی ابد سخت

٢٥

تیره بختی لازم طبع بلند افتاده است
پای خود را چون تواند داشته روشن چراغ

ترجمه

تیره بختی لازم طبع بلند افتاده در
قابل اولمز کندی پاینی ایلمك روشن چراغ

٢٦

چون صدف در صحبت دریادلان خاموش به که
بادها نه گوهر افشان پای تا سر گوش به که

ترجمه

صحبت دریادلانده چون صدف خاموش اول
گوهر افشانده دلیله قاش و سر آیا گوش اول

٣٧

تا نسازی راست در دل حرفرا بر لب میار
تیر تا بیرون نرفت است از کمانکاه غافل میکند

ترجمه

استقامت بولمقجه دلده سوزی آچمه آغز
چیقمقجه اوقده حقیقت بایده تعاقل ایلمه

٣٨

خیالک لطف تدریج میشود گویا
زبانه عقل بتدریج میشود خاموش

ترجمه

نطق تدریجله گویا اولور حرف اطفاله
زبانه عقل دخی اولور تدریجله خاموش

٣٩

در دوجهان خور هرکرا شهنشاهیست
قدم بیرون منه از حد خویش سلطانیست

ترجمه

هرکرا کنده اونده کندینک سلطانیدر
کندی حدکدنه اوته بصرا باصه سلطان اول

٤٠

مکش ز عهد خود ای دل چو خوردرا انفعه
ایرزنه رشته شبیه زبانه عقل مباش

ترجمه

انفعه ایله ایلک ز عهد عاقبت
رشته شبیه زبانده مکرنه ایتمه عقلی

٤١

در سبکی بکذا اینجا کرده افزاری کند
در قیامت ایکر باده بر کناید بر سه

ترجمه

بو یره کرده افزاری ایده جوبه بنزر
او یره ده کر باده بکه جیفا یرز

قیامده

٤٢

در نیخسه کر کن بیخار کار در باغ باید
خار دامنکیر بیرده نکذار طرح

ترجمه

هیچ کلزاره کاکن دیکنز کل ذوق دیکن
کل اولمز عاجز بیخار دامنکیر اولوریسه

٤٣

حجت زنج دلی دیج کریابه باشد
شاهد مرده دل را لب خندانه باشد

ترجمه

زنخ دلك حجتی هپ دیج کریابه الهدر
مرده دل شاهدی دائم لب خندان الهدر

٤٤

در محیط آفرینش از حرف کمزن مباش
نیخ اکر باری بفرغت از دهه کوه فشان

ترجمه

محیط آفرینشده صدفدن کمز به اولمه
بر غاره دوشنه اوفلر سن اغرکده کهر صاچ

٤٥

تقدیر قطع رشته تدبیر میکند
تدبیر ساده لوح چه تقدیر میکند

ترجمه

رشته تدبیری هب تقدیر قطع ایدر فقط
ابلهٔ تقدیر ساده لوح اولانه تدبیرلری

چنه یاییره کلکرد به بر خار

... شرحه ایده زقو برده پرده قولیسه
— چوبی آغاز دیده صو بوبه شوکلکه دائم کندی پرده سنه آجیغ انسوبه اوتانور

٤٦

تمیز ایلك ویره رخ کاه کاه تو نیسنی
چو چشم اینه در ضبط ونیشت ظلمه باید

ترجمه

حسن و قبح دهره تمیز ایلمك کارك دکل
ضبط ونشته قبل نظر اینه وسه جوانه خال

٤٧

بلاغافل و کرده دیده تحیر صباح
سرشته نکته اینکه هشیار خوابه

ترجمه

شمع وار غفلته دل بو عرا عینم هر صباح
نکته سر رشته لرده کجه‌دی ... اوپایه

٤٨

هر زبانك سخنه در لبه هر یك کل هست
زبان که گوسه تو کرانست دربه باغ

ترجمه

هر گلك هر لبه بر کره یوزلرله سوزی
زنکی وار ضیغا سنده گوشك کرا بوباغده

٤٩

روی که در نقصان گذارد ماه چونه کردد تمام
چونه شود لبریز جامه از خمار اندیشه که

ترجمه

چونکه روی نقصانه تمام اولسه خمس
قدح طوار بر فکر ابد خماریه دسالی

٥٠

کرنداری دست رسی چونه مغامه پرسیم وزر
سیم ناب اشك پر جنایه چو زر فاله

ترجمه

منعم اسنا سیم وزره قابل اولماز سه کرم
سیم ناب اشکله قفاء مخزونه صالح

٥١

دست بردار از غنا به اختیار خود چو موج
انکه از دریای رحمت مد احسان تبه

ترجمه

غنا به افتیار کدری اللك جك دالغا اسایه
کوردیکده اودم کوردکم ... دریای رحمت مد احسانك

شکر کام دل نخکینه بهر ما
مجرد چشم محبت دیده گوهر
چه یاره کمکره بر خار

ترجمه ابد زفرد برده پرده خوبیسه
چونی آغاز دیه چو بونه شونکته دائیم کنزی بر دردنه آنجق انسونه اوتانور

۱۵۱۱ — یا بانمه دركسه‌لی دل ازجا به ذلت مكسه
سهو كردم بشكنه واز دامنت مگسه

ت — ایاغك دامنه چیك چكمه چانده ذلت
عفط ایتدم آنه خیر چكمه اتكمدن منت

۱۵۱۲ — زاهد دنیا نیابی ناسازی باد روغ
شب اكر قوابشه نیابه كوسه برافسانه باسه

ت — بالانده الفته ایتمزسه سكا دنیاده بوده راحت
اكر كلمزسه اویقوك كوشكی افسانه پرداز ایت

۱۵۱۳ — بی بكام دشمنانه شود انكس كه نشود تخمه دوستانه نبك اندیشه

ت — كامكار ایدر دل اعدایی چونكه اول كیمسه كه
نبك اندیشه دوستلرینه طوغری بر سوز دیكلمز

۱۵۱۴ — عیب خود را اصلاح نكنی
باری از عیب دیگران خاموشه

ت — چونكه كندی عیبكی اصلاحه بولمدیكك قدرتك
باری عیب دیكرانه دیل اوزاتمه سویلمه

فصل ثانی

— قطعه ورباعیات —

۱۵۱۵ — كر صد هزار سال همه خلق كائنات
فكرت كنند در صفت عزت خدا
آخر بعجز معترف آیند كای اله
دانسته شد كه هیچ ندانسته‌ایم ما

ت — صد هزار ایله سال اكر بالجمله خلق كائنات
اینسه‌لردی فكرت ذات و صفات كبریا
اعتراف عجز ایدوب دیرلر نهایت بو بلدیكه
آكلاشلدی علمز هیچ ایمش یارب یا ربنا

۱۵۱۶ — نسیم صبح بر مجروح نیشتست
هر پیرهن جامه برسمار یارایست
نواز كوسه مجروحه نالك نوحه‌ست
شكر در كام محكیه زهرماراست
كار در چشم محنت دیده سنك است
چه دریای ره كلكر هارا است

ت — نسیم صبح اكثر مجروحه ایكنه برنیسه
هر پیرهن جامه‌لر بیمار ایچونه برجار
تغنی كوسه مجروحه كلبر نوحه
شكر كام دل محكینه زهرمار
مجروح چشم محنت دیده كوهر
چه یای ره كلكر دیه برخار

۵۲

چو سرو دیده با برك اینچه مشوقانع
مكر میوه توانی رسیده نخیش كه

ترجمه

اوطه قانع میوه سرنكله سكود سرودی كبی
میوه‌لر اوطلقلغه قیل سعی ایله غیری

۵۳

كرنداری میوه انكلمنی چونه سرو دید
غیرنی كه سایه یاری بنفكه برزمیه

ترجمه

بوجه ایسه سروی سكود آسا سنده میوه‌ك اكر
باری كل اندكی سه بو زمینه سایه صال

۵۴

كرانه كرده مروت نشنه بار ناتوانا را
نمی باید زبیمار كرانه احوال پرسیده

ترجمه

دكل كار مروت ناتوانه بار به اغلا تعهد
انكچون مروه اغنی یاره چوده چوده صوره حال النسه

ت — چونكه آغاز دیده چو بونه شوق كتمه دایم
ترجمه ایله زفوق پرده پر درنج قولسه
كندی پرده پرده‌سنه آلچه انسونه اوقتانوز

١٥١٧ — ایدکه دائم دولت دنیا بنادانه میرسد / از برای انتظام ملک عیب حکمتست
می تواند یافت دانا قرب نادانرا بعقل / لیک نادانرا حصول قرب دانا زحمتست

ث — دولت دنیاکه دائم جاهله جا هلده / عیب حکمت بو حالتده برای انتظام
چونکه نادان ایدر عقیله دانا اقتراب / قرب دانایی فقط جاهل زور ایله اغتنام

١٥١٨ — طلب کردن علم از اید فرض شد / که بی علم کس را بجد راه نیست
کسی ننگ دارد از آموختن / که از ننگ نادانی آگاه نیست

ث — دکل بیهوده فرض اولمسه علم تحصیلی انسانه
که بی علم دار ایچ کیمسه بولماز حق بر شهراه
او آدم عار ایدر تحصیل علم و معرفتدن کیم
جهالتدن نفور محجوب اولدر آدم دکل آگاه

١٥١٩ — همی گفته هرکه زرا / هرکار تو حیف ورزد کند
آب رفته بجوی باز آید / کار بهتر از آنچه بود کند
گفتم آب ار بجوی باز آید / ماهی مرده را چه سود کند

ث — یولداشم دیردانما جرایدیه کیم / جرایلر البته اولورسک شارما ده
آخرت بر نقطه جایه عاقبت / اسکی مجراسیله بولور آب روانه
بن دیدم عودت ایدر اما چه سود / فوت اولور ماهیدار ایچه اول زمانده

١٥٢٠ — گوینه هرکه که زر را هر بر دهد / آری دهد ولیک بعمر دیگر دهد
من عمر خویش را بچوی گذاشتم / عمری دیگر بباید تا هر بر دهد

ث — بکا جرایدیه چونکه پرو بر جرک سکادیرلر
اومدا حاصله پراید فقط بر عمر دیگرده
کچیردیم بن اولانجه عمرمی جرایلکله هب
گرک بر عمر دیگر تاکه پر ور بسونده اوبو بردم

١٥٢١ — درانده زمیره که تو در چشم خلق خوار شری / درخت اگر متحرک شدی زجای بجای
مکه درنگ درانجا برو بجای دگر / نه جور اره کشیدی ونه جفای تبر

ث — بر یرده کیم حقارتله گورولک او یرده طورمه / جکمزدی اره جوریمی گورمزدی بالطه زحمت
ترک ایته او جایی دراّن ایشه غیری جایه رحلت / بر یردن بره تحرک ایتسه اغاجده البت

١٥٢٢ — مرد خرد منه هنر پیشه را / عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن / در دگری تجربه بردن بکار

ث — مرد خرد منه هنرپیشه ایچون / لازم اولوردی عمریدن ایکی کره اوله
ناکه بری اوکیدر چونکه تجربه لر / حونکه کره کار مجربله بوله

١٥٢٣ — مدتی اینجا دیرماندم خوار کشتم / عزیز ازماندن دائم شود خوار
چو آب اندر حیهه سیار مانده / عفونت گیرد از آرام بسیار

ث — بو یرده دونکی گوره قالدم حقیر اولدم / عزیز ادم اولور قالمقله زیرا خوار
نفوس که آب جایجا چکلکده / عفونت کسب ایدر قالمقله بسیار

١٥٢٤ — از مه نااهلم ار گوید بدی / زانکه بود گرچه بد در دی بسته
حاسدانه هست وما را باک نیست / بی هنر آنکس که حاسد نیسته

ث — حسده هنر در لو بد کلامی سویلسه نااهل
بکا نامرد دیسونلر دیله الکا بر شی ایتمز دیرسم
حسودم چوقه فقط به ایلیم انذار ایتمزیه پروا
او آدم بی هنردر کیم حسد ایتمز اونا کیمسه

١٥٢٥ — یاد درین فنز ایها اسانه میاسه / با از حوادثی که رسد دلگرانه مباسه
کسی را حفظ دوام فراغت نداده اند / بار جهان اگر نکشی در جهان مباسه

ث — اگر قادر ایسک بو فنه عالمده هیچ طورمه / وباخود حادثاته دهر ایله سن دلکرانه اولمه
دوام اوزره فراغت حفظه نائل اولمز بوقدر / اگر چکمز ایسک بار جهانی در جهانده اولمه

١٥٢٦ — چو زین کردن چرخ مدارا نبود / در رفتن وماندن اختیاری نبود
خواهم چنان روم که از رفتن من / بر خاطر ما زکان غباری نبود

ث — چونکه بو یرده گردش چرخ فلکده بر مدار / بوغ قالمغه یا چیقوب کتمکده بالاختیار
اوبله کتمک ایسترم که اول کیدیشمدن تا ابد / قالمیان آرده قالانلر خاطرنده بر غبار

١٥٢٧ — غم بی حد و درد بیشمار و من فرد / یارب چه کنم که چاره نتوانم کرد
یا درد باندازه درمان بفرست / یا حوصله به باندازه درد

ث — غم و درد جهان چوقه فقط بیچاره بن بر فرد
بنم یوقدر طاقتم چاره اتمکه یاربم یا خدا
قابل دردی دیر اندازه درمان ایله یا خود
بکا اندازه درده اودرنه قبل بر حوصله احسان

١٥٦٨ — کم گوی بجز مصلحت خویش مگو / چیزی که نپرسند تو خود پیش مگو
دادند دو گوش و یک زبانت ز آغاز / یعنی که دو بشنو و یکی بیش مگو

ت — ایشکله غرضی ایچون سوز ایتمه / بر سؤال ایچون جواب سن اویله
براغزه ایکی کوشک وار در / ایکی دیکله سوزی سن بر سویله

١٥٦٩ — رزق هر چند بیگمان برسد / شرط عقلست جستن از درها
گرچه کس بی اجل نخواهد مرد / تو مرو در دهان اژدرها

ت — شبهه سز هر کشینک رزقی کلیر یانینه دک
شرط عقل اولدر فقط رزقی تحری ایتمک

گرچه بر کیمسه اجل گلمز اولمز اما
کار عاقلمی بیله بیله اژدها اغزینه طوغری گیتمک

١٥٧٠ — شمه بوی تو اسم عرصه آنشه / که نزد اهل هنر رونقی بود ما را
دگر منقبت آفتاب معلوم است / چه حاجتست بمشاطه روی زیبا را

ت — سوزه مدحکله تزیین ایلمکده مقصد اولدیکم
زیرا اهل هنر نزدنده مدحک بزلره نفیث

بیلیر هرکس نه حاجت وصف ورشه منقبت معلوم
گوزل بر یوز ایچون هیچ دار میدر مشاطه حاجت

١٥٧١ — گر نوازد فلکت غره مشو ازین آنه / کم صعودی نبود کش نه هبوطی ز پیست
ور بلندی دهدت بخت بدین نیز مناز / کارتفاعی نبود کش نه سقوطی ز پیست

ت — فلک اوقشارسه اگر رویکنی مغرور اولمه / که صعودی اولماز دربی آنلردن هبوط
نقدر اینسه سنی کوکب بختک عالی / نه الدانمه که یوکلسه اماره سقوط

١٥٧٢ — گر ستمها با نوای بد چه شد / راحت و هستی و رنج و نیستی
در چه ما را بی نوای بد چه گذشت / بر شما بگذشت و بر ما هم گذشت

ت — وارلق سزکوره سویله نه یاپدی / راحتله وارلق محنتله یوقلق
یوقلقه بزه هیچ بیلمم نه ایتدی / سزدن کچدی بزدن کچدی

١٥٧٣ — علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد / دریغ سود ندارد چو رفت کار از دست
برو بروز سلامت سلاح جنگ بیار / دگر سیل چو بگرفت سرش نشاید بست

ت — وقوع وقعه‌دن اول علاج ایتمک گرکدر / ایسه اله کیتسه دیرنز فائده حیف و اسف
سلامت کونلرنده سلاح ایله حاضر / چاغلین سیل باشینه ژاسی بند ایتمک نه ایلر

١٥٧٤ — چه سالهای فراوان و عمرهای دراز / که خلق بر سر ما از زمین بخواهد رفت
چنانکه دست بدست آمدست ملک بما / بدستهای دگر همچنین بخواهد رفت

ت — نقدر عمر دراز و نیجه چوق ییللر دکم / بزی خاک ایلیه جک خلق باشمزدن کیده جک
بزه الدن اله کلمش نقل ملک بنا / نیجه بیجه آخرانه بویله جه بزدن کیده جک

١٥٧٥ — صاحب کمال را چه غم از نقص مال و جاه
چون ماه پیکری که برو سرخ و زرد نیست

مردی که هیچ جامه ندارد باتفاق
بهتر ز جامه که درو هیچ مرد نیست

ت — نه غم اهل کماله نقص اولسه مال و جاه آنده
او بر ماه روی یار که رخنده سرخ و زرد یوقدر

بلا جامه و جاه ایسه کشی البته اولیدر
او دونلو جامه دن کیم داخلنده روح و مرد یوقدر

١٥٧٦ — چون مرد در فتاد ز جای و مقام خویش
دیگر چه غم خورد همه آفاق جای اوست

شب هر توانگری بسرائی همی رود
درویش را کجا که شب آمد سرای اوست

ت — آدم که دوشر جای و مقامندن او ایتمه
غم یرمی که صحرالر اکا باغچه سرایدر

زنگین کیدر زور ایله هر شب اوه اما
درویشه کیجه اردیکی یر خوشجه سرایدر

١٥٧٧ — گر سفیهی زبان دراز کند / که فلانی بنفس مغار است
خوف ما بی بیان یقین نشود / او باقرار خویش غدار است

ت — او زبان دیل بنم شخصمه بر ایچه / دیسه شاید فلاندر فتنه ایله مغار
بنم نقصم یقین اولماز بیلا برهان / اولور اما او اقراریله بر غدار

١٥٧٨ — در مجلسی که شرم و ادب نیست قصد نیست
زانرو مرا صحبت بیگانه خوشتر است

کفران نعمت کند منان بی ادب
در کینه ز شکر گدایان خوشتر است

ت — او مجلسده کیم شرم و ادب یوقدر بولنما قصد
بنجه صحبت بیگانه اولیدر او جالرده

ایدن کفران نعمت بی ادب زنگینه سوزنده جوجه
قولاغه خط ایدر الیف هر زمان شکر گدالرده

١٥٧٥ — دو عالم چیست نقش صورت دوست (نقشه) چه جای صورت بلکه خود اوست

نه چه آیینه یك روی مقابل اگرچه چهره نماید لیك بك روست

ت — انك هب نقشی دلجو صورتی اولسه بو عالمل
نه اولسون نقش صورت کندیدر هپ بلکه او ل یکتا

مقابل طورسه یوز آیینه کبی تارشوسی بر یوز
اگرچه کوستریر یوز یوز فقط اصلی بر یوزیا

١٥٧٦ — از مرگ حذر کردن دو روز روا نیست
روزی که قضا باشد و روزی که قضا نیست

روزی که قضا باشد کوشش نکند سود
روزی که قضا نیست بر او مرگ روا نیست

ت — لایقی اولوردن قورقوایکی کوندکیم
برکونه قضا وار برکونه قضا یوقدر

اول کونه که قضا وار کوششده نه در سود
اول کونه که قضا یوقدر قورقمکده کذا یوقدر

١٥٧٧ — قناعت ز آفت رنج سازد و راحت سوز
قناعت نکردی اید جانشکار وجود پرست

که صورتی که بجری نکاشته خود بسترد
که کوهری که بسی سال سفته خود بشکست

ت — الامان بو آفتی رنجیده دلسوزدن
جهد قناعت ایتمه جفاجو جانا نکتهسن اماندن

بر عمرده یا بدیعی بر صورتی بوزدی باقك
قیلدی یپیده دلربکی درّی نقیل قیرری بوانه

١٥٧٨ — از دهر جفا پیشه وفائی نتوان یافت
زخم دل مجروح جگر سوختهها را

در گردش ایام صفائی نتوان یافت
سازنده تر از جور دوائی نتوان یافت

ت — بو دهر جفاجوده وفایی بوله مازسك
زخم دل مجروحه جگرپاره بیلکم

بو کردشه چرخ ادره صفایی بوله مازسك
جورانجه کی حسنه دوائی بوله مازسك

١٥٧٩ — مرد آن نام بکنی نکند میل دو کار
زنده نخواهد اگر دو ختر قیصر باشد

تا همه عمر ز آفت بسلامت باشد
دام بسناند کر وعده قیامت باشد

ت — مرد اولان ایکی کاره ابدمیل ایتمز
قیزی المازسا کافر قیزینی دیرسه دخی

که سلامت بوله آفتلردن عمری تمام
گره قرض برجه ولو وعده ایله روز قیام

١٥٨٠ — نیکی ار کنی بجای تو نیکو کنند باز
ور بد کنی بجای تو از بد بتر کنند

امروز نیستی ز بد و نیك با خبر
روزی بود که از بد و نیکت خبر کنند

ت — ایلیك ایدرایسه سنده کوره‌سك ایلیك
کونولك ایدرایسه بدترینی ایدرلر

ایلیکله کونولکدن خبرك یوقسه بوکون
کون اولورکه سکا نیك و بدکی سویلرلر

١٥٨١ — مرد درویش که بار ستم و فاقه کشید
بدر مرگ هانا که سبکبار آید

وانکه در نعمت و در راحت و آسایش زیست
مردنش زین همه شك نیست که دشوار آید

ت — ستم و فاقه یوکنه چکمیش اولان بر درویش
بانا شیرباره خفیفجه قاره هر بار

اوکه نعمت ایله راحتله یاشار عالمده
اولومی شبهه ایلمزکه اکثریا دشوار

١٥٨٢ — کر چه دوی فراخه دارد
خواجه نامش فرزانه است

وانکه دیه دارد و ندارد مال
گرچه بو علت دیوانه است

ت — بر جهودلك کم الهر قیرینیدیسی
خواجه نام آور و فرزانه در

اول که اهل دیه الهریدر مال یوقدر
بو علی اولسه ینه دیوانه در

١٥٨٣ — خاك شد آنکس که در این خاك زیست
خاك چه داند که در این خاك کیست

هر ورقی چهره آزاده ایست
هر قدمی فرق ملك زاده ایست

ت — کیمکه بو خاك اوزره یاشار خاك اولور
یر نه بیلیر خاکله نلر وار دیر

هر ورقی چهره آزاده در
هر قدمی فرق ملکزاده در

١٥٨٤ — از همه نفیس نیست مردم
از جوهر مردمی نفیس است

زیبا صفتی که هست بد خو
چون خوب خط غلط نویس است

ت — انسانی ایتمز انفسی کوزلك
انفسی اودرکه وارانه جوهر

خوشرو اولوبده بدخو اولانلر
املاسی یا کلسه خوشخط بکزر

١٥٤٥ — گر خردمند از اوباش جفائی بیند
تا دل خویش نیازارد و درهم نشود
سنگ بدگوهر اگر کاسهٔ زرین شکند
قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود

ت — جفا گورسه خردمند بری اوباشدن اولاندرده
صاقین اینجینمسون هیچ اینجینمسون اول قلبی محزونده
کیم طاشله کلدیسه بر کاسه زرینی کسراینجه
نه سنگک قیمتی آرتار نه قیمتدن دوشر آلتونده

١٥٤٦ — ناکسان را وجوه پیدا نیست / مشغول و مهیا به یک گونه
لقمهٔ در میان شان انداز / که زهیچ یکدیگر بدرند

ت — ارادن سبب اولمازسه کوپکلر ایتم / چوقلوب یکدیگره عجب محبت ایدر
هله بر لقمه آتدیو اول آرالرینه بر پارچه ایله / که تفضل بر برینی اولدوروجی جنکلر

١٥٤٧ — دو شاه سخن پیمان را رشته باک نیست
شرط پیمان نشد گر پیوند یابند نگسلد
چه هزاران ضبط یکتورا بنا شد قوتی
چونکه باهم بر نافنی اسقفه پارسه نکسلد

ت — عهد پیمانی اولانلر یارانه دوشنمده نه باک
شرطی وار اما کرک پیمانه کی هت قوی
یوز بیک ایپلک اولسه بیلک قوتی اولماز فقط
صارسه‌لر یکدیگره برابر اولور غایت قوی

١٥٤٨ — نیاساید مشام از طبلهٔ عود / برآتش نه که چون عنبر ببوید
بزرگی بایدت بخشندگی کن / که دانه تا نیفشانی نروید

ت — شامه طبلهٔ عود ایلمز تأثیر / قو آتشه اوزره کیم عنبر قوقه جانه
بیوکلک ایستیورسه‌ک کل عطا قیل کیم / اکمه بیتمز صاچیلمازسه اگر دانه

١٥٤٩ — چو کم خوردن طبیعت شد کسی را / چو سختی پیشش آید سهل گیرد
دگر تن پرور است اندر فراخی / چو تنگی بیند از سختی بمیرد

ت — از یمک اولسه طبیعت بر کسی به چوق ده
هر نه شدت کورسه اولسه جمله‌سی اسان اکا
پیشتر عزت نه پرور اولسه ادم فقط
کورسه بر دایره هان سختی ایله بر جان اکا

١٥٥٠ — چو دولت خواهد آمد بخت را / همه بیگانگانش خویش گردند
چو برگردید روزی نیک بختی / در و دیوار بروی نیش گردند

ت — اینشنجه بر قوله دولت کلکه / جمله بیگانه‌لری یار اولور
بوزر چوبسه طالعی برکره ده / هپ در و دیوار نیش مار اولور

١٥٥١ — اگر با اسب تیز تک کرد بود / خرک لنگ جان بمنزل برد
بسکه در خاک تندرستان را / دفن کردند و زخم خورده نمرد

ت — نیجه سرعتلی کیدن اتلر اولوب / خر لنگ ایدی فقط منزله جانه
نیجه صاغلام کشیلر اولدی فقط / اولدی یاره‌لیلر خیلی زمانه

١٥٥٢ — زود مرغ سوی دانه فراز / چون دگر مرغ بیند اندر بند
پند گیر از مصائب دگران / تا نگیرند دیگران ز تو پند

ت — یانا شوبه دانه یه کیتمز بر قوش / دیکرینی کورسه که اوطه دربند
عبرت تشتغه مصائبدن ال / دیکری المه تا سندن پند

١٥٥٣ — ناکسان را فراتی عظیم است / گرچه تاریک طبع و بدخویند
چون دو کس مشورت کنند بهم / گوید این عیب من همی گویند

ت — گرچه چرکین خویلر مظلم طبیعتلر فقط
چوق فراسته واربونا کمدر جرانم اکا
مشورت ایتسه ایکی آدم او کندی کندینه
دیرکه بونلر عیبمی سویلر او پردامی بکا

١٥٥٤ — خواجگان در زمانه معزولی / همه شبلی و بایزید شوند
باز چون بر سر عمل آیند / همه با شمر و با یزید شوند

ت — هپ اولور معزول ایکن مأمورلر / هر بری شبلی و یاخود بایزید
کیدیرینجه ذاتی کاره بردها / هر بری بر شمر اولور یاخود یزید

١٥٥٥ — پدر که جان عزیزش بلب رسید چه گفت
یکی نصیحت من گوش دار جان عزیز
بدوستان گرچه عزیز است راز دل مگشای
که دوستان نیز بگویند بدوستان عزیز
بدو

ت — بابام ال جوق رنج ایدی بو جوهرله کففاری
دیدی بندن نصیحت اولسون ابد کوشکده القا
عزیز احبابکه ایچمه صاقین راز دلک چونکه
او دوستکده ایدر کندی عزیز احبابکه افشا

۱۵۵۶ — چهار چیز دهد آب روی مرد بباد   باختیار مسابه‌ای پیر مبا شر آید
یکی دروغ و دوم صحبت عوام الناس   سیم مزاح و چهارم شراب بامداد

ت — آب روی آدمی برباد ایدر درت شی که وار
انلری یاپمه کوزم قبل جمله سنده‌ن اجتناب

یعنی کاذب اولمه   هم اینچه مزاحی کیمسه‌یه
صحبت اتمه سن عوام الناس ایله ایچمه شراب

۱۵۵۷ — هرکسی را چنانکه هست بدان   پس بدان قدر دوستی میکن
در عمل کوش و ترک قول بگیر   کارکرده نمی‌شود بسخن

ت — هرکسی اولدیغی حال اوزره کرکدر بیله سك
تاکه اول حاله قدر ایلیه سك دوستلغی سن

ترك قول ایله چالیش قیل عمله تجربه هپ
دیلور چونکه بیلمز کوزل ایش سوزده‌ن

۱۵۵۸ — زرکه در معدنست مسکه آید   می برآید بسعی کان کنده
لیك چون او فتد بدست بخیل   بر نیاید مگر بجان کنده

ت — التونه بانارکه معدنده برنده   درزشله اولری بویله نمایانه
لکه کچنجه دست بخیله   چیقماز مگرکه انده چیقه جانه

۱۵۵۹ — نکوئی با بدان کردن چنانست   ندانند ابه سخنه هز هوشمندانه
زبد آنکه با کسانه نکوئی   بدی باشد بجای کو سفندانه

ت — ایبلك ایتمه بدخوه دیلی   بو وبال بیلر اینجه اعلام
که ایدرسه ایبلك قوردلرسن   کوتولك کورمه ایلرهب انعام

۱۵۶۰ — زمین شوره سنبل بر نیاید   درو تخم عمل ضایع مکردانه
نکوئی با بدان کردن چنانست   که بد کردن بجای نیك مردانه

ت — چوراق یرلرده کل سنبل بیتشمز   عمل تخمك اویرم اتمه ضایع
فنایه خیر ایجاد اوغاشمه زیرا   کوزل ادمه کملك ایلمه واقع

۱۵۶۱ — چو میدانستی افتاده‌ای ناچار   نبایستی چنین بالا نشسته
بپای خویش رفته هوشی جوری   کز اسب افتاده و کردن شکسته

ت — بیلیرسك که دوشرسك بالاهروره   اوطورمه اویله بالاده خطاله
دوشوب آتدن بوینك قیردك   ایا عقله یول المه خیلی اولی‌ده

۱۵۶۲ — نظر کردم بچشم رای وتدبیر   ندیدم به زخاموشی خصالی
نکوئیم لب بسته دربر دوز   دلیکه هر مقامی را مقالی
زمانی بحث علم و درس تنزیل   که باشد نفس انسانرا کمالی
زمانی شعر و شطرنج و حکایت   که خاطررا بود دفع ملالی

ت — کوردم حکمتله اجدادم کوزوم بن   سکوت ایتمکدن اعلا بر خصالی
دیدیم که بسته لب اول باغلا چشمك   فقط وار هر مقامك بر مقالی
کهی درس آلکی کهی بحث ایله سیدکم   بولور بونلر ایله نفس کمالی
کهی شطرنج و شعر و قصه بازاره   که بونلر دفع ایدر دلدن ملالی

۱۵۶۳ — دشمن خونخوار را کو نه باجان ساز دست
هیچ نیچه به از سیری نباشد شیر را
ریشهٔ نخل کهن سال از جوان افزونتر است
بیشتر دلبستگی باشد بدنیا پیر را

ت — دشمن خونخواری البته کسی لطف واحسان ایله
چونکه ارسلانی طویورمه برکوزل زنجیر اولور
ریشه نخلی کهن سالك اولور کنجدن دروند
مرتبط دنیایه کنجلردن زیاده پیر اولور

۱۵۶۴ — چون ملك کدایانه بجز سلطنتی نیست
مجموع تر از ملك رضا ملکی نیست
سنگی و گیاهی که درو خاصیتی هست
از آدمی به که درو منفعتی نیست

ت — کدالر ملکی دسه دنیاده هیچ بر سلطنت یوقدر
رضا ملکی کبی هرشیئی جامع مملکت یوقدر
کیاه و سنك نافع شبهه یوقدر کیم بو عالمده
کوزلدر اویله ادمدن که انده منفعت یوقدر

۱۵۶۵ — درنیست ما افتاره‌کی اسباب ما آرام کیست
فانی ما را نکهبان گر نباشد گو مباش
زینت ظاهر چه کار آید دل افسرده را
نقش بر دیوار زندان گر نباشد گو مباش

ت — دوشمز افتاده‌لك اسبابز آرام لك
فانی هیچ بر نکهبان یوقسه وارسون اولماسون
زینت ظاهر نه کار ایلر دل افسرده به
نقش بر دیوار زندانده یوقسه وارسون اولماسون

١٥٦٦ — ایلانا هر شربت ز گلاب ست و شکر
خون دانا همه از خوردن جگر می بینم
اسب تازی شده مجروح بزیر پالان
طوق زرین همه در گردن خر می بینم

ت — احمقك شرتنی گل شرو بندده گورورم
قوت دانایی بتون خون جگرده گورورم
اسب تازی سمر النده اولوب یا مجروح
اشکل غاشیه و طوقنی زرده گورورم

١٥٦٧ — ای دل ز غم جسم اگر خاك شوی
نوروح مجردی بر افلاك شوی
عیسی صفت نشیمن تو شرف باد
کابی و مقیم خطهٔ خاك شوی

ت — ای کوکل غمدن اگر خاك اولسه جسم ناتوان
سن ده سن روح [illegible] جانب [illegible] افلاکه
عیسی ایکن ذاتا نشیمنگاهك ای روح لطیف
عیب در ذلتده کلوب [illegible] سکا بو خاکه

١٥٦٨ — افسوس که سرمایه ز کف بیرون شد
در دست اجل بسی جگرها خون شد
کس نامد از آن جهان که تا پرسم از او
کاحوال مسافران عالم چون شد

ت — باشده سرمایه گیتدی حقیقت الدن
اجل دستنده خون اولدی جگرلر
او عالمدن کلمدی کیمسه که صورسون
بو عالمدن گیدن اندن نه ایلر

١٥٦٩ — جانم بفدای آنکه او اهل بود
سر در قدمش اگر نهم سهل بود
خواهی که بدانی بیقین دوزخ را
دوزخ بجهان صحبت نااهل بود

ت — جانم فدا اولسون او دلبر [illegible] کیم اهل ایدی
پایه اهل [illegible] باشیمی [illegible] سهل ایدی
بیلیك ایسترسن یقین اوزره جهنم حالنی
بیل که بو عالمده دوزخ صحبت نااهل ایدی

١٥٧٠ — هنگام سپیده دم خروس سحری
دانی که چرا همی کند نوحه گری
یعنی که نمودند در آیینهٔ صبح
کز عمر شبی گذشت و تو بی خبری

ت — بوید هنگام سپیده دمده هب دیك سحر
بیلمسه اولورك که [illegible] اولمقده دائم نوحه گر
گوستریرلر چونکه مرآت صباح اوزره بونی
کیجه‌ی عمرکدن سنك برشب نقطه سن بی خبر

اوچنجی فصل

قصائد

١٥٧١ — ترجمه: اشهر شعرای فرسیه (فیضی هندی) نك شو (نعت شریف) در:

ما طائر قدسیم نوا را نشناسیم
مرغ ملکوتیم هوا را نشناسیم

با لنگر دل کشتی توحید برانیم
موج غم طوفان بلا را نشناسیم

پروانهٔ ابقای دو عالم بکف ماست
ما حضر بقائیم فنا را نشناسیم

در کشور ما مرا اجل راه ندارد
از فرط نخیریم غزا را نشناسیم

از غیرت میدان که لغزد قدم ما
مستیم نه آنکه کونه که جا را نشناسیم

ما خلوتی خلوت شاهنشه عشقیم
این لشکریان مهر و ما را نشناسیم

در قعر محیطیم فرو رفته چو گوهر
همچون خس و خاشاك شنا را نشناسیم

از نقش و نگار در و دیوار ساده دلانیم
جز رنگ جبین و خطا را نشناسیم

در دیدهٔ ما خرد و بزرگست برابر
از پیکر خورشید سها را نشناسیم

از بوی دل سوخته پروردهٔ شامیم
جانبخشی انفاس صبا را نشناسیم

دلبستهٔ عشقیم و خرد را نپذیریم
پروردهٔ نقریم و غنا را نشناسیم

از زخم نترسیم برهم نشنابیم
از درد نتالیم و دوا را نشناسیم

هر تیر بلائی که ز شصت فلک آید
بر روی فشانیم و ابا را نشناسیم

ما را همه بر روی بود زخم شرارت
ما حرمت سیلی قفا را نشناسیم
الماس بخائیم و هلاهل بکوائیم
شیرینی و تلخی غذا را نشناسیم

مائیم و دو دست همنفس و کنج قناعت
هنگامهٔ میدان سخا را نشناسیم
چارهٔ ما نیست بجز دو دست توکل
جال عطایای عطا را نشناسیم

ای خواجه ببر آب بروت خود از اینجا
ما بهر نفس نفس ستا را نشناسیم
ای ابر تو بر ما مفشان گوهر مقصود
ما سنگدلان نشو و نما را نشناسیم

از شیب مگوئید که ما طالب نقدیم
داد و ستد روز جزا را نشناسیم
بر حال بخوبیم ز ما نفی نیاید
از ما نعم آموز که لا را نشناسیم

نور جبروتیم ز ظلمت نهراسیم
آئینهٔ صبحیم مسا را نشناسیم
در مسلک ما نیست دوئی کفر طریقت
اینکه مکنه خوف و رجا را نشناسیم

دیوانهٔ سر باختهٔ آبله پائیم
پا بستگی دار شفا را نشناسیم
در کشف حقایق بسبق آموز ضمیریم
ز ترتیب دلیل حکما را نشناسیم
نقش عرض و تختهٔ جوهر ننگاریم
فرق فلک و نفی خلا را نشناسیم

از مغلطهٔ فلسفیان یاد نداریم
وز علم نظر وجه خطا را نشناسیم

اقسام مقولات عشرا نشماریم
این کیف و کم و این متی را نشناسیم
طول و رصد و عرض و سطرلاب ندانیم
زیر و زبر ارض و سما را نشناسیم

با اهل جدل نکتهٔ توحید نگوئیم
در وحدت حق چون و چرا را نشناسیم
وارسته ز تعریف و قوانین نحاتیم
ما هیئت اعراب و بنا را نشناسیم

انشای بدیع فصحا را ننویسیم
اسلوب بیان بلغا را نشناسیم
بر فتوی رهبان قدح باده بگیریم
دین حیلهگری فقها را نشناسیم

در معرکهٔ جهد ز اعیا نگوئیم
در محکمهٔ عشق گوا را نشناسیم
با خلعت جلاد بر سر صیلحیم و فدا را
سر بازیٔ میدان وغا را نشناسیم

تو سر بگریبان بکش و پای بدامن
ما بی سر و پایان سر و پا را نشناسیم
سر رشتهٔ جهد از کف همت بگذاریم
سر قدر و راز قضا را نشناسیم

احکام حطنداریٔ اقطاب ندانیم
اطوار سلوک بدلا را نشناسیم
اصحاب یقینیم گمان را نپرستیم
ارباب صوابیم خطا را نشناسیم
افزار ریا را بکف زهد نگیریم
دراعه و تسبیح و ردا را نشناسیم

بیخود شده نعره مستانه صبوحیم
تکبیر کسه هو وعلی را نشناسیم

بر نطع خرابات مغانه سر بسجودیم
سجاده ومحراب ودعا را نشناسیم

از کعبه نپرسیم وز سعی وطوافی
از مروه نکوئیم وصفا را نشناسیم

از خانقه ما نتوان یافت نشانی
رقص حبشی وبانک صدا را نشناسیم

فارغ ز غم نیستی وهستی عالم
از خاک فنا آب بقا را نشناسیم

[نور نبوی در نظر ماست هویدا
روشن نظرانیم عمی را نشناسیم]

بر ذروه ما انجم وافلاک نخندند
گر صاحب لولاک لما را نشناسیم

جاوید بسوزیم ز خورشید قیامت
گر پرده شمس ضحی را نشناسیم

تاریک شود هر دو جهان در نظر ما
گر طلعت بدر دجی را نشناسیم

پر زهره افلاک پر از آتش روشن
یعقوب دغم باالصفا را نشناسیم

[هر شرکه ما پیرو اصحاب نبوتیم
در شرع دگر راهنما را نشناسیم]

در خانقه دیده که شود بدر خرد ما / گر پیشرو صدق وصفا را نشناسیم
در محکمه روز جزا داد نیابیم / گر عدل خدا ظلم زنا را نشناسیم
بر نقش ستانه ما خاک سیه باد / گر کوهر انجم حیا را نشناسیم
بر گردن ما طوق وبال ابدی باد / گر سلطنت شیر خدا را نشناسیم

با مشعل خورشید اگر هم بکردیم
بی نور علی راه علا را نشناسیم

سه نقطه زجری ٥

طائر قدسی معلایز نوالی بیلمیز / مرغ سقف عالم غیبز هوایی بیلمیز
کشتی توحیده بزه لنگر دلر سوزیله / موجه عمانک و طوفانه بلایی بیلمیز
ارده پروانه انقای عالم سرتسر / بزلرز حضر بقا سقف فنایی بیلمیز
مملکرزه بول بولعب کچمز بزم شاه اجل / مرکده بز اولمیز اصلا عزایی بیلمیز
عرشده ظهه ایتمه کیم سوریچیز بزم اقدامنز / مسند ایسه کیم دیسه که اوبله جایی بیلمیز
خلوت شاهنشه عشقده بزز خلوت نشینه / خلفده وارسه بز چونده چرایی بیلمیز
بزلرز جوهرلی قعر محیط فردینه / اوبله چون جوهرلی یوزده ثنایی بیلمیز
نفسه زلفنانک دارینه بزه وارسه دله / یسکم صورنگاریله چیه دخطایی بیلمیز
نزدمزده هپ برابرده بزم عالی دنی / یکر خورشیدده نوره سهایی بیلمیز
بزلرده بوی جگر سوز ابدیه پرده مشام / جانه بخشه ایتمز بزه باد صبایی بیلمیز
عقله یوقدر میلمز ولبسته عشقزکه بز / فقر ایله پرورده یز دوقده غنایی بیلمیز
زخمده بز قورقمایز وهم تحری ایتمیز / دردده یوقدر نالمز هیچ بر دوایی بیلمیز
کوزه بجه نیز بلا شهقه فلکدن کلسه کر / کوز یوماز ظهه ایتمه چونه بزلر ابایی بیلمیز
دائما رقم ثبات دجهزمده بر بولور / عمرمزده کورمدک حزب قضایی بیلمیز
چینکزه الماسی هم زهری قورلوی هضم ایلرز / بزچه برده تلخ و شیرینه غذایی بیلمیز
شاکرز کنج قناعتده غنا ایتابیز / ماحصل هکامنه بزم سخایه بیلمیز
مرکب وجنازه مز دوسته نوکلرز بزم / اوبله جماله نکاه ودسه جزایی بیلمیز
عاقبت بر بادا هوای خواجه بوزه هوکش / نفسز بیلدک شکرز خودنمایی بیلمیز
جوهر مقصود صاحب بزره سهای کتاب / کوکلمز طاشده بزم نشو ونمایی بیلمیز
لسبه ده یوقده کچمز بز طالبه نقدز هما / روز محشرده اولانه افند عطایی بیلمیز
نقصه دائر یوقده اثر بزده ثبوت بزهاینز / کل نعم نعلیم ایته بزده که لالی بیلمیز
بزده وار نور خدا ظلمتده اصلا قورقمایز / بزلرز هرآنده صبح ومسایی بیلمیز
یا لواء حب فوقمزده هله کف طرفنده بزه / کوی هر نیمه بز خوف ورجایی بیلمیز
بزلرز دیوانه دارالقرار قید جنونده / پای بند ومحبس دارالشفایی بیلمیز
کشف اسرار حقایقده سبق آموزاهب / حکمة ترتیب رهانه وریایی بیلمیز

چونکه شکر بز پیرو اصحاب پیغمبردنز
شرع نورده دیگر بر رهنمایی بیلمز

نوتیای چشممزدر خاکپای مصطفی — کیم دیبسه‌که قیمت آل عبایی بیلمز
حضرت صدیق اعظمه سراغ دیمز — کیم دیبسه‌که یار غار مصطفایی بیلمز
دیمز شوکتمدار عدل فاروقی ابد — کیم دیبسه‌که صاحب عدل و وفایی بیلمز
منبع جود و حیا دنیر حیای دیمز — کیم دیبسه‌که گوهر بحر حیایی بیلمز
نور حیدر پرتویدر نور شمع دیمز — اولمیه نور علیه راه علایی بیلمز
بز اولاد علی ما نکتشی بز ذاتا — کیم دیبسه‌که وارث شیر خدایی بیلمز

اشکاتا سویله رفقه کیم دیبسه بو سوزلری
سنده اصلا طویمیه بویله ادایی بیلمز
فارسی کوردک انی بز فیضیهٔ هندی دیبسه
وارایسه ترجمانک بز ریایی بیلمز
صد هزار الحمد لله مسلمانز شاعرلرز
نعت عالیه دیگر بر ابتلایی بیلمز

۱۵۷۲ — الکنجی : مشهور (محتشم کاشانی) نک آتیده‌کی (مرثیه) سیدر:

— ۱ —

باز این چه شورشست که در خلق عالم است
باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است

باز این چه رستخیز عظیم است کز زمین
بی نفخ صور خاسته تا عرش اعظم است

این صبح تیره باز دمید از کجا کزو
کار جهان و خلق جهان جمله درهم است

گویا طلوع میکند از مغرب آفتاب
کاشوب در تمامی ذرات عالم است

گر خوانمش قیامت دنیا بعید نیست
این رستخیز عام که نامش محرم است

در بارگاه قدس که جای ملال نیست
سرهای قدسیان همه بر زانوی غم است

جن و ملک بر آدمیان نوحه میکنند
گویا عزای اشرف اولاد آدم است

خورشید آسمان و زمین نور مشرقین
پروردهٔ کنار رسول خدا حسین

جوهر و نقش و عرضدن بحثمز یوقدر بزم — فرق املاک و سما و ما خلایی بیلمز
مغلطه قیلمز تفلسف ایتمز ای خواجه بز — ظاهری بر علم ایله وجه خفایی بیلمز
حاصلی اقسام اقوال عشر بیهوده بز — لام ایله کیف و کم ایله متی یی بیلمز
بیلمز علم سطرلاب و درصوله طول و عرضه — اولسه نی زیر و زبر ارضه و سمایی بیلمز
نکتهٔ توحیدی بز اهل هدیلردن صورمایز — ذوقمز توحید حقه بشقه صفایی بیلمز
بزلز وابسته قانون نجات و جوهرنه — عامل و معمول و ابواب بنایی بیلمز
یازمایز طرز فصحایه اوزره انشای بلیغ — بز معانی بیله زلک سازه ثنایی بیلمز
بحث مید احبابه المشز فتوی یی بز — شرع و فقهه حیله کار تعلم جفایی بیلمز
بزکه مید حقنده عروس قالمشز — عرصهٔ عشق و محبتده گواهی بیلمز
خلقه بزلر ایلرز دائم مدد صلح ایچون — رسم سربازی و صیدده و غایی بیلمز
نیلرز بزدمه زهد و کوبانه ریا — سرو پاین گورم بزلر عبایی بیلمز
ایتمدک سررشتهٔ جهده تحری بر زمانه — بز قدر اسراری راز قضایی بیلمز
بزلزه وارسه احکام حکومتده هم — طرز ابدالانه ایله سوی بلایی بیلمز
بزلرا صحاب یقینز شبهه‌دن وارسته‌یز — حاصلی صاحب جوابز بر خطایی بیلمز
صورته تقوی ایله بزلر ریا گوسترمیز — رسم صوفیانه و تسبیح و ردایی بیلمز
کنه فروده گچمشز بر نعره مستانه ایله — سحر کلمز دعوت حق و علی یی بیلمز
بز فنا بابنه مقابله پوسترمز سجده ایلرز — جامع و کباره محراب و دعایی بیلمز
کعبه ده بز صورماز سعی و طوافی ایتمز — مروه ده بحث ایتمز راه صفایی بیلمز
قافله سالارزاما بزم یوقدر نام و نشانه — بز جرسه رقص ایله بانک صدایی بیلمز
وار فعیله بو قلعه‌ده فارغز بز عالمک — بز فنا فاکنده اولاب بقایی بیلمز

عکس نور مصطفی یه مظهر اولمیه چشممز
حمد لله عینمز روشنده عمی یی بیلمز

خنده ایدر علمهٔ افلاک و انجم سرتر — کیم که دیرسه صاحب لولاک لمایی بیلمز
سایهٔ پیغمبریده روز محشرده پناه — کیم دیبسه‌که پرتو شمس ضحی یی بیلمز
اوطه نور نبی نارک اطوری روحلا — کیم دیبسه‌که طلعت بدر دجایی بیلمز
طولدی بوی روشنه ایله پرهیز افلاک — درد یعقوب ایله بزلر هوی وهایی بیلمز

— ٢ —

کشتی شکست خورده طوفان کربلا
در خاک و خون فتاده بمیدان کربلا

گر چشم روزگار برو فاش میگریست
خون میگذشت از سر ایوان کربلا

نگرفت دست دهر گلابی بغیر اشک
زان گل که شد شکفته به بستان کربلا

از آب هم مضایقه کردند کوفیان
خوش داشتند حرمت مهمان کربلا

بودند دیو و دد همه سیراب و میمکید
خاتم ز قحط آب سلیمان کربلا

زان تشنگان هنوز بعیوق میرسد
فریاد العطش ز بیابان کربلا

آه از دمی که لشکر اعدا نکرده شرم
کردند رو بخیمهٔ سلطان کربلا

آن دم فلک بر آتش غیرت سپند شد
کز خوف خصم در حرم افغان بلند شد

— ٣ —

کاش آن زمان سرادق گردون نگون شدی
وین خرگه بلند ستون بی ستون شدی

کاش آن زمان برآمدی از کوه تا بکوه
سیل سیاه روی زمین قیرگون شدی

کاش آن زمان ز آه جگر سوز اهل بیت
یک شعله برق خرمن گردون دون شدی

کاش آن زمان که این حرکت کرد آسمان
سیماب وار روی زمین بی سکون شدی

کاش آن زمان که پیکر او شد درون خاک
جان جهانیان همه از تن برون شدی

کاش آن زمان که کشتی آل نبی شکست
عالم تمام غرقهٔ دریای خون شدی

این انتقام اگر نفتادی بروز حشر
با این معامله دهر چون شدی

آل نبی چو دست تظلم بر آورند
ارکان عرش را بتزلزل در آورند

— ٤ —

بر خوان غم چو عالمیان را صلا زدند
اول صلا بسلسلهٔ انبیا زدند

نوبت باولیا چو رسید آسمان طپید
زان ضربتی که بر سر شیر خدا زدند

بس آتشی ز اخگر الماس ریزها
افروختند و بر حسن مجتبی زدند

بس آن سرادقی که ملک محرمش نبود
کندند از مدینه و در کربلا زدند

وز تیشهٔ ستیزه در آن دشت کوفیان
بس نخلها ز گلشن آل عبا زدند

بس ضربتی کز آن جگر مصطفی درید
بر حلق تشنهٔ خلف مرتضی زدند

اهل حرم دریده گریبان گشاده مو
فریاد بر در حرم کبریا زدند

روح الامین نهاده بزانو سر حجاب
تاریک شد ز دیدن او چشم آفتاب

— ٥ —

چون خون ز حلق تشنهٔ او بر زمین رسید
جوش از زمین بذروهٔ عرش برین رسید

نزدیک شد که خانهٔ ایمان شود خراب
از بس شکستها که بارکان دین رسید

نخل بلند او چو خسان بر زمین زدند
طوفان بر آسمان ز غبار زمین رسید

باد آن غبار را بمزار نبی رساند
گرد از مدینه بر فلک هفتمین رسید

یکباره جامه در خم گردون به نیل زد
چون این خبر بعیسی گردون نشین رسید

پر شد فلک ز غلغله چون نوبت خروش
از انبیا بحضرت روح الامین رسید

کرد این خیال وهم غلط کار کین غبار
تا دامن جلال جهان آفرین رسید

هست از ملال گرچه بری ذات ذوالجلال
او در دل است و هیچ دلی نیست بی ملال

— ۶ —

ترسم جزای قاتل او چون رقم زنند
یکباره بر جریدهٔ رحمت قلم زنند

ترسم کزین گناه شفیعان روز حشر
دارند شرم کز گنه خلق دم زنند

دست عتاب حق بدر آید ز آستین
چون اهل بیت دست بر اهل ستم زنند

آه از دمی که با کفن خونچکان ز خاک
آل علی چو شعلهٔ آتش علم زنند

فریاد از آن زمان که جوانان اهل بیت
گلگون کفن بعرصهٔ محشر قدم زنند

جمعی که زد بهم صفشان شور کربلا
در حشر صف زنان صف محشر بهم زنند

از صاحب حرم چه توقع کنند باز
آن ناکسان که تیغ بصید حرم زنند

پس بر سنان کنند سری را که جبرئیل
شوید غبار گیسویش از آب سلسبیل

— ۷ —

روزی که شد بنیزه سر آن بزرگوار
خورشید سر برهنه برآمد ز کوهسار

موجی بجنبش آمد و برخاست کوه کوه
ابری ببارش آمد و بگریست زار زار

گفتی تمام زلزله شد خاک مطمئن
گفتی فتاده از حرکت چرخ بیقرار

عرش آنچنان بلرزه درآمد که چرخ پیر
افتاد در گمان که قیامت شد آشکار

آن خیمه‌ای که گیسوی حورش طناب بود
شد سرنگون ز باد مخالف حباب وار

جمعی که پاس محملشان داشت جبرئیل
گشتند بی عماری و محمل شتر سوار

با آنکه سر زد این عمل از امت نبی
روح الامین ز روی نبی گشت شرمسار

وانگه ز کوفه خیل الم رو بشام کرد
نوعی که عقل گفت قیامت قیام کرد

— ۸ —

بر حربگاه چون ره آن کاروان فتاد
شور نشور در همه کون و مکان فتاد

هم بانگ نوحه غلغله در شش جهت فکند
هم گریه بر ملایک هفت آسمان فتاد

هرجا که بود آهوی از دشت پا کشید
هرجا که بود طائری از آشیان فتاد

شد وحشتی که شور قیامت بگرد رفت
چون چشم اهل بیت بر آن کشتگان فتاد

هرچند بر تن شهدا چشم کار کرد
بر زخمهای کاری تیغ و سنان فتاد

ناگاه چشم دختر زهرا در آن میان
بر پیکر شریف امام زمان فتاد

بی اختیار نعرهٔ هذا حسین از او
سر زد چنانکه آتش از او در جهان فتاد

پس با زبان پر گله آن بضعة البتول
رو در مدینه کرد که یا ایها الرسول

— ۹ —

این کشتهٔ فتاده بهامون حسین تست
وین صید دست و پا زده در خون حسین تست

این نخل تر کز آتش جانسوز تشنگی
دود از زمین رسانده بگردون حسین تست

این ماهی فتاده بدریای خون که هست
زخم از ستاره بر تنش افزون حسین تست

این غرقهٔ محیط شهادت که روی دشت
از موج خون او شده گلگون حسین تست

این خشک لب فتاده و ممنوع از فرات
کز خون او زمین شده جیحون حسین تست

این شاه کم سپاه که با خیل اشک و آه
خرگاه از این جهان زده بیرون حسین تست

این قالب طپان که چنین مانده بر زمین
شاه شهید ناشده مدفون حسین تست

پس روی در بقیع بزهرا خطاب کرد
مرغ هوا و ماهی دریا کباب کرد

— ١٠ —

کای مونس شکسته دلان حال ما ببین
ما را غریب و بی کس و بی آشنا ببین
اولاد خویش را که شفیعان محشرند
در ورطهٔ عقوبت اهل جفا ببین
در خلد بر حجاب دو کون آستین فشان
کاشانهٔ جهان مصیبت ما را بیا ببین
نی نی درآ چو ابر خروشان بکربلا
طغیان سیل فتنه و موج بلا ببین
تنهای کشتگان همه در خاک و خون نگر
سرهای سروران همه بر نیزه‌ها ببین
آن سر که بود بر سر دوش نبی مدام
یک نیزه‌اش از دوش مخالف جدا ببین
آن تن که بود پرورشش در کنار تو
غلطان بخاک معرکهٔ کربلا ببین
یا بضعة الرسول ز ابن زیاد داد
کو خاک اهل بیت رسالت بباد داد

— ١١ —

ای چرخ غافلی که چه بیداد کرده‌ای
وز کین چها درین ستم آباد کرده‌ای
کام یزید داده‌ای از کشتن حسین
بنگر که را بقتل که دلشاد کرده‌ای
در طعنت این بس است که با عترت رسول
بیداد کرده خصم و تو امداد کرده‌ای
ای زادهٔ زیاد نکرده است هیچ گه
نمرود این عمل که تو شداد کرده‌ای
بهر خسی که بار درخت شقاوتست
در باغ دین چه با گل و شمشاد کرده‌ای
حلقی که سوده لعل لب خود نبی بر آن
آزرده‌اش بخنجر فولاد کرده‌ای
با دشمنان دین نتوان کرد آنچه تو
با مصطفی و حیدر و اولاد کرده‌ای
ترسم ترا دمی که بمحشر در آورند
از آتش تو دود بمحشر بر آورند

— ١٢ —

خاموش محتشم که دل سنگ آب شد
بنیاد صبر و خانهٔ طاقت خراب شد
خاموش محتشم که از این حرف خونچکان
مرغ هوا و ماهی دریا کباب شد
خاموش محتشم که از این حرف سوزناک
اشک دو چشم مستمعان در ناب شد
خاموش محتشم که از این شعر گریه خیز
روی زمین ز اشک جگرگون خضاب شد
خاموش محتشم که فلک بسکه خون گریست
دریا هزار مرتبه گلگون حباب شد
خاموش محتشم که ز سوز تو آفتاب
از گرد راه ماتمیان ماهتاب شد
خاموش محتشم که ز ذکر غم حسین
جبریل را ز روی پیامبر حجاب شد
تا چرخ سفله بود خطائی چنین نکرد
با هیچ آفریده جفائی چنین نکرد

— نظم ترجمه — ٥ —

— ١ —

یا رب نه در بو شورش   شورشده خلق عالم
یا رب نه در بو نوحه   بونجه عزا و ماتم
بو رستخیز عظمی   ارض و سمایی طوتمش
با نفخ صور دائم   تا خود عرش اعظم
بو صبح تیره روزه   دوندی دولا شدی کلدی
اینده جهانه کاینه   غلغله‌لی درهم
گویا که دور رخشانه   غریبه طوغوب بوگونده
آشوب ایچنده ذراته   ایردی قیامت عالم
قوپمش ملکه قیامت   دینسه اگر موافق
بو رستخیز عامه   کیم اسمیدر محرم
درگاه قدسیانه   پر یوق ایکن ملال
قدسیلرک رؤسی   زانوی غمده بودم

جمله ملك بورده رحسارنه صه اولسه
دیرلرنه اولدی ایواه اشراف ابن آدم

یعنی عوالمك هپ انوار مشرقینی
پیغمبرك حضنده بیك سودیكی حسینی

— ٢ —

كشتی شكسته دوشمه طوفانه كربلاده
طوپراقده خونه باتمه میدانه كربلاده

خاسه ایچیندی اول كونه اشكمه عیونه دوزانه
خانلر كچردی سرده ایوانه كربلاده

باشنده كلاهكه قانم اوطشدی دشت دهره
ورد شكفته زده لسانه كربلاده

تقبیقی كوغیانك صو ویرمه مكدی آله
مهمانه حرمت ایله سكانه كربلاده

سیراب ایكنه هیشه دیو و ددی جانك
قانم اولدی عطشانه طغیانه كربلاده

اول تشنكانه ایچینده عوقه دلك ایریشدی
فریاد العطش هپ یابانه كربلاده

آه اول زمانه كه اعدا شرم ایتمیوب كیردی
خرگاه اهل بیته میدانه كربلاده

اول دمده سوز غیرت افلاكی ایتدی لرزانه
خوف عدودنه اول دم قویدی حرمه افغانه

— ٣ —

كاشكی اودمده طاقه كردونه نكونه اولایدی
بو فرقه معلا سفلی نكونه اولایدی

كاشكی اودمده سیلار نادزوهٔ جباله
چیقیدی رودی ارضده هپ لعل كونه اولایدی

كاشكی اودمده اهل بیتك شرار آهی
بربره خانه سوز كردونه دونه اولایدی

كاشكی اودم كه كوكلر حجابچیدی اولدی لرزانه
سیماب وسه بریرلر هپ بی سكونه اولایدی

كاشكی اودم كه دوشدی خاكه او پیكر جاند
جانه جهانیانده شنده بروته اولایدی

كاشكی اودم كه آلك كشتیسی اولدی شكسته
دنیا بتونه عوالم هپ غرقه خونه اولایدی

بوانتقامك اخذی روز جزایه قالدی
عالم خراب اولوردی بونده عجونه اولایدی

زیرا اودم كه اصحاب دشت تظلم آچیدی
اركانه عرش اعظم اشكمه بوخاكه حایجدی

— ٤ —

اول دم كه خوانه غربه قویدی جهلا نداسی
ایلك اوكجه انبیایه ایردی عنك صداسی

نوبت كه اولیایه كلدی كوك اولدی لرزانه
اول غربه دنه كه آلدی شیرخدا قفاسی

زانه هسدده چوك دوشدی او خوانه حاره
زهرا اولدی ان زخته اول حضرتك غذاسی

آله ملك ركلكه محرم نه اولدی ایواه
عزم ایتدی كربلایه چولده حرم ولاسی

صحرای كوغیانده انواع نبشلرده
چاك اولدی باغ آلك نخلانه دلرباسی

اول غربه كیم چكلدی تا قلبه مصطفی ده
حلقه حسینه ایردی تیغ و تبرازاسی

صاچیلدی بولوب حمد چاك ایتدیلر كربیانه
اول دم حریم حقه ایردی بكا صداسی

روح الامینه اوتاندی زانوه اكدی تاسی
قدرك كوزی خاللردی كوردكن حال تاسی

— ٥ —

چونكه خونده حلقه تشنه رودی زمینه ایردی
ارضكده جوششی تا عرشه برینه ایردی

آز قالدی خانهٔ دینه محوو خراب وارسونه
اوله زینه غربه دنه كیم اصحابه دینه ایردی

— ٧ —

اول کونده که نیزه اوزره　سر اولیدا اشکاره
خورشید سر برهنه　طورمازدی کوهساره

اول کونده کوبوردی دریا　دوندی حباله امواج
باران ایله بلوطلر　یاشله دوکدیلر اوکاره

اول کونده کلوب تزلزل　بو خاک مطمئنه
طورغنلر اولدی تایی　بو چرخ بی قراره

اول کون کلدی لرزشه　عرش و سما یکسر
جانکه قیامت اولدی　کلدی خلل مداره

اول خیمه کیم طناب　کیسوی حورایدی هپ
دولدی چونکه دوشدی　بو سوز روزگاره

آل جلیله نک که محمل کشیدی جبریل
شمدی جلا اوزره　باجه حال تارماره

لازمدر که ظاهر اولدی　پیغمبر امتنده
روح الامین اوزانیدی　قارشو او شهریاره

قیل هم اودمده　عزم ایتدی سمت شامه
ایشته اودم قیامت　عزم ایلدی قیامه

— ٨ —

چونکه عرش اوزرنده　اول کاریانه دوشدی
شور و نشور جمله　کونده و مکانه دوشدی

آواز یاسی و نوحه　انظارجاری طوتدی
اهل سمانک اشکی　هفت آسمانه دوشدی

هر نزد دار آهو　چولده چکلدی کشیدی
هرلانه ده دوکوری　قوشلر بیانه دوشدی

شور قیامت آسا　بر دهشت ایتدی ظاهر
آلک تقلاری چولده　اول کشتگانه دوشدی

چولده کوبلر اوبره　بر چولده شهید عالی
کوزلرده زخم سرد　تیغ و سنانه دوشدی

ناکاه اودمده ایواه　کیم چشم بنت زهرا
اول پیکر شریف　جهره رخانه دوشدی

با اضطراب اوسرور　هذا حسین هذا
با نکبة آه ایدنجه　اشک جلالة دوشدی

دوندردی یثربه یوزی　اول دم بتول احمد
فریاد و زار ایدوب هپ　دیرلرکه یا محمد

تحمل بیلنده دلجو　اول دم که خاکه دوشدی
طوفان اولوب غباری　تا هفتینه دوشدی

باد اول غباری آلدی　تا یثربه کوتوردی
قبر نبی یه دک اول　اقدس زمینه دوشدی

کردونه لباس سیه آتدی　نیله اودم که انده
اشبو خبر مسیح　کردونه نشینه ایردی

افلاکه کلدی لرزشه　چونکه کربلا خروشی
ارواح انبیاده　روح الامینه ایردی

غنچه کلوب غباره　وهم و خیاله ایردی باد
نازکه جلیل　جانه آفرینه ایردی

کرچه ملال و غم ده　ذاته خدا بریدر
پردر الملا اما　دللرکه حق بریدر

— ٦ —

قورقم بوکه جزایه　چونکه رقم چکرلر
طومار رحمته هپ　بطلان قلم چکرلر

قورقم بوکه شفعاده　محشرده شرم ایدرب
خلقک کناهنی یاد　ایتدکده دم چکرلر

دشت عذاب رحمانه　ظاهر اولورسا اودم که
فریاد انتقامی　اهل حرم چکرلر

آه اول زمانه کیم آه　خاتم کفنله هپ آل
پرده چقوب چوآشده　مشعل علم چکرلر

فریاد اوکونده که اهل　بیت جوانلری هپ
کلکونه کفنلرله　آه و الم چکرلر

اعداکه کربلاده　جفا ایدی کبایه
حشره کلنجه اندر　خلقده قدم چکرلر

صاحب جودده اندر　بر شیئ اوحار رکل کیم
صیده حرم ایچنده　تیر ستم چکرلر

بونلردر اول سری که　ایتدی سنانه تحمیل
پیچاره عنبر زلفده　کوثرلر رشته جبریل

— ۹ —

صحرا شهیدی اولدی آهو حسینک ایشته
قانلر ایچنده غلطان دلجو حسینک ایشته

اول نخل ترکه بی‌آب سوز عطشله یاندی
ایردی سمایه بوینی خوشبو حسینک ایشته

دریای خونه یکسر باتمشده طوردی او ماهی
بیچاره پاره‌لرله خوشرو حسینک ایشته

صحراده بحر خونه غرقه شناوره ایدی
اطرافی موج دمله مملو حسینک ایشته

بی‌نشئه قالدی کیتدی منع ایتدیلر فراتی
قوننده اولدی جیحونه پربو حسینک ایشته

اول شاه کم سپاهک محنتله صحه بولنده
خرگاهی اولدی ویرانه هرگو حسینک ایشته

اول قالبه معالی خاکه سریلدی قالدی
دفنه اولمدی یوریه یاهو حسینک ایشته

ایندی کباب اودده اهل سما و ارضی
زهرایه دوندی چونکه آل ایلدی بو عرضی

— ۱۰ —

کای مونس غریبان احوال آلی سیرایت
قالدی غریب و بی‌کس چولده عیالی سیرایت

اولادککه روز محشر شفیعیدرلر
باده انلره نه ایتدی ظلم ضلالی سیرایت

اهل بهشته طاری اولدی حجاب اندنده
کیم ایتدی اهل دنیا اشبو قتالی سیرایت

باده شو خفته ایره هیده کربلاده
طغیانه سیل غمله موج ملالی سیرایت

احباب کشتگانه باده خون و خاک ایچنده
فرزانه طاقتمه سرلرده حالی سیرایت

اول سرکه دوسته اولوردی دوسته بنی یه دائم
دوسته عدوده شمدی اول رأس لالی سیرایت

اول تنهاکه پرورشیاب اولمشیدی دامنکده
خاک اولدی کربلاده اول گلعذالی سیرایت

یا بضعة الرسالة باده اذ زیاره
کیم خاک اهل بیتی ویردی بویله باره

— ۱۱ —

ای چرخ دون و غافل اولدک اوزبنه بیداد
باده کیم ایچون کیمه سن ایتدک ستمرا ایجاد

کام یزیده ایتدک قتل حسینه امداد
باده برهله کیمکله سن ایلدک کیمی شاد

طعنک ایچون بوکافی کیم عترت رسوله
بیداد ایکن عدوسی ایتدک او خصمه امداد

ای ناخزیاد سن اول فعله کیم قویولدک
گردون یاپامشدی صحه ایشلدک آتشداد

اول قسی ایچون که اصلا بار درخت شرده
دیده روضه سنده اولدی آزرده کلمه شمشاد

او حلقه کیم سوردی لعل لبه نبی هب
اوردک الکا آه ملعونه بیک زخم تیغ فولاد

پیغمبره علی یه آله اداسینه که ایتدک
قابل دکلدر ایتمز اعدای دینه آه بیداد

خوف قیم بوکله آه ملعونه سنه محشره چیقارکن
پردود اولدی او محشر دهشتلی آتشکده

— ۱۲ —

صوص محتشم که طاشده دللرده آبه دوندی
بنیاد صبر و طاقت سیل خرابه دوندی
صوص محتشم که اشبو سوزشلی سوز ارکده
مرغ هوا و ماهی یاندی کبابه دوندی

صوص محتشم كه نجری بو حرف برالمه
ساعتلرك دموعی هپ قطره تابه دوندی

صوص محتشم كه آرتق بو شعر كریه خیزك
سوزیله روحی اریتدك قانم خضابه دوندی

صوص محتشم كه كرد شوركله دور ماتم
سوندردی وری شعری كوكده ماهتابه دوندی

صوص محتشم كه كوكلر دوكمكده قانلی یاشلر
دریا بوری هزارله كلكوند حبابه دوندی

صوص سهره رقتلرله بو زجه كله زیرا
عشاقیله سراپا قلبم كبابه دوندی

فریاد واه چرخه كیم اینمدی بو خطایی
برفرده ایتمه شرحی بورغی بو جفایی

ختم

مقتبسات رفعت

اللنجی كتاب

مثلثات ادبیه

عربی لوناده برچوق مشهور قطعه‌لرك فارسی و لسان عثمانی اوزره نقل اجرا ایدیلكم ترجمه‌لریله برلكده یازلمسی اولاده منظور ماندر :

١٥٧٣ — عصرمز شعراسی بنا منده بیروتلی ابوالحسن الكشی نك بر كوزله تصویر الله یا پدیغی اولدیغی شو :

یا بدر ما صورتك الشمس عن عبث — دائما ذاك امر كان مقصورا
خافته علی الحسن من شیء یغیره — فاثبته لیبقی الدهر موجودا

قطعه‌سنی فارسیده شو :

نكردند مرد عالم از عبث تصویر دلجوب
نه رسمند كربوی مقصد بوای بدر علوی جا

زبیم وخوف شاید میشود تغییر از چیزی
بریدن صورت او ثابت كرد بدید بازار خوبی را

و لسان عثمانیده شو :

سنی بیهوده می تصویر ایدر عالمده كونشه
غرضی اولمه رسمك ایله ای بدر رجا

بلكه بر شی ایله تغییر ایتمز خوفندن
ویردی بو صورته زیبا ایله اول حسنه بقا

صورتنده ترجمه اولندی .

١٥٧٤ — شاعر شهیر عرب شاب الظریف شو :

دیده لحظه واشقتیه حال — كزنجتی انی ردخا صباحا
تحیرت فی الرباحه قلبی یدری — أیجنی الورد ام یجنی الاقاحا

قطعه‌سنی فارسیده شو :

در میانه خد و لب خال سیاه — زنجتی آمد بكلسه در صباح
غنچه حیرت شد نداند در میانه — چیدن كل بایدش یا اقاح

و لسان عثمانیده شو :

دوداقلرله رخ زیبا میاننده سیه بن — او زنجی‌یه شبیهدركه صبحدم باغه ارکهن
بو كلزار ملاحتده كلوب زنجی حیرتده — عجب شبوی كلمی طوبلاسون بیلمز اورده

صورتنده ترجمه ایتدم .

١٥٧٥ — نجم الدین بن صفدینك شو :

یا ذا الذی ولدتك امك باكیا — والناس حولك یضحكون سرورا
احرص علی عمل تكون به متی — یبكون حولك ضاحكا مسرورا

قطعهٔ فارسیه شو :

ای كه در هنگام زادن تو بودی گریناك
جمله خویشان در این بودند شاد و پر صفا

انچنان زی در جهان تو بیك جوش دائما
تاكه موت خنده می باشد ترا خلقرا بكا

ولسان عثمانیده شو :

حاله گلدن طوغدیغك دم ای كشی — اغلیوردك سن ایدردی خنده ناس
خیره صرف ایت عمركی ال صوكنده — گول سن اغلاركن سنك حولنده ناس

صورتیله ترجمه اولندی .

١٥٧٦ — شعرای عربدن بریك شو :

كأنه فؤاده وطرفی هما — غدو طرفی خضرا احمر
اذا اشتعل النار من جانب — جری الماء من ذلك الاخر

قطعهٔ فارسیه شو :

فؤاد و چشم من گویا دو نوكست — برانه شاخ رطب و حضر دیگر
اگر آتش رسد یك جانبرا — دراندم آید آب از نوك دیگر

ولسان عثمانیده شو :

ایكی اوچ دله و دو چشمم گویا — او شبل شاخه كه باشد حالا
براوجی آتش الوب یانسه اگر — او براوجنده صولر ایلر اجرا

صورتنده ترجمه ایتدم .

١٥٧٧ — شاعر صوفی مشهور عمر بن الفارضك شو :

فان لحاظك فی محاسن وجهه — تلقی جمیع الحسن فیه مصورا
ولو ان كل الحسن یكمل صورة — ورآه كان مهللا ومكبرا

قطعهٔ فارسیه شو :

كه نظر بیك لحظه در حسن و جمال روی او
جمله خوبی را مصور بینه در یك صورتی

گر همه خوبی كنه تكمیل یك صورت اگر
بینه ابهررا هیلله تكبیر او از حیرتی

صورتیله ولسان عثمانیده شو :

قیل نظر بر لحظه حسن و جمال وجهیانه — جمله حسنی گور مصور رسم داخلنده عیانه
هب گوزلكلر گلوبده بر رسمی تكمیل ایتسه — گورسه بوریانی شاشوب الله اكبر دیر هانه

طرزنده ترجمه اولندی .

١٥٧٨ — مشهور شیرازی نك شو :

اذا ما تحیرت فی حالة — ولم تدر فیها الخطا والصواب
فخالف هواك فان الهوی — یقود النفوس الی ما یعاب

قطعهٔ فارسیه شو :

ناموری اگر آید بتو حیرت در آن — تو ندانی چه صوابست و ندانی چه خطا
بهوای تو مخالف شو زیرا كه هوی — بمعایب كند القا هر انسانی ترا

صورتیله ولسان عثمانیده شو :

سنی حیرته بوراقه ایتسه برحالت — خطاسین صوابك ایتمزسك ادراك
مخالف گل هوسنه نفسكك زیرا — هوادر ایلیین انسانی اهلاك

طرزنده ترجمه ایتدم .

١٥٧٩ — حكمای عربدن شو :

اذا ان المرء حین الطفل یأتی — وتأخیر الصلوة الی الممات
دلیل انه محیاه قحبة — لكا بین الاذان والصلوة

قطعهٔ فارسیه شو :

بوقت زادنش خواننده مردمرا اذان — نمازش را كنند تأخیر تا وقت مماتش
عمر بین الاذان والصلوة اقصر زمانست — شود ظاهر بمردمرا بدینه قدر حیاتش

صورتیله ولسان عثمانیده شو :

اوقورلار ارمك حین دلوزنده اذانی — وفاتنده قیلارلر نعشنه قارشی صلاتی
عمر بین الاذان والصلوة اقصر زمانده — قیاس ایله بواز مدتله بیل قدر حیاتی

طرزنده ترجمه ایتدم .

١٥٨٠ — ینه حكمای عربدن شو :

بقدر لسان المرء تكثر نفعه — وذلك له عند الشدائد اعوان
فبادر الی حفظ اللسان مسارعا — فكل لسان بالحقیقة انسان

قطعهٔ فارسیه شو :

نفع مردم میشود مزداد بمقدار لسان — اول لسانها میشوند اعوان در شدت زمان
رو بتحصیل لسانها با سرعت سیال چون — در حقیقت ارسن یار و كمپسن هر لسان

صورتیله ولسان عثمانیده شو :

نفعی انسانك لسانی نسبتنده چوق اولور
اول لسانلر وقت شدتده ایدر عونی عیان
قوشسه لسانك حفظنه كمالله سرعتله چوق
عینا انساندر حقیقتده عالمنده هر لسان

طرزنده ترجمه ایلدم ...

١٥٨١ — إنّ علم الحساب جزلٌ ومعبها اذا نشترى وتبيع

لم يفع فقط درهم بحساب والوف بلا حساب تضيع

قطعه‌نك فارسيجه‌سى شو :

هفكاز هر علم حساب علم جزيست فرداى معيد با شداو درداد وستد دانه

ضايع نشود درهم ونطره بحسابى كم باشد بداو فقط الاف دهزارانه

صوڭ‌نبله وسايه عثمانيه‌رضى شو :

نفعى چوقدر علم اعظم كورم علم حساب

بر معاونت دم داد وستدده اول سكا

درهم ونطره حساب ايتكله غيب اولمازسه

بر حساب اما نيجه بيكلر ايدر محو وهبا

طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٨٢ — اذا وُلد المولود يقبض كفّه دليل على الحرص المركب فى الحىّ

ويبسط عند الممات مُواعظا الّا فانظروا قد خرجت بلا شىء

قطعه حكيمه‌نك فارسيجه‌سى شو :

بوقت زادن مردم بچه دست بود مقبوضه

دليل حرص مال وجاه دنيا باشد ايد غافل

بوقت مردن اما مى كشايد هر دو دستش را

وكويد بنكريد من زدنيا چونه تهى دست رفت

صوڭ‌نبله وسايه عثمانيه‌رضى شو :

طوغاركن باده يوموقدر اللرى طفلك حياة بر دليل حرص اودر اما

وفاتنده اچيقدر اللرى كويا ديور چيقدم تهى دست بوبلده دنيا

طرزنده ترجمه ايلدى .

١٥٨٣ — عصرمز شعراسندن برينك شو :

ايه رفته انه نذرى باقى هالك لم يجد بى نخرتك ينصف فى المجى

ثم ضع مرآته حذيك على ثم وانظرها بقى فيه نفس

قطعه‌نك فارسيجه‌سى شو :

اكر خواهى كه دانى مرده ام الان نه جنبانه نظر كه نبض صداى يار

بيا مرآته خذنه بر دهانم نه ببينى يا نبينى از نفس آثار

صوڭ‌نده وسايه عثمانيه‌رضى شو :

ايشرسه‌ك اكر اولدوكمى آكلامق سن باقمه نبضمه طورى دوكنه اشمبرلى جا

كل تجربه ايت آغزمه مرآته رفك قوى كورداره نفسمله اثرلرى اكر دوراسه

طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٨٤ — مشهور ابو الفتح البستى نك شو :

يقولون ذكر المرء يحيا بنسله وليس له ذكر اذا لم يكن نسل

فقلت لهم نسلى بدائع حكمتى فمن سرّه نسل فانّا بذا نسلو

قطعه‌نك فارسيجه‌سى شو :

كويند كه نام مردم با نسل خود بود ياد

كر نسل او نباشد نامش فنه بنسايه

كفتم كه نسل من شد نوع بديع وحكمت

ايد جملهٔ بدائع كافى براى هر شانه

صوڭ‌نده وسايه عثمانيه‌رضى شو :

ديرلر كه عمر نسلى ايله نام بشر باد اولمازسه اكر نسلى اولورمى آدى نسيا

نسلم كه نيم نوع بدائعله حكمت كافى بكا لازمسه بودنياده اكر شانه

طرزنده ترجمه ايلدم .

١٥٨٥ — مشهور ابن الرومى نك شو :

لما تؤذن الدنيا به من صروفها يكون بكاء الطفل ساعة يولد

والّا فما يبكيه منها وانّها لأفسح مما كان فيه وارغد

اذا ابصر الدنيا استهل كأنّه بما سوف يلقى من اذاها يهدّد

قطعه‌نك فارسيجه‌سى شو :

مردم مولود دنيا مى نمايد محنتش زان سبب هنگام زادن ميكند كودك بكا

كرنبودى كريه مردم بچه از اين سبب آمد از تنگى بدار وسعت ايد كريه چرا

چونكه دنيارا هى بيند بكا مى كند غالبا بيندكه در آن بود اوراجفا

صوڭ‌نبله وسايه عثمانيه‌رضى شو :

محنتنه اعلام ايدر دنيا طوغاركن آدمه

اول سببدن وقت مولودنده طفل ايدر بكا

اولماسه اولسه اكر اديله نه دن اغلار جوجه

كلديكى يردن كنكيشدر حالبوكه دنيا اكا

كورسيله عالمى فى قدار هپ اغلار او

جهانك مستورى ايدر آتيده كى جور وجفا

صورتنده ترجمه اولنمشدر .

١٥٨٦ — مشهور ابن المعتز ك شو :

الا انما الدنيا كظل غمامة   اذا ما رجاها المستظل اضمحلت

فلا تك مفراحا اذا هي اقبلت   ولا تك مجزاعا اذا هي ولت

قطعه نك فارسيسي شو :

مشو غافل كه اين دنيا مثال سايهٔ ابرست   دمى كه مستظل جويد پريشانى كند اظهار

مكن شادانه گرت اين مى نمايد روى اقباله   مشو محزون اگر هم مى نمايد چهره ادبار

صورتده وسائده عثمانيده زحى شو :

كل اكاه اول كه دنيا سايهٔ ابره مشابهدر   اولنجه مستظل ارجى پريشانى ابدر اظهار

فرحلنمه زياده كوسترسه روى اقباله   كدرلنمه چوبرسه يوز ولو كوسترسه ادبار

طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٨٧ — حجاجك پك مشهور اولان شو :

كن ابن من شئت واكتسب ادبا   يغنيك محموده عن النسب

ان الفتى من يقول ها انا ذا   ليس الفتى من يقول كان ابى

قطعه نك فارسيسي شو :

هر كرا فرزند باشى بايسى كن كسب ادب

اين ادب كردد ترا وارسته از قيد نسب

ادم آنست كه شور مشهور و ميكويد منم

هر كه از نسل كند دعوى بنا شد محترم

صورتده وسائده عثمانيده زحى شو :

كيمك اوغلى ايسك اول طورمه ادب كسب ايت كيم

سنى وارسته ايدر قيد نسبدن او ادب

كشى اولدر كه ايدر كندينى كندى مشهور

اكا ادم مى دينور دير سه بنم اصل نسب

طرزنده ترجمه ايلدم .

١٥٨٨ — شاعر شهير بحترى نك شو :

اقبل معاذير من يأتيك معتذرا   ان بر عندك فيما قال او فجرا

فقد اطاعك من يرضيك ظاهره   وقد اجلك من يعصيك مستترا

قطعه نك فارسيسي شو :

هر كه مى آيد ترا با اعتذارى كن قبول

مستقيم ويا سقيم باشد ولو آيد اعتذار

گر كند ترضيه بر ظاهر اطاعت ميكند

گر خفى دارد كند اعلا ترا اين استتار

صورتده وسائده عثمانيده زحى شو :

اعتذار ايله يتيشن كمسه يى ايله قبول   سكا طوغرى يا سقيم اولسه اگرچه او مقال

چونكه حافظلرسه قصوريه سنى اجلال ايدر   ظاهرا ايلر ترضيه اطاعت او حال

طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٨٩ — مشهور اولان شو :

اذا ضاق بك الامر   ففكر بالم نشرح لك اذا

والا فاتك الاجر   فلا هذا ولا هذا

قطعه نك فارسيسي شو :

اگر تنگ آيدت كارى   بجوى آلنجا بايد

والا گم شود اجرت   نه اين باشد نه آن آيد

صورتده وسائده عثمانيده زحى شو :

صيقلدكده ايشكده التجا ايت حرف سهو زيا

كيدر تقبيل ايله اجر ايدر هر حالتى اغنا

بيتيله ترجمه ايلدم .

١٠٩٠ — يا محرقا بالنار وجه محبه   مهلا فان مدامعى تطفيه

احرق بها جسمى وكل جوارحى   واحذر على قوادى لانك فيه

قطعه نك فارسيسي شو :

اى كه با نار بسوزى روى زرد عاشقت

باش با ر نمى كه اشكم ميكند اطفا هانه

جسم ار خواهى بسوز اما حذر كن صد حذر

از دلم زيرا تو نيز ساكن در اينجا اى جوانه

صورتده وسائده عثمانيده زحى شو :

اى محبك وجهنى اخراج بالنار ايلين

طور كه اول اشكريم كوز ياشدرم اطفا ايدر

ايستر ايسه ك ياقه بوتون جسمى فدا اولسون فقط

ياقمه قلبم چونكه سنده انده سن ايله حذر

طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٩١ — عجبت لحال بعبسالنا دائما   بخلك لم يحرق بها وهو كافر

واعجب من ذا ان طرفك مرسل   يصيد فى ايا نه وهو سافر

قطعه نك فارسيسي شو :

ميكند خالت پرستش بر رخت دائم بنار

اين عجيب استكه نسوزد هم چنين او كافرست

زين عجب تر بود چشمت كه اوراه مرسلست

ميكند تعذيب اين با كمان او ساحرست

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

خدله اوریره دائما یاره نقیه ایلیه   خالکه شدم زیانمار حالبوکه کافور داد
بوندن اغیره کوزک اول برم بر مرض ایله   ایلیور تهدید ایدانه شبهه‌سز ساحو درداد

طرزنده ترجمه ایلدم .

١٥٩٢ — مرضا الحبیب فعدته   فمرضت من حذری علیه
واتی الحبیب یعودنی   فبرئت من نظری الیه

قطعه‌سنی فارسیه شو :

خسته شد یارم بزیم پرسشش رفتم ز راه   دیدم از اندیشه و خوفی شدم بیمار من
دلبرم آمد بنزدیکم عیادت کرد هان   یافتم صحت ز راه از نظرهٔ دلدار من

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

خسته لنمش سودیکم ایتدم عیادت بن انی   قورقودن یارک حالنده اولدم خسته بن
صوک اول دلبرده کلدی عیادت ایلدی   کسب صحت ایلدم بن نظرهٔ جانانه‌دن

طرزنده ترجمه ایلدم .

١٥٩٣ — ان کنت لست معی فالذکر منک معی   یرعاک قلبی وان غیبت عن بصری
العین تبصر من تهوی وتفقده   وناظر القلب لا یخلو من النظر

قطعه‌سنی فارسیه شو :

اگر با من نه‌ای شاید همیشه با منه یادش   ندیده گر توئی غائب ببینه قلبم هر بار
نقش کرده است دیده از تو جا هی بیند   نباشد از نظر خالی ابد قلب محبتبار

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

بنده سن اولمزسه‌ده ذکرک برابردر   کوزیمدن غائب اولسه‌کده کورور قلبم سنی هر بار
نقشه ایدرکن سودیکی شئی کورور دیده   دکل خالی نظردن ناظر قلب محببار

طرزنده ترجمه ایتدم .

١٥٩٤ — ساعیا عباد الله منی   وکفوا عن ملاحظة الملاح
فان الحب آخره المنایا   واوله شبیه بالمزاح

قطعه‌سنی فارسیه شو :

یا عباد الله از من بشنوید   دلربایان را نه دادی نظر
گرچه سودا ابتدا بازیچه است   آخرش امّا دهد بی حد ضرر

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

یا عباد الله بندن دیکلیک   ایتمیک دلبرلره عطف نظر
چونکه سودا اولجه بر اکلنجه   بکزر اما صوکره هلاک ایدر

١٥٩٥ — عاتبت قلبی لما   رأیت جسمی نحیلا
فالزم القلب طرفی   وقال کنت الرسولا
فقال طرفی لقلبی   بل انت کنت الدلیلا
فقلت کفا جمیعا   ترکتمانی قتیلا

قطعه‌سنی فارسیه شو :

چونکه بر بیتاب شد کردم عتابی بر دلم   دل بگفتا من رسولم دیده‌ام باید ستم
دیده گفتا بر دلم اینجا تو بودی اهل دلیل   من بگفتم هر دوتان داری سبب افتم قتیل

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

جسمک ضعفنه کوریجه قلبه ایتدم عتاب   قلبم آتدی چشمه دیدم دیدی کیم اهل دلیل
بن برابر بشره ایلمیوم سنسک دلالت ایلیه   بن دیدم کم جمله‌کز اولدی سبب دوشدم قتیل

طرزنده ترجمه ایلدم .

١٥٩٦ — فوالله ما ادری النفس الوری   علی الحب ام عینی القریحة ام قلبی
فان لمت قلبی قال لی العین ابصرت   وان لمت عینی قالت الذنب للقلب

قطعه‌سنی فارسیه شو :

ندانم من که را لومی کنم والله در اینجا   عجب قلبم و یا دیده‌م مرا دادند این سودا
بقلبم گر کنم دشنام واو گوید سبب چشمست   بعینم گر دهم دشنام واو آرد سبب دل را

صورتنده لسان عثمانیه‌دن .

کیمی لوم ایلیه‌یم بیلمیورم والله   عجبا دیده‌می قلبم‌می بو سودایه سبب
سوکه جک اولسه‌م اگر قلبی او دیر کوز کوردی   کوزیمه سوکسه‌م او آتار جمله گناهی دله هب

طرزنده ترجمه ایتدم .

١٥٩٧ — ومليح قال صفني   انت في القول فصيح
قلت قولا باختصار   كل ما فيك مليح

قطعه‌سنی فارسیه شو :

دلبری پرسید از من وصف خود   گفت وصفم کن که تو ای افصح کلام
دادم ازرا اختصارا یک جواب   هر که هست در تو جمیعت با نظام

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

بر کوزل کلدی دیدی کیم ای فصیح   سن بنی توصیف ایله سویله کل
اختصارا سویلدم بر سوز دیدم   هر نه وارسه سنده غایتله کوزل

طرزنده ترجمه ایتدم .

١٥٩٨ — یقول لی حین وافی   قد نلت ما ترتجیه
فما لقلبک قد جا   ء خفقه یعتریه
فقلت وصلک عرس   والقلب یرقص فیه

قطعه‌سنی فارسیه شو :

دلبرم آمد دلم جنبید و جوششها کرد او   گفت در وقت حصول مطلبت گو این چه کار
گفتم ای مکرم وصالت بر منا آمد چو عروس   سور هست در دل و جنبش می کند آنجا کار

صورتنده لسان عثمانیه‌دن شو :

کلوب دلبر دیدی ایشته رجاکه نائل اولدک یا   نه دن اویله آتار قلبک نه وار کو کلکده کل سویله
دیدم بن دره وصالک بر کلینه شیمدی کو کلده   دوکون وار ده اینکونده رقص ایدر قلبم بنم بویله

طرزنده ترجمه ایلدم .

١٥٩٩ — باج محبوبه عامر بيراه | وكنت الهوى ومت بوجدى
فاذا لها فى القبابة نورى | من قتيل الهوى تغذيت وجدى
قطعه سنى فارسيه شو :
قيس بيچاره هوا ايسه كرد بشورى اشكار | من بوجدى مردم دانرا ولم ظاهر نكرد
چونكه بود محشر و فرمانه شهيد عشق گيسنت | آيه انجم من تيامى ميكنم يكتا وفرد
صورتنده و لسانه عثمانيه دخى شو :
اشكار ايدى هواسيله قيس بيچاره جنونى | بن ايسه وجدمله اولدم صاقلى طوتدم باثمم
روز محشرده شهيد عشق اوله چيقسون ديو | اون كلدكده فقط بن ايلهم انده قيام
طرزنده ترجمه ايتدم .

١٦٠٠ — ان لامنى من لا رآه فقد | جار على الغائب الحكم
وان لها نى من رآه فقد | اضحه الله على علم
قطعه سنى فارسيه شو :
انكه لومم مى كند بى ديدن دلدار من | حكم او باشد زغائب من نى يابم گناه
انكه ديد اند درم را باز لومم مى كند | او شد از اهل ضلاله اهل عرضه را اشتباه
صورتنده و لسانه عثمانيه دخى شو :
كورميه جانانمى تعييب ايدن كرچه | حكمى غائب اوزره جاريدر بنجه بدر كناه
بارى رؤيت ايدنلردن بنى تعييب ايدن | دائما اهل ضلالتدندر اوله اشتباه
طرزنده ترجمه ايلدم .

١٦٠١ — تركيه مشهور ادبيه شو :
هر ذاتنده كم اولاز ادب | فلكك سيلسى ايدر تاديب
بيتى عربيه شو :
من لم يكن فى نفسه اديبا | ادبه زمانه تاديبا
صورتنده و فارسيه دخى شو :
هر كه در ذات خود نباشد اديب | زبيب كردد اورا دست فلك
طرزنده ترجمه ايتدم .

١٦٠٢ — بر تركى مشهور ادبيه شو :
شب يلدايى منجمله موقت نه بيلير | مبتلاى غمه صور كيجه نيچه ساعت
بيتى عربيه شو :
ليس يدرى ليلة اهل النجوم | واسأله عن طولها اهل الغموم
صورتنده و فارسيه دخى شو :
نداند هر منجم از درازى شب ديجور | بپرس از مبتلاى غم كه چند ساعت بود اين شب
طرزنده ترجمه ايلدم .

١٥٠٣ — بر تركى مشهور ادبيه شو :
ايكيسى برر معذب ايلمكده آدمى | كوكب مسعود دشمن طالعى منحوس دوست
بيتى عربيه شو :
لتعذيب الفتى شيئا | ن ليسا له موجود
صديق نجمه نحس | عدو نجمه مسعود
صورتنده و فارسيه دخى شو :
هر دونى رنجه كرد آدمى را يك شود
كوكب مسعود دشمن طالعش منحوس دوست
طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٠٤ — تركى مشهور ادبيه شو :
ابر صوت جرس راه خطرده دعوت رهزنه
هله دنياده بوقدر آدمه شهرت قدر دشمن
بيتى عربيه شو :
ليس كالشهرة للمرء عدو | فاحترس عنها اشد المحترس
رب ركب وقعوا فى خطر | كان منشأ ذلك من صوت الجرس
صورتنده و فارسيه دخى شو :
كند صوت جرس در راه مشكل دعوت رهزن
بدنيا نيست مردم را مثال شهرتى دشمن
طرزنده ترجمه ايتدم .

١٥٠٥ — بر تركى مشهور ادبيه شو :
بولنماز كم عالم امكانده ديرلر | اولماز اولماز ديمه اولماز اولماز
بيتى عربيه شو :
هذه الدنيا مكان ال | ممكنات والفعال
ليس فى الدنيا محال | لاتقل هذا محال
صورتنده و فارسيه دخى شو :
بدين دار امكان بود هر كار
نباشد نباشد مكو نباشد
طرزنده ترجمه ايلدم .

صح

مقتبسات فیض

یدنجی کتاب

تمثیلات - و - حکایات

قصورده خصه بولنه یازلمه آثار سلفدن بعض کتب اخلاقیه و حکمیه ده کورولن فقراتی نقلاً ترجمه ایتمش و بونلرک بر طاقمی مواد غیر ناطقه لسانی حالنده سویلتلمه اولوب [تمثیلات] ایله انسانلره متعلق [حکایات] دیه عبارتیه بولنمه اولدیغندن بو کتابه ایکی فصل اوزرینه یازلدی .

فصل اول

تمثیلات

١٥٠٦

قویونلر اوتلیورکن برگیجه بر خوشجه مرعاده
چوبان ده ذوقنده قوال چالمقله ایدی على العاده

صباحه یاقلاشوب بلبللر آواز ایلیورلرکن
چوبانک کلبی خواب غفلته طالمش ایدی بردن

اوزاقدن اوسته قورد بو حالی کوردی ایلدی رغبت
یاناشدی قاپدی آندن بر قویون ایتدی همان رجعت

شکایت صورتنه آلمش کیدرکن قوردی بر آدم
کوروب چکدی سلاحنه قوردی اولدیردی همان اول دم

قویون قورتلدی قوردک پنجه سندن قالدی اول ذاته
اوده الدی انی خوشجه باقدی عزم ایتدی نباتاته

انی کوبلو اونده بسلدی ایتدی بیوك خدمت
بو صورتله قویون طاولاندی اولدی برکوزل نعمت

قویون بر کون قوشوب اوینارایکن شوقه و نشاطنه
کوروندی قارشوده کوبلو قفا طوردی اشاغنه

بچاق الده کلوب طوتدی یاتیردی کسدی بوینندن
اودمده خاکه دوشدی کوبلونک مندیلی قوینندن

بویله شرکی اول بزه خونده غنم نقشه اولدی برصورته
او صورته خط ایدی حالکه بایلمسه باید قدرته

که دیردی [ای کشتی قوردن رهاننده نه آلدن
یه اندنه قنا صورته ایله بویله بیچاره حالدن

حایدرم قوردن اغزنده النجه وار کرم سنده ده
مکر قورد اوغلی قورده دوشرده یوقه خبرنده]

اکر اهل بصیرت وارسه دنیاده قیاسی ایشونه
بوخوشسه تمثیلمزده برکوزل پنه اقتباسی ایشونه

١٥٠٧

کوی جوارنده کرنه براوسته تلکی بر صباح
یر تلاسه اوطمه آرادی کندینه جای فلاح

دیکلدی اطرافه بیک رقتله باقدی نا بکار
قوردنعه قالدیردی ایندی کوی جوارنده فرار

هم قاچار سرعتله هم اطرافه ایلردی نگاه
بر بیوک ایرماغه الکا صحراده اولدی سد راه

کوردی کیم ایرماغده برمانده یوزر بی اضطراب
تلکی استناد ایندی مانده یه بویله خطاب

[ای مفخم ای امیرالماء ای عالی نژاد
باوییر قالدی اوبر یانده کرم قیل ایله داد

لطف ایدوب آل حرکله بو بزکی ای دلنواز
قارشویه نقل ایله بوبیچاره یه ای چاره ساز

بن ده البته بکا قارشو سکا بر برکار
ایدرم تقبیم اولمام بو بابکده شرمسار]

مانده خوشلاندی بو سوزلردن دیدی [کل ای فقیر
اولسون اولادک اغوزنده سکا ارخم سریر]

بنیدی تلکی مانده یه کچدی چوبی بولدی امان
قارشویه کچدی تشکر ده دیدی [ای پهلوان

[طورمه بونده کیت اوزاقه بر یرده صاقلان برزمان
چونکه بیوک حیوان ایتمکده بکری یا سیان

شکره دامیسنه کویده طوریدم نا قرار اولمه بباغ
هر بادده طوبلور یدی ایشتدم بو صباح

زورصاحو شدم هم اولسه سایه کده بد اولدم خلاص
سنده ده طورم قاچ بو یردن قورتل ای جوانه خاص]

مانده باقدی تلکی یه کولدی دیدی [ای بی مجال
سن نه سلک که ایلدک بو شکره ده خوش خیال]

تلکی بر طور حکیمانه اله آچدی دهانه
مانده یه ویردی جوابی بویله جه اول خوش بیانه

[بر غصه با بنده بر زنجیب ایدوب هاسندنه
نا قولغه استناد ایدرسه بکا اول ظالمانه

شبهه سز درکیم طوتار ساغلارنی اول یا سیانه
بو کلدی بیوک حیرته انجام اعدر حالم بیانه

کیم کیمه بوکده ازلیه ملکی قالمسه ناتوانه
کیم ایدر تفتیشه کیم دیکلر ایدرسم بد فغانه

تلکی تلکی اولدیغه تا ایلنجه اشکار
شبهه سز الده کیه بوستی اهل کیم شکار

برکوزل سوزدر « بیلور خوش قسمه اجوبه زیاده خاص
بکلمزسه کیم کله هندرده الکا یوقدر خلاص

حاصلی هردم کرکمز عاقله خواب و نشاط
عاقلانه لابد اولور کیم ایله هب احتیاط

کرچه دنیاده منافع باشمار و بحساب
لکن ایسترسه سلامت ایشه کندی انتخاب]

١٥٠٨

بر چنار التنده بیتمشدی قباقدن بر فلیز
قول ویروب شاخ چناره اولدی اند ایکیز

چارچاره چیقدی قباق ده آننه چنارک فوقنه
سرمست نشأ ده الکا خوشده کلدی طالعی ذوقنه

چونکه بر ماه کونده کچدی اختیاری نو کدو
مست اقبال اولدی غایتله الکا اولدی عدو

ایلدی عجب حقارتله چناره برنظر
هم ده لرزه برخطاب ایندی دیدی [ای بی بصر

١٥٠٩

هرنعله قیرمز بر کوهه براسه
فوشه ایصعب اول بر مرزك اتمسه حسه

لاشه ده بوبك آتونه سکداز شب
شونه ایله اول جابه کیمشدری هپ

طوبلانوب اطرافه اول مرده نك
الکلابپ احوالنی پژمرده نك

حالنی کشف ایلیوب زنشه ایله
الکلامشدر قوتنی حمت ایله

چوك چابه ایلمشدر دیمکه
شیر بر جانه تقرب ایتمکه

دیشلریله قارنی چاك ایلیوب
هپ ایچ آلاتی برخاك ایلیوب

قلبنی فك ایلمشدر شوقه ایله
آنده جکرلرده بیشلر دوقوه ایله

طوبجه آنبر بوایچ آلتره
باشلامشدر هر طرفده اتره

برقفس قالمیه او شیرك هرپانی
براغزده چوك سوکمشدرانی

باشلامشدر سو تنفیر اتمکه
پیسلکله شیری تحقیر اتمکه

هربری بدلو شتم ابدامسه
هربری بر دلو سوز سویلرامسه

لاشه ده جلبه سوزلر مسه بره
تلکی کلمشده دیمسه اول اتره

[جانم اوقسیده اکر تیلردکز
سویلبك طوغری نه لر سویلردکز

پیسه قونوبه مرده به شتم ایلمك
معرفتمه بر بر سوز سویلبك]

قصه ده بر حصه المفسه امل
دقتیله باده سن نه سویلر بو مثل

[ارقه سنده کمسه سوز سویلمه
غائبنده ذم و تقبیح ایلمه]

بویله ارشاد ایندی پیغمبرمزی
[خیرایله یاد ایدیك موتاکزی]

١٥١٠

برطباخه یکمز طورردی سفره او ستنده آچیه
صاحبی حاضرلزدی یکمزه حالسوبه قاشیغه

کیندی آلسوده تازه ینیرله براز نانه پاره اول
برالری مردار سینك جاردی طباغی بولدی بول

برچوقی قوتمسه کناره برایدی انصاف ایله
بعضبرنا اوده یه طالمسه بوزردی نافه ایله

اوده بی مأکل ایدنرده طمعكارك بری
اول قدر باغمسه که ایصلاقمسه ایدی بال وبری

طوغری سوبله کلا لکا سنه شمدی سنه وسالکی
ناکه اولدك ایلیم اندنه به تنبل حالکی]

طوریبرییسه چیار آلدی جوابا سویلدی
[اختیارم هی اوغل سنم بنم طفلا ییدی]

نوکرجه دیدی [یکرمی کونده کچدم قدکی
سنه نه تنبلك که یوز بیل بوبله بزقدك لنکلکی]

اختیارلر دیدی بوبله چیار اول بوزسه
[ارقه سنه باقمه بوکونکی حاله کوله هرکسه

بکله برقاچ کون حیف اولسون خدا اسون هله
کیم بیلور باده کیم طورر قارشی اورهشلی یله]

کیجه کوجه کوبدار شدی وقف سرما اولیره
جابه جاری اولدی قیا قه یا پراقلری بردبره

باشلادی جار چلمغه پای و جودی سرفیس
روزکار اما امان دیرمز هاته طوجانراسر

الکلادی بعد خاب البجره احوالی قناجه
[یایکه دوشدم] دیدی [قورلسه نه بوحاله باقه]

[قرمانم بدنه رانیم] دیدی اول سرکشه
[اختیارم به قارشمه هی چوجه اوله ایشه]

سویدی نوزی قناجه [عالم فنادرای بچه
بوکیبیه بوبله کیدرسه شهرشز جانم کیبه]

افنیار اولدم سوزی کسدی دیدی [یالواریم چوجه
تیز رفتارك سببه اولدی بوحاله چاره یوقه]

قصه ده بر حصه المفسه مراد اشبو مثل
بر رکل بر دنه بنار حصه آندی نمل

سویدی اقبالك انجامنده ادبار اولدیغنه
بیك کونه الکلاندی مغرورك دلی آزار اولدیغنه

تیز رفتار اولملك انجامنی کوستردی هپ
سومه اقبال وغروری قوشمه چوجه چوجه بی سبب

طلدی یلکز صاحبی دستنده تازه نامه ایله
کوردی مخصوص اول طباغی بر سوری زباله ایله

صاللادی مندیلنی قاچدی سینکلر بریکا
صاندی اول اهل طمع کیم خالده هپ میدان اکا

بر صاندیل اورنجا بیننده پرواز ایده
اولده هم جنسی کبی بر ده سعادته کیده

چونکه ایجلا نسمه ایدی هر دو جناحی سرسر
قالمدی پروازه امکانه دیرایدی این المفر

زورلدقجه کندینی قوتله پرواز ایتسون
وجه اولورزی یکره بیلمزدی نفی نتلسون

زورلدی چوق دفعه اولمه اوزره کندینه برها
عاقبت عرض اولدی کیتدی بولدی اندن رها

سرایده بو حالی یلکز صاحبی دیردی اکا
[کور طمعکارلقده نه‌لر ایتدی نه‌لر یاپدی سکا]

بو شلده بکر کوزه بر حصوصی باهر ایدر
[آه طمعدر جوچه کیدر چه جوچه خیرخواه ایدر]

۱۵۱۱

خانه که برقاز فره صیغور ایچون ایتدی شتاب
بکزی قاچدی اینجه انجاقی حالك حساب

واردی ایرکنجه کوله کوردی او جای برخراب
یا فلان شعب دیردی سلام ایتدی غرابه انتساب

قارغه احمق قازه الکلنك ایچون ویردی جواب
قاز بو کاذب نطقه قاندی صاندی بر قول صواب

قارغه ویردی زعم اختیاریله باتمغی
قارغه الکلنك ایچون فرخنده ایتدی اغتنام
باتندی طرزیله غلبه خطابه اول رفانه
قانده جیب احمق قازی الکلنکه ایدی رهانه

ایچره منقاریله دیدی کیم [ای امر بو نشانه
ای طیور خانه کینك اجلی ای کامرانه

التفاتکله بنی شاد ایدك اول شادمانه
سویله هپ امرکه حاضر بو عبد ناتوانه

خادم اولمق ذاتکزه واجب بنجه تا قیام
قیرده واقفم سویله نه سهرده مقام]

قاز بو اغزه قاندی ایتدی بولدجه فتح رهانه
شوقه ورغبتله دیدی [ای قارغه عالم بیك بهانه

حبس ایدر قازه هر شب بزی دهقانیانه
کورمز هیچ بر صباحك رونقنی قرده عیانه

ایسترم اوسون باشم بوسه الکلو شربم بداغیه
بویله بر چاره بیلیرسك سویله ای صاحب بقیه]

قارغه منقاریله آچیب ایتدی به بویله خطاب
[نائل مقصود اولورسك ایلرم به کامیاب

برکوزل کول وار بقیننده آن بوقدر باغبانه
دریو نغمه‌لر ملو صانکه هنشیده نشانه

کل بو بر لکده بیله اول جایه فرار
اوبله بر نغمه اولانه بربرده سه ایله قرار]

قاندی قاز دو شدی غرابك آردینه اول دم همانه
قاز پیاده قارغه اوجقله یوله اولدی روانه

یولده قاز بر ناب اهردی دیردی [ای عالی غراب
طاقتم بیتدی یورولدم ایلمه اوبله شتاب]

اکلنبردی قارغه قازه دیرایدی [ای نازلی یار
بچنه ایب آز قاری ایشته اولدی اول جا اشکار]

بیك مشقتله میسر اولدی اول جایه وصول
قاز یاناشدی آبه قارغه مشجره ایتدی دخول

کوردی برآجی قازی الده تفنکیله نشانه
اندی اوردی کوکسنه قازه اودمده کیتدی جانه

آجی صیدیله اله قرتلدی بو صونیله غراب
اوبدی احمق قاز غرابه اولدی ال صوك کباب

قصدکه مطلوب اولانه حصه بوبرده ای جوانه
بیشه آتنده اولانه فهم ایله اولدی عیانه
[آچ کوزك هاتیه بانه سه اولمیه سؤ رفیعه
زنده ایب اوله اهر اولمازلر اولمه هم طبیعه]

١٥١٢

قمری دیرلر برگوزل قوشدر وارکه اولدر ابتدا
نوبهاری ایلید تبشیر ایدن ذوقدن و صفا

قوشجه برقوشدر یابان اول لانه سیله اولرده هپ
براشی واردر یاشار اول اشیله دائم لب بلب
ازغمها عیب ایتمز اشمدن بری هم یاری
احتیاطلر بو دنیاده تجرد حالنی

بربرینه یاشورلر چفت گزرلر دائما
جمله قوشلرده زیاده واردر اندر وفا
بیچه او سننده یانار یونلر اندر اکثری
لانه ده کیتمز بری قائم اولور اول دیگری

لانه سنده بر دیشی قمری نه یاتمش ایدی
قارغه دیرلر قوشلرده چینگانه سی گلدی دیدی
[بیلیورسن ای گوزل قومشو نه احوالی
صوری اولدن ضیلر دهر بو فقیرک حالنی
گیتدی زوجم کیمسه سز قالدم بو ناخوشه یده یه
حالمه رحم ایله سلطانم انگم باری سه
برادشاده لانه م ابسه ایله بنی بر سکا
بر قناعتکارم اتمه نالشی ویرسه بکا]

قمریه خوشه گلدی بو سوزلری آغلی لانه یه
قارغه عرضه شکر ایدیب گیردی اودم کاشانه یه
چونکه ارکك قمری گیتمشدی یمه اکلندی چوقده
بیچه او سننده یانانه قمری دیده [بر چاره بوده
بر گیدوب بولمازایسم گلمز او حالیلر لانه یه
براکا قالسه دونردی لانه مده دیرانه نه]
قارغه به ایتدی وصیت لانه سیله دیدی اکا
[بکله بو داره امانت بیچه لر جمله سکا]

اوچدی قمری لانه دن قارغه یاناشدی شوخه ایله
قاچ بوریطه واراب اکل ایتدی گیتمه دوده ایله
قمرید گلدی بر کوردیکی اول حالنی ارکگی قیزدی خناحاله آینتدی دامنی
عرضه عدد ایتدی دیشی ارکك دیدی جوجه سویلمه
[بکله کندی داری والدی دربانه ایلمه]

١٥١٣

قوم بر طاغی کسوب المشدی چونکه اسیه
کره مرزی اولده ایرجه بر حایلی جیب

قاپایوب قالمشدی قورد ایله تلکی انده
یه مکسز یاتورلر ایدی آیچ بر یاننده
دیدی تلکی [بوکا بر چاره دوشونمك واجب
بزی بربادیه ایچه جك چونکه او شیر غالب

بنی دیکله کیده لم شیره دخالت ایله
قاپایوب یانه احوالی حکایت ایله
بیلیرم بن اسدك حلقی پك عالیدر
عرضه دی نقص و حسدن او اسد خالیدر

بزه البته ترحم ایدر اول عالی جا
ایچه جك اولسه گر ها طرفن بز التجا]
بو گوزل سوزه ایله اول قورده قناعت گلدی
اسده حال آچیب عرضه جایه گلدی

اورده تلکی ایله گیتدی حضور شیره
ایاغه اوتدی قونولری اسدی توقیره
یه بیلدکلرین سویلدی سوزنشلر ایله
دخی ده تلکی یه باقدی دیدی [سنده سویله]

اسده تلکی تملقله یاناشدی اول دم
نه دیه یم دیدی شیر اولدی او سوزنده حکم
ایکیسی ترزینه الدی بوبوری اورمانه
دها بارز اونده جانلیر اوچ حیوانه

بو اوچنده بری خرده ایکیسی قوچ طاوشانه
اوچنی طوتدی اسد آتدی گوزل بر طرایه
دیدی قورده [بزه سن بونلری تقسیم ایله
کیمه کیم لابد ایسه بولده گوزلجه سویله

دیدی قورد [بونده جسیم شو اشك خالقده
سکا فر تلکیه طاوشانه بکا قوچ لایقدر]
اسد گلدی غضب طوتدی باشنده قوردی
قوپاروب آتدی باشیه تلکیه باقدی طوردی

دیدی [سن ایله بو نفسمی کوزلجه اجرا]
یاناشوب تلکی جانبنه دیدی [پك اعلا
ادیجی ده زاده دیانتمه لایقه (?)
کرم و لطفکزه قالدی بو عبد چاره]
اسدك حالنه خوشنه کلدی بو بولده قسمی
دیدی [بو قفقی کیم اوکرتدی بو کز بو کلکت]
اوزمانه تلکی فرحلندی دیدی اسد بیندی
[بکا قوردك باشی بو حصوی تفهیم ایتدی]
بو کوزل قصه ده آتیده کله حصه بابده
نه کوزلدر انی زینتلی سنه کوشکه طاقه
[عقلا عبرت آلدینه آلر دقت ایله
متنبه متیقظ اولور اول عبرت ایله]

١٥١٤

سوروسنه ایرلیده برقوزی کتدی دره یه
اوکیدرکن آناسی باغردی دیدی [هو زه یه]
اناسیندن ایکله ده کیتدی قوزی اول جایه
کیدرك کیتدی نهایت اوزره بر مایه
حوباشنده حوایجر اونیار ایکن اول قوزجه
قوجامان بر آتلی قورد کلعب اولدی ملحق
سبب ایتزایدی آج قورد قوزوی اکله اوشب
حوبی کوردی بولتیحه بولدی بوجهله سبب
قوزوبه خشم ایله باغردی دیدی [بد کلدم بد
بو حوبی سویله نه دن بویله بولاندردك سن]
قوزی حدتلی کورنجه آنی کیتمك دیله دی
باشنی سمت سمایه چویروب برمله دی
بابکز کلدیکنه اولدی بشیار اداره
دیدی کندنجه قوزی [بن نه کلدم بورایه]
بن قورد قیزدی دیدی اول قوزوبه حدت ایله
[نیه بو آبی بولاندردك آچا یقبه سوبله]

ملعبوب حزن ایله بیچاره قوزی آغلدی دهن
دیدی [بیلمم سبب بابیدم اصلا آنی بن]
یاناشوب قورد دیدی [احمق قوزی سن بابامسن اوله
حوکنارنه کرنه کیم قومه کیم آچه ده بول
او سنك مبتلك اولان قوچله قربوبه اولدی سبب
حوبی بوزه مقلعه بربادیه بو حاله هب
باباکك والده کك مدخلی یوقمی بوارده
بدلا پارچه لسم بن سنی یوقمی بورده]
قوزی یالواری نیاز ایتدی دیدی بوبله آکا
[آنم جانم انتم کرم ایت قیمه بکا]
بو سفر قورده غضب کلدی اوزاتدی النی
قوزویی حدت ایله طوتدی قوپاردی باشنی
بو تماشایی ایدنلر ایتدی اودم بویله ندا
[سوروده آیریلانه البته اولور قورده غذا]

١٥١٥

آصلیدن بر درخته بر طبل قالمشدی برچاره
تعلب قارشی کلشدی ادیرلرده اسن باده
ذلنه اوله ده قیج یل اوینار دی هر دال بشقه وارید
اوردی هربر طبل اوستنه برطرز عادیده
چیقاردی اول طبلده مختلف آواز اودمارده
جابزدی کوستن ابتذار دار دوکونده دریك اوپونده ده
ایشتدی تلکی بو آوازی ظن ایتدی دوکونده وارده
سونجنده دیدی [البته برقسمت بو کونده وار ده]
شتاب ایتدی او جایه باقدی کوردی کیمسه یوقدر بورده
فقط آوازی طبلك اولدی اول ساعتده غایبته چوقده
باقوب اطرافه تحت دقتده دقتله اول ساعت
اغاجده کوردی طبلی کوم کوم ایلر طورمیور راحت
کلمه احتیاط و حزم ایله ایتدی نظر بر دم
دیدی [دار بوند برقسمت بوندن کشفی بکا لازم]

صاف ایشدی اوسته لقلق ایلدی اول کشفی اجا
ایله اولدی درخته چیقه باقدی طبله بر پروا

دیدی [البته بو بوکسك سسی چیقار بو بطن اگرده
بیم البته بونده یاغلی باغلی اتری هپ بر]
بو خیالا بو تدهه کسوب باغلی اورایه حبلی
هله قورتاردی دالده دوشوردی خاکه اول طبلی

همده ایندی رفیقه چکرکه طبلی قورتی برجایه
صاپردی بولدی تلکی کندینه بر جانلی سرمایه
بولوردی چونکه جلدی انك بر بوی حیوان
سوگنده نشاطنده قیاس ایلردی وارهانی

کمال شوق و خواهشله قوپاردی جلدینی طبلك
درونده قوف گوروب طبله دیدی [بوق بوده اجبه ایچلك
بو هیبتلی وجوده اول قالبه آوازه الدانیم
ملکه قوف چیقارسه بویله سی بیهوده یه قاندیم]

بو رعنا قصه‌ده شو حصه بی آل گوسه امعانه
[وجود و احتشام باقمه باقه اداب و عرفانه]

١٥١٦

قالوب چفتلکده تنهاجه طاوقلر اوینا شیرلرکن
کلوب طاووس ادب بانده دیدی [بوقی حیا بنده

باقله دوشه‌لی بو خلقته نادر و دلکسه
طبرا بجره بنی ممتاز قیلمه بوده بکا راسه
بو آرایشله بر شاه طوروم هپ بو یرلرده
بنم سایه مده سزلر ابهر قوشلرده پرورده

نه بو طور گستاخانه بو توزلر بو طوراقلر
حضورمده نعل اویناسکز بویله بر الچاقلر]
طاوقلر گوردیلر بو حاله طاووسی مغرورك
دیدیلر بر دانه سی [سویله قوزم طاووسی نه زرزورك]
الوب طاووس حدت حمله ایتدی ماکیانه اوزرینه
قودوسی چیقدی ادم برحصه اوره نزدبانه اوزره

دیدی [باهه نه در بوا بندیکك دنیا بی قالدیردی]
گوروندی بر غضنفر وسه همانه طاووسه جالدیردی

کلوب طاووس حدت توییدی اویردی بر طالدی
طاوقلر غیدغیدله آوازه سیله ولوله صالدی
قباردی توییدی طاووسك اولدی صانکه براژدر
دیدی [سزمکه سزی بن ایلدم بو خاك ایله یکسر]

گوروب چفتجی بو حالی کلدی طاووسی توغیب ایدنده
دیدی [مفلك نه دیگم بونلری تحقیر ایدرسك سن

بیقبل شونده اوین برادریسم سنهزنده قالماز
» کالکده غرور کیب سنده احتشام الماز]

١٥١٧

گزرکن قیرده بر تلکی دوشر بر چاه بی آبه
قایر بتلاک اچینده آه باقاده اوطاز او بر تابه

ایاز کن چیقمغه چاهی طوبار بر سسی اوبالارده
اودمار تلکی خلاصی اوطلغی اول جهت والارده
مکر بر اوچی بی نفقب ایدینجه براسه آندیه
فغاله ایدایجه اوچی اوجوزنده دل و جانده

قاچارکن اوچی دوشنده دفعة اول بز بی مایه
بنشمه ارضه دیده شیر ثیابنده دوشنده اول جایه
گوریجه تلکی بی ارسلانه دیده [هالك نه در سوبه]
دیمه تلکی [اقم اولدم آچلقده کرم ایله]

دوتوب ارسلانه دیده [حاضر بنم املغم وارده
بیسك اوطارمی بولسان چونکه وقتز طارده]
دوشونده تلکی کم یرلرسه انسان بو طاریرده
کلیرتونت الکا جوق گیرر کنزی باشی دررده
خصوصا بویله بر یرده خلاص اولمقلقه آلت
اولور اولسه بنی آدم بولور برچاره سبه الیت

دوشونسه آدمك تخليصنى اوله اول عاقل
ديسه اصلا [لازمدر بزه بو برده بر فاعل
اگر برلرك آكا شرى يايسه وار بر بلكى حاجت
خصوصيله بو برده چيقمه بوده ارده بر آلت
بزه لازم اولسه قورتلمه اوكه بو طار برده
بكا قالسه بو انسانه رجا منت ايده ردم به]

موافق گلدى شيره اشبو سوزلر كوكلى ره آقدى
اكا خشيه ايدوب خوشلقله روزى آدم باقدى
ديدى [آدم ايك ميدانه قوى انسانغلك ايدى
خلاص اولدك خلاص ايله بو برده بزارى شرى]

هماندم بر چاره سيسه بولدى پيكاردن چيقدى مردانه
چيقاردى چوقوردن تلكيله شرى ادى ميدانه
اسدلر تلكى ممنونا تشكر ايتديلر اول دم
ديوب [كوستردك انسانيت عشق اولسون اى آدم]

بودرلو قصه دن ايكى حصه وار اى طفل دل برده
برى [عاقل اولانه انجام كارى بويله فكر ايلر]
برى ده [كار دشوارى عاقلدن يقا كيتمك]
اوچنجى حصه ده [الله كلمه جبرى ادا ايتمك]

١٥١٨

بر آوجى گيدى ياورسى بر خانه دارى
او خلقى اك سيليك خوشجه باقارى

هر بزه ايشته آزجه سسى با نيفردى
درحال اوزايى كشف كيده بر آتيلردى
چيقازايدى شرنده سالك اورته به خاره
ميدانه چيقانده خاره ايلردى دره پاره
بر ناگه سنلر اوجى گيده حالى جاودردى
اول خانه دركى خاره لرى قاچيدى خاودردى
قاپيلنديدى گيده گاه اوپوره گه كوز ايچاردى
خاره چيقوب اوينار به سوارقه قاچاردى

بركون لغمه كيروب ينجه ير خاره
حبسك ديدى [ايشته بلدم بوكه چاره
حاجته بولده الكا تبره راد سوده اوشكاره
ارنته بولمز دوشندى بزم بشقه دياره
اكلات بونم حالمى هب اندره اوبله
اندرده واعى ديدرم بويله جه سويله]

خاره سونوب جيوابجه كيدى باغردى
[ياهو كيديور هره كلك] ديه چاغردى
[سزلره واعى ديليور هاى كرملم هب
ظالم كيديور غيه بزه كوده كى هر شب]

انلر سونوب كيتكله قالقدى اوجايه
فاريه خاره ايسه باشلادى بودرلو رجايه
[رتبه اوليه كيتمكز بوزه براسه وار
دكر بو سوزى سزلره بوردك ايله چار يار]

سونر ديكلديكى كيتمى كرى يزدنه خامه
ضبط ايتدى بولى هره آلتوب خوشجه سلامه
[كيتمه] ديه [سزده چوالك اغى طوركه
ديديده دلوب ايلدى خايه بر اوبوركه]

بربر اوله ايلرى بوغدى تلف ايتدى
بو كيفه ايله شرطانه چيقوب باغچه كيتدى
فاريه خاره بونى كوردى ديدى اول جهلايه
[سونر ديكلدجه اوكجه دوشرچوكه بلايه]

١٥١٩

سازلغده بر نشه قوجه ماره برميشه واردى
مغرور ايدى بيك سازره تفرقله باقاردى

بو طرز ايله مغرورى كورنجه اهل فراست
ديردى عظمته هيكلى وار ايسه بودر البت
تحقير ايله تعذيب ايدى مقادى انك هب
هولنده كى [illegible] ايله هر شب

خنجرابدی قوشه و یکنکه او سرکشه
یوقدی دیر ایدی هیچ بکا بو عصوره برابسه

الکزدی باشیه صولت ایدن لشکر باره
آلمازایدی شدتلی اسن یللری یاده
اما او قامسه هلو تواضع کبی دائم
هر بوجه باره باسه اکوب اولور قائم

احمق ایشه برکون ده قامشه ایدی خطابی
[صالانه صفورقق] دیر ایدی عتابی
بیچاره قامسه آری سکوت ایدی اما
طورنه دوام ایلیه یک بورندی اصلا

دیرکه اونه ده برقره یل اسدی اوجابه
چوروجیه کبی اشجاری سوکوب ایندی هوایه
شدیدکه یلک ایندی هواده قره یلده
بورهنشه ابله صانکه او بر بشقه اصله

صار صچلدی یلیده کونوکی نا تملندیه
دار کچدی اما قره یل بو اصلندیه
کرنه مغرور اولدی یلید الکزدی باسه یل
برکره دها شدیله اسدی او دم یل

اول دم کونوکی چیقدی یلیده یره دوشدی
کویا او کوزل برابره قوزغوند او شوشدی
اما او قامسه اکدی باشیه باد بلایه
کچدی او هوا قالقدی نه باقدی صفایه
شاعر بکا بو معرجه ایله وبردی مثالی
[خاک اول که خدا مرتبه کی ایلیه عالی]

١٥٢٠

اوکوزله بر اشک باغلی طوردکه سوزلیشیرلرسه
اوبریاندنه کونلی بوندری دقتله دیکلرسه
اوکوز دیرسه صاره [ای برادر ابشلمکده یم
او صانم بیغم ایندی کل بوندن بر چاره سینه بولسه]

اشک عقلنجه کویا چاره سینه بولسه دیمه [بنجه
بوند برچاره سی وارده فقط کوچه براز سنجه]
اوکوز دوشنه رجالرله دیمه [چاره نه در سویله
نه لازمسه تماماً ایلیم اجل انی اویله
دیمه دکه [بیمه برشئ بواقشم احلیغه قاتلانه
مریض اولمش کبی طاورانه اباغه طورمسه یاتی یاته]
صاحبی او صاحبی اولمسنی یله حنه اول ساعت
کونورمز تارلایه باغه ایدیلك اوده سه راحت]
اوکوز یله قوشلانه بوندیه بکی برخوب بیله اول شب
یاتار آچ آچ غابر بیلکه حایله صمانتر هب
بو صوندیه کچر اول شب کلیر قرداسی کوره کوبله
کورر یاتمسه اوکوز ایلکر هاپه اکلار او احوالی
آیر ثوره بدل اندنه صاری بو کلدر اشیا
کیدر تارلایه ابشدر هب اشکله ابسه بینمچتا
کچر اوچ کون بو صوندیه اشک نادم اولور اندنه
او چینچی شب کلیر ثوره دیر [ای جانم ابشندم به
دیبوردی اوغله او صاحبی «او غلم اوکوز بوبله
غایرسه یله دو شراندنه هاپه نصابه کیت سویله
کلوب کسسونه کوزلجه جلدینی صوبسونه مردارلقله
آیرسونه اتنی پاصدرهلره ایشونه او صوندیه»]
نعو سه ایندی اوکوز او کجه دیدی [یا هو بوکا چاره
اشک صانکه دو شونری سوبلدی اول بایمه بچاره
[بو شب برا شترکوش صانده بر چوبه برقه
باغرا بشه یه وبردکلرنه اکل ایله یره باقه
سکرد قتنده اظطراب ایله فوت خواهشلك کوستر
سن قصاب الندن اجو تدبیرم خلاص ابلر]
اوکوز بو نصحی دیندی طوندی ایندی در عقب اجا
کلوب او صاحبی قرداسی کوره کولدی دیدی [حیفا

اشك عقلیله آچ قالدك اوده بیهوده زور كوردی
اشك اورمانه كیتدی سه بیله چیقه قوشل شردی]

چیقار بو قصه‌دن برحصه كیم غافلله رد نقلی
[بدن زحمت چكر ناقص اولنجه بر باشك عقلی]

١٥٢١

سورودن بر كچی قاچمشدی اوزاقه بر دره یه
یاپیشوب قنده ایدردی اوراده سانج یه

ایشیدوب قورد اوكوزل صوتی هامان دیسه بیله‌دی
كچینك آردینه دوشدی انی طوتمه دیله‌دی
كچی آرتق اوخونخواری كورنجه عجله
دیره‌رك قوتی باریجه یولی الدی اله
اوقدر قاچدی كچی قوریله او قدر قوشدیكه تا
كسیلوب طاقتی كركلك ایاغی اولدی دوتا
كچی قورتلدی فقط رد شدی صوسز برجایه
بنجه مدت اوراده كزدی صوسز بی دایه
صوآرایكن كوریوبردی یولی او ستنده قویو
آتلیوب كیردی بیچاره ایچیوردی او صویو
صوایچوب كیتدی حارت كچیه چونكه ادرم
قویوده چیقمغه ایتدی عجله بعد قدم

قویودن چیقمه‌سی بیچاره یه مشكلجه ایدی
سنی چوقچه چیقاردی كلك امداده دیدی
كچینك صوتنی برتلكی ایشتدی اوده دیه
قویویه كلدی دیدی [سوبله ایشتدك سه]
كچی یالواردی دیدی [جانم اثم نبی سه
بوراده قورتاریوب بن‌ده اولورم هب سكابه]
كوله‌رك تلكی اكا باقدی دیدی [ای بدلا
كیریبوركن دیمدكمی چیقیلورمی عجبا]
ایشیدن بوتثل عاقل دهم شاعر ایدی
بازاجق حصه‌یی بر بیته بزه بویله دیدی
[چیقه‌جق یولری بیلمزایسه عاقل اولایده‌ر
صویه كیتمز اولورچیقه اولسه صوسز لفه‌ده اگر]

١٥٢٢

بركره وقتی ایدركن تلكی بریرده گذار
كوی كنارنده درخت او ستنده كوردی برشكار

یاقلاشوب باقدی درخت برخروس كوردی اوآنده
طورمایوب چرپاره قنادراتم اوزره اول خوسه بیان
تلكی باقدی دیكه رفتده دیدی [ای عشوه‌باز
باده صباح اولدی پیشمه‌نا كیجه وقت نماز

اول كوزل صوتكله لطفا اول مؤذن بو صباح
كل برابر جمله قیل صلاتی بول فلاح]
اكلادی حال خروس دیدی اكا [ای خوش پیام
اوبقویه طالمه اوباماز نیلیم تنبل امام

شو درخت التنده یا صلاتنه یاتیراول اختیار
ایله كل ایقاظه همت ای تقی ای كامكار]
تلكی كیتدی كوردی یاتمه انده بركلب كبیر
طویپوری عقلمه دیدی [وای بوندخیله ای بصیر]

خوبروغه قالدردی سرعتله فرار ایتدی هماته
تلكیه كولدی خروس بویله چاغردی اول زمانه
[ای تقی یاهو نه‌ار اولدی نه‌در بوا حتراز
كل ادا ایله صلاتی كیجه‌ده وقت نماز]

تلكی [آبدستم بوزولدی] سویلدی ایتدی فرار
صانكه تجدید وضوئه ایلمشدی ابتدار
كولدی دیلك اولدم دیدی [باده شو اوتانماز نابكار
صوده حقده كلب ایتراایدی ایشوده شكار]

دینی آلت ایدی بالده شو مرآتی حیله‌كار
خدعه‌سی كار ایتمینجه باحد نقل ایتدی فرار
بویله وراثته مراثیلر بو عالمده آماده
پیله صانقه سه انده اوطه ملانی بزمانه]

١٥٢٣

شیخ سعدی دیر سفرده رایت اولدی بر حضور
هر نه دنسه پرده بر قیزدی فساد ایتدی ظهور

رایة ابتداءٔ گرد سفر رنج رکاب
پرده به صنلوب ایتسه بو جهورنده عتاب

دیر ایشکه [بنده سهره بر خداونده بودم
بنا بز موزه بوقه فقط بنا بر فضل قدم
بن همیشه خدمته یویاتم ایتم راحتی
کیجه به سیر و سفرده عمرك هر ساعتی

سهایه آهنده سك سرایکدك برج و حصار
چکمدك رنج سفر هیچ کورمدك باد و غبار
حاصلی سعی و عملده خدمتم سنده قرونه
یا نزده اوسونه همیشه عزتك بنده قرونه

دائماً سن ماهرولر بزمنه آماده سك
اوقشانیرسك هب گوزل اللرله پك خوش چاره سك
بن ایسه اکثر همیشه اللرده قیرلره گذار
ایدرم طورسم بیله جانم اولور یا سکی غار]

بر زمان ده حال تواضعکاری اوزره اول زمانه
تا سپاهی شاغی اولدیغی حالده دیدی [ای کافرانه
بن تواضع اهلی یم ذاتم باشم بر آستانه
سن کبی تا سن غافل رجب ایتم سرم بر آسمانه
کیم که بویله دائماً سربرها ایدر هب
کندیه خواب و غرلنه سیله اوهر کندیسی سبب]

فصل ثالث

حکایات

١٥٢٤

سلفده نقل ایدرلر دیر شیخ سعدی بر ملك برآنه
قرق بر عبده ایتمه قارشو سنده فتنه و جانه
جر بیلمدکوله قطع امید ایندك جانه
که جاننده کچنلرچ چیقار هرسوز دهانه
نصل مغلوب اولنجه برکدی کلبه ایدر صولت
اوجهورنده اوزار مأیوس اولنه آدم دیلی البت

جهورت وقتی که بوقه قاچمغه برچاره بر امکانه
ایله نار شیلوه شمشیر سرتیزی اوردم انسانه

بو حالانه بنا قول ده برقسه اغرینی اولدرم
ملك کوسه ایتمهس جورسه [نه سوبد بوبله بو آدم]
حضور پادشاهیده اولانه بر آصف ذیشانه
دیمشدیکم [ای شهنشاه معظم صاحب غفرانه

اوقور «والکاظمین الغیظ والعافین» ی عزتله
شفاعت خواه ایله ذاته جلیلکزده بو آیتله]
حذر سه ایتمه اودمده پادشاهك بحر غفرانی
قولی عفو ایلیوب کچمه فاننده ایتسه احسانی

شفاعت جوادنده عاقل وزیرك حضره برغیره
وزیران بوتمنه ابتسه افسادیچ خیری
دیمشدیکم [بزلره نزد جلیل پادشاهیده
یا نیشانه آلامز بویله مخالف سوزلری باده

او قول سلطانه ذیشانه علیهنده اغزآچدی
او بیزچه دها نیته کلام ناسزا صاچدی]
شهنشاه معظم که ایشتمه اشبو گفتاری
بو ذیبه اولشتیری درهم اولدی قلب مرحمتباری

وزیر معتمده باقدی دیدی قشنله [ای آلچه
انك کذبی سنك بو طوغری لافکدن دها ایوه
کرام خیره حرف ایندی دروغه بو نه اول عاقل
فقط سن شرایچونه بر طوغریله کوشردك ای جاهل

درست فتنه انگیزه دروغ مصلحت آمیز
مرجحدر مرجح اولدیغه بل ایله سن تمیز]

١٥٢٥

اداننده بولك بر زلزله اولمشدی بر یرده
خرابه زاره دونمشدی سراپا اول گوزل بلده
توانکر اولدی بخت هنر ورلکی نابود
بتون سکانه بلده هر جهت اولمشه غبارآلود

طاوانلر آشنا اولسه اشيكلر روزنه ايوانه
سراپا خاك ايله يكسان اولوب روزنه بيابانه

كيجه زلزله حكامى خلقى طوپلايوب تكرار
انلره اعمالنه بر خيلى همت ايدوب اخطار
اصونوز قارنجه انقاضى تفريغه ايدوب اقدام
قارشيدقجه اوپرلره هب الهرى نسكلق چوق راز

خصوصا چيقدى بر ميخانه انقاضيله قارلركه
كوزلجه بر قدح كيم وصفى بويله ايشتدم بن
اوبر پيمانه محكم ايسه پيمانه عشق روسن
تزلزلدن مصون اولسه اوبر اجمانه صادق سن

تماشا ايتمكلرده قلندر بر كشى اول آن
آلوب پيمانه يى اوپشده اولسه خيليجه شادان
اوبرده محتسب حاضر ايسه كلسه ديسه بويله
[آتى چال طاشده قير طوته كلا دستكده سن اويله]

قلندرده ديسه [يا هو بونى اول حافظ مطلق
مصون ايتمش قيرلمقدن اولورمى شهر يجك قيرمق]
كويورسن محتسب طوتسه الدن زور ايله المسه
اوحدلدن هاته پيمانه يى اتمسه طاشه چالسه

مكر دست قلندردن الركن محتسب كاسى
كسيلمش كندى دستنده اولورسن بشيم پيمانى آسى
بو حالتى كوريجك بر شاعر خوش حال وخوش اقوال
بابا حكمنه ايتمش قطعه آتى ايله فى الحال

قطعه

ظاهرا پيمانه يى قيردى اگرچه محتسب
باطنا پيمانه قلب قلندر اولدى چاك
صافلدى پيمانه رندى بر آتشده قضا
محتسب قيردى الكله شهر يجك بر قلب پاك
قلب آدم كيم نظرگاه خدادر اى عزيز
قيرمه كيم قلبك قرارى بالتفاتيل انهماك

١٠٤٦

وقت ماضيده لسانى لكنت آور برامير
خلقه احسان وكرم ايتمكله اولمشدى شهير

عالمه لطفيله نفع ايرابسه دائم دونا
لكنته برسوزى تكرار ايدردى بردها
صبحلين احسان طوبايه برسائل اقول هانه
عزم ايدوب نزد اميره ايلمش حالنه بيان

ديرايمشكيم [اى امير محتشم سن بر عطا
ايتديكك ادمده ايلر شكرى بركره سكا
شكل فرديه كوروركيجه كوزلرم دائم ايكى
برعطايه قارشى شكرى ايلدم دائم ايكى

هر نه صورتله مفرد اولسه احسانك بكا
ايلرم بنده مكرر شكرنى انده يكا]
سائلك بو طرزايله واقع سؤالندن اوزان
خوشلانوب ايتدى بقره لطف ايله جود التفات

قارشوسنده خادمه امر ايتدى اول صاحب كرم
سائله اوچ دانه التون ايسون امحمه اوردم
خادمه امر ايديوركن لكنت اظهار ايدى
اوچ سوزنده سوبلكنه تكرار تكرار ايدى

حالبوكه خادم بلكى كلمشدى لكنت حالنى
بيلميوردى طوپلامشدى بونكى احوالنى
[اوچ اوچ التون ويز] سوزنده اوچ كره اوچ صانديرى هپ
كيب پى آچدى طقوز التون چيقاردى اول زمان

ويردى سائل دستنه التونلرى خادم اودم
كندى كندينجه ديدى سائل [زهى عالى كرم]
چوق ال آچدى رعايه باشلادى جهرا نفر
ديرايديكم [اى جوانبخت اى كرمكانى امير

صوڭره حقده دائما لطفڭ کبی اول محترم
ایرسون حال زوال اقباله ای محتشم

بنده کی چوق گوردك برشی‌یه ای عالی نژاد
لطفکی تضعیف ایله ایتدك دل ناشادی شاد

قول وفعلڭ دسه تضاعف ایلسون اولسون دراز
دولت واقبالڭ ای خانم شیم ای سرفراز]

اشبو رد نقلی دعا ایله چوق عزم ایتدی بوله
بر طریقه اوغرادی یوله دیدی اول [خیر اوله]

واقع حال تمامیله حکایت ایلدی
لکنتندن استفاره ایتدیکنده سویلدی

کندینڭ احوللکندن شکایت ایلدی
قردی جفت گوزیکنکی عابدا سغله سویلدی

خنده زن اولدی ظریف اول دم دیدی کیم [ای پدر
طالعڭ یاور ایمش که اوبله برابر اوغلی ار

اوچ اوچ الوندر دیمسه اوچ کره اوچ دیرسه اوشامه
یا دیمسه اولسیدی اور بو سائله اوده اودن چومامه

برودشونده حالڭ نه منجر اولوردی اول زمانه
لکنتنده استفاده حالنه اکلاردڭ اوآنه

بل سنڭ احوللکڭ لکنتنه اهوندر بکا
امتدادیت دیکله هرکیم نه سویلرسه سکا

دیکله بنده طوغیسه کیم یاکلشه دائی پدر
اکر ایله برسوزڭ تکراری ایراث کدر

برکویڭ احانی ضعفیله کوردی بر بشر
اوبلجه چوقدن چوقه شکر ایلملکده هنر]

١٥٢٧

اوائلده کلوب برمرد بد سیرت — زمانڭ عارفی ذاته ایدوب قربت
آچوب درشت سؤالیله برابر او — دهانه ناسزاسیله عجدایدوب ذلت

دیمش [تقدیر حق بوبله بنی ایشته — بلای نقره دوچار ایتدی بی علت
بتیا شبو بیلری نقرو زلتنده — خلاص ایلرسه ایلر سنده‌کی قدرت]
اودم عارف دیمش [خوش توبه‌لر ایلا — نه در بو قول بی دیانه ای شرتت
تصل بولسن حیا سز چیه تسال بو — نه ایترنڭ سوزڭ معناسنه رقت
اوتا نمادر بر دوشونه سرواید بکڭ لاتنك — نه منفی اولور انده نه در قوت
غنی بایانده اولیده خالق تعالی یه — نه جرأتله ایدرسڭ نقرتی سه نسبت
دوتوب چوق انڭ مخلوقی بر عبده — غنای عطف ایدرسڭ سه بلا خشیت
بیلوب خالقنده عسر ونقرڭ چوق — قولنده بکلورسڭ بسر ایله نعمت
بیغل کیت بول اره کندڭ کبی احمق — اولورسه بر بی ادب ایلرسه الفت]
بو صورتله حضورندن او ملعونی — قوغوب چوق دیدی [بوزنه الك عبرت
ایدر بر دیدک اولدیه تقدیره تعریفی — اولنجه کندیسی بر شرابت آلت
فقط برامر خیره ایشته برگون — جایار اول خیره اوزنفسنجه برهت

خدا حفظ ایلسون دوسه اولسون اصلا
بو درلو کفره بولسا فرزه امت]

١٥٢٨

شیخ سعدی دیرکه بزلکی امیر نامه ده
برزمانده بر بیوك کشتی به اوطوردی سوار

بنکاشنده زیاده سودیکی بر مرد شاب
قرقوب ایلدی دکز دنده زیاده اضطراب

قورقوسنده اغلایوب اتواتی ایلدی چاك
رنکی صوناره دوتوب اوطسه وجودی لرزه‌ناك

طور مجیب فریاد ایدردی دیرایدی کیم [اومات
الامدادای پادشاه پادشاهانه زمانه

بنکی قورتار بو محنتدن یتر بونجه عذاب
رحمتله پادشاهم بنکی قیل کامیاب]

پادشاهی مضطرب ایتدی بو فریاد وفغانه
سویلدی خادمده تسکینه ایتسونلر همانه

جمله خادملر مصاحبلر یاناشدی اول زمانه
هر بری بر درلو سوزله ایلدی حالی بیانه

سرد اولندی انده بر خیلی لطائف مضحکات
ایتمکه بر خوشجه اقواله اوا صلا التفات

ایلدی زیاد و افغان و بکا سنده دوام
انکلامازاولدی لطائفده نوازشله مرام

پادشاهک طبعنه قسوت کیروب ایشبو حال
مضطرب اولدی دیدیکم [قالمدی صفا رجال]

اول زمان بر گوشه‌ده چیقدی قلندر بر کشی
اقدام ایتدی دیدی [حل ایدرم بن بو ایشی]

ذوقنه کیتدی حکمدارک بیوردی اول زمان
[پاپه نه لازمسه بکا ممنون ایدرسک بی گمان]

باغلادوب اول خادمی دردیسه بر ایپله همان
بکره آتدردی غلامک حال اولدی پک یمان

باندی چیقدی بکره برقاچ دفعه بیچاره غلام
طوتدی کشتینک بو دفعه ایلدی اقدام تمام

ایشدیلر یاردیم کمیه چیقدی خادم ناتوان
بکره برجانب اوتوردی آینه اتمه فغان

پادشاهک ذوقنه کیتدی بو خوش آینده حال
ایشبو تدبیرک بو فعلک حکمتی ایتدی سوال

ایلدی درویش عارف عرضه حالی ابتدا
حرمت دارای دقتله دیدی [ای شهریار

بیلمیوردی محنت غرقی مقدم اول جوان
قدر کشتی اولدی بو صورتله اول ذاته عیان

چونکه بیمار اولمیانلر اولمیانلر رنجه مصاب
عافیت صحت سلامت قدرینی ایتمز حساب

بو بیله در عالم غنی بیلمز نه در حال فقیر
طوقه طوقه اولدقچه آجلق احوالنه اولماز خبیر

دوشسه بر حوری اگر اعرافه ظن ایلر جحیم
دوزخیلرجه فقط اعراف اولور دار نعیم]

١٥٢٩

شیخ سعدیله برابر بعض عالی گهرلر
بر گوزل کشتیده ایتدیلر دریاده سفر
برکوچک زورقده تعقیب ایلیوردی انلری
خیلی بر مدت طیاندی قالمدی اصلا کری
چیقدی بر شدتلی هوا چالقادی زورقده سرش
طالعلر بو کلمدی اولدی هر بر پرشیرین
شدتله امواجه ایلدی او کوچک اوری سرده
حولکه بیرندی قرلدی جمله بلکنده دریه
قالمدی امواجه قارشی قوتی بیچاره‌نک
غرقه باب ایلدی احوال اول اواره‌نک
چونکه زورق باتدی دریایه یا ییلده بو جبار
هولده هشنده اودم دریاده ایلدرک نظر
دارایدی بونلر میاننده ایکی قهرمان آشنا
کیم اوراده هشتی دگرا ایلیوردی شنا
شیخ سعدینک رفیقانندن مکرم بر کشی
الزام ایتدی کلی مرحمله بو ایشی
دارایدی کشتیده بر طالع دیدی اول محترم
[بونلری سن قورتار بر رفیقی ایلدم یا جوهر کریم]
انکی طالع کندی بکره هم طوتدی بره
چیکدی کشتیه بونی قورتاردی اول دیگریده
چونکه ایلدرده بری قورتلدی باتدی دیگری
حضرت سعدی تعجبله دیدی بو سوزلری
[وار ایسه عمری بونک طالع سببه اولدی بکا
دیگرک عمری تمام اولمش اولوم ایدی الحال]
کوردی طالع شیخ سعدیده دیدی [طوغری فقط
شیخ انقذ دار بو فکرکه سنک بر آز عند
طوغریدر وارسه بونک عمری سبب اولدم الحال
اول قدر وار که بنم میلده اقشدی بو کلا
چونکه دنیلد بوادلر ایله بریده به
رشوبه احمد ایم اغرم بیانه دره به
غرقه اولانه ارم بکا در سه ایدی برنج دالم
قورتلدیرده بو مراد ایچون اینهایه لطف وکرم]
شیخ سعدی طالعی دقت ایله دیکلر ایدی
سور بنجه حکم قرانی تفکرله دیدی

[کیم که بر صالح عمل ایشلرسه اجری کندینه
هکذا هر کیم اسائت ایتسه زجری کندینه]

١٥٣٠

اوقودم بر خوش اثر بو گوزل فقره‌یی بن
انی نظم ایلدم اولدم اوقو شوقله ایله سن

دار ایدی بر کشی آقچ ایدی چوقده سویله ایدی
ایشی رنجبرلک اولوب باغه تشتابه ایلر ایدی

چالیشوب چوقجه صباحدن بن برکون اوکشی
بوروب درینک بانده براقدی ها یشی

ا سیوری اوکوزل برده ملاریجه هوا
ایکی اوچ ساعت آچیقده اوبوب قاری اغا

دری واروی اوشوری الده چوجوقده برایمه
طوتیوب حمّه بیچاره هیفجك اوکیجه
دیدی قرداسی کوزی اوغلنه [ای طفل اریب
ایله بوله سویله‌رم کلسون بکا بورده طبیب]

چوجوجه قوشدی طبیبی اراره کلدی کره
مرضی کوردی طبیب اول جره‌دیك ایاری
ایلی شی یازدی دیدی [بوا یکینه‌سه ربنی
یه نونبله سوء اذن سن دیکرینی]

چوجوجه اغلاجه کیتدی ایلی شی الدی اودم
ربنی حب ایدی اما اوده کی برکونو سم
قوطواو سنده علاجك وار ایدی نقرفه‌سی
بوده ایدی چونکه ذرآجنده انك معرفه‌سی

قوطوارده رنیا حنه الیب صوغ النه
بیدی بر دنره زهری سوره جلکله بلنه
صنیده باشلاری فیوانحمه فریاده کشی
ارسی کچمدی بر ساعت انك بیتدی ایشی

یده اولدی چوجوغه اوبیوب طاشره سی
دایسی عاقل انده دیده [بیچاره بسی
باشنی طاشره ادرغده سکا قانع بوده
نه دیه اولدی بیلك ابله بوکا رفتی جوده

اوقوده یارفقی بیلسیدی باباکه قرضا
باشنه کلز ایدی بلکه‌ده بر بویله قضا
بیدك جه ذا اولدی سه اوله بارانا
«کونکلی ابله ضایع دیه قیسه بار اوقو بانه»]

١٥٣١

اوانکده ایکی دخترده دیرمه ایدی برباب
رفاه حال اوسله دعا ایلردی روز و شب

او ایلرده بری طوغله بابار بیلری برخانه
بره چیفتچی ایدی دائم باشاردی مستغنانه

یده کیتدی کوره ایدی سوأل خاطره رغبت
دیدی [سوبله قزم حالك ندر اهنده سك البت]
دیده دختر [بوکونلره اولورسه برکوزل رحمت
باشاقلرجوده طوتار دانه اولور بوقاده برنعمت]

یده اندن ایکنجی دختره کیتدی دیدی شویله :
[قزم یاورم نصلدر حالکز بر بکا سویله]
دیدی قزده [نیجه بج طوغله مز وار درشو برادم
اکر یاغمور یاغارسه یه مفره کره مز دردم

همان صحوا قالسه یوقسا ایکلرهب اهدر انشی
غوروشیده نه یب بلکه زوجیده اهدر ساننی]
یده دوندی اوده مادر سوأل ایتدی که [دخترلر
نصلدرلر رفاه حال ایچنده انلر نه ایسترلر]

دوشوندی اختیار آدم دیده [انلردنی سویلر
بری یاغمور دیلر اول دیکری عکسنه مراد ایلر]
دیدی مادر [خدا قادر انله دعا ایت سن]
دیدی کولر [بوکا یا هو نه یا پسم چاره بولمز]

یده مادر طوروب اسکی سوزنی ایلدی احرار
یده اولدم بو حوزنله هقیقت ایلدی اظهار
[بوایشده بزده هیچ بر چاره برامکانه یوقدر قدره
بری خدا اهدرسه دیکری کریان اهدر البت

ال آچسه هر بعوبه بردعا ایتسه‌کده کار ایتمز
«خدا قادر اما سیمی نه بیلی ناز ایتمز»]

١٥٣٢

بزدانه مکاتیم سیر و میمنت آور — دنیالغه نائل ایدی بختی دخی یاور
هر هانکی ایشه طوتسه کوروب نفع عظیمه — اللهه عوضه ایلر ایدی شکر صمیمه
دنیاده انك بر املی وار ایدی ساره — ایسترده که نامی اله خیر ایله یاده
بو شوقله ایدی خیراته قولدوسه دو کرکده نه — یاپدرمش ایدی خیلیجه خیرات و اثرلر

قبرت و مراتبی تا مبدأ بعدینه اول
محروفی اوقانه ایشدی منولی
اما منول چوجوجه بیك كوچوجكدی
ایندی بولرده دخی حقیله تعقل
تحصیل ایچون اول طفلی طوتوب مكتبه وردی
[لازم بكتاب خوجه مرب اوله خادم
بوری دیلكی اوزره اربا هلع بارم
تعلیم كی و هبانی كوزلدن ایدی ملا
هذا حاصل ایدیكه تربیه به هوشه
دیكر عقلنه چوجوجه هپ لا لا شنده
بوحال ایله كچدی اوده بر سنه مدده
صبحاكه ملاك چكدیكه چوجه كوردی بوحالی
فوت اولدی یده بولدی چوجوجه برایی دخیت
چوك برلدی جانیجه انك عقلنی حالدی
چوجه كچدی محاولدی انك یاره‌سی بیندی
ملایه شكرله ایله لطفه جایه ده هپ
كیتدی چوجه اعلیه ده ایندی نصیحت
تاثیرنی كوردلك نه ده كیدی قوغولده
بلك لازمه هركیمه بچه درلو صفاده
غرض یه ملایه دریب بر یكی هپ
یشدا ایدی یالواردی دیه [دیكله بو پیری
صبحانه بو بولك اوده طرفی قرقولی یرده
صبحاكه كلدی اوبكزادبه حدث
ملانه مأیوس ومكدر ایدیبه عودت
چابقنلك انجامی اولمه درلو قفار
ارجله اولوب حشه ادیله دوشدی رجایه
بر هیئته كرحمه ایدی بكزاده كه كویا

تخصیص ایده بویره نیجه ابرار مكمل
ابسه بیندی انك كوكلی دخی بولدی تسلی
تحصیله لازم اولدیسه ایسه یه بوجكدی
صوردی الزدی ایلدی بر خیلی تأمل
اما بونیده از كورهرك بونجه دیردی
تعلیم ایچ اركانه ادب طرزینی دانم]
كیم سترفه اول دانك ایدی ملا محرم
جدی ایدی هر طوری هزل یوغه ایدی اصلا
اما بو كوزل ایسه چوجقه كلدی ازنب
برشیخ باباما نه قوزغاره ایدی بیك بابا سنده
خامول ایدی انجام ایدی اول طفله هدایت
قیدی بیدك جانه قالدی اوده خالی
فرداسی كونی ویردی او ملایه بر رخصت
كیتدی او اداره یرینه دیبه كلدی
بر خیلیه املاكی جانبی هدر ایتدی
بوحالنه اول نوبتك اغلار ایدی هر شب
عصه ایندی جانفزه الكادر لو حقیقت
الام ایله كوز یاشدینه طالدی بوغلدی
هیچ املانه ایدی عاقبت اودی او یاره
دفعه چوجقك خانه‌سنه ایندی عزیمت
دیكله سوزنی آتمه بابانه بوفقیری
انجامی بو حالك آكوزم دردو كدر در]
ملایی سوكوب خوغضه ده ایده جاسه
اما بنه انكارینه ایدرایدی حدث
ظاهرده یه كلدی بكه درلو بلالر
چابقنلدایسه كلمز ایدی غیری اوجایه
هیچ مشبه قرار اوسنه یاتمه ایدی موتا

ملا طوتوب احوال هاله اول بكه كیتدی
باهوده فخر بولدی چونكه فیضا نانك
ملایه اعزا اجرت نزرینه آلدی

دفعه قوتولوب خدعه غصه هم ایندی
نادم ایچه ده ابتغره ایندی اوراحت
ملاده صاننله بم دولته طالدی

چوجه فشه بولدر بوبلم نصحیدا نانك
هركیمسه بو دولته كیترر فعل صادنك

۱۵۳۳

شیخ سعدی دركه وقتیله بیوك بر كاربانه
بر بیوك اورمانه چاتدی اشقیابه ناكهانه

كاربانه اطرافنی چارشیدی خنزیر تمام
یه مكمل بر طوزاقدی كاربانه اشبو دام

بوجه ایدی ناچاره تسلیمده غیری نجاته
ایتدیلر تسلیم او دلفلره ایله حفظ حیاته

اشقیا امولی غاربه ایلیجه تا جانه
یالواریده دیرلر ایدی هب برا خوزنه الامانه

هر بری درلو رجا درلو دعا درلو بچه
ایلجوب خنزیره دیرلردی [بو قدمی سزده دیه

آلمایك باری بوده اشیامزی ای مردمانه
تصدقی اوسونه بزه بخشه ایلیك فالسونه شیمده]

ایلجدی خنزیره تأثیر بو سوزشلع حال
كیدی دنیا اشقیایه ازكی با الجمله مال

كاربانه افزاری بیننده ملكه بر حكیم
وار ایدی كیم اسمنه دیرلردی لقمان علیم

دوندی ناچار دیبه لقمانه [ای حكمتشناس
سنده بزلره بر اوله ده ایله التماس

سوزنده حكمتلی سوزلر سویله كوستر انتباه
بلكه قول حكمته آجزه ایدرلر اعتبار

سوبله الان سوزده سوید سن انك عرضحال
یلك بار ایفده كیدی اره بوكه لغت بونچه مال]

قالدیردی تأسیله ردی لفاظه‌دروم [ای نا جابه
یك یا نقدر بونده حکمله سوز ایتمك بیانه

چونکه یا حیلاسنه فرنجه طوتمسه آهه بر زمانه
صیقل ایچکله یاقی کتیر جلا لنمار همانه

اول سیه رل قومه تأثیر ایلز وعظ مبهر
صایلانب کرمز نه یارین سنکه میخ آهنه]

١٥٣٤

شیخ سعدی نقل ایدرکه شامده دلتوریجه ایکن
بیننی بورخسه انك یارانه ایله اهل فتن

تفسه حاصل اولنجه بویله بر رنج و الم
ترك ایدوب شامی چکلمه جانب قدسه اولدم

هب بیابانه فلسطینی کزوب چوقده دریده
چوقده حیوانانه ایله انیسی ایتمه بو سوخت

آز ایچه حالنکه بو محنت بو نجه رنج وابتلا
دوسه اولوب اهل صلیبه اولمیه اسیر مبتلا

قازدیردی طوبراقدن ایدرمسه اذا بیچاره‌یه
کیمسه آلمازسه حکیمانه سوزنه بسه یاره‌یه

بویله محنتکسه ایکن سعدی حلبلی برکشی
شیخی سابقده بیلیرمسه بره کورمسه بولوشی

نزدینه قوشمسه دیمسه [شیخم نه‌دن بو حالکز
یك یا نیجه اولمسه بکا سویله نه‌دن احوالکز]

حالنی عرض ایلیجه سعدی دیمسه بویله اکا
[ترك ایدوب یارانی عزم ایتدم بویرلرده یکا

چکدیم احباب شامك نارو استغفارینه
چوقده رد شده کوردیم به جفانك بدترینه

الکلارم نزد احبابه او کشی زنجیر پا
ویردی خوشتر عدو یا بخنده ایتمکده صفا]

یك تأسف ایلیه بو حالنه زاده محترم
شیخ سعدی‌یی خاتونه المه وریب بنده اولمه‌دیم

درعقب آزاد ایدوب ایتمسه ایکینی برکرم
شهر شهابه کزمسه شیخی اول عالی همم

برقزی وارمسه اوزانك شیخه بامر خدا
ویرمکی عرض ایلسه سعدی‌یه ایتمسه اقتدا

کیدیردی سعدی‌یی قزمسه دستنه قبیله‌دیم
عقدینه اجرا ایلیجه ایتمسه اوحینی برکرم

قزمکر سوزدیکله من لاف اکلامازه بدخواهسه
شیخ سعدی‌یه قفایه ایلیجه بویله دیمسه

[سه اوسلکه اوده‌دیم وریمسه خاتونه المسه بابام
بیلمسه اولسیدی سن بویله دیره حیدی انام]

خنده ایتمسه شیخ سعدی سویلیمسه بویله اکا
[اوده دهله اری اینده یوزه درمله قول سکا

کرچه قوزیلدم اسارتدن فقط اولدم زبون
نکم الکانشله بو روح غذابنده فزون

بیلمدم قدر احبای دمشقی چونکه بن
ایلسم بو جنب آنی یی کرك درد دهن

بیلمدك سعدی احبا قدرینی چوق شهریکك
چوق جزای مستحقکده عذابی طورمه چوك]

نصل ثالث

فقرات

١٥٣٥

موجد تخفیرابه مسه اغنیا ارنی دیمسه بر اغنیا اول کنجمای ابتر
[نه زنده اسکی اولسه ناموسی سیفك اورکه قطع ایدر مکروهی سرتاسر]

١٥٣٦

اوحزه اعتراض ایدرایکن برکوده بری
صاحب خیره کلوب غیرت اکا بدبله دیمسه

[برکوزل ایسه ابشلیه فالمازه ایدر جائزه
زائل اولمازه حصه‌ابه ادرم حیاتنده اولیسه]

١٥٣٧

کوره‌ر برکشی احمقه یاقوب بویله دیمش
[سکا کورلك انادن طوغمه‌می یوقسه یکیمی]

اودقیقه دونوب احمق دیمش اول بی ابه
[کوره‌جك یوز بولمه انکچون قاپادم کوزلرمی]

١٥٣٨

ایلمش توجیه برذاتی بری برناکسه
چوق چوقدن حالن اوله‌ده دیمش بکم [ای پدر

کلمدی شمدی خوشمه بکا دانا کورنجه بو انی
تجربه ده ده ظهوره کلمدی بر خوش خبر]

١٥٣٩

طوردی جاهلك بر منده خودبینه
ایدرمش لاف ایله عرض مفاخر

کلنجه برنه بر عالم اوچوچمه
بونی کورنجه دیمش اول دوره شاعر
[کلوب موسی عصا القا ایدنجه
سزایا باطل اولدی سحر ساحر]

١٥٤٠

قیزانه کیتمش عالمه بیك سوسلی برجاهل
مقابلده باقنجه سویلمش شاعر ادادانایه

[ذلیله حسن ثوب مرتبه تحسین وفخر اولماز
کفنه زینتلی اولمقده نه حفظ وار جسم موتایه]

١٥٤١

کلوب بر تاج کشی ویرمش سلامی اوکه مجنونه
دیمشلر کل نه عاقلده کی مجنونلری حایسه

سلام الدی دیمش مجنونه [اوغایتده اوزیدایشه
فقط ایتریکز نعداد ایدوم عاقلری هپ بر]

١٥٤٢

اسمی صالح سیرتی فاسد اولان بر آدمی
کورمش اسکندر دیمش [ای بر تناسب باق بکا

بوده تواقفه شهرتکله سیرتکده ای کشی
یا دکشدر اسمکی یا سیرتك اوییدر اکا]

١٥٤٣

کزنیورکه باکز بر اولو زاده   بوله چیقدی چومقدر لر بنات
بربس انده ادب اهلی ایدی   انی یه چومه سوهرك بویله دیدی

[دی کیمك اوغلیسك ای منتخبم]
دیدی عاقل حیوجه [ابه ادبم]

١٥٤٤

سوانقده تشکی ایلیورکه چوق حالنده
شکایت ایلیه ذاته ایدك بو نقره‌بی اتیانه

[سن سابقده کرایه ایلیدایامه چوق خیسه
که اول کوننده ابجوره ایندی سن بو کونك کرایه
شکایت ایندیکك بو کونلر اینده کچه کدراما
ایده ایام آتی شبهه‌سز او یله سنی نالایه]

١٥٤٥

بر عجول آدم ایدرمش اشتکا بر عاقله
سویلمش عاقده اول ذاته دیمش کل طوشه سوزیم

[تاثی آمال ایله‌ریك صبر ایله صبر ایلرسه
چونکه هپ طالعك مابعدی بوللقده کورم]

١٥٤٦

شاعره سن هجو اولندك دوینه دیمش بر ساده دل
سویلمش شاعر جوابا هیچ آنی بی اکا

[هاولیاده هپ کوپکده کلمز استانه کدر
دیز لباده هپ سیکده کلمز اوزکنه بکا]

١٥٤٧

هركك نقصانى تعقيب ايدرلر بر كشى
بيشه آنيله اوناندرى برى اول آدمى
[نفسكى ايله معايبدن برى قادر ايسك
عالمك نقصانى تفتيشى ترك ايت عالمى]

١٥٤٨

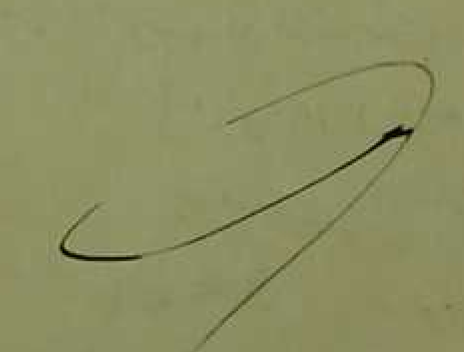
شعرادن برى بر دختر قبطى يى كوروب
اوسيه چهره ايدرا ستيفى جكمسه قاشنه
كولرك حالنه بو مصرعى يازشده ديمسه
[ايا عنده طوتى بوقه فسلكه ابشر باشنه]

١٥٤٩

بذل واحسانه كريمه اعتراض ايتمسه بخيل
بركشى آتيده بو بيتى ديمسه اول مردمه
[جمع اولنمسه مال حفظ ايتمك نصل ممكن ايدر
لذت اكرامى ذوق ايتمسه اولورسه بر آدمه]

١٥٥٠

بر چاليشقان آدمه تنبل حسد ايتمسه ديمسه
[سزده راحت يوقمى ديكلنزمى بيچاره جسد]
اول چاليشقان او تنبل آدمه بويله ديمسه
[استراحت ايدم سنده كيدرسه بوجسد]

مقتبسات رفعت

سكزنجى كتاب

سيف وقلم

١٥٥١

هنوز مكتب حربيه ده ايكن ، چيچكى بورننده بكلى بر ضابط ايكن ، نشر ايلديكم [چانطه] نام اثر عاجزانه مك بريكى رساله سنه [سيف وقلم] عنوانيله بر مقاله درج ايلمش ايدم . اوزماندن بو كونه قدر اوده بكلى بسنه كچدى ، محاربه لره و هر درلو حفاده وونده بولنمغه اقتدار ايدنم وبناءً عليه اناج بر ضابط اولديغم كى ، مطالعات و نشرياتمى دخى تكثير ايدرك — لله الحمد — بياضى بر قلم صاحبى ده اولدم . بو فقيه مقاله نكره لى طرفيمه ايتديكم تجربه لره تطبيق ايلدم . رها اولدوقت اصابته ايتمسه اولديغنى املا ديجه طولايى ممنون اولدم ديوسيه مى بعض علاوه ايله توسيع ايدرك بوراده درج ايلدم .

چانطه ده ديمش ايدم كه :

دها اولده كوردلم قرنب موضعه لرى سنه انحاذيله ، كاتبه قلمى سيفه ، عكس سيفى قلمه ترجيح و تقديم ايديشيوب صحيفه لر طولوسى تأويلات ايله بر چوق مطالعه لر يازمغه ميدانه انتشار وضع ايتمشلردر .

بوندرده كاتوس ركلايده بر قاچى اولسونده نظر مطالعه عاجزانه كجديه اينه چوق دها چوقده سيف وقلم محاوره تنى ده كوردم اندرنى هب اساسى معرضه اوزرنه مبنى ايدى .

فقط بر كنه مى بى طرف وجه ايدوب او مطالعه لرى اوقورقجه و تجربه لرى دخى دوشوندكجه برينى ديكرينه ترجيح ايدر بر وجه وجيه بوله ميدم بونلر ايجنده برينك ترجيح ديكرينه مرجوح اولمسه حكم ايده ميدم .

وجه ترجيح بوله مديغم بالكز او مطالعه لرده او تجربه لرده ركل ايكيسنده قرنبيرينى كجه دوشونيوردم وجدانًا اينه بكم محاكمه ده هيچ برينى مقدم كوره ميوردم . زهنم هانكى جزئيه صاپسه وجدانم [سيف وقلم هرجهته توأم ايكى ركه اقوم در] قولنده بر درلو عدول ايده ميوردى .

مع مافيه سيف وقلم حقنده يازلمش اولان مطالعه لرده سبب ترجيح بوله ميوردم ايكيسنده حكم چيقاره ميوردم ديركن محررلرينى تغليط و تزييفه كوكلم قائل اولمديغى كبى كندى حدود مقالاتنى بيلمديكم عدابه بكم جهة انغافم دخى راضى اولميور .

نه غريب تردد در !

هم موجود مطالعه لرده وجدانم بر حكم چيقاره ميور ، همده محررلرينى ايچجه محاكمه ايده مديكم ده تزييفه كوكلم قائل اولميور ديوردم . بر آرالق [سيف وقلم هرجهته توأم ايكى ركه اقوم] دن فكرنده كچه ميوردم برينك ديكرينه ترجيح مدعاسنى تسليم ايده ميوردم .

تفضيل كيمدر ؟ تفضيل تسليم مدعا ايدرم كه ج؟

قلم : بعضى كاتب اثنه بارل بيلدكلرى كبى [مفروض . بذيك . تسعه] ايجون يازار اولدقلرى ايله يازى يازانلر دكلدر ؛ قلمدن مراد [معارف عموميه] در كه [جلب منفعت] امرلرينى مستلزمدر .

قليج : دفع عزم ناسك الكلازقدره كبى اشاره كسمكه مخصوص برآلت دكلدر ؛ قليجدن مقصد [عسكرلك] در كه بودخى [دفع مضرت] امرلرينى داعيدر .

اشبو ايكى تعريف بنى [جلب منفعت و دفع مضرت] احكامنه به [اجتماع و تمدن] حامى اولدقلرينه بو فكرده ثبات ايلرك هر حالده [سيف و قلم هرجهتجه توأم ايكى ركن اقوم] در دير طورورم .

اوت فكرده ثبات ايدر و فقط او محاكمه يه فكر اصحابنه رجوع ديره بيلورم .

اوله بيلوركه : ايكى طرفده ايشك حقيقتنى بيلمدكلرى حالده محضا بو بولده برجفرا ايجيلوب هالكينه حدود فرضيلرى تماما نظاهر ايتمك ايجون برى برينى ديكرى ديكرينى الزام ايتمشدر .

ممكندركه : برعسكر قليج طاقتده ميدان جنكدن دادسابه فيض الدين ايجون يالكز قليجك ونيزاجهله ساره عسكرلك تنا خوانى اولمشده دافرادن دادشان تشجيع ايجون سيفى قلمه ترجيح قالقشمشدر .

قابلدركه : عسكر اولدقلرى حالده اجمه قومنى جلادت تشويق و ترغيب ايجون شاعر شهير عرب [ابو تمام] كبى بريده :

السيف اصدق انباء من الكتب
في حده الحد بين الجد واللعب
بيض الصفائح لا سود الصحائف في
متونهن جلاء الشك والريب

قطعه سيله يعنى :

قلمدن اصدقدر اخباره قليجدر ايلدن اشعار
قليج تحديد ايدر جد و هزل بينينى بلا انقطاع
بوزى آقدر حسامك هر شوائبدن مبرادر
قلم آثارى اما رو سبهله شك و ريب افشادر

يا خود

قلمدن اصدقدر اخبارى قليجدر ايلدن اثبات
قليجدر حد و باطل بيننى تفريق ايدن هر بار

بوزى آقدر حسامك شك و ريب اولماز او آقده بوزده
قلم آثارى اما رو سبهله شك ايدر اظهار

جهونك بر مقابله سيفى قلمه ترجيح ايتمشدر .

جائزدركه : بركاتبك سرمايهٔ معيشتى قلم اولديغندن حقنده تساهل يا رحينه قولانشده و بايكز نوده سيدكاه كتابه برنازبانه تشويق اولمق ايجون قلمى سيفه تقديمه چالشمشدر .

ممكندركه : كاتب اولدقلرى حالده منسوب اولدقلرى قومنى محضا معارفه ترغيب ايجون شاعر شهير عرب [ابو دلف العجلى] كبى بريده :

قوم اذا خافوا عداوة حاسد
سفكوا الدما بأسنة الاقلام
ولضربة من كاتب ببراعة
امضى وانفذ من غرار حسام

قطعه سنى يعنى :

اكر ايسه قلم شر عدودن قورقه
ايدر اندر قلمك قسم سنانيله وغا
خربانه قلمى كاتب صاحب هنرك
قليجه نسبت ايله انفذ ايدر اى دانا

جهونك بر مقابله قلمى سيفه ترجيح ايلمشدر .

اوله بيلوركه : برعسكر [الجنة تحت ظلال السيوف] حديث شريفنى كوردم

بونه دولتده كه ديدى فخر رسل اى امت
قليجك كولكه سى التنده زاد در جنت

بيتى كبى افتخار ايله ايراد ايلر .

قابلدركه برعالم [ن والقلم وما يسطرون] آيت كريمه سندن استنباطا ايله قلمى ترجيح قالقيشور و مثلا اشهر شعرادن [ابو الفتح البستي] كبى

اذا افتخر الابطال يوما بسيفهم
وعدوه مما يكسب المجد والكرم
كفى قلم الكتاب فخرا ورفعة
مدى الدهر ان الله اقسم بالقلم

قطعه سنى يعنى :

افتخار ايليب عسكر قليجيله ديرايسه
قليجم سايه سى دنيايه جلالت مجد و كرم

ولاكه الله تعالى قسم ايتمشدر قلمه
شرف ويرمكده كتابنه بته الده قلم
معناسنى ايراد ايلمشدر .
حالبوكه ارباب جلادتدن برى ده [متنبى] كبى بر شاعر

حتى رجعت واقلامى قوائل لى
المجد للسيف ليس المجد للقلم
اكتب بنا ابدا بعد الكتاب به
فانما نحن للاسياف كالخدم

قطعه‌سنى يعنى :

غازه عودتمده كلهمى اجابت قلمه هب
ديوب [المجد للسيف وليس المجد للاقلام]
دونوب باليواريلر [يازيلر سيفك بايديغى عهدى
بزه چونكه حسامك شانى اعلا ايچوندر خدام]

صورتنده معافقده يازمش اولسه ده .
ينه اهل بيلورلركه [ابو الروم] كبى بر اديب

قلم يرد الجيش دهو عرمرم
والبيض ما سلت من الاغماد
وهب له الآجام حين نشأ بها
كرم السيول وصولة الاساد

قطعه‌سنى يعنى :

قسمتنده جيفه‌ده اولسه قلمك
قلم چوق دفعه رد ايلر جيوشى
قلم كسب ايلدى نشأتنده
عطاى سيلى شيرانه خروشى

صورتنده بر قوته يازمشدر
وينه اهل بيلورلركه [ابو العلاء المعرى] كبى كرچكدن فيلسوف اولمغله حالى مكفا نشميه
قلمه ايچ يزلك :

دع اليراع لقوم يفخرون به — وبالطوال الردينيات فافتخر
فهن اقلامك اللاتى اذا كتبت — مجدا اتت بمداد من دم هدر

قطعه‌سنى يعنى :

قلمله فخر ايدن اصحابنه اول قومى ترك ايله
اوزون بويلو كوزل مزراقله اول سن فخر ايله قائم
قلم تحرير ايدركه افتخار وشجرئ تاريخه
مدام ايلر هدر اولمش عدونك خوننى دائم

ياخود

قلمله فخر ايدن اصحابه اول قومى ترك ايله
قلمجله افتخار ايت چونكه عالمده قلمجه قدرى
قلم نعمتا خطايد كوزهش جانه يازار اما
هدر اولمش دمى اجرا ايدر سيف ايلر عندى

معنالرنى يازلاده بر شوذ يازمش اولسه‌ده .
بونلرهپ بر سببه منى اولمقلرندن نه سيف مذهر به قلمى تزييفه نه قلم ده صاحبلرينه قدر سيفى تنزيله اوغرشه هر ايكيسى طوغريدر بونك ايك طوغريسى [سيف وقلم هر خصوصده توأم ايكى ركن اقومدر] دينيلمكدر . چونكه :

سيف وقلم : سيمرغ دولتك ده بر وباليدر ، دولت ايكيسنك وكنفيله اوج بالاى سعادته اوچار .

سيف وقلم : دولت ومملكت ضابط وكاتبيدر ، بريسنك فتح ايتديكى بابه شوكته ديكرى علو همتى يازار .

سيف وقلم : ملكك حراث وآبياريدر ، برى مزارع نجيب ورعيته تخم حاكميت آتار ، ديكرى بابنده عدالت وحقانيت صاچار .

سيف وقلم : وطنك معمار ونقاشيدر ، برى بنانك سياسى قوار ، ديكرى رسم هزنى نقشه ايدر .

سيف وقلم : قضاى حربك داعى وقصابيدر ، برى سوريلرى ملحمه‌يه كوتورر ديكرى اجزاى احكام ايچون بوغازه قدر قانه باتار .

سيف وقلم : وجود انتظامك جراح وطبيبيدر ، برى مرض شفاسنك انه قاطعى ايچون عروقه مفسده نيشتر شرده صالدر ، ديكرى علاجلى علاجلى معالجه‌لر ويرر .

سيف وقلم : دائره حكومتك حاكم واجرا مأموريدر ، برى كرپوه خلالنه صاپلانلرك جزاى سزالرنه حكم ايدر ، ديكرى حكم حاكمى اجرا ايچون آچار كسر .
الحاصل بريه ديكرسز اولماز ، بونلر لازم ملزومدر قسيلنده وحتى برى ديكرينك

لازم غير مفارقى نوعندندر . زيرا

قلم ، ضياء قدرتك احكام جليلهسنى ابلاغ دال ؛ سيف ، انفاذ احكام

بر واسطهٔ عاليه العالدر .

سيف ، خصم هيكل بروب ؛ قلم ، روح جسم مدنيتدر .

قلم ، مصباح سعادت ؛ سيف ، مفتاح سلامتدر .

سيف ، شاه كتور عز و ظفر ؛ قلم ، ماه برج علم و هنردر .

قلم ، ناشر انواع فيوضات ؛ سيف حامى آثار فتوحاتدر .

سيف ، حافظ خوانينه دولت ؛ قلم ترتيب بخشه اخلاقدر .

اوبدايسه بالاده تعداد اولنان تشويق و ترغيب و امثال مواد عاليه ده تشبثه

نه غرضله بيلورکه : قلم سيفه ، سيف قلمه ترجيحا نه بيلويه . نه واسطه

بونى بيلورکه ؛ برى ديگرسز اولمدينى حال شو شونه وجهه ديله بيلويه .....

مادامکه برى [جلب منفعت] ديگرى [دفع مضرت] امورينى مستلزمدر [اجتماع

وحده] مساواتنا صدقلرى گچيور . مادامکه برى ديگرسز اجهيد . مادامکه

صدالانقراض الاندرده اه ر جهته رجحانه بهذ يورهر حال

[سيف و قلم هرجهته توأم ايكى كيمه اقوام] ده

سوزى خاتمهٔ كلام ايدر والسلام .

مقتبسات وقفة

طغرجى كتب

نوادر جليله

مقدمه

ايام حليله قراكيه نكع بانن سه ابرازيه ابراز ظرافت ويا خود سائقهٔ جبل اظهار بلاغت

ايدلك موضوعيله واقع بر طاقم فقراته لطيفه واردركه مطالعه‌سى ارباب ادبى كريمه مستغب

اير مكتبه قريبا اطلاعم اولانلرى بورايه درج ايلدم .

١٥٥٢

ايكنجى عصر هجرى شاعر رجال علميه‌سندن اولوب يكرمى پاره تاليفله شهرتشعار اولان [جاحظ]

بويى قيصه ، قفاسى پك بيوك ، گوزلرى فرلامه ، هر طرفى چركين بر آدم ايدى . بونك

فضل و كمالنى ايشيدنلر ذاتنى ده گورمك ايسترلردى . بو قبيلدن اهالى فضلاى سوادندن

برى ده جاحظى گورمك ايچون خانه‌سنه كيدوب دقه باب ايلدى . قابيدن جاحظ قبرچيقه

اولديغنده خارجه ناپوب اچون يوزينى گوردكى انده

[واذا الوحوش حشرت]

آيهٔ كريمه‌سنى اوقودى فاضلهٔ شايان رقى جوابده

[وضرب لنا مثلا ونسى خلقه]

آيهٔ جليله‌سنى اوقويه‌رق جاحظى الزام و محجوب ايلدى .

١٥٥٣

محلهٔ صاحب مذهب امام اعظم ابو حنيفه حضرتلرى شكا رسول الله يوز سورمك اوزره

مدينهٔ منوره‌يه كيتديكنده اهل مدينه‌دن اولوب مذاهب اربعه‌دن بريك امامى اولان

حضرت مالكله رفق زيارتلرينه كيتمشلردى . جناب مالك حضرت امام اعظمى گورديكى زمان

نه لى اولديغنى سؤال بيوردى . ابو حنيفه حضرتلرى سمتنك [عراق] اولديغنى سويلدى .

امام مالك حضرتلرى زيارتنه گلنلر اولان بو ذاتك كيم اولديغنى بيلديكنده وياخود بيلمكى

حالده محفو درجهٔ عرفانى تجربه ايتمكى قصد ايلديكنده امام اعظم جوابا [اهل شقاق

ونفاق دن ها] ديدى . حضرت ابو حنيفه سوزى طولا شريفه‌ده بر مدت چوق حضورلرنده

قرائت عظيم اتنده بر نقطه اوقومق ايچون رخصت الوب اعوذ بسمله چكرك

[وممن حولكم من الاعراب منافقون ومن اهل العراق مردوا

على النفاق] دن ايتهٔ كريمه‌يى محرف اوقودى بونك اوزرينه امام مالك حضرتلرى (بالالتزام)

[بالكلمه اوقيوروكه قرائه كريمه — ومن اهل العراق — دكل ومن اهل المدينة

اوله‌جق دیر داوالشرب] دیه‌رك بونلار ایچنده امام اعظم حضرتلرینی [اویله ایسه مسئله‌یی شافعیلرك قرائته
ایله حل اولنسون] بیوردیلر .

١٥٥٤

مدینه عربی جماعتله نماز قیلمق اعرابینك بری برانشقه نمازه مسجده گیدوب جماعتله نماز قیلور
امام برنجی رکعتده ضم سوره‌سنی اوقورکن

[فلن ابرح الارض حتى يأذن لي ابي]

آیتنی اوقویوب آلتی طاقتی اولوندیغنده جماعت طاقتسز اضطرار الهیله اینك [حتى يأذن لي ابي]
قسمنی بر قاچ دفعه تکرار ایتمسی وجماعتده آلتی طرفدن اضطرار ایله چاره کیمسه بولنمامسه اولدیغنده امام تسهیل
تکرارده دوام ایتمکله اعرابینك حالی چیقلوب [باباك اذنه ویرمزسه بز قیامته قدر ایاقده می
طوره‌جغز] دیه‌رك نمازی ترك ایله مسجددن چیقوب گیتمشدر .

١٥٥٥

ظرفا برمسجدده برصباح نمازی ادا ایلرکن امام افندی ضم سوره‌ده

[فألقاها فإذا هي حية تسعى]

آیت کریمه‌سنی اوقودیغی صیره‌ده محرابك بر کوشه‌سندن بر یلانك چیقدیغنی کوروب قورقدیغندن
سکوت ایتمسی جماعتدن بری امام افندی اینك الن طرفنی اونوتدیغی سکوت ایدیور ظنیله
مابعدینه اولهرق

[قال خذها ولا تخف]

قسمنی جهراً اوقومسی کلی خوفده وتلاشده ایچنده اولان امام نمازی بوزوب اول آدمه یلانی
کوسترهرك [قورقمازسه‌ك بیورده سن طوت] دیمسی .

١٥٥٦

فاتح سلطان محمد خانك زماننك فاضل قدیمه‌سی وعلمای عصرك اعلمی اولوب مشهور خواجه
نصرالدین مرحومك کریمه زاده‌سی ویه مشهور خواجه سنان پاشانك پدری اولان [خضر بك]
ایکی بیك طرزنده نظم ایتدیکی فقط فاتحه تقدیم ایدیلن عربی بر قصیده‌یه فاتحك فصحاسی [ملا
کورانی] کورجه :

لقد زاد الهوى في البعد بيني
وبين الحب بعد المشرقين

بیتنده [زاد] نك فعل لازم اولدیغی استعمالی لازم ایکن متعدی کوزلمه اولدیغنی اعتراض
ایتمسی فقط پادشاهده بو اعتراضی ملانك یانیله حضرتلرینه کوندرمسی اوزرینه
خضر بك همان ظهورینه [زاد] ك متعدی اولدیغی ابراز ایله بیت شعر اولنده

[في قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا]

آیت کریمه‌سنی یازه‌رق اعاده ایلمشدر که بونکله هم [زاد] ك طوغریسی استعمال ایتدیکی اثباته
وهم ده آیت جنبه‌سنی ملانك ملاعب الزام واسکات ایلمشدر .

١٥٥٧

سلطان محمود ثانی عصرینك رجال علمیه‌سندن [کذوب] دیمکله مشهور اولان ذات افواهیله
برلکده اسکدارده کی یالیسنده اوتوروب روم ایلی جهتنه باقارلرکن ناکهان طاشیره جهته عطف نظر ایلرك
شوطاسه قلاده شوطاسه شورده دیوب تعریف باشلامه افواهده بری هانکی طاسه اولدیغنی سؤال
ایتدیکی صوره‌ده [هایا الندره یارام اوتورمقده اولان طاسه] دیمه‌سی ده شهرك اوبله بر طاسه کوردکلری
جهتیله تکرارا استفهام ایتدکلرنده کذوبك التی اوزادوب یارمقیله کوسترهرك [ایشته شوطاسه رقته
ایله الندره یارام اوتوریور بانك بانك مصحف اوقویور] دیمسی اوزرینه حاضر المجلس اولان
ظرفادن بری واقعه‌ی اضافه کوره مشهور عزت ملا التی قاشیك اوسته قونوب اول جهته طوغری
دقت ایدرك نظر ایلرك [اونه اوت کورورم
ويل للمكذبين الذين] سوره‌سنی اوقویور دیمسی . بونده اوزنده کذوبه [امامینه‌ده
وینجه عزت ملا [اکرام ایده‌رك اتیه سنك کورر ایکن نصف نا چاریسیوبه] دیمشدر .

١٥٥٨

اسمی موسی اولان اعرابینك بری اقشام اوزری شهره داخل اولورکن یولده برکیسه التی پولوب
صاغ جیبنه قویمسی داوجه‌ده اقشام اذانی اوقوندقده بونیمسی اولدیغنده کیزلمك هنوز اولان
برمسجده کیروب امام افندی ایتمه ایدی امام افندی فاتحه‌دن صوکره :

وما تلك بيمينك يا موسى

دیه ضم سوره‌یی اوقومقده باشلایجه اعرابی پاره کیسه‌سنی جیبنده چیقاروب امامك اوکنه آتارق
[واله یا امام سن ساحرسك] دیه‌رك مسجددن چیقوب گیتمشدر .

١٥٥٩

عصرك مشاهیر رجال علمیه‌سندن صاحب ملا چندنه مقدم برنخبه‌ء امورینیله حلبه کلدیکی
صیره‌ده فضائل علمیه‌سی قدر تلاوت قرآنده ده کمال اولان بشیرغزی افندی بر رفقاسنده
نزدینه جلب وتطییب ایدرك برعشر شریفه قرائتنی التماس ایتدکده موقعه بشارتله :

والنجم اذا هوى ما ضل صاحبكم وما غوى وما ينطق
عن الهوى ...

سوره‌سنی اوقویوب هم صاحب ملانی ممنون ایتمسی هم ده امور مأموره‌سنده نفعلی
طاورانمسی لزوم کلمه حکمی اشراب ایله ابراز ظرافت ایلمشدر .

١٥٦٠

اعرابینك بری شهره کلوب بر قوناغه ایرر اقشام طعامنده یانکز [کافی] دیلمه
ساده برآکشی ترخانه ییدیررلر یارم ساعت صوکره معده‌سی قایناقمه باشلار

مدة الكسيلكدن اعرابي بو حالده مضطرب ايكن باشنو نمازيچون مسجده كيدر نمازده طوررلر امام
فاتحه دن صوڭره شو سوره دن

حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير

ايتني اوقوينجه ايكي يا نقده اوروده اعرابي يوكسك سسله [بابام كاملي ده اونوتمه]
ديه صاووشمشدر .

١٥٦١

امراء عربدن برينه مغضوب كولهسى قهوه برقباقه ايچنده امرغانيه مقابله كوله يا قضيه كوله رجاله

والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس

ايتني اوقوينجه امير [عفو ايتدم] ديمه كوله يه

والله يحب المحسنين

ايتني اوقودقله امير [سني آزاد ايتدم] ديمشدر .

١٥٦٢

امير المؤمنين جناب عمر الفاروق رضي الله عنه ايله اولان خلافتلرنده بر كون منبرده اصحاب
جماعته مسلمينه ايراد خطبه بيوررلركن سوزي امر ازدواجه كتيره رك قادينلره زياده
مهر ويرلمكدن بحث ايله بعدما درت يوز درهم سيمي تجاوز ايتمسي وهركيم بوندن زياده
ويررسه فضلني الوب بيت المال مالنه علاوه ايده جكلريني امر ونهيه بيورديلر اوايده جماعت
ميانه ده بولنان بر مؤمنه صالحه قيام ايله [يا امير المؤمنين

وآتيتم احديهن قنطارا فلا تأخذوا منه شيئا

قول جليلي ايله قرآنده دكلميدر] ديمه حضرت فاروق رضي الله عنه درحال
[اونده حقك وار] ديمه وجماعته خطابا [امرأة اصابت ورجل اخطأ]
بيورمشدر .

١٥٦٣

شاعر مشهور عرب [متنبي] كندي اميرينك مخالفي اولان رجالدن بعضيلريني مدح
ايتديكي وقتده امير متنبيك قتلني تصور ايتمش ايسه ده شاعر كيفيتي اولجه خبر الديغندن اورادن
فرار ايتمشدر . بر الحال امير كندي كاتبني جلب ايله [متنبي يه بر مكتوب يازه كندسني
عفو ايلديكمه دائر كوزل لسانده قوللانه رق خانه مزه كلسون] امريني ويرديكي كاتب
امير فكرسيني بيلديكي و متنبي يي سوديكي جهتله كيفيتي متنبي يه بيلديرمك ايسته مش
و فقط مكتوبي اميره قارشو خفي جهته اچيجه بر سوز يازمغه ممكن اولميوب ناچار

برابا جهتي دوشونسه دكتوبك صوڭكنده كي [ان شاء الله] ده واقع نونك اوزرنده بر
[شده] قويمش ايدي . متنبي مكتوبي الوب قرائت ايتدكده ساكن اولمسي لازم نونك اوزرنده شده يي
كورنجه بونك :

ان الملأ يأتمرون بك ليقتلوك فاخرج اني لك من الناصحين

ايت كريمه سنه اشارت اولديغني اكلامش اولدیغندن عرضه معذرتله كرچه مكتوبك ظاهرنده بر جواب
ايله بيلديرمش ديو جوابنه [انا] نك آخرينه بر الف زياده ايلمش ايدي بونده ده

انا لن ندخلها ابدا ما داموا فيها

ايت جليله سنه اشارت اولديغني كاتب ادراك ايلمشدر .

١٥٦٤

زمانك برنده بغداده ياغمور ياغمامسندن ناشي قحط و غلا ظهور ايتمكله بر دعا اجرا ايدلمك
بولنه شرند ايچلكده صوڭ جزء حافظلردن بري كريا حسن خاتمه تشبيه بر ختم قرائتي ايدوبده
رفقه ارده

ويسألونك عن الجبال فقل ينسفها ربي نسفا

آيتني تلاوه باشلديغي حالده بدعا ايتمسه ايديلرينده حاضر خانه [نسف الله اسنانك]
ديو حافظي صوصدرمشدر .

١٥٦٥

مولى سعد الدين تفتازاني ايله سيد شريف جرجاني حضراتي بركون حلب كلدكلري صره ده
بيوك جامع شريفي كزمشلردي اراي صلاتده صوڭ جامع شريفي تماما كوريلك ايچون
كزينيرلرايدي خواجه سعد الدينك غايت كنج ديه كوزل بر اوشاغي وارايديكه اودخي
برابري قبره باقارلركن محبوب كوزلي نور دوشدي لطيفه اولمق اوزره سيد شريف

ياليتني كنت ترابا

ايتني اوقودي مولى سعد الدين درحال آيتك اوشنده لازم اولان

ويقول الكافر

قسمني اوقويه رق سيدي هبط واترام ايلدي .

١٥٦٦

خلفاء عباسيه دن [منصور] زماننده وكوفه ده وعظ ايتمكده اولان علماء معتزله دن
[عمرو بن عبيد] — انسانه يا مؤمندر يا كافردر ويا خود ايكيسي ايله ... ديمسي
اوزرينه حاضر بولنان بر عجوزه بو سوزه جوابا ضحك :

هو الذي خلقكم فمنكم كافر ومنكم مؤمن

قول جليلنه مغاير دينه اولنلردن جماعتك قسم اعظمي خالقندن [يا رب بزي عجوزه اجابتي كبي برابابه ايله مزوجه ايله] دعاسني ايتديلر .

١٥٦٧

مذهب جليل حنفيه

لا نكاح الا بولي

حديث شريفي اوله سائره ايله تأويل ايتديلر قيزك نكاحنده وليسنك رضاسي شرط ايدلمسه مذهب شافعيه ايسه حكم حديثي قطعياً اتباع ايدرك رضاي ولي شرط ايدلشدر

بو مذهب جليل حنفيه

ولا تأكلوا مما لم يذكر اسم الله عليه

آيت كريمه سنده اولان خطاب احكام بناء عمداً اسم جلاله كتيرلمدك ذبح اولنان حيوانك اتنك اكلي تجويز ايدلمسه مذهب شافعي ايسه تجويز ايدلمشدر .

اشبو ايكي مسئله اوزرنه فقهاي حنفيه دن [حندلي] ايله فقهاي شافعيه دن [ابو المعالي] اره سنده فقره آتيه واقع اولمشدر . شويله كه :

بر كون صلاة ظهردن صوكره حنفي اولان حندلي شافعي اولان ابو المعالي ايله جامع شريف حولسنده كوروشوركن براز صكره ابو المعاليدن [وليسنك رضاسي اولمادن بر قيزك نكاحي جائزميدر] سؤالني ايراد ايتمسي ابو المعالي [بونده رسول الله ايله امام اعظم ابو حنيفه اره سنده اختلاف وار] ديوب جوابني ويرمسه و بونكله حندليه بر اعتراض ايتمسي ديمك اولدیغندن حندلي سكوت ايلمشدر . فرداسي كونده عيني حالاته برادم كلوب حندليه خطاباً [اسم جلاله كتيرلمدك ذبح اولنان حيوانك اتنك اكلي جائزميدر] سؤالني ايراد ايدنجه حندلي [بونده جناب حق ايله امام شافعي اره سنده اختلاف وار] ديوب جوابني ويرمسي بونكله ابو المعاليه قارشو ايتمسي اولدیغي اعتراضه ابو المعالينك بر كون اول اعتراضندن چوق بيوك ديمك شكل اولدیغندن ابو المعالي بك زياده مضطرب اولوب هاني اوراده كندنسنه شدتلي بر حميت كلمشدر .

١٥٦٨

ملوك مصريه دن [حاكم بامر الله] ا سنده اولان بر دني حاشا الوهيت ادعاسنه قالقشه و بو حالي اعلان ايدمك عظيمه بر جيث احتفال عقد ايلمه ايدي مجلس طويلانجه ستر منافقه ايدوب موجود حافظلردن برينه بر عشر شريف قرائتني امر ايلمسه اولقده غيرتوزانه اسلامدن اولوب ديندار و فدا كار اولان بر حافظ هيچ تعوذ بسمله چكمدن

ان الذين تدعون من دون الله لن يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له وان يسلبهم الذباب شيئا لا يستنقذوه

منه ضعف الطالب والمطلوب

آيت جليله سني اوقودیغنده حاكم تناحاله بوزولوب بيچاره حافظ جلاديه تسليم اوله رق بشني ياياماشدر .

١٥٦٩

ملوك امويه دن كبر و فسقي ايله مشهور اولان [وليد بن يزيد] بر كون لاجل التفال مصحف شريفي آچار . صحيفه نك باشنده :

كذلك يطبع الله على كل قلب متكبر جبار آيتي وياخود واستفتحوا وخاب كل جبار عنيد

آيت جليله سي ظهور ايدنجه ملعون وليد مصحف شريفي پاره پاره ايدوب هوايه آتار وشو :

تهدد كل جبار عنيد — فها انا ذاك جبار عنيد
اذا ما جئت ربك يوم حشر — فقل يا رب مزقني الوليد

هذيانني سويلر . اما چند كون صوكره اهالي طرفندن قتل اولنوب سر مقطوعي كندي قوناغي پيشكاهنده صلب و تشهير ايدلمشدر . و بو جره ده پاره لنمسه اولدیغي مصحف شريفدن بر پارچه سي سوقه زوركاره قدر نه كلمه سرنكونه يابشيركه اول پاره مباركه ده

كذلك نجزي الظالمين

آيت كريمه سي محرر ايدي . — عبرت ياهو —

١٥٧٠

بنه ملوك امويه دن قوت اقتداره جبل ايله مشهور اولان [وليد بن عبد الملك] بر حجاج ظالمي قتل ايدركه سورۀ حاقه ده

يا ليتها كانت القاضية

آيت كريمه سنده كه [ليتها] نك فتح ايله اولان تاسني ضم ايله قرائت ايدنجه جامعده [عمر ابن عبد العزيز رضي الله عنه] حضرتلري نمازي فاسد اولمسي جهتله جان چيقمه دن :

[تقضي عليك وتريحنا منك] ديوب جامعدن چيقمشدر .

١٥٧١

حافظلردن بري مصر قلاعلرنده قرآن عظيم الشانه تلاوت ايدركن سورۀ كهفده :

وكلبهم باسط ذراعيه بالوصيد

آيتني اوقويانجه جاهل و زياده جه متعصب اولان بر قلاع حافظي توقف ايدرك [صوص صوص اللهك كلامنده كوپك سوزي بولنماز] ديه زورله حافظي [illegible]

١٥٧٢

بري ديكرينه سب و شتم ايتمسه اولان ايكي ادم جاهل بر قاضينك حضورينه كلوب مدعي

اقامهٔ دعوی ایدیگنده جاهل قاضی نه یاپهجغنی نه دیه جکنی بیله مدیکی جهته مصحف شریفی آچمش صحیفه‌نگ
باشنده مانقرینده بیچمه برونی کسیدجکی بابه بولدیه :

سنسمه علی الخرطوم

آیتی ظهور ایدیجه سب ایدنگ برونی کسلمه‌سنه حکم ایتمشدر .

١٥٧٢

سیفویه ا سمنده اوقومه یازمه اولمیان امی برادم هرنصله قاضی اولمشدی . جمعه‌ده طولایی
قلمداره نیل وقال زیاده لشدیکی جهته مجبوراً بر مقدار قرآن اوقرغلنگ ایجون بر حافظ طوتمش
و کوچ حال ایله اخلاص شریفی اوکرنمش ایدی . برکون خلقی طوپلامه [بکا جاهل دیورلرمش
بن عالم ایشته سزه قرآن تلاوت ایدیم] دیه‌رك و اعوذ بسمله چکه‌رك

قل هو الله احد الله الصمد

اوقومه آلتی طرفی اونوتمش اولمغله هایده [ایشته بوده آلتی طرفی ده دیگرلری ملك
ارزو ایدنلر کلدیکجه هفته کلسونلر] دیمش .

١٥٧٤

قواعد عربیه نکاتنده بریده [ان] ماده سنده جوکی [لام مزحلقه] کلیرسه
کسر همزه ایله [إنّ] و کلمزسه فتح ایله [أنّ] اوقونمق لازمدر . ایجدی مشهور
حجاج برکون امامت ایدرکن خم سوره ده و العادیات سوره سنده

ان ربهم بهم یومئذ لخبیر

آیتنده [إنّ] ی فتح ایله [أنّ] اوقومش و درحال غلطنی حس ایتمش ایسه ده
خلوه نظرنی جهل ایله اتهام اولنمقدن ایجون تکرار ایله طوغری اوقومق امر مشروعه کیمیدك
و رها طوغریی خلقده اونانوب حقده فرقجه یده کرنی اجرا ایله قاعده یه توفیقه
معامله ایجون [لخبیر] ك لامنی حذف ایله بالکز [خبیر] دیمش بنی اینه کریمه لی
[أنّ ربهم بهم یومئذ خبیر] صورتنده اوقومه یه تخرنیجه حایه ایلمشدر

١٥٧٥

بر حجاج ظالم امامت ایدرکن اوقودیغی برخم سوره‌نگ آلتی طرفنی اونوتدیغی جهتله
توقف ایتمش و جماعتده ابسه شرنده حذر ایله کلرنده هیچ برکیمسه طرفنده
ایلك آلتی بابه ایدلمسی اولمغله حجاج سوزه حاضر ده

[ردوها علیّ]

آیتنی اوقومسیله جماعتده بری دیگر ایلك التی طرفی اوقومشدر .

١٥٧٦

بر حجاج ظالم کوفه والیسی ایکن مخالفتلرنده باشی شامه کیدوب ملك
حضرتنه چیقمش و نظر التفاتی اولمشدی . برکونده حضرتی ایله عبدالملك آقصیردی .
اولادم رفیق سنته سنه اوزره [یرحمك الله] دیه عبدالملکده [یرحمکم الله] ایله مقابله ایتدی
بر زمانده جوکی اولادم کوفه‌ده کیفی حجاجه حکایه ایدی حجاج همان عبدالملکه خطاباً
[بلغنی انك عطست فی المجلس فشمتك القوم فقلت لهم یرحمکم الله فـ

یا لیتنی کنت معهم فافوز فوزاً عظیما]

صورتنده آیت جلیله اقتباسیله بر مکتوب ظریفانه یازمشدر

١٥٧٧

ازمنه اخیره ده برقاضی ایله بر قریه بلکیکریه علنی چکیورلر و ظاهراً محب نظر ایدرلر برکونده
برابر اولدیغی حال قریه بر شیئه بکزه‌یك قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

قاض فی الجنة و قاضیان فی النار

حدیث شریفی اوقودقلرنده قاضی افندی قال الله تعالی دیوب

فریق فی الجنة و فریق فی السعیر

آیت کریمه‌سنی اوقومشدر .

١٥٧٨

واقعاً بری امام اعظم ابو حنیفه افندی حضرتنه کیرمش امام اسمنی سؤال بیورمش اوده
[عبدالله

الرحمن الرحیم مالك یوم الدین]

دیمش بوندن اوزرینه ابو حنیفه حضرتلری [مرحبا بنصف القرآن] دیه لطیفه ایتمشدر

١٥٧٩

سید بدوی حضرتلری جنت عالمنده اول طائفه چیقوب بنصف شبر نما ایدرکن
طنطا علی سندیه بر طائفه نه سویلدیکی و سقط شبر سویلیوب سویلدیکی
اکلامق ایجون اول حضرتك بولندیغی طائفه آلتی کلمشلر و شاراليهك غیبته
دائر بعض سوزلر دخی تفوه ایتمشلردی حضرت بو سوزلری ایشیدنجه
همان طائفه اشاغی دوغوب مرقدلرك اوزرینه تبول ایتمشلر بوندن شاراليه
حضرتلری خطاباً [نه یاپیورسیك حیا ایله برباد ایدرك] دیمه‌لری اوزرینه حضرت

و لا یغتب بعضکم بعضاً أیحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتاً فکرهتموه

آیت کریمه‌سنی اوقیوب انده خطاباً [شوراته صحیحه سز بنم اثریمی بیوریکز بوحال حقنده امام مالکله امام محمدک — بول ما یؤکل لحمه طاهر — قاعدهٔ تفقهیه لرینه کوره بنم بوللریم ایکیوینه طاهر در] بیورمشدر.

١٥٨٠

نحو عرب طلبه سنده ایکی رفیق اوطوررلرکن بریسی:

في بيوت اذن الله ان ترفع

آیت کریمه‌سنی — في بيوت — مرفوع ایله اوقودیغنده رفیقی — في — ایله مجرور اولمده — بیوت — ک رفعی جائز دکلدر مجرور اوله جق دیمسی اوزرینه دیکری النه طوتدیغی — اذن الله ان ترفع — قولنی کوسترمیسک دیوب اظهار مبادات ایلمشدر.

١٥٨١

حلب اعلم علما سنده شیخ بشیر غزی عثمانیه جامعنده‌کی حجره سنده احبابنه بر کیجه اوتوررکن طلبه سنده برینی چارشویه کوندروب [ال فاصل الکنی‌ده ال] دیمیش ایدی یانینه بولنانلردن احباب قبا صوفیلردن اولدیغی جهتله خواجه‌یه خطاباً [سزه کوره ال فاصل الکنک نه لازم دعا ایدوب ده الدیرلم] دیه تعریضده بولنمش. در حال حضرت بشیر بو جواب حقنده:

فلينظر ايها ازكى طعاما فليأتكم برزق منه

فرمانی جلیله امتثال ایدیلیرم] دیمشدر.

١٥٨٢

مصحف یازمقله مشغول برکوی امامی کوبه بولنانه — کربانه — قادینه طارغین اولدیغی ایچون — الرحمن — سوره‌سنی یازارکن تکرار ایدن

فبأي آلاء ربكما تكذبان

آیت کریمه‌سنی برکره یازمقله عقلنجه کربانه اسمنی تکرار ایتمامک ایچون الته طرفده اولانلری هپ — ایضاً — ایله کچمشدر.

١٥٨٣

ینه برترک کوینده — کربانه — نامنده برکوزل قیز وار ایمش انلردن بری انی سورمش اوسنه کوبه کلمش رمضانده حافظلرندن بری جامعده (الرحمن) سوره‌سنی اوقورکن عاشق انه زه دیکلرمش سوره‌دکی

فبأي آلاء ربكما تكذبان

آیتنی اوتوز بر دفعه تکرار ایدیشنه عاشق انه ایالغه قالقوب حافظ خطاباً [حافظ افندی نافله یورولمه تیاترو قدر کربانه دیدیکک ینه کربانی الرمازسک] دیمشدر.

١٥٨٤

برکوی امامی النده مصحف ایله مشغول ایکن احبابندن بری مشغولیتنی سؤال ایتمش [مصحف تصحیح ایدیورم] جوابنی ویرمش [نه‌سنی تصحیح ایدیورسک] دیه ایکنجی بر سؤال ایتمش امام‌ده — والضحى — سوره شریفه‌سنی واقع

ووجدك ضالا فهدى

آیت کریمه‌سنده‌کی واوک یرینه زائد الف حک ایدیورم دیه اثباتنده جهالت ایلمشدر.

١٥٨٥

طلبه‌دن بری رفیقنک یاننده قرآن کریم تلاوت ایدرکن:

قد مكر الذين من قبلهم فأتى الله بنيانهم من القواعد فخر عليهم السقف من فوقهم

آیت کریمه‌سنی‌ده‌کی [من فوقهم] ی [من تحتهم] اوقومه اولدیغنده رفیقی اولابلر — آرالرده قرائت بیلمیورسک باری طاوانک آلتده اولدیغنی اوسنده اولدیغنی‌ده بیلمزمیسک — دیمشدر.

١٥٨٦

برقبا صقاللی اربله برخفیف صقاللی برابر اوتوررلرکن قبا صقاللی برفنا کتره ریش

الذي خبث لا يخرج الا نكدا

آیت کریمه‌سنی اوقومسی اوزرینه خفیف صقاللی درحال

قل لا يستوي الخبيث والطيب ولو اعجبك كثرة الخبيث

آیت جلیله‌سنی اوقویوب غلبه ایتمشدر.

١٥٨٧

عبیدیدن برقادین وفات ایدنجه زوجنک مزارینه کیدوب اوزارینه کیمکده اولان حافظه اون پاره ویرمه [بومزاره اوقو] دیه حافظه:

خذوه فغلوه ثم الجحيم صلوه

آیتنی اوقور. قادین — نه ایچون بو عذاب آیتنی اوقودک — دیمسی اوزرینه حافظ [اون پاره ایله

جنات تجري من تحتها الانهار

سزینه مظهر اوله‌مز فردوسه کیرمز] دیمشدر.

١٥٨٨

حضرت عمر الفاروق رضي الله عنه افندمز بریك خانه سنه كیتمشلردی اورادن بر چوجق ات صوت وسائر برطاقم حلویات كورنجه صاحب خانه یا بونلری حضرت شیردن ترقی ایدیور

ویوم یعرض الذین كفروا على النار اذهبتم طیباتكم فی حیاتكم الدنیا واستمتعتم بها

ایتنی بیلمیورمیسك دیمی اوزرینه صاحب خانه [بیلیرم فقط اوایته كریمه كفار ایچوندر حقمزده اولوب بهایه الحمد لله مسلمانم] دیمش وحضرت خلیفه [سبحان الله هركس عمرنده رضا فقیه] دیو اطافه ایله معامله بیورمشدر .

١٥٨٩

مشهور حجاج زیاده اولدیغی بر كونده ظرفاء دن بری حجاجدن رنجیده اولمشدر بر فاضله [حجاجك وفاتی كونی نصل دعا ایچلك وندن اوقویه جقسك] دیمسی اوزرینه فاضل شاید

یومئذ یفرح المؤمنون

ایت كریمه سنی اوقویه جغم دیمشدر .

١٥٩٠

اوبابدن رئیس علاقه ایشدیكی بر قادینه یازدیغی بر تذكرده [انی التمس منك فاتحة الاعراف] یازمش قادین دخی اوده وفا خطی اولدیغی حالده بونك [سورهٔ اعراف] ابتداسی اولان [المص] ه اشارت اولوب مقصودی [مص] یعنی امملك ایدوكنی فهم ایتدكده هیهات دیه تذكرنك ظهرینه [حتی تتزوج فاتحة الرعد] یازوب اعاده ایلمسی كه بونكله [سورهٔ رعد] ك ابتداسی اولان [المر] یه اشارت ایدوب بو باپده [مر] یعنی آجیلغی طاتمق لازم كلدیكنی بیان ایله بر حسن مقابله ایتمشدر .

١٥٩١

صالحیندن بر جماعت فوركوركلری دیكر بر جماعتدن وقتك امرینه شكایت ایدرلر امر بر فاضل — [سز تقوادن الایه معتقدسكز قضایی دفع ایتمك ممكنمی] دیه جواب ویرنجه جماعت هركزده [اول صاحب قضاء

ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض

بیورمشدر] دیوب امری ایقاظ ایله دفع شراره موفق اولمشدر .

١٥٩٢

مشهور [زیاد] خوارجدن بر آدمی جزا یانه آلیر اوادمده فرار ایدن بوند اوزرینه فرارینك

زاده سنی طوتدی [بافرداشكی كتیرسك یا سنی آصارم] دیر بیچاره آدم بونده چوجق اولدیغی سویلیر سوز اوزار غلبه سندن شاهد ابستنبر امر بیچاره ده [سزه امیر المؤمنین بر مكتوب كتیررسم بنم سبیلمی تخلیه ایدرسكز دكلمی] دیر زیاد ده اوت دیر بونك اوزرینه اول آدم [اوبله ایسه خدا به حضرتدن بر امرله موسى وابراهیم علیهما السلام كی ایكی نبی معظمی شاهد كتیره یم] دیوب

ام لم ینبأ بما فی صحف موسى وابراهیم الذی وفى الا تزر وازرة وزر اخرى

ایت كریمه سنی اوقومسی حبوتلك اوزرینه صالیویرلمشدر .

١٥٩٣

امرادن بری كوتلرینه اتهمد داوقوروب یازدرمسه اولدیغی بر كوله سنه [یا فاجر] دیمسی اوزرینه كوله

مولى القوم منهم

حدیث شریفنی اوقویوب افندیسنی محجوب ایتمشدر .

١٥٩٤

اربابه شطارتدن بعض كیمسه لر بر جامعده بولنمشلر قرآن اوقومه اوزره اوتورمشلر اولدیه برینك اوكنده طوروب اول آدم

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم

دیه قرائته باشلایمه الله طرفی كتیره بیدرك اول شاطرلردن بری — [اعوذ] ی تكرار تكرار اوقومقده باشلایمه [بونده شیطانك بر حوجه یوقدر سن قرآن اوقومسی بیلمیورسك] دییجه كتشلردر .

١٥٩٥

بعض علمادن اجانبه اولادن برادیب كندیلرینی دعوت ایتمك ایچون كه حولمسه اولدیغی حال ارهسی ایچه كیجه هنوز دعوت ایدلمسه اولدقلرینه بر كونده اول مجلس علمایه كلمسه اولانلردن اول ادیب خطاباً علمادن بری :

متى هذا الوعد ان كنتم صادقین

ایت كریمه سنی اوقومسه ادیب ده ذاتا خانه سنده حاضرلنه كوروب انلری دعوته كلمسه ایدرلرینه

انطلقوا الى ما كنتم به تكذبون

ایتنی اوقویه رق اجابتی الوب خانه سنه كتمشدر .

١٥٩٦

ظرفادن بری صباح خانه سنده عمورش ایدركن فقرادن بر آدمك :

وما عند الله خير وأبقى

آیت کریمه‌سنی خطاءً اوقویوب قاری سنده چیقه‌بیلن کوزه‌یه بونده اول جوار بر دولمه جیقی اولوب برقوشک دعوته ایدلمه‌دن اولدیغنی اکلدیریه درحال

بئس الطعام طعام الوليمة يدعى اليها الاغنياء ويترك الفقراء

حدیث شریفنی اوقیوب نفرت تسلیه ایتمشدر .

١٥٩٧

حضور حاکمه چیقمقده اولان اوچ آدمدن برینه دیکرلرینه خطاباً

وما شهدنا الا بما علمنا

آیت کریمه‌سنی اوقودیغنی ایشیدن بر فاضل بو آیتی قرائتدن طولایی کندیلرینک شهادتلری قبول اولنمدیغنی اکلامشدر .

١٥٩٨

مشهور بهلول دانا برکون سوقاقده چولق چوجقدن بیزار اولوب قپوسی آچیق بولدیغی بر خانه‌یه التجا ایدر . خانه صاحبی باشنک صاچلری ایکی اورکوله غریب اشکل بر حالده عادتا بو بیورلیکه بر صورتده اولوب بهلولک حالنی کوروب [نه وار ؟ نه ایستیورسک ؟] دیرسه اوزرینه بهلول

يا ذا القرنين ان يأجوج ومأجوج مفسدون في الارض

آیتنی اوقویه‌رق چوجقلردن شکایت ایلدیکنی کوسترمشدر .

١٥٩٩

مشهور حافظ غایت حسنا و پاغنده یعنی سبب بنی اولدن صاتیلیه برجاریه‌یه مشتری اولوب جاریه‌نک یانینه کیروب [اسمک نه در] دیه جاریه‌ده [ملکه] جوابنی ویرر حافظ دخی [حجراسودی تقبیله مساعده ایدیکز] دیر جاریه جواباً فقط

لم تكونوا بالغيه الا بشق الانفس

بو دقیقی بلمزمیسک دیه‌رک حافظی الزام و مطلوبنی رد ایلمشدر .

١٦٠٠

صاتیلمق اوزره برجاریه‌یه مشتری بر کلوب [کلام ویرمیورلر نه ایدرسک] دیه سؤال ایدنجه جاریه :

وما يعلم جنود ربك الا هو

آیت کریمه‌سنی اوقویه‌رق کندیسنک غایت قیمتدار اولدیغنی کوسترمشدر .

١٦٠١

اوملی بر مشهور خانم اوچه [سن نیرده نقل کیدیورسک] دیه خانمه :

ولله خزائن السموات والارض ولكن المنافقين لا يفقهون

ایتماز نیب هم کندی توکلنی هم ده سائلک حماقتنه اولدیغنی کوسترمشدر .

١٦٠٢

مظنه کارده بری بر سوقاقده کیدرکن برخانه‌دن ولادت شیلکی ایله هیاهو و مرتفع خانه اونده‌ده برجنازه حاضرلنمشدی . آه و واویلا ایشیدنجه سوقاغک اوته باشنه چیقیب اولانجه سسیله

لكيلا تأسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم

آیتنی اوقیوب کچمشدر .

١٦٠٣

عبدالله بن المبارک حضرتلری روایت ایدرلرکه مکه مکرمه ایله مدینه منوره اره‌سنده و بر زواله قنده سیاه کیدرکن براقیاده قادینه تصادف سلام ویرنجه قادینه

سلام قولا من رب رحيم

آیتنی اوقونقله مقابله ایدر . عبدالله بویله بر زمان بویله بریرده نه یاپدیغنی سؤال ایدنجه قادینه

من يضلل الله فلا هادي له

آیتنی اوقور . عبدالله بوندن قادینک یولنی غائب ایتمش اولدیغنی اکلدیرکه نره‌یه کیتمک ایستدیکنی سؤال ایدنجه قادینه :

سبحان الذي اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى

آیتنی اوقویه‌رق مقصدی بیت مقدسه کیتمک اولدیغنی اکلادیوب بوراده نه قدر کوندر قالدیغنی صورار قادینه :

ثلاث ليال سويا

آیتنی اوقویه‌رق [یانکده یه‌جک ایچه‌جک کوره مدیم نه یاپیورسک] دیر قادینه

هو يطعمني ويسقين

آیتنی اوقور . عبدالله [نه ایله ابدست آلیرسک] دیر قادینه :

فان لم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا

آیتنی اوقور . عبدالله [یانمده بیلک وار یرمیسک] دیر قادینه :

ثم اتموا الصيام الى الليل

آیتنی اوقیوب صائم اولدیغنی اشراب ایدنجه عبدالله [حضرت رمضانده دکلدر] دیر قادینه

ومن تطوع خيرا فان الله شاكر عليم

آیتنی اوقور . عبدالله [سفرده افطار مباحدر] دیر قادینه :

وان تصوموا خير لكم ~~ان كنتم تعلمون~~

ابنی اوقور عبدالله [آ قادینم بنم سویلدیکلرمی نه سویلیورسک] دیر قادینه :

ما يلفظ من قول الا لديه رقيب عتيد

ابنی اوقور عبدالله کندیسنه کیملردن اولدیغنی سؤال ایدن قادینه

ولا تقف ما ليس لك به علم ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤلا

ابنی اوقوتیجه عبدالله [عفو ایدیکز خطا ایتدم بنده دوستلغکزه قبول ایدیکز] دیر قادینه :

لا تثريب عليكم اليوم يغفر الله لكم

ابنی اوقور عبدالله [سزی شویوسه دوه‌یه بندیره‌یم خانلره یتیشه‌لم] دیر قادینه :

وما تفعلوا من خير يعلمه الله

ابنی اوقور عبدالله قادینک موافقتی اکلدیکدن دوه‌یی یاتیردی [گل بین] دیر قادینه :

قل للمؤمنين يغضوا من ابصارهم

ابنی اوقوتیجه عبدالله ارقه‌سنی دونوب گوزلرینی قاپار. قادین دوه‌یه بینک اوزره ایکن دوه صیچرار قادینک دوشوب البسه‌سی بر نبلنجه

وما اصابكم من مصيبة فبما كسبت ايديكم

ابنی اوقور عبدالله قادینه [برازده بن چکی ناقه دوه‌یی گوزلجه باغلیه‌یم] دیر قادینه

ففهمناها سليمان

ابنی اوقور عبدالله دوه‌یی گوزلجه باغلار بعده ارقه‌سنی چویروب [گل بین] دیر قادینه دوه‌یه بینوب دوه قالقنجه

سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وانا الى ربنا لمنقلبون

ابنی اوقویه‌رق تشکر ایدن عبدالله دوه‌نک یولارینی الیب قادینک اوکنه دوشوب یوله دوغرو یورور قادینه :

واقصد في مشيك واغضض من صوتك

ابنی اوقور عبدالله اغیر یورویرک وبعضا اشعار ترنم ایدرک گیدرکن قادینه

فاقرأوا ما تيسر من القرآن

ابنی اوقور عبدالله [نه خیرلی قانونسک] دیر قادینه

وما يذكر الا اولوا الالباب

ابنی اوقور بر مقدار یول الدقدن صوکره عبدالله قادینک زوجی اولوب اولمدیغنی سؤال ایدن قادینه :

يا ايها الذين آمنوا لا تسئلوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم

ابنی اوقور عبدالله ایدن سکوت ایدر اولالری اوکلرینه قافله گورونور بو عبدالله جرابجیب بو قافله‌ده قادینک کیملری اولدیغنی سؤال ایدن قادینه

المال والبنون زينة الحياة الدنيا

ابنی اوقور عبدالله بونده قادینک اوغللری اولدیغنی اکلار سمد نه‌ایله تقدیرنی سؤال ایدن قادینه

وعلامات وبالنجم هم يهتدون

ابنی اوقور عبدالله اوغللرینک قافله‌ده محافظجی اولدقلرینی اکلایوب اسملرینی سؤال ایدن قادینه

واتخذ الله ابراهيم خليلا وكلم الله موسى تكليما يا يحيى خذ الكتاب بقوة

اوقور اوغللرینک [ابراهیم . موسی . یحیی] اسمنده اولدقلرینی عبدالله اکلار وقافله‌یه یتیشنجه بو اسملری ویرویک چوقدری چاغیرر دلیقانلیلر گلوب والده‌لرینه یانه گیدرلر قادینه

فابعثوا احدكم بورقكم هذه الى المدينة فلينظر ايها ازكى طعاما فليأتكم برزق منه

ابنی اوقور درحال اوغللرینه بری گیدوب طعام تدارک ایدرک والده‌سنه گتیرر قادینه طعامی کتیجه

كلوا واشربوا هنيئا بما اسلفتم في الايام الخالية

ابنی اوقوتیجه عبدالله‌ی ده یمکه دعوت ایدن عبدالله دلیقانلیلره خطابا [بکا بو مبارک قادینک سزین سویلیکز شاید سویلنمزسه‌کز یمکلر بکا حرام اولسون سویلمه‌دکجه یمم] دیر انلرده

اللرینه نزدیک اولان ایلکی الفاظ قرآنیه ایله تفهیم برلفظلی افرنبه المدیغی باینه ایدرلر عبدالله

ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء

ابنی اوقویه‌رک دلیقانلیلری تبریک ایدر .

١٦٠٤

سردار محمد شریف پاشا مرحومک علمای بنامدن ایدیلر حجازه والی ایکن مکه مکرمه‌ده

وفات ایتدکده قبل الوفات خویشاننی نزدینه طلب ایله کندیسنی [عمر بن عباس] و [عبدالله] رضی الله
عنهما حضراتنك مرقد شریفلری آره سنه دفن ایدلمسنی و مزار طاشنه ده

وكلبهم باسط ذراعيه بالوصيد

آیت کریمه سنك یازلمسنی وصیت ایتمشدر.

١٦٠٥

بو جمله بر تعبیره ملکه اولان بر عارف تعبیره یاقلاشدیغی جهتله تعبیر خلقتك خارجه اولدیغنی
کورمسیله اوزره کیجکه اولان بر غریبه شو حالك سببنی سؤال ایتمه مکرر اول غریب اهالیدن بحیثیله
اولدیغنده بر اولمسیله هامه

اذا زلزلت الارض زلزالها واخرجت الارض اثقالها

آیت کریمه سنی اوقویه رق تعبیرده زلزله اولدیغنی و خلقتك اثقالدن ایمه فیرنی املاتشدر.

١٦٠٦

حلب اشراف علماسنده شیخ بشیر اوغلی افندی حضرتلری عثمانیه جامع شریفنده تفسیر اوقوتدیغی جهتله بر برده
قسم ایدیور اولان لازمك موطئه و جوابه اولدیغنی یالکزجه سویلرکه دائما فنا سبب سؤاللر
ایراد ایله درسی تاجوز باره اولان بر طالب لازم موطئه ایله جوابه بر شال اخ ایرادیله سؤال ایتمسی اوزرینه
حضرت معلم هامه

لئن لم تنته لأرجمنك

آیت کریمه سنی اوقویه رق بر نجیب موطئه و اکثرچه جوابه اولدیغنی بیانه و آیت کریمه نك معناسیله
طالب مرقومه ده بر تنبیه تأدیب اتیانه ایتمشدر.

١٦٠٧

ابراهیم نامنده بیلی بر آدم [ابو العباس السفاح] حضرتلری برلیکده و بعدلرینك افصح عرب
اولدیغی ادعا ایلمسی اولدیغنده حاضر بولنان خالد بن صفوان زاده اغا ایله بینلرنده محاوره
آتیه جریان ایتمشدر شویلکه :

خالد — سزده (عین) ك اسمی نه در ؟

ابراهیم — جمجمه

خالد — (سن) ك اسمی نه در ؟

ابراهیم — میده

خالد — (اذن) ك اسمی نه در ؟

ابراهیم — فارة

خالد — (اصابع) ك اسمی نه در ؟

ابراهیم — شنانیر

خالد — (ذنب) ك اسمی نه در ؟

ابراهیم — کنع

خالد — قرآن عظیم الشانه ایمانك واری ؟

ابراهیم — الحمد لله ایمانم وار .

خالد — اویله ایسه کوزلجه دیکله شو :

انا انزلناه قرآنا عربيا

— و —

بلسان عربي مبين

— و —

وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه

جل جلاله آیتلری کلدی ؟

ابراهیم — اوت آیات کریمه در

خالد — ایشته بو آیات کریمه بولندقری قرآن عظیم الشانده جل وعلا حضرتلری

والعين بالعين

بیورجق [والجمجمة بالجمجمة] دیمه سی وكذا

والسن بالسن

بیورجق [والمیده بالمیده] دیمه سی وكذا

والاذن بالاذن

بیورجق [والفارة بالفارة] دیمه سی وكذا

يجعلون اصابعهم في آذانهم

بیورجق [شنانیرهم في فاراتهم] دیمه سی وكذا

فأكله الذئب

بیورجق [فاكله الكنع] دیمه سی اولدیغی نه بیورمدکز دیدکده ابراهیم نا حاله مبهوت اوله رق
استغفاره نصر ایتمشدر .

١٦٠٨

سلف صالحیندن بری رؤیاسنده ایتمشدرکه بر جامع حرم شریفه کیدیکنده و یالکز عورت بر ایکی بر طاقم
بیلا سیاره لر اوقومسنه بر جیلیدن آدم کورمسه وقتیا استکراه ایدرك تعییب الیمه اولدیغنه

عیانی رضیم هانه

واعلموا ان الله يعلم ما في انفسكم فاحذروه

آیت کریمه‌سنی خطاءً اوقومه‌سیله حالی معاالیه قلبی الهیه توبه واستغفار ایتکله نه عیانی

وهو الذي يقبل التوبة عن عباده

آیت کریمه‌سنی تلاوتده اظهار کرامت ایلمشدر .

١٦٠٩

خلیفهٔ اکرم ومعظم حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه افندیمز زمان خلافتلرنده عدل وحقانیتك تمامی
اجراسیله عبادك رفاهی فوق العاده اهتمام ~~ وحتی کیجه‌لری اویومیوب صباحه قدر کزه‌رك
عباد اللهڭ راحتی شخصاً الزام بیوررلری . نه بوصورتله کزرکلری برکیجه وتفتیشلرنده برخانه‌ده
صدالر کورمه‌سی و تغنی‌لر ایشتمه اولمقله اوراده برامر نامشروع اولدیغنی فهم ایدرك لاجل المنع
قاپویی یوقلار ایسه‌ده غایتده محکم اولدیغندن مجبوراً طامدن آشوب کیرر . برطاقم عیاشنیده عبارت
اوده اهل مجلس حضرت خلیفه‌یی کورونجه طار طاغیلوب اطرافه فرار ایدرلر . خانه صاحبی اولان
برسپاهی وشت خلیفه‌یه کیرر . فقط بوسپاهی صاحب علم ومعرفت اولدیغندن درحال حضور
خلیفه‌ده شجاعت وعفو فواد طلب ایدرك شو محاوره جریان ایدر شویله‌که :

حضرت — بوزه حالده شمدی سکا نه جزا ایدیم ؟

سپاهی — نه ایچون

حضرت — شو قباحتك ایچون

سپاهی — ایشته توبه ایدیورم . فقط ذات سعادتکز بوراده اوچ قباحت ایتدیکز الله‌ده بر جکسکز

حضرت — نصل قباحت

سپاهی — چونکه حق جل وعلا حضرتلری قرآن عظیم الشاننده :

ولا تجسسوا

بویورمش سزابو تجسس ایتدیکز وکذا

وأتوا البيوت من ابوابها

بویورمش سزابو طامدن آشدیکز وکذا

لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على اهلها

بویورمش سزابو استئذانسز سلامسز کیردیکز دیمسیله حضرت فاروق خوشلانمش
وعفو ایله معامله ونصیحت لازمه‌یه اکتفا ایتمشدر .

١٦١٠

جامعده قرآن اوقومایه برحافظی دیکله‌مك اوزره کیدن براعرابی حافظك تغنیاتنی دیکلرکن حافظ

الاعراب اشد كفرا ونفاقا

آیتنی اوقومقده اولدیغندن اعرابی کیفی کدره [بزه هجو ایدیور] دییه بزی چوك حافظ

ومن الاعراب من يؤمن بالله واليوم الآخر

آیتنی اوقویونجه اعرابی [هجو ایتدیکجه شمدی مدح ایدیور] دیمشدر .

١٦١١

اعرابینك بری برغاشیه چالدقدن صوڭره جامعه کیده امام نمازده فجر سوره‌ده

هل اتاك حديث الغاشية

آیتنی اوقویونجه اعرابی (یاامام اوطه فضولی ایشه کیریشمه) دیر امام ایسه بالافهم

وجوه يومئذ خاشعة

آیتنی اوقومسیله اعرابی غاشیه‌یی امامك اوکنه آتوب جامعدن قاچار .

١٦١٢

اعرابینك بری برمسجدده نماز قیلارکن امام

قل أرأيتم ان اهلكني الله ومن معي او رحمنا

آیتنی اوقویونجه اعرابی حدتلنوب [الله یالکز سنی هلاك ایتسون سنکله برابر اولانلری
نه‌یه] دییه نمازدن چیقار و جماعت اولنلرده کولمشلرکه صلاتی قطع واعاده‌یه
مجبور اولمشلردر .

١٦١٣

اعراب قیزلرندن بری برمسجده کیدر امام فجر سوره‌ده

فانكحوا ما طاب لكم من النساء

آیتنی اوقویوب اوته طرفنی بولمدیغی جهتله متصل تکرار ایدرکن جماعتدن تذکار
ایده‌جك کیمسه بولنمدیغندن تکرار اولنمقده ایدی . قیز هامان مسجدده چیقوب اذان اولیه
قیزلر یانه کیدرك حکایهٔ حال ایله امامك متصل نکاح ترغیبنه مولع اولدیغنی سویلر
وشابه کندیسنی هاه ادم حفه ایلرخوفندن قاچدیغنی بیان ایدنجه . قیزلر کولرلر .

١٦١٤

اعرابینك بر آتشم نمازنی امامله نماز قیلارکن امام فهم سوره‌ده (مسجدده)

انا ارسلنا نوحا الی قومه

اثنی اوقوییب الك طرفنی کزه‌ده‌بیلمه جمله‌سنی تکرار ایتمسی و جماعتده تنگلی ایله بولنمه اولدیغنده تکرارلاردن مقله اعرابینك ایاغه طورمده طاقتی قالمایش اهریه [یا امام نوحك بقشنی کوندرده سنده قدری بز ده توقیدلم] دیمشدر.

١٦١٥

اسمی مجرم اولان بر بدوی آتشم نمازنه مسجده کیدر. بری صفده‌کی امام فهم سوره‌ده

الم نهلك الاولين

اثنی اوقوینجه بدوی ایلکنی صفه جکلیر ینه امام

ثم نتبعهم الاخرين

اثنی اوقوینجه بدوی آن آرقده‌کی صفه کچر ینه امام

كذلك نفعل بالمجرمين

اثنی اوقوینجه بدوی همان جماعتدن فرار ایدرك منعوتا جاره یوله بر دوستنه راست کلیر او دوستی سببنی سؤال ایدر بدوی [نه اولسون امام اولینی واخرینی هلاك ایتدی ازقالدی بنی ده هلاك ایده‌جکدی هم تا چیده قورتلدم] دیر.

١٦١٦

طفیلینك برینه قرآن کریمده ان زیاده خوشنه کیدن ایتدها نکلیدر دیمشلر

ذرهم يأكلوا ويتمتعوا

اثنا دیسه دها بونی دیمشدر

آتنا غداءنا

دیسه دها دیمشدر

ادخلوها بسلام آمنين

دیسه دها دیمشدر

وما هم منها بمخرجين

دیویب سوزه ختم ویرمشدر.

علي

١٦١٧

عمر بنك ملکنه مقابله اولان عالم بر وزیر لاعبه تعمدا بیکه مطلب بر خطا ایتمش
ابرلدن حضورینه جلب ایله شدتلی عتاب ایده‌رك ملك هدتله
محصه خطا اولدیغنی بیان ایله اعتراف جرم ایدرك عقاب اجرا ایلمسه وزیر بو فعلك
عقابی اجرا ایلمسه اولدیغنه وزیر طلب عفو ایتمش ایسه‌ده ملك عناد ایدرك
[انتم بنی کرم جرم خطادن ناشی ایده انقلاب تعمدا یاپیوریکز] دیه‌رك شو :

وليس عليكم جناح فيما اخطأتم به ولكن ما تعمدت قلوبكم وكان الله غفورا رحيما

آیتنی اوقویه‌رق حضورنده چکلسه اولقله ابراك هم عقلی باشنه کله‌رك عفو ایلمش ایمشه.

١٦١٨

الیاس ایله یونس نامنده جاهل بر عجب قرآن کریمده [صافات] سوره‌سنی اوقورکن

وان الياس لمن المرسلين

آیتنی اوقوینجه [باجی باجی بونده بنم جرم یوغیدی مکر سن بنده مرسلینه ایتکن] دیسه دیوار آتش غیره

وان يونس لمن المرسلين

آیتنی دخی اوقوینجه [هاه ایشته بابامده مرسلینه داخلمش بن مرسل اوغلی مرسلم] دیویب قرآنی ترك ایله همان عائله‌سنه حکایه ایتمش و عائله‌نك خنده‌سنی جلب ایله اطرافه حکایت ایلمشه.

١٦١٩

ابراهیم سنه علاده بر زاده کنده اقرانی اولان بر قاچ عالمی دعوت ایتمش سفره‌ده اوقوتدقلری اورته‌ده بر قوزو کبابی قومشه طعام بر اولدقده اجماسنده بری

فك رقبة

آیتنی اوقویه‌رق قوزونك ا.. پارچه‌سنی قوپارمق ایسته‌مش بردیکری

ونزعنا ما في صدورهم

آیتنی قرائتله قوزونك کوکسنه حواله‌ده بردیکری

فمنهم من يمشي على بطنه

اینی قرائتده الی قوزیه قارنینی صوغورهرق یوریکلرینی المسه دیر دیکریه

ومنهم من يمشي على رجلين

اینی اوقویب بر بوده یانده لامسه فان حاجیی ره

وإذ يرفع إبراهيم القواعد من البيت

اینی قرائتده تیسهیی سغوده قالدیرمشدر.

١٦٧٠

متوکل خلیفه زماننده ارمک بری ادعای نبوت ایدر. یعقوب الدر دیر. حضور خلیفهیه چیقاریلر نبوتنک دلیلی سؤال اولنور [فإنه کریم شاهدم وار] دیر نه اولدیغنی صورارلر

إذا جاء نصر الله والفتح ورأيت الناس يدخلون في دين الله أفواجا.

اینی اوقور [بونده یکانه] دیرلر [ثم کم نصر الله دن] دیر [اویله ایسه بزه بر معجزه کوستر دیرلر] حضور خلیفهده بولنان باشه وزیره خطاباً [بکا حونی دیر سکا ایتیم معجزه کره حاجت بوده] دیسیله وزیر [ال اوله بد ایمانه ...] دیوب مجنون اولدیغی کلاسیله ده دار الشفایه اخراج اولنور.

١٦٧١

ینه خلیفهلک بری ادعای نبوت ایدر دلیل سؤال اولنور. نبی معظم محمد علیه الصلاة والسلام

لا نبي بعدي

بیورمش. بنده اسم (لا) در دیسیله جنتی منغهم اصحب تیمارخانهیه آتیلور.

١٦٧٢

ینه قادینلردن بری ادعای نبوت ایدر. دلیلک نه در دیرلر. نبی ذیشان محمد علیه الصلاة والسلام

لا نبي بعدي

حدیثی در دیر [بونده یکانه] دیرلر. جواباً [اول حصر رسالت — لا نبية بعدي — دیمهمش اولدیغندن] دیر. بونی ده دار الشفایه القا ایدرلر.

١٦٧٣

ارمک بری عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه حضورنده دیکر بر ارمک [illegible] وسنینده بحث ایدر عمر الکا خطاباً [بولیشه با قحقحیزی طلب ایدیورسک یا کاذب یا جارده چیقه جقسک اکر کاذب ایسک

إن جاءكم فاسق بنبإ فتبينوا

آیت کریمهسنک تحت حکمنه قایلسک اکر جارده ایسک

هماز مشاء بنميم

آیت جلیلهسنک حکمنه مظهر اولورسک بکا حالک نظر عفو ایله باقمهز اولدیر] دیوب حریفی جادمشدر.

١٦٧٤

معوش عذادنده شهرت زاید بر ... ابیات انشا ایتدیریلن ... اوندن حلقک نه سویلدکلرینی ... ایتمشدی بر کون بونی سؤال ایدر. ادم بونی کوزنجه:

أتبنون بكل ريع آية تعبثون وتتخذون مصانع لعلكم تخلدون

اینی اوقور ... ملک بونی ... سوبه دیمی ... [والله کبیر ایشتمم بنم خاطرمه کلدی] دیینکه ملک [اویله ایسه بنده آیت جلیلهنک ما بعدینی اوقویم]

وإذا بطشتم بطشتم جبارين

آیه ... اول] دیوب حضورندن رفع ایتمشدر.

١٦٧٥

مشهور ... برکون ... اودن قپوسی اچیق بولدیغی خانهیه التجا ایدر خانه خلقی عایشه نفیس طعام ... کورنجه قپوی قپار

فضرب بينهم بسور له باب باطنه فيه الرحمة وظاهره من قبله العذاب

آیت کریمهسنی قرائت ایدر.

١٦٧٦

حریفک بری خانهسنده زوجهسیله منازعه ایدرکن سوقاقده کزن برسائل اچیق ...

ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا

اینی اوقور. حریف [ولو اجابه ایتسونلر الحاملی والسلام] دیر.

١٦٧٧

جاهل خطیبلردن بری بر بایرام نمازنده خطبهیه چیقار. الندکی دفتری بعضیلری ...

بو رده اولدیغنده بر چوق خطالر قرائتده چوق

اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن الا وانتم مسلمون

آیت کریمه سنک چوق کلمه سی بو رده اولدیغنده [مسلمون] یرینه [مشرکون] اوقومه سی اوزرینه موجود اولدیغی بر شاعر عارف

وقام فی العید لنا خاطبا
یحرض الناس علی الکفر

بیتی جهلاً اوقومسی ایله خطیب جاهل یه بر شی اکلامشدر .

١٦٢٨

اعرابی قاوملرندن بری جامعده کیدر امام جهرًا سوره ده

وانکحوا الایامی منکم

اینی اوقیوب الله طرفنی اوقودیغی جمله نکرار ایدر جماعتده اخطار ایدن اولمدیغی ایچون منصل نکرار دوام ایلر بونی اوزرینه خادمه جامعده قاچوب قوشولرینه کیررک [امامه قدر اشر امام تصحیح نکاح توجیه ایدیور بن ده طوناره قاچدم] دیر

١٦٢٩

مهدی خلیفه امامت ایدرکن جهرًا سوره ده اوقودیغی اینک الله طرفنی اوقومسیله برایکی کره نکرار ایدرجه کیبه طرفندن اخطار اولندیغی جمله

الیس منکم رجل رشید

آیت کریمه سنی اوقیوب جامع حاضر درجه وبونی اوزرینه برده طرفندن اخطار ایدلمشدر .

١٦٣٠

معاویه جناب عقیله [عمومک ابی لهب ک حالی عجب نظر ایدر] دیر حضرت عقیل دخی همان [جهنمده حالاکن حمالة الحطب سنک اشنقرسه ایدیور] جوابنی دیر .

١٦٣١

شاعر بر وقتک امیره بر قصیده تقدیم ایدر هیچ بر جائزه ظهور ایتمدیکجه شاعر سویلدرک کیدر ایرک اردی شاعرک کوضوب کیتدیکنی خبر دیرلر امیرده کندیسنه برقصیل طولوسی آرپه ویرلمسی امرایدر درحال شاعری چوریرب فندیکی آرپه ایله طولدیرلر شاعر تشکر ایدیرک کیدر یولده کیری کی ظرفادن بر دوستنه تصادف ایدر بنیرده شو محاوره جریان ایدر :

ظریف — الکیزده کی نه
شاعر — امیرک جائزه سی
ظریف — او نه در ایچی نه دار
شاعر — آرپه
ظریف — بو نه اول جائزه
شاعر — جنابه فقط :

لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون

فرمان جلیله موافق دییب کولوشورلر .

١٦٣٢

قرائده بر معلمک شاکردانی میانده غایت کریه سسلی بر حافظ وار ایمیش دائما کندیسی اوقومق ایستهمه اوقاتلرینه مانع دکرفامیشمه به برکونه بر مجلس قرائتده معلمک ترتیبی اوزره شاکردلرده برنجی ایلکیمی بر عشر شریف اوقومشلر معهود معیّن الی نزانیم ایکه بر درلو طبانه میوب همان اوچمنی اچرینده قرائته بدا ایله اوقودیغی عشر شریفده

ان انکر الاصوات لصوت الحمیر

اینی اوقومیجه همانه معلم انف اواز بلندا ایله [صدق الله العظیم] دیوب کسدرمشدر .

١٦٣٣

اعمی حافظک بری بر طوپالک زیارتنه کیدر طوپال بیله مکلریه ایله حافظی استقبال قوشنجه اعمی

لیس علی الاعمی حرج ولا علی الاعرج حرج

آیت کریمه سنی تلاوتیله مقابله ایدر .

١٦٣٤

قشلقده سعده معروفک مشهور کیچه اوچ غش ملایه [رؤس اقشامنی سرده سؤال ایتدیلر] بیورمش ملالنف درحال [قرمکی ایک میزانف اختیار بر خواجه ایدی

قالوا لا علم لنا

آیت کریمه سنک تفسیرینی سؤال ایتدی هیچ بریزده جواب المدیگه

بل انتم جاهلون

" دیوب جملوزی طشاری اتدردی] جوابنی ویرمه وغایت ظرفانه بر صورتده حضور پادشاهیده محبوب کوسترمشدر .